

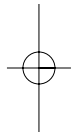
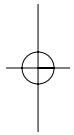
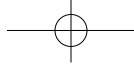
Broj 4/2008
Godina CXXII
Sarajevo

VRHBOSNA

Službeno glasilo Vrhbosanske nadbiskupije

GODINA SVETOG PAVLA

VRHBOSNA - Službeno glasilo Vrhbosanske nadbiskupije

Izdavač:
Vrhbosanska nadbiskupija
Kaptol 7, BiH - 71000 Sarajevo

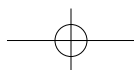
Nakladnik:
Medijski centar Vrhbosanske nadbiskupije

Odgovara:
Vinko kardinal Puljić
vrhbosanski nadbiskup

Glavni urednik:
Marko Zubak, kancelar

Grafička obrada:
MCVN

Tisak:
Graforad - Zenica

Sadržaj

UREDNIKOVA RIJEČ

Velik kao dijete.....	203
-----------------------	-----

SVETA STOLICA

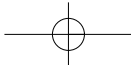
Riječ Svetog oca.....	204
Poruka Božjem narodu s XII. redovne opće biskupske sinode posvećene Božjoj riječi.....	205
Sveti Pavao selilac, Apostol naroda - Papina poruka za dan selilaca.....	210
Instrukcije o dostojanstvu osobe, Dignitas Personae.....	212
Papa Benedikt XVI. ponovio "NE" Crkve kontracepcijskim metodama.....	218
Uloga psihološke strukture u primanju i formaciji svećeničkih kandidata.....	219
Crkva i mediji.....	220

BK BiH

Dekret - odobrenje kalendara BiH.....	222
Potvrda vlastitog kalendara BiH.....	222
Vlastiti kalendar BiH.....	223
Priopćenje BK BiH s 44. redovnog zasjedanja u Sarajevu.....	224
Osnovna načela unutarnjeg uređenja crkava.....	225
Ne zaboravite siromahe - kardinalova poruka za Dan caritasa.....	232

IZ ORDINARIJATA

Slaviti Božić - doživjeti Isusa Krista - Nadbiskupova poruka za Božić.....	234
Intervent kardinala Puljića na Biskupskoj sinodi.....	236
Poziv na sjednicu SVVN.....	237
Poziv na Dekansku konferenciju.....	238
Dozvola u vezi sprovoda.....	238
Ovlast za binacije i trinacije u 2009. godini.....	239
Podsjećanja na Kanonske vizitacije.....	239
Imenovanja i premještaji.....	240
Krizme u 2009. godini.....	240
Odredba za slučajeve "Rastava uz trajanje ženidbene veze".....	241
Dan života.....	242
Duhovne vježbe za svećenike.....	242
Kvatre u 2009. godini.....	243
Susret župnih ekonomskih vijeća.....	243
Bogojavljenje.....	244
Molitveni dan za mir u Vrhbosanskoj nadbiskupiji.....	244
Međunarodni dan bolesnika i zdravstvenih djelatnika.....	245
Dekanatski susreti u Nadbiskupijskom ordinarijatu.....	245
Susret župnih pastoralnih vijeća.....	246
XII. Ministrantsko zborovanje.....	247
Obnova svećeničkih obećanja i Posveta ulja.....	248
Post i nemrs u 2009. godini.....	248
Proletna dekanatska korona 2009. godine.....	249
Međunarodni molitveni dan mira.....	249
Molitvena osmina za jedinstvo kršćana.....	250
Dan posvećenog života.....	250
Nedjelja solidarnosti.....	251
VII. susret liturgijskih zborova Vrhbosanske nadbiskupije.....	251
Susret animatora liturgijskog pjevanja Vrhbosanske nadbiskupije.....	252
Stadlerovi dani u godini 2009.....	252

Izgradimo crkvu u Tanzaniji.....	262
Koncepcija župnih Caritasa u procesu nastajanja.....	263
Iz korespodencije.....	264
Kronika uzoritog kardinala Vinka Puljića, nadbiskupa vrhbosanskog.....	267
Povelja posvete crkve u Tesliću.....	273

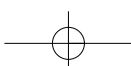
PRILOZI

40. obljetnica dokumenta Humanae Vitae.....	274
Obraćanje nuncija D'Errica vrhbosanskim svećenicima.....	276
Propovijed nuncija D'Errica u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu 4. IX. 2008.....	278
Kardinalova propovijed prigodom blagoslova kipa sv. Jakova Markijskog u Deževicama.....	280
Marija Bistrica - hodočašće Vrhbosanske i Banjalučke (Nad)biskupije, 11. listopada 2008.....	282
Nedjelja Krista Kralja.....	284
Propovijed biskupa Ratka Perića na Svetoj misi u sarajevskoj katedrali Srca Isusova.....	285
Rastava supružnika uz trajanje ženidbenog veza.....	288
Izvješće sa sjednice Pastoralnog vijeća VN.....	290
Izvješće sa sjednice SVVN.....	291
Dekani Vrhbosanske nadbiskupije sudjelovali u godišnjem zasjedanju.....	293
Studijska večer u povodu dviju obljetnica sluge Božjega Josipa Stadlera.....	295
Novi đakoni.....	296
Nagrada KŠC-u sv. Josip Sarajevo.....	296
"Hrvatski martirologij XX. stoljeća".....	297
Hrvatski katolički svećenici - mučenici i žrtve totalitarnih režima XX. stoljeća.....	298

IN MEMORIAM

+ Kata Čumurdžić.....	300
+ vlč. Ambrozije Mikić.....	300

PASTORALNI KALENDAR 2009.....	302
--------------------------------------	------------

VELIK KAO DIJETE

*Znaš li što ću ja postati
kada odrastem,
za tvoju ljepotu, svijete?*

*Ja kada odrastem
jako velik,
ja ću postati dijete.*

*Najljepše je kad odrasteš,
a ostaneš dječji stvor,
pa svi misle da si velik
zato što si profesor...*

*Što si doktor od imena,
stručnjak za rakete -
a ne znaju da si velik
zato što si dijete.*

*Možeš biti pilot, rudar...
slavni pisac knjiga -
djetetu je svaki pos'o
lagan kao igra.*

*Ma nosio ja u glavi
i sve fakultete,
kad odrastem jako velik,
ja ću ostati dijete.*

(Iz dječje igre "Veseli sat")

Različiti su odgovori na pitanje: "Što je u životu najvažnije"?

Možda je pred ovaj Božić važno čuti i ovu poruku i pokušati ostati dijete,
jer Bog je bio i ostao takav: ponizan i velik kao Dijete.

SRETAN VAM BOŽIĆ

Riječ Svetog oca

Dragi hodočasnici, draga braćo i sestre!

Svakoga dana molitva Anđeo Gospodnji nudi nam mogućnost da usred svojih aktivnosti, promislimo o otajstvu utjelovljenja Sina Božjega. U podne, kad nam prvi sati dana već donose osjećaj umora, naša raspoloživost i naša velikodušnost obnavljaju se razmatranjem Marijina "da". Taj jasan i bezrezervni "da" ukorijenjen je u otajstvo Marijine slobode, pune i cjelovite slobode pred Bogom, oslobođene svake povezanosti s grijehom, zahvaljujući povlastici njezina Bezgrešnog začeca.

Ta povlastica podijeljena Mariji, koja je razlikuje od našeg stanja, ne udaljuje ju od nas, nego je upravo približava nama. Dok grijeh razdvaja, udaljuje nas jedne od drugih. Marijina čistoća čini je sasvim blisku našim srcima, pozornu na svakoga od nas i željnu našega istinskoga dobra. Možete to vidjeti u Lurdu, kao i u svim marijanskim svetištima: neizmjerne mnoštva dolaze pred Mariju kako bi joj iznijele ono što je svakome najintimnije, ono što je svakome najviše na srcu. Ono što se mnogi zbog nelagode ili stida ne usude ponekad povjeriti ni svojim najbližima, to povjeravaju Njoj koja je sva čista, njezinu Bezgrešnom srcu: jednostavno, bez uljepšavanja, po istini. Pred Marijom, upravo zbog njezine čistoće, čovjek se ne libi pokazati u svojoj slabosti, predati joj svoja pitanja i svoje dvojbe, izreći svoje nade i svoje najtajnije želje. Majčinska ljubav Djevice Marije razoružava svaki vid oholosti; čovjeka osposobljava da se sagleda onakvim kakav jest te ga nadahnjuje željom da se obrati kako bi dao slavu Bogu.

Marija nam tako pokazuje pravi način napredovanja prema Bogu. Poučava nas da mu se približimo u istini i jednostavnosti. Zahvaljujući Njoj otkrivamo da kršćanska vjera nije te-

ret. Inego je poput krila koje nam dozvoljava da letimo visoko te nađemo skrovište u zagrljaju, Božjem.

Život i vjera vjerničkoga naroda otkrivaju da povlastica Bezgrešnog začeca učinjena Mariji, nije samo njezina osobna milost, nego je za sve, milost učinjena cijelom Božjem narodu. U Mariji Crkva već može promatrati na što je ona sama pozvana da postane, U njoj svaki vjernik može već od sada razmatrati savršeno ispunjenje svoga osobnoga poziva. Neka svatko od nas i uvijek zadrži zahvalnost za sve što je Gospodin htio objaviti od svoga nauma spasenja po otajstvu Marije. Otajstvo koje se na nas na najizravniji način odnosi, jer nam je odozgo, s križa, koji upravo danas spominjemo i slavimo, sam Isus objavio da je njegova Majka i naša Majka. Kao sinovi i kćeri Marijini možemo imati dijela na svim milostima koje su njoj učinjene, a neusporedivo dostojanstvo koje joj donosi povlastica Bezgrešnog začeca pada i na nas, njezine sinove.

Ovdje, blizu pećine, i u osobitu zajedništvu sa svim hodočasnici prisutnim u marijanskim svetištima i sa svima bolesnima tijelom i dušom koji traže utjehu, blagoslivljamo Gospodina zbog Marijine prisutnosti usred njegova naroda te joj s vjerom upućujemo svoju molitvu: "Sveta Marijo, ti koja si se prije sto pedeset godina ovdje ukazala mladoj Bernardici, ti si doista 'nade živo vrelo' (Dante, Par" XXXIII, 12).

Mi, hodočasnici pristigli ovamo iz svih krajeva, dolazimo kako bismo još jednom zahvatili vjeru i utjehu, radost i ljubav, sigurnost i mir, na izvoru tvoga Bezgrešnoga srca: *Mostra te esse Matrem!* Pokaži se kao Majka svima, o Marijo! I daj nam Krista, nadu svijeta! Amen." (Lurd, 14. 9. 2008.)

SMJERNICE CRKVENOG UČITELJSTVA

Poruka Božjem narodu s XII. redovne opće biskupske sinode posvećene Božjoj riječi

Sinodski oci okupljeni na XII. redovnoj općoj biskupskoj sinodi održanoj u Vatikanu od 5. do 26. listopada na temu "Božja riječ u životu i poslanju Crkve" uputili su na kraju sinode Poruku Božjem narodu. Poruka je, kako se ističe na početku, upućena "svima onima koji u različitim dijelovima svijeta slijede Krista kao učenici i nastavljaju ga ljubiti nepokolebljivom ljubavlju".

"Kozmička" objava i Sveto pismo

U prvom dijelu poruke govori se o Božjoj riječi to jest objavi, od samih njezinih početaka, postanka svijeta pri čemu se ističe kako stvoreni svijet nije nastao iz borbe božanstava, kao što je učila drevna mezopotamska mitologija, već iz riječi koja razgoni ništavilo i stvara stvaranje. Tako se javlja prva "kozmička" objava u kojoj je stvaranje nalik beskrajnoj stranici otvorenoj pred čitavim čovječanstvom, koje na njoj može pročitati Stvoriteljevu poruku. Kao što kaže psalam: "Dan danu to objavljuje, a noć noći glas predaje. Nije to riječ, a ni govor nije, nije ni glas što se može čuti, al' po svoj zemlji razliježe se jeka, riječi sve do nakraj svijeta sežu" (Ps 19,2-5).

Božja riječ je, nastavlja se nadalje u poruci, također u ishodištu ljudske povijesti. Muškarac i žena, koji su stvoreni na Božju sliku i priliku te dakle nose na sebi božanski pečat, mogu ući u dijalog sa svojim Stvoriteljem odnosno mogu se od njega udaljiti i odbaciti ga grijehom. Božja riječ dakle spašava i sudi, prodire u splet povijesti s njezinim zbivanjima i događajima. Djelotvorna Božja riječ, koja stvara i spašava, je dakle u ishodištu bića i povijesti, stvaranja i otkupljenja.

Postoji međutim jedna daljnja etapa koju prolazi božanska riječ: to je pisana riječ, Graphé o le Graphaí, sveta pisma, kao što se kaže u Novom zavjetu. Sveta pisma su "svjedočanstva" Božje riječi u pisanom obliku, ona su kanonski, povijesni i literarni spomen koji potvrđuje događaj objave stvaranja i spasenja.

Božja riječ, dakle, prethodi Bibliji, koja je također "nadahnuta od Boga" i sadrži djelotvornu božansku riječ (usp. 2 Tim 3,16). Zato naša vjera nema u svojem središtu samo jednu knjigu, već povijest spasenja i osobu, Isusa Krista, utjelovljenu Božju riječ, čovjeka, povijest. Upravo zato što obzor božanske riječi obuhvaća i širi se izvan Svetog pisma nužna je stalna prisutnost Duha Svetoga koji onoga koji čita Bibliju uvodi u svu istinu (usp. Iv 16,13). To je ta velika Tradicija, djelotvorna prisutnost "Duha istine" u Crkvi, čuvara svetih pisama, koje na autentičan način tumači crkveno učiteljstvo. Tradicijom se dolazi do razumijevanja, tumačenja, prenošenja i svjedočenja Božje riječi. Sam sveti Pavao, proglašavajući prvi kršćanski čin vjere, prepoznaje da "prenosi" ono što je "primio" od tradicije (1 Kor 15,3-5).

Kristovo utjelovljenje - središte kršćanske vjere

Objavljena riječ je dobila svoj konkretni, opipljivi izraz u Kristovu utjelovljenju koje je samo središte kršćanske vjere. Vječna i božanska Riječ ulazi u prostor i vrijeme i poprima ljudsko lice i identitet, njoj se može izravno pristupiti. Krist, osim što je slika Boga nevidljivoga, rođena prije svakog stvaranja, također je Isus Nazarećanin koji prolazi putovima pokrajine na periferiji Rimskog carstva, koji govori jednim narječjem, koji je po narodnosti i kulturi židov. Kršćanska je tradicija često povlačila paralele između božanske Riječi koja se utjelovila i same riječi Svetog pisma. I sama je Biblija, naime, "tijelo", "pismo" koje se izražava na određene jezike, u književnim i povijesnim oblicima, u shvaćanjima vezanim uz drevnu kulturu, čuva spomen na često tragične događaje, njezine su stranice nerijetko pune krvi i nasilja, u njoj odjekuje zvonki smijeh sretnoga čovjeka ali i teku suze ožalošćenih, u njoj se uzdižu molitve nesretnih, ali ona odiše i radošću zaljubljenih. Zbog te svoje "tjelesne" dimenzije Biblija zahtijeva povijesnu i literarnu analizu, koja se provodi uz

pomoć različitih metoda i pristupa koje pruža biblijska egzegeza.

Svaki čitatelj Svetoga pisma, pa i najneukiji, mora posjedovati razmjerno poznavanje svetog pisma imajući uvijek na umu da se Riječ zaodjenula u konkretne riječi kojima se prilagođava da bi je čovjek mogao čuti i razumjeti. To je nužno: ako toga nema može se upasti u fundamentalizam koji u praksi niječe utjelovljenje Božje riječi u povijesti, ne prepoznaje da se ta riječ izražava u Bibliji ljudskim jezikom, kojeg treba odgonetnuti, proučavati i shvatiti, te zanemaruje činjenicu da božansko nadahnuće nije izbrisalo povijesni identitet i osobnost ljudskih pisaca. Biblija je, ipak, također vječna i božanska Riječ i zato ona iziskuje jedno drugo shvaćanje, koje daje Duh Sveti koji otkriva vrhunaravnu dimenziju božanske riječi, prisutne u ljudskim riječima. Zbog toga je nužna "živa predaja Crkve" (DV 12) i vjera da bi se sveta pisma shvatilo kao cjelinu i u potpunosti. Ako se zaustavimo samo na "slovu", Biblija ostaje samo znameniti dokument prošlosti, uzvišeno etičko i kulturno svjedočanstvo. Ako se, međutim, isključi utjelovljenje, može se upasti u fundamentalističku dvosmislenost ili neodređeni spiritualizam ili psihologizam. Egzegetske spoznaje moraju se, dakle, neraskidivo ispreplitati s duhovnom i teološkom tradicijom da se ne bi razbilo božansko i ljudsko jedinstvo Isusa Krista i njegovih pisama.

U tom ponovno pronađenom skladu, Kristovo će lice zablistati u svojoj punini i pomoći otkriti jedno drugo jedinstvo: duboko jedinstvo Svetog pisma, koje se, istina, sastoji od 73 knjige, ali su one uvrštene u jedan jedini "kanon" i tvore jedan jedincati dijalog između Boga i čovječanstva, u jedinstvenom naumu spasenja. "Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima po prorocima; konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu. Njega postavi baštinikom svega; Njega po kome sazda svjetove" (Heb 1,1-2). Krist, tako, baca svoje svjetlo retrospektivno na čitavu povijest spasenja i otkriva njezinu povezanost, smisao i pravac. On je pečat, "Alfa i Omega" (Otk 1,8) dijaloga između Boga i njegovih stvorenja koji se odvijao kroz duga vremenska razdoblja i o kojem svjedoči Biblija. U svjetlu toga konačnog pečata dobivaju svoj "puni smisao" riječi Mojsija i proroka, kao što je rekao sam Isus onog proljetnog jutra, na putu iz Jeruzalema prema selu

Emausu, razgovarajući s Kleofom i njegovim prijateljem, "protumači im što u svim Pismima ima o njemu" (Lk 24,27). Upravo zato jer je u središtu objave božanska riječ koja je dobila lice, u pristupu Bibliji kršćanin treba znati da to "nije rezultat neke etičke odluke ili neke velike ideje, već je to susret s događajem, sa Osobom, koja životu daje novi obzor i zajedno s time konačni pravac" (Deus caritas est, 1).

Četiri duhovna stupa Crkve

Božja riječ ma svoju "kuću" u Novome zavjetu, to je Crkva koja ima svoj model u Jeruzalemu zajednici-majci, Crkva koja počiva na Petru i apostolima i koja danas, po biskupima u zajedništvu s Petrovim nasljednikom nastavlja biti čuvaricom, navjestiteljicom i tumačem riječi. Luka u Djelima apostolskim (2,42) opisuje njezin izgled ističući kako njezin temelj čine četiri duhovna stupa: "Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama".

U nastavku Poruke Božjem narodu podrobno se prikazuje svaki od navedenih duhovnih stupova Crkve. Tu je na prvome mjestu apostolski didaché, odnosno propovijedanje Božje riječi. Apostol Pavao nas upozorava da "vjera po poruci, a poruka riječju Kristovom" (Rim 10,17). Apostoli naviještaju početak Božjeg kraljevstva te dakle odlučujući zahvat Boga u ljudskoj povijesti, naviještajući Kristovu smrt i uskrsnuće. Kršćanin svjedoči tu nadu spreman za to podnijeti i izgubiti život u vihoru odbacivanja i progona, svjestan da je "uspješnije trpjeti, ako je to Božja volja, čineći dobro, nego čineći zlo" (1 Pt 3,16-17). U Crkvi se zatim razliježe kateheza koja ima za cilj produbiti u kršćaninu Kristovo otajstvo u svjetlu Riječi kako bi cio čovjek bio njom prožet. Vrhunac kateheze je homilija koja je i danas za mnoge kršćane glavni moment susreta s Božjom riječi. U tome činu poslužitelj bi morao biti i prorok. On ne samo da treba jasno, odlučno i sažeto govoriti o biblijskom tekstu, nego ga mora primijeniti na sadašnji trenutak u kojem žive slušatelji te ih potaknuti da ono što su čuli primjene u vlastitom životu. Navještaj, kateheza i homilija pretpostavljaju, dakle, čitanje i razumijevanje, objašnjavanje i tumačenje, u to moraju biti uključeni um i srce. U propovijedanju se dakle susreću dva pokreta. Prvim se silazi u

sam korijen svetih tekstova, događaja, riječi kroz koje se oživotvoruje povijest spasenja, kako bi se shvatilo njihovo značenje i njihovu poruku. Drugim se korakom ponovno silazi u sadašnjost, u sadašnji trenutak onoga koji sluša i čita, uvijek u svjetlu Krista koji je svijetla nit koja se provlači kroz čitavo Sveto pismo. To je ono što je Isus učinio na putu iz Jeruzalema u Emaus u društvu dvojice svojih učenika. To je ono što će nakon njega učiniti đakon Filip na putu iz Jeruzalema za Gazu, kada će s Etiopljaninom zapodjenuti ovaj znakoviti dijalog: "Razumiješ li što čitaš?... Kako bih mogao ako me tko ne uputi?" (Dj 8,30-31). A cilj će biti puni susret s Kristom u sakramentu.

Tako se stiže do drugog stupa na kojem počiva Crkva, kuća Božje riječi. To je lomljenje kruha ili euharistija kao čin novog saveza zapечаćena u krvi Kristovoj, najviši čin Riječi koja se nudi kao kruh u svojem žrtvovanom dijelu i izvor i vrhunac života i poslanja Crkve.

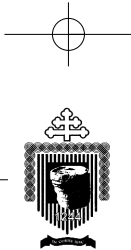
Treći duhovni stup Crkve su molitve. Povlašteno mjesto naravno pripada časoslovu, molitvi Crkve par excellence. Osim časoslova i zajedničke Službe riječi, tradicija je uvela praksu *Lectio divina*, molitveno čitanje u Duhu Svetom, kadro otkriti vjerniku blago Božje riječi ali i omogućiti susret s Kristom, živom Božjom riječi. Ona započinje čitanjem Svetog pisma (*lectio*) koja kod onoga koji sluša pokreće pitanje o stvarnom sadržaju pročitano teksta što se ogleda u pitanju: što biblijski tekst sam po sebi kaže? Slijedi meditacija (*meditatio*) u kojoj se javlja pitanje: što taj biblijski tekst govori nama? Stiže se tako do molitve (*oratio*) koja pretpostavlja ovo pitanje: što mi kažemo Gospodinu kao odgovor na njegovu riječ? *Lectio divina*, na kraju, završava kontemplacijom (*contemplatio*) tijekom koje, po Božjem daru, promatramo Božjim očima određenu stvarnost i pitamo se: koje obraćenje uma, srca i života Gospodin traži od nas? U tome pred našim očima izranja lik Marije, Gospodinove majke, koja "u sebi pohranjivaše sve te događaje i prebiraše ih u svome srcu" (Lk 2,19), to jest, kao što kaže grčki izvornik, otkrivajući duboku nit koja se provlači kroz, naizgled nepovezane, događaje, djelovanja i stvari u velikom Božjem naumu.

Četvrti i posljednji stup na kojem počiva Crkva je *koinonia*, zajedničko bratstvo, drugi naziv za agape to jest kršćansku ljubav. Kao

što je podsjetio Isus njegova su braća i sestre "oni koji riječ Božju slušaju i vrše" (usp. Lk 8,21). Istinski slušati znači biti poslušan i djelovati i činiti da u životu cvatu pravednost i ljubav, znači davati u životu i društvu svjedočanstvo po uzoru na proroke, koji trajno povezuje Božju riječ i život, vjeru i čestitost, kult i društvenu zauzetost. Zato Božja riječ mora biti vidljiva i čitljiva na licu i rukama vjernika, kao što je to lijepo primijetio Grgur Veliki koji je u svetom Benediktu i u drugim velikim Božjim ljudima vidio svjedoke zajedništva s Bogom i braćom, oživotvorenu Božju riječ. Zato je viva *lectio*, *vita bonorum*, život dobrih ljudi živo štivo/lekcija Božje riječi. U domu Božje riječi susrećemo također braću i sestre drugih Crkava i crkvenih zajednica koje, usprkos postojećim podjelama, zajedno s nama časte i ljube Božju riječ, to počelo i ishodište prvog i stvarnog jedinstva, premda ono još uvijek nije puno. Tu vezu treba sve više jačati zajedničkim prijevodima Biblije, ekumenskom biblijskom molitvom, egzegetskim dijalogom, proučavanjem i uspoređivanjem različitih tumačenja Svetog pisma, uzajamnom razmjenom vrijednosti prisutnih u različitim duhovnim tradicijama, zajedničkim naviještanjem i svjedočenjem Božje riječi u sekulariziranom svijetu.

"Putovi riječi: misija".

I u suvremenom sekulariziranom svijetu, na njegovim trgovima i njegovim putovima, gdje kao da prevladavaju nevjera i ravnodušnost, gdje kao da zlo ima nadmoć nad dobrom, stvarajući utisak da Babilon trijumfira nad Jeruzalemom, postoji skrivena čežnja, neka duboka nada, drhtavo iščekivanje Božjom riječi, ističe se na početku četvrtog dijela poruke koji nosi naslov "Putovi Riječi: misija". Kao što se kaže u knjizi proroka Amosa: "Evo, dani dolaze kad ću poslati glad na zemlju, ne glad kruha ni žeđ vode, već slušanja riječi Jahvine" (8,11). Na tu glad želi odgovoriti evangelizacijsko poslanje Crkve. Kroz čitavu se Bibliju protežu pozivi da se "ne šuti", da se "više iz svega grla", da se "naviješta riječ u zgodno i nezgodno vrijeme", da budemo straža noćna koja razbija tišinu ravnodušnosti. Putovi koji se otvaraju pred nama nisu samo putovi kojima su kročili sveti Pavao i prvi navjestitelji Raosne vijesti i, nakon njih, svi misionari koji su išli ususret narodima u dalekim zemljama.

Komunikacija sada prostire mrežu koja pokriva čitavu zemaljsku kuglu te Kristov apel: "Što vam govorim u tami, recite na svjetlu; i što na uho čujete, propovijedajte na krovovima" (Mt 10,27), dobiva novo značenje. Svetu se riječ mora širiti u tekstualnom obliku, s prijevodima na razne jezike našega planeta. No Božja se riječ treba razlijevati i radijem, informatičkim arterijama interneta, on-line virtualnim kanalima, CD-ima, DVD-ima, podcastovima i tako dalje; mora se vrtjeti na televizijskim ekranima i u kinima, u tisku, u kulturnim i društvenim događajima. Ta nova komunikacija, za razliku od tradicionalne, usvojila je svoje načine izražavanja te je nužno za nju ne samo posjedovati potrebnu tehničku opremu, nego imati i potrebnu stručnost. U dobu dominacije slike, kojoj prije svega pribjegava komunikacijsko sredstvo televizije, značajan je i sugestivan i danas model kojem je povlašteno mjesto davao sam Krist: on je pribjegavao simbolima, pripovijedanju, primjeru, svakodnevnom iskustvu, usporedbama... Isus u svojem naviještanju Božjega kraljevstva nije nikada govorio svojim sugovornicima nerazumljivim i apsraktnim riječima već ih je osvajao upravo primjerima iz njihove svakodnevice. Tako i mi trebamo postupati danas. Obitelj, unutar četiri zida svoga doma sa svojim radostima i svojim dramama, jedan je od temeljnih prostora u koji mora ući Božja riječ. U Bibliji ima mnoštvo velikih i malih obiteljskih priča. Sami su prvi kršćani slavili liturgiju po kućama, kao što su Izraelci slavili pashu u krugu svojih obitelji. Božja se riječ dakle prenosi s koljena na koljeno te roditelji postaju "prvi vjerovjesnici" svojoj djeci (LG 11). Psalmist kaže: "Ono što čusmo i saznasmo, što nam kazivahu oci, nećemo kriti djeci njihovoj, predat ćemo budućem koljenu: slavu Jahvinu i silu njegovu i djela čudesna što ih učini... da sazna budući naraštaj, i sinovi koji će se roditi da djeci svojoj kazuju" (Ps 78,3-4.6).

Svaka će kuća, zato, morati imati svoju Bibliju i čuvati je na konkretan i dostojanstven način, čitati je i s pomoću nje moliti, a obitelj ima zadatak predložiti forme i modele molitvenog, katehetskog i didaktičkog obrazovanja o korištenju Svetog pisma. Napose će novi naraštaji, djeca i mladi, putem prikladnog odgoja biti privedeni tome da osjete privlačnost Kristova lika, otvarajući mu vrata svoga uma i srca. U taj su odgoj uključeni također susret i autenti-

čno svjedočanstvo odraslih, kao i pozitivan utjecaj prijatelja i svekolike crkvene zajednice. Kada se pogleda današnji svijet vidi se da u najsiromašnijim slojevima društva vladaju trpljenje i siromaštvo, poniženja i tlačenja, marginaliziranja i bijede, tjelesne i duševne bolesti i samoće. Ratovi i nasilja ostavljaju za sobom krvavi trag, u palačama vladara korupcija se isprepliće s nepravdom. Tužni vapaj se izdiže iz grudi potlačenih i progonjenih zbog svoje savjesti i vjere. Ima i onih koje muče egzistencijalna kriza ili im je duša prazna i ne nalaze ništa što bi dalo smisao i vrijednost njihovu životu. Mnogi teško doživljavaju Božju šutnju, njegovu prividnu odsutnost i ravnodušnost. "Tâ dokle, Jahve, dokle ćeš me zaboravljati? Dokle ćeš skrivati lice od mene?" (Ps 13,2). I na kraju sve čeka misterij smrti. Taj golemi bolni uzdah koji se izdiže sa zemlje k nebu opisan je na mnogim stranicama Biblije koja kao odgovor na njega nudi povijesnu i stvarnu vjeru po primjeru patrijarha i mnogih ljudi vjere. "Misterij zla" je prisutan i djeluje u povijesti, ali je otkriven Božjom riječi koja jamči da je u Kristu izvojevana pobjeda dobra nad zlom. U Bibliji poglavito dominira Kristov lik koji svoje javno djelovanje započinje proglašom nade za posljednje na zemlji: "Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglašiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene, proglašiti godinu milosti Gospodnje" (Lk 4,18-19). On svoje ruke opetovano polaže na tjelesne rane ili bolesna tijela, proglašava pravednost, ulijeva hrabrost nesretnima, daje oproštenje grešnicima. Na kraju i sam silazi u najdublje ponore smrti, lišavajući se vlastite slave: "sam sebe 'opljeni' uzevši lik sluga, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu" (Fil 2,7-8). Tako on osjeća strah od smrti, samoću i napuštenost i biva izdan od prijatelja, ponire u najokrutniju tamu tjelesne boli s raspećem i čak u tminu Očeve šutnje, i na kraju tone u ponor onoga što čeka svakog čovjeka - smrt. Ipak ni u tom trenutku on ne prestaje biti Sin Božji: u svojoj solidarnosti ljubavi i žrtvom samoga sebe polaže u ograničenost i zlo čovječanstva sjeme božanstva, to jest počelo oslobođenja i spasenja; svojim predanjem nama otkupljuje bol i smrt, koje je sam preuzeo na sebe, i raskriljuje i nama zoru uskrsnuća.

Kršćanin, dakle, ima misiju naviještati tu božansku riječ nade, dioništvom sa siromašnima i onima koji trpe, svjedočenjem vjere u Kraljevstvo istine i života, svetosti i milosti, pravednosti, ljubavi i mira, blizinom koja ne sudi i osuđuje, već koja podupire, prosvjetljuje, tješi i oprašta, tragom Kristovih riječi: "Dođite k meni svi koji ste izmoredni i opterećeni i ja ću vas odmoriti" (Mt 11,28).

Biblija - "veliki kodeks" sveopće kulture

Božja riječ nas dovodi u prisnu vezu s židovskim narodom s kojim smo duboko vezani zajedničkim priznavanjem i ljubavlju prema Starome zavjetu. Sva židovska sveta pisma bacaju svjetlo na otajstvo Boga i čovjeka, otkrivaju teološka i moralna bogatstva, opisuju dugi put povijesti spasenja sve do njezina punog ostvarenja, djelotvorno prikazuju ucjepljivanje Božje riječi u ljudske događaje. Ona nam omogućuju shvatiti u punini Krista i obogatiti naše tumačenje Svetog pisma plodnom židovskom egzegetskom tradicijom.

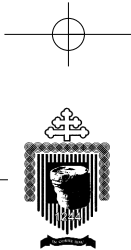
Osim sa židovima kršćani su pozvani, ne podliježući pritom napasti sinkretizma i ne umanjujući vlastiti duhovni identitet, stupiti u dijalog prožet poštivanjem s muškarcima i ženama drugih religija, koje slušaju i vjerno provode u djelo smjernice svojih svetih knjiga, počevši od islama koji u svojoj tradiciji prihvaća brojne osobe, simbole i biblijske teme i koji nam nudi svjedočanstvo iskrene vjere u jednoga i milosrdnog Boga, Stvoritelja svega i Suca čovječanstva. Kršćanin nalazi dodirnih točaka s velikim istočnim religijama koje nas uče u svojim svetim tekstovima poštivanju života, kontemplaciji, šutnji, jednostavnosti, odricanju kao što to čini budizam. Ili veličaju osjećaj svetosti, žrtvu, hodočašće, post i svete simbole, kao što je to u hinduizmu. Ili nadalje, kao u konfucijanizmu, uče mudrosti i obiteljskim i društvenim vrijednostima. I tradicionalnim religijama, s njihovim duhovnim vrijednostima izraženim u obredima i usmenim predajama, Crkva želi posvetiti pažnju i uspostaviti s njima dijalog prožet uzajamnim poštivanjem. I s onima koji ne vjeruju u Boga, ali se trude "činiti pravicu, milosrđe ljubiti i hoditi u ponizn-

osti" (usp. Mih 6,8), moramo raditi za pravedniji i mirniji svijet i pružati u dijalogu svoje istinsko svjedočanstvo Božje riječi koja može otkriti nove i više obzore istine i ljubavi.

Biblija je, kako se to obično kaže, "veliki kodeks" sveopće kulture: umjetnici su svojim umjetničkim darom dočaravali događaje, simbole i osobe opisane u Bibliji; glazbenici su skladali skladbe nadahnute na svetim tekstovima, napose psalmima; pisci su se stoljećima služili onim drevnim opisima koji su postali životne parabole; pjesnici su se u svojim pjesmama ispitivali o otajstvu duha, o beskonačnosti, o zlu, o ljubavi, o smrti i životu često sakupljajući u svojim tekstovima pjesničke drhtaje koji se provlače kroz biblijske tekstove; mislioci, znanstvenici i samo društvo nerijetko su se referirali, također da bi im proturječili, na duhovna i etička shvaćanja (u prvom redu na Dekalogu) Božje riječi. Zato je Biblija - koja nas poučava via pulchritudinis, to jest putu ljepote kako bi shvatili i vinuli se k Bogu - nužna ne samo vjerniku, već svima da ponovno otkriju istinska značenja različitih kulturnih izraza i prije svega da bi ponovno našli svoj povijesni, civilni, ljudski i duhovni identitet. U njoj je korijen naše veličine i kroz nju se možemo predstaviti s plemenitom baštinom drugim civilizacijama i kulturama, bez ikakva kompleksa manje vrijednosti.

Bibliju bi, dakle, morali svi upoznavati i proučavati, pod tim izvanrednim vidikom ljepote i kulturnoga bogatstva. Ipak, Božja riječ nije vezana ni uz koju kulturu, štoviše ona teži prijeći sve granice te biblijsku poruku, po uzoru na apostola Pavla, treba inkulturirati u nove kulturne koordinate. To je ono što je Crkva pozvana činiti danas pomoću osjetljivog ali nužnog procesa koji je dobio snažan zamah od učiteljstva pape Benedikta XVI. Ona mora učiniti da Božja riječ proдре u mnoge kulture i izraziti je njihovim jezicima, shvaćanjima, simbolima i vjerskim tradicijama. Mora, ipak, pritom znati sačuvati istinsku srž njezinih sadržaja, budno pazeći da u tome ne dođe do zastranjenja. Crkva, dakle, mora učiniti da zablistaju vrijednosti koje Božja riječ nudi drugim kulturama, tako da ih ona pročisti i obogati.

(kta/ika)

Sveti Pavao selilac, Apostol naroda

Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan selilaca i izbjeglica 18. siječnja 2009.

Draga braćo i sestre,

Zahvaljujući sretnoj podudarnosti s jubilejskom godinom koju sam proglasio u čast apostola Pavla u prigodi dvijetisućite obljetnice njegova rođenja ovogodišnja poruka za Svjetski dan selilaca i izbjeglica ima za temu "Sveti Pavao selilac, Apostol naroda". Njegovo propovijedanje i njegova uloga posrednika između različitih kultura i evanđelja, koju je Pavao, "selilac po zvanju", vršio, čine doista značajnu referentnu točku također za sve one koji su uključeni u suvremeni selilački val.

Rođen u obitelji emigranata u Tarzu u Ciliciji, Savao je stekao naobrazbu u hebrejskom i grčkom jeziku i kulturi, obogativši je vrijednostima rimske kulture. Nakon svog susreta s Kristom koji se dogodio na putu za Damask (usp. Gal 1,13-16), on, premda nije zaniževao vlastite "tradicije" i njegujući poštovanje i zahvalnost prema židovstvu i zakonu (usp. Rim 9,1-5; 10,1; 2 Kor 11,22; Gal 1,13-14; Fil 3,3-6), bez oklijevanja i promišljanja se odvažno i poletno posvetio novom poslanju, poslušajući Gospodinoj zapovijedi: "Poslat ću te daleko k poganima" (Dj 22,21). Njegov se život iz korijena promijenio (usp. Fil 3,7-11): za njega je Isus postao smisao života i nadahnuće apostolskog rada u službi evanđelja. Od progonitelja kršćana postao je Kristov apostol.

Vođen Duhom Svetim, bespridržajno je i bespoštedno svima, neovisno o nacionalnosti i kulturi, naviještao evanđelje koje je "snaga Božja na spasenje svakomu tko vjeruje - židovu najprije, pa Grku" (Rim 1,16). Na svojim apostolskim putovanjima, unatoč opetovanim protivštinama, naviještao je evanđelje najprije u sinagogama, posvećujući prvo pozornost svojim sunarodnjacima u dijaspori (usp. Dj 18,4-6). Ako bi ga oni odbacili, obraćao bi se poganima, postavši pravim "misionarom selilaca", on sam selilac i putujući glasnik Isusa Krista, da pozove svakog čovjeka da, u Sinu Božjem, postane "novo stvorenje" (2 Kor 5,17).

Da navijesti kerygmu plovio je morima koja oplakuju Bliski istok i prolazio europskim putovima, sve do Rima. Krenuo je iz Antiohije,

gdje je evanđelje već ranije bilo naviješteno narodima koji nisu pripadali židovstvu i gdje su Isusovi učenici po prvi put prozvani "kršćanima" (usp. Dj 11,20.26). Njegov život i njegova propovijed bili su u cjelini usredotočeni na to da svi upoznaju i uzljube Isusa, jer su u njemu svi narodi pozvani postati jedan narod.

To je, također u sadašnjem trenutku, u dobu globalizacije, poslanje Crkve i svakog krštenika; ta se misija pomnom pastoralnom skrbi okreće također raznolikom svijetu selilaca - studentima izvan mjesta boravka, seliocima, izbjeglicama, prognanicima, raseljenima - uključujući one koji su žrtve suvremenih ropstava, poput primjerice trgovanja ljudima. U nuđenju poruke spasenja i danas se treba povoditi za Apostolom naroda, vodeći računa o različitim društvenim i kulturnim prilikama i pojedinih teškoćama što ih sa sobom nosi položaj selioca i putnika. Želja mi je da svaka kršćanska zajednica uzmogne gajiti isti apostolski žar svetoga Pavla koji, da bi navijestio svima Očevu spasenjsku ljubav (Rim 8,15-16; Gal 4,6) da "ih što više stekne" (1 Kor 9,19), postade "nejakima nejak... Svima sve da pošto-poto neke spasi" (usp. 1 Kor 9,22). Neka njegov primjer bude i za nas poticaj da budemo solidarni s tom našom braćom i sestrama i promičemo, u svim dijelovima svijeta i svim sredstvima, mirni suživot među različitim narodima, kulturama i religijama.

Ali koja je bila tajna Apostola naroda? Misionarski žar i vatrenost borca, kojima se odlikovao, proizlazili su iz činjenice da je on, "zahvaćen od Krista" (Fil 3,12), ostao s Njim tako duboko sjedinjen da se osjećao dionikom samoga njegova života, po "zajedništvu u patnjama njegovim" (Fil 3,10; usp. također Rim 8,17; 2 Kor 4,8-12; Kol 1,24). To je izvor apostolskog žara svetoga Pavla, koji govori: "Onomu koji me odvoji već od majčine utrobe i pozva milošću svojom, svidjelo ŠšeĆ otkriti mi Sina svoga da ga navješćujem među poganima" (Gal 1,15-16; usp. također Rim 15,15-16). S Kristom se osjećao "su-raspetim", tako da može reći: "živim, ali ne više ja, nego živi u meni Kr-

ist" (Gal 2,20). I nikakva ga nevolja nije mogla spriječiti da nastavi sa svojim hrabrim evangelizacijskim djelovanjem u kozmopolitskim gradovima poput Rima i Korinta koji su, u to doba, bili pravi mozaik naroda i kultura.

Čitajući Djela apostolska i poslanice koje sveti Pavao upućuje različitim primateljima, uočava se jedan model Crkve koja nije isključiva, već otvorena svima, to je Crkva koju čine vjernici svih kultura i rasa: svaki krštenik je, zapravo, živi član jednoga Tijela Kristova. U toj perspektivi, bratska solidarnost, koja se pretvara u svakodnevne geste dijeljenja, sudionništva i radosne skrbi za druge, poprima jedinstvenu važnost. Ipak, nije moguće ostvariti tu dimenziju uzajamne bratske susretljivosti, uči nadalje sveti Pavao, bez spremnosti za slušanje i prihvaćanje Riječi koju se propovijeda i po kojoj se živi (usp. 1 Sol 1,6), Riječi koja potiče sve na nasljedovanje Krista (usp. Ef 5,1-12) vodeći se u tome za Apostolovim primjerom (usp. 1 Kor 11,1). Stoga, što je zajednica više sjedinjena s Kristom, to postaje brižnija prema bližnjima, odbacuje osuđivanje, prijezir i sablazan i otvara se uzajamnom prihvaćanju (usp. Rim 14,1-3; 15,7). Suobličeni Kristu, vjernici se u njemu doživljavaju kao "braća", sinovi istog Oca (Rim 8,14-16; Gal 3,26; 4,6). To blago bratstva vodi tome da "gaje gostoljubivost" (Rim 12,13), koja je prvi plod agape (usp. 1 Tim 3,2; 5,10; Tit 1,8; Flm 17).

Na taj se način ostvaruje Gospodinovo obećanje: "ja ću vas primiti. I bit ću vam otac i vi ćete mi biti sinovi i kćeri" (2 Kor 6,17-18). Ako smo toga svjesni, kako ne preuzeti brigu za one koji, posebno među izbjeglicama i prognanicima, žive u teškim uvjetima i trpe oskudicu? Kako ne izaći ususret potrebama onih koji su slabi i nezaštićeni, koji žive u oskudici i nesigurnosti, koji su potisnuti na rub društva, a često iz njega i isključeni? Njima se mora posvetiti najveća pažnja jer, parafrazirajući jedan poznati Pavlov tekst, "lude svijeta izabra Bog

da posrami mudre, i slabe, neplemenite i prezrene svijeta izabra Bog, i ono što nije, da uništi ono što jest, da se nijedan smrtnik ne bi hvalio pred Bogom" (1 Kor 1,27-29).

Draga braćo i sestre, neka Svjetski dan selilaca i izbjeglica, koji će se slaviti 18. siječnja 2009., bude za sve poticaj da žive u punini bratsku ljubav bez ikakve razlike i bez diskriminacija, u uvjerenju da je naš bližnji svaki onaj koji nas treba i kojem možemo pomoći (usp. De-us caritas est, br. 15). Neka nas učenje i primjer svetoga Pavla, poniznog i velikog Apostola i selioca, evangelizatora naroda i kultura, potakne da shvatimo da vršenje djela ljubavi sačinjava vrhunac i srž čitavoga kršćanskog života. Zapovijed se ljubavi - znamo to dobro - njeguje onda kada Kristovi učenici zajedno sudjeluju za stolom euharistije koja je, u pravom smislu riječi, sakrament bratstva i ljubavi. I kao što je Isus udvorani Posljednje večere daru euharistije pridružio novu zapovijed bratske ljubavi, tako se i njegovi "prijatelji", tragom Krista, koji se učinio "slugom" čovječanstva, i potpomognuti njegovom milošću moraju posvećivati uzajamnom služenju, preuzimajući teret jedan drugoga u skladu s onim što sam sveti Pavao preporučuje: "Nosite jedni bremena drugih i tako ćete ispuniti zakon Kristov" (Gal 6,2). Samo na taj način raste ljubav među vjernicima i prema svima (usp. 1 Sol 3,12).

Draga braćo i sestre, neumorno naviještajmo i svjedočimo tu "Radosnu vijest" sa zanosom, bez straha i ne štedeći snage! U ljubavi je sadržana čitava poruka evanđelja i pravi Kristovi učenici se prepoznaju po uzajamnoj ljubavi i svojoj gostoljubivosti prema svima. Neka nam taj dar izmoli apostol Pavao i poglavito Marija, Majka gostoljubivosti i ljubavi. Dok zazivam božansku zaštitu na sve one koji su zauzeti u pružanju pomoći seliocima, i, općenito, velikom svijetu selilaštva, jamčim da se svih njih spomenem u svojoj molitvi i od srca svima udjeljujem apostolski blagoslov.

KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE

Instrukcije o dostojanstvu osobe *Dignitas personae*

Svrha

Posljednjih su godina biomedicinske znanosti načinile ogromne napretke koji otvaraju nove terapijske perspektive, ali također pobuđuju ozbiljna pitanja koja nisu izričito uzeta u razmatranje u Instrukciji *Donum vitae* (22. veljače 1987.). Nova Instrukcija, od 8. rujna 2008., Svetkovina Rođenja Blažene Djevice Marije, namjerava predložiti odgovore na neka nova bioetička pitanja, koja izazivaju očekivanja i zbuđenost u širokim sektorima društva. Na taj se način nastoji "promicati odgoj savjesti" (br. 10.) i ohrabriti biomedicinsko istraživanje koje će poštivati dostojanstvo svakog ljudskog bića i prokreaciju.

Naslov

Instrukcija započinje riječima *Dignitas personae* - dostojanstvo osobe, koje treba biti priznato svakom ljudskom biću, od začeca do prirodne smrti. Ovo temeljno načelo "izriče veliko "da" ljudskom životu" koje "mora biti postavljeno u središte etičkog promišljanja u biomedicinskom istraživanju" (br. 1.).

Vrijednost

Riječ je o "Instrukciji doktrinalne naravi" koju je izdala Kongregacija za Nauk Vjere a izričito odobrio Sveti Otac Benedikt XVI. Instrukcija, stoga, pripada dokumentima koji "imaju udjela u redovitom Učiteljstvu Petrovog Nasljednika" (Instrukcija *Donum veritatis*, br. 18.), koju vjernici trebaju prihvatiti "religioznom pristankom njihova duha" (Instrukcija *Dignitas personae*, br. 37.).

Priređivanje

Više godina Kongregacija za Nauk Vjere studira nova biomedicinska pitanja kako bi upotpunila Instrukciju *Donum vitae*. U pristupanju ispitivanju tih novih pitanja, "htjelo se uvi-

jek imati prisutnim znanstvene aspekte, koristeći se analizom Papinske Akademije za život i velikim brojem stručnjaka, da bi ih usporedili s načelima kršćanske antropologije. Enciklike *Veritatis splendor* i *Evangelium vitae* Ivana Pavla II. i drugi interventi Učiteljstva nude jasne naznake metoda i sadržaja za ispitivanje problema u razmatranju" (br. 2.).

Adresanti

Instrukcija "se obraća vjernicima i svima onima koji traže istinu" (br. 3.). U predlaganju načela i moralnih procjena za biomedicinsko istraživanje o ljudskom životu, Crkva, naime, "crpi svjetlo bilo iz razuma bilo iz vjere, pridonošeći da se izradi cjelovita vizija čovjeka i njegovog poziva, sposobna da primi sve ono što je dobro u ljudskim djelima i različitim kulturnim i vjerskim tradicijama, koje nerijetko pokazuju veliko poštivanje prema životu" (br. 3.).

Struktura

Instrukcija "sadrži tri dijela: prvi podsjeća na neke antropološke, teološke i etičke aspekte od temeljnog značenja; drugi se suočava s novim problemima koji se tiču prokreacije; treći uzima u pretres nove terapijske prijedloge koji uključuju manipulaciju embrijima i ljudskim genetskim nasljeđem" (br. 3.).

Prvi dio:

antropološki, teološki i etički aspekti života i ljudske prokreacije

Dva temeljna načela

- "Ljudska osoba treba biti poštivana i tretirana kao osoba već od njezina začeca te, stoga, od tog istog trenutka joj se moraju priznati prava osobe, među kojima najprije nepovredivo pravo svakog nevinog ljudskog bića na život" (br. 4.).

- "Podrijetlo ljudskog života... ima svoj aut-

entični kontekst u braku i obitelji, u kojoj biva rođen po činu koji izražava uzajamnu ljubav između muža i žene. Prokreacija uistinu odgovorna prema onome koji se ima roditi mora biti plod braka" (br. 6.).

Vjera i ljudsko dostojanstvo

"Uvjerenje je Crkve da ono što je ljudsko ne samo da je prihvaćeno i poštivano od vjere, već je od nje također pročišćeno, uzdignuto i usavršeno" (br. 7.). Bog je stvorio svakog čovjeka na svoju sliku; u svom utjelovljenom Sinu je potpuno objavio misterij čovjeka; Sin čini da mi možemo postati sinovi Božji. "Polazeći od sveukupnosti ovih dviju dimenzija, ljudske i božanske, bolje se razumije razlog nepovredive vrijednosti čovjeka: on ima vječni poziv i pozvan je da sudjeluje u trojstvenoj ljubavi živoga Boga" (br. 8.).

Vjera i bračni život

"Ove dvije dimenzije života, ona naravna i ona nadnaravna, omogućuju također da se bolje shvati u kojem smisli čini koji dopuštaju ljudskom biću da dođe na život, u kojima se muž i žena uzajamno daruju jedno drugome, su odsjev trojstvene ljubavi. Bog, koji je ljubav i život, upisao je u mužu i u ženi poziv na posebno sudjelovanje u njegovom misteriju osobnog zajedništva i u svoje djelo Stvoritelja i Oca... Duh Sveti izliven u sakramentalnom slavlju (ženidbe) nudi kršćanskim supružnicima dar jednog novog zajedništva ljubavi koja je živa i stvarna slika onog najposebnijeg jedinstva, koje čini od Crkve nedjeljivo mistično Tijelo Gospodina Isusa" (br. 9.).

Crkveno Učiteljstvo i autonomija znanosti

"Crkva, ocjenjujući etičku valjanost nekih rezultata skorašnjih istraživanja medicine što se odnose na čovjeka i njegove početke, ne intervenira u područje vlastito medicinskoj znanosti kao takvoj, ali poziva sve zainteresirane na etičku i socijalnu odgovornost za njihovo djelo. Podsjeća ih da se etička vrijednost biomedicinske znanosti mjeri u vezi bilo sa dužnim bezuvjetnim poštivanjem svakog ljudskog bića, u svim trenucima njegova postojanja, bilo sa zaštitom specifičnosti osobnih čina koji prenose život" (br. 10.).

Drugi dio: novi problemi koji se tiču prokreacije

Tehnike pomoći plodnosti

Među tehnikama koje su usmjerene da nadvladaju neplodnost danas se koriste:

- "tehnike heterologne umjetne oplodnje" (br. 12.): "usmjerene da umjetno postignu ljudsko začće počevši od spolnih rasplodnih stanica koje potječu barem od jednog darovatelja različitog od supružnika koji su ujedinjeni u braku" (bilješka 22.);
- "tehnike homologne umjetne oplodnje" (br. 12.): "usmjere da umjetno postignu ljudsko začće počevši od spolnih rasplodnih stanica dvaju supružnika ujedinjenih u braku" (bilješka 23.);
- "tehnike koje se predstavljaju kao pomoć bračnom činu i njegovoj plodnosti" (br. 12);
- "intervencije koji nastoje ukloniti zapreke koje se protive prirodnoj oplodnji" (br. 13.);
- "postupak posvojenja" (br. 13.).

S tim u vezi, dozvoljene su sve tehnike koje poštuju "pravo na život i fizički integritet svakog ljudskog bića", "jednost braka, koja uključuje uzajamno poštivanje prava supružnika da postanu otac i majka samo jedno preko drugoga" i "specifično ljudske vrijednosti seksualnosti, koje zahtijevaju da prokreacija ljudske osobe mora biti postignuta kao plod specifičnog bračnog čina ljubavi između supružnika" (br. 12.).

- Stoga su "dopustive tehnike koje se predstavljaju kao pomoć bračnom činu i njegovoj plodnosti... Medicinski zahvat na ovom području poštuje dostojanstvo osoba, kada nastoji pomoći bračnom činu bilo da olakša njegovo izvršenje bilo da mu se omogući da dostigne svoj svrhu, kad je već jednom izvršen" (br. 12.).

- "Sigurno su dozvoljeni zahvati koji nastoje ukloniti zapreke koje se protive prirodnoj oplodnji" (br. 13.).

- "Poželjno je hrabriti, promicati i olakšati... postupak posvojenja mnogobrojne djece siročadi". Važno je ohrabriti "istraživanja i ulaganja posvećena sprječavanju sterilnosti" (br. 13.).

Oplođnja in vitro i hotimično eliminiranje embrija

Iskustvo posljednjih godina je pokazalo da u kontekstu tehnika oplođnje in vitro "broj žrtvovanih embrije je veoma visok" (br. 14.): iznad 80% u najrazvijenijim centrima (usp. bilješku 27.). "Embrioni proizvedeni in vitro koji pokazuju nedostatke bivaju izravno uklonjeni"; mnoge bračni parovi "pribjegavaju tehnikama umjetne prokreacije s jedinim ciljem da mogu obaviti genetički izbor svoje djece"; među embrionima proizvedenim in vitro "određeni broj je prenesen u majčino krilo, a drugi bivaju zamrznuti"; tehnika mnogostrukog prijenosa, tj. "veći broj embriona u odnosu na željeno dijete, u predviđanju da će neki biti izgubljeni..., podrazumijeva stvarno čisto instrumentalni tretman embriona" (br. 15.).

"Mirno prihvaćanje veoma visoke stope abortivnosti tehnika oplođnje in vitro jasno pokazuje da zamjenjivanje bračnog čina s tehničkim postupkom... pridonosi slabljenju svijesti dužnog poštivanja svakog ljudskog bića. Prepoznavanje tog poštivanja biva naprotiv promicano intimnošću supružnika nadahnutom bračnom ljubavlju... Nasuprot instrumentalizaciji ljudskog bića u embrionalnom stadiju, potrebno je ponoviti da ljubav Božja ne pravi razliku između novozačetog još u krilu njegove majke, i djeteta, ili mladića, ili zrelog čovjeka ili starca. Ne pravi razliku jer u svakom od njih vidi otisak vlastite slike i sličnosti... Zato je Učiteljstvo Crkve stalno proglašavalo svetu i nepovredivu narav svakog ljudskog života, od njegova začeća do njegove prirodne smrti" (br. 16.).

Intra Cytoplasmic Sperm Injection (ICSI)

Intra Cytoplasmic Sperm Injection (ICSI) je jedna varijanta oplođnje in vitro, u kojoj "se oplođnja ne događa spontano u epruveti, već putem ubrizgavanja prethodno selekcioniranog spermatozoida u citoplazmu jajne stanice ili, katkada, putem ubrizgavanja nezrelih sastojaka muške zametne linije" (bilješka 32.).

Takva tehnika je moralno nedopuštena: "uzrokuje potpuno razdvajanje između prokreacije i bračnog čina", "izvedena je izvan tijela supružnika putem čina trećih osoba čija kompetencija i tehnička aktivnost određuju uspjeh intervencije", "povjerava život i identitet embrija sili liječnika i biologa i uspostavlja

gospodstvo tehnike nad postankom i sudbinom ljudske osobe" (br. 17).

Zamrzavanje embrija

"Da se ne ponavljaju uzimanja jajnih stanica iz tijela žene, pristupa se samo jednom mnogostrukom uzimanju jajnih stanica, praćenog zamrzavanjem znatnog dijela embrija dobivenih in vitro, predviđajući drugi ciklus tretmana, u slučaju neuspjeha prvog, ili pak u slučaju kada bi roditelji željeli drugu trudnoću" (br. 18.). Zamrzavanje ili kriokonzerviranje u odnosu na embrije "je postupak hlađenja na izuzetno niske temperature s ciljem da im se omogući dugotrajna očuvanost" (bilješka 35.).

- "Zamrzavanje je nespojivo s dužnim poštivanjem prema ljudskim embrijima: pretpostavlja njihovu proizvodnju in vitro; izlaže ih teškim opasnostima smrti ili šteta po njihov fizički integritet, ukoliko visoki postotak ne preživljava u postupku zamrzavanja i odmrzavanja; lišava ih barem privremeno majčinskog primanja i trudnoće; stavlja ih u situaciju u kojoj su podložni daljnjim povredama i manipulacijama" (br. 18.).

- Što se tiče velikog broja zamrznutih embrija koji već postoje postavlja se pitanje: što učiniti s njima? S tim u vezi, svi izneseni prijedlozi (upotrijebiti takve embrije za istraživanje ili namijeniti ih u terapijske svrhe; odmrznuti ih i, bez da ih se reaktivira, upotrijebiti ih za istraživanje kao da bi bili obični leševi; staviti ih na raspolaganje neplodnim bračnim parovima, kao "terapiju za neplodnost"; pristupiti jednom obliku "prenatalnog posvojenja") predstavljaju probleme različitih vrsta. "Potrebno je konstatirati, konačno, da tisuće embriona u stanju napuštanja predočavaju situaciju stvarne nepopravljive nepravde. Stoga je Ivan Pavao II. apelirao na savjest odgovornih znanstvenog svijeta a na poseban način na liječnike da se zaustavi proizvodnja ljudskih embrija, vodeći računa da se ne nazire izlaz moralno dopušten za ljudsku sudbinu tisuće i tisuće "zamrznutih" embrija, koji jesu i ostaju uvijek nosioci esencijalnih prava i koje dakle treba pravno zaštititi kao ljudske osobe" (br. 19.).

Zamrzavanje jajnih stanica

“Da se izbjegn timerški etički problemi postavljeni od zamrzavanja embrija, na području tehnika oplodnje in vitro bio je iznesen prijedlog da se zamrzavaju jajne stanice” (br. 20.).

S tim u vezi, zamrzavanje jajnih stanica, koje nije po sebi nemoralno i koje je predočeno također u drugih kontekstima koji se ovdje ne razmatraju, “u svrhu procesa umjetne prokreacije treba smatrati moralno neprihvatljivim” (br. 20.).

Embrionalna redukcija

“Neke tehnike upotrijebljene u umjetnoj prokreaciji, osobito prijenos više embrija u majčino krilo, prouzročili su značajno povećanje postotka mnogostrukih trudnoća. Stoga je sebi prokrčila put ideja da se pristupi takozvanoj embrionalnoj redukciji. Ona se sastoji u zahvatu da se smanji broj embrija ili fetusa prisutnih u majčinoj utrobi putem njihova izravnog odstranjenja” (br. 21.).

“S etičke točke gledišta, embrionalna redukcija je namjerni selektivno pobačaj. Riječ je, naime, o namjernom i izravnom odstranjenju jednog ili više nevinih ljudskih bića u početnoj fazi njihove egzistencije, i kao takva sačinjava uvijek teški moralni nered” (br. 21.).

Dijagnoza prije implantacije

“Dijagnoza prije implantacije je jedan oblik prenatalne dijagnoze, vezana s tehnikama umjetne oplodnje, koja predviđa genetičku dijagnozu embriona formiranih in vitro, prije njihova prenošenja u majčino krilo. Ona biva učinjena s namjerom kako bi se imala sigurnost da se prenose u majku samo embriji bez nedostataka ili s određenim spolom ili s nekim posebnim kvalitetama” (br. 22.).

“Drukčije od drugih oblika prenatalne dijagnoze..., dijagnozu prije implantacije obično prati odstranjenje embrija označenog kao “sumnjivog” za genetske i kromosomske nedostatke, ili nosioca neželjenog spola ili neželjenih kvaliteta. Dijagnoza prije implantacije... je usmjerena stvarno na kvalitativnu selekciju sa susljednim uništenjem embrija, koje se predstavlja kao prerana abortivna praksa... Tretirajući ljudski embrio kao prosti “laboratorijski materijal”, vrši se iskrivljavanje i diskriminaci-

ja također što se tiče samog koncepta ljudskog dostojanstva... Takva diskriminacija je nemoralna i stoga bi morala biti smatrana pravno neprihvatljivom” (br. 22).

Novi oblici sprječavanja implantacije i prekida trudnoće

Postoje tehnička sredstva koja djeluju nakon oplodnje, kada je embrio već konstituiran.

- “Ove tehnike su tehnike sprječavanja implantacije, ako zaprečuju embrio prije njegove implantacije u majčin uterus” (br.23.), na primjer preko “spirale... i takozvane “pilule dan poslije”” (bilješka 42.).

- One su “tehnike prekida trudnoće, ako uzrokuju odstranjenje embrija tek ugniježđenog” (br. 23.), na primjer preko “pilule RU 486.” (bilješka 43.).

Iako sredstva za sprječavanje implantacije ne izazivaju pobačaj svaki puta kada bivaju uzeta, također jer se nakon seksualnog odnosa ne događa uvijek oplodnja, mora se upozoriti “da kod onoga tko želi spriječiti ugniježđenje embrija eventualno začetog, te stoga traži ili propisuje takve lijekove, abortivna namjera je generalno prisutna” U slučaju uporabe sredstava za prekid trudnoće “riječ je o pobačaju embrija koji se tek ugniježdio... Uporaba sredstava za sprječavanje implantacije i prekid trudnoće pripada grijehu pobačaja i teško je nemoralna” (br. 23.).

Treći dio:

Novi terapijski prijedlozi koji uključuju manipulaciju embrija ili ljudskog genetskog nasljeđa

Genska terapija

Pod genskom terapijom se shvaća “primjena na čovjeka tehnika genetičkog inženjeringa s terapijskom svrhom, naime, s ciljem liječenja bolesti na genetičkoj osnovi” (br. 25.).

- Somatska genska terapija “nastoji eliminirati ili reducirati genetičke nedostatke koji su prisutni na razini somatskih stanica” (br. 25.).

- Genska terapija zametka smjera “korigirati genetičke nedostatke prisutne u stanicama zametne linije, da bi prenijela terapijske učinke postignute na subjektu na eve-

ntualno potomstvo istoga" (br. 25.).

- Što se tiče zahvata somatske genske terapije, oni "su načelno moralno dopušteni... Budući da genska terapija može uključivati značajne opasnosti za pacijenta, potrebno je opsluživati opće deontološko načelo prema kojemu, da bi se izvršio terapijski zahvat, nužno je prethodno osigurati da tretirani subjekt ne bude izložen opasnostima za svoje zdravlje ili fizički integritet, koji bi bili prekomjerni i nesrazmjerni u odnosu na težinu patologije koja se želi liječiti. Također se traži informirani pristanak pacijenta ili njegovog legitimnog zastupnika" (br. 26.).

- Što se tiče genske terapije zametka, "opasnosti povezani sa svakom genetičkom manipulacijom su izraziti i još manje provjerljivi" i, stoga, "u sadašnjem stupnju istraživanja nije moralno dopustivo djelovati na način da se moguće proizašle štete prošire na potomstvo" (br. 26.).

- Što se tiče hipoteze da se primjeni genetički inženjering zbog tobožnjih ciljeva poboljšanja i pojačanja genetičke kvalitete, mora se primijetiti da bi takve manipulacije favorizirale "eugenetički mentalitet" i uvele bi "indirektnu socijalnu stigmiju prema onima koji ne posjeduju posebne kvalitete i pretjerano ističu kvalitete cijenjene od određenih kultura i društava, koje po sebi ne sačinjavaju ljudski specifikum. To se ne bi slagalo s temeljnom istinom jednakosti svih ljudskih bića, koja se prevodi u načelo pravednosti, čije bi kršenje, na koncu, svršilo u povredi mirnog suživota među osobama... Mora se na koncu istaknuti da se u pokušaju stvaranja novog tipa ljudi uočava ideološka dimenzija, prema kojoj čovjek pokušava postaviti sebe na mjesto Stvoritelja" (br. 27.).

Ljudsko kloniranje

Pod ljudskim kloniranjem se shvaća "nespolna i negametska reprodukcija čitavog ljudskog organizma, s ciljem proizvodnje jedne ili više "kopija" koje su s genetičke točke gledišta bitno identične jedincatom praocu" (br. 28.). Predložene tehnike za ljudsko kloniranje su blizanačko cijepanje, koja se sastoji "u umjetnom odvajanju pojedinih stanica ili grupe stanica od embrija, u prvim fazama razvoja, i u susljednom prenošenju ovih stanica u maternicu, s

ciljem da se dobiju, na umjetni način, identični embriji" (bilješka 47.), i prijenos jezgre, koji se sastoji "u unošenju jezgre uzete iz embrionalne ili somatske stanice u jajnu stanicu iz koje je prethodno odstranjena jezgra, praćenog aktiviranjem ove jajne stanice koja bi se, posljedično, trebala razvijati kao embrion" (bilješka 47.). Kloniranje biva predloženo s dvostrukim ciljem: naime da se postigne rađanje kloniranog djeteta, i terapijskog ili istraživačkog.

Kloniranje je "u sebi nedopušteno, ukoliko...namjerava dati početak novom ljudskom biću bez povezanosti s činom uzajamnog darivanja između dvaju supružnika i, radikalnije, bez ikakve veze sa seksualnošću. Takva okolnost daje mjesta zlorabama i manipulacijama koje teško povređuju ljudsko dostojanstvo" (br. 28.).

- Što se tiče reproduktivnog kloniranja, ono "bi nametnulo kloniranom subjektu predodređeno genetičko nasljedstvo, podvrgavajući ga stvarno - kako je bilo rečeno - jednom obliku biološkog ropstva iz kojeg bi se teško mogao osloboditi. činjenica da bi neka osoba prisvajala sebi pravo da samovoljno određuje genetičke karakteristike druge osobe, predstavlja tešku povredu dostojanstva ove posljednje i temeljne jednakosti među ljudima... Svaki od nas susreće u drugom ljudsko biće koje duguje vlastitu egzistenciju i vlastite karakteristike ljubavi Božjoj, od koje samo ljubav između supružnika sačinjava posredništvo primjereno zamisli Stvoritelja i nebeskog Oca" (br. 29.).

- Što se tiče terapijskog kloniranja, potrebno je precizirati da "stvarati embrione s namjerom da ih se uništi, iako s namjerom da se pomogne bolesnima, je posvema nespojiva s ljudskim dostojanstvom, jer čini od egzistencije jednog ljudskog bića, iako u embrionalnom stadiju, ništa više nego sredstvo za uporabu i uništenje. Teško je nemoralno žrtvovati jedan ljudski život zbog terapijske svrhe" (br. 30.).

- Kao alternativu za terapijsko kloniranje, neki su predložili nove tehnike, koje bi bile sposobne proizvesti matične stanice embrionalnog tipa bez pretpostavljanja uništenja pravih ljudskih embrija, na primjer, putem prijenosa preinačene jezgre (ANT) ili potpognutog reprogramiranja jajne stanice (OAR). S obzirom na to potrebno je ipak još razjasniti sumnje "koje se tiču napose

ontološkog statusa "proizvoda" tako postignutog" (br. 30.).

Terapeutska upotreba matičnih stanica

"Matične stanice su nediferencirane stanice koje posjeduju dvije temeljne karakteristike: a) produženu sposobnost staničnih dioba bez da se stanice diferenciraju; b) sposobnost da dadnu početak prijelaznim roditeljskim stanicama, od kojih potječu veoma diferencirane stanice, na primjer, nervne stanice, mišićne stanice i krvne stanice. Od kada se eksperimentalno potvrdilo da matične stanice, ako su presađene u oštećeno tkivo, teže favorizirati ponovno unošenje stanica i na taj način obnovu tkiva, otvorile su se nove perspektive za regenerativnu medicinu, koja je izazvala veliko zanimanje među istraživačima diljem cijeloga svijeta" (br. 31.).

Za etičku procjenu potrebno je osobito razmotriti upotrijebljene metode za sakupljanje matičnih stanica.

- "Trebaju se smatrati dopuštenim one metode koje ne stvaraju teško oštećenje na subjektu od kojeg se uzimaju matične stanice. Takav slučaj se obistinjuje, općenito, u slučaju uzimanja a) tkiva od zrelog organizma; b) iz krvi pupčane vrpce, u trenutku porođaja; c) iz tkiva mrtvih fetusa koji su umrli prirodnom smrću" (br. 32.).

- "Uzimanje matičnih stanica od živog ljudskog embriona... uzrokuje neizbježno njegovu uništenje, te je stoga teško nedopušteno. U ovom slučaju istraživanje... se uistinu ne stavlja u službu čovječanstva. Prelazi naime preko ubijanja ljudskih života koje imaju jednako dostojanstvo s obzirom na druge ljudske osobe i na same istraživače" (br. 32.).

- "Upotreba embrionalnih matičnih stanica, ili diferenciranih stanica iz njih proizašlih, koje su eventualno priskrbili drugi istraživači, ubijajući embrije, ili koje su raspoložive na tržištu, predstavlja ozbiljne probleme sa stajališta kooperacije u zlu i sablazni" (br. 32.).

Mnogobrojne su studije ipak pokazale da zrele matične stanice daju više pozitivnih rezultata negoli embrionalne matične stanice.

Pokušaji miješanja vrsta

"Nedavno su bile upotrijebljene životinjske jajne stanice za reprogramiranje jezgri ljudskih somatskih stanica..., da bi se dobile embrionalne matične stanice iz tako proizašlih embrija, bez da se moralo pribjegavati upotrebi ljudskih jajnih stanica" (br. 33.).

"S etičke točke gledišta slični postupci predstavljaju povredu dostojanstva ljudskog bića, zbog miješanja ljudskih i životinjskih genetičkih počela sposobnih da naruše specifični identitet čovjeka" (br. 33.).

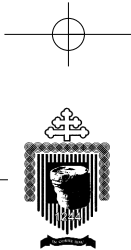
Upotreba ljudskog "biološkog materijala" nedopuštenog podrijetla

Za znanstveno istraživanje i za proizvodnju različitih proizvoda katkada bivaju upotrijebljeni embrioni ili stanične linije koje su rezultat nedopuštene intervencije protiv života ili fizičkog integriteta ljudskog bića.

- Što se tiče eksperimentiranja na embrijima, ono "sačinjava zločin u odnosu na njihovo dostojanstvo ljudskih bića, koja imaju pravo na isto dužno poštovanje koje dugujemo već rođenom djetetu i svakoj osobi. Ovi oblici eksperimentiranja sačinjavaju uvijek teški moralni nered" (br. 34.).

- Što se tiče uporabe od strane istraživača "biološkog materijala" nedopuštenog podrijetla koji je proizveden izvan njihovog centra istraživanja ili koji se nalazi na tržištu, vrijedi uvijek "moralni zahtjev da tu nije bilo nikakvog suučesništva u dragovoljnom pobačaju i da je izbjegnuta opasnost sablazni. Kad je riječ o tome nedovoljan je kriterij nezavisnosti formuliran od nekih etičkih povjerenstava, naime, tvrditi da bi etički bilo dopušteno korištenje "biološkog materijala" nedopuštenog podrijetla, samo da postoji jasno razdvajanje između onih koji s jedne strane proizvode, zamrzavaju i usmrćuju embrije i s druge strane istraživača koji razvijaju znanstveno istraživanje". Precizira se da "dužnost odbiti taj "biološki materijal"... nastaje iz dužnosti odvojiti se, u vršenju vlastite istraživačke aktivnosti, od teško nepravednog pravnog okvira i potvrditi s jasnoćom vrijednost ljudskog života. Stoga gore navedeni kriterij nezavisnosti je nužan, ali može biti etički nedovoljan" (br. 35.).

- "Naravno unutar ovog općeg okvira pos-

toje različiti stupnjevi odgovornosti, i teški razlozi mogli bi biti moralno proporcionalni da se opravda korištenje gore spomenutog "biološkog materijala". Tako, na primjer, opasnost po zdravlje djece mogla bi ovlastiti njihove roditelje da upotrijebe vakcinu u čijem pripravljanju su bile korištene stanične linije nedopuštenog podrijetla, stalno ostajući dužnost za sve da očitiju vlastito

neslaganje s tim u vezi te da zahtijevaju da sanitarni sustavi stave na raspolaganje drugu vrstu vakcina. S druge strane, potrebno je imati u vidu da u zavodima koji koriste stanične linije nedopuštenog podrijetla nije identična odgovornost onih koji odlučuju o smjeru proizvodnje u odnosu na one koji nemaju nikakvu moć odlučivanja" (br. 35)

Papa Benedikt XVI ponovio "ne" Crkve kontracepcijskim metodama

Papa Benedikt XVI. ponovio je "ne" Crkve kontracepcijskim metodama u Vatikanu, 03. 10. 2008. "činom kojim se sprječava rađanje niječe se duboka istina o bračnoj ljubavi, kojom se saopćava Božji dar"! Tim je riječima papa Benedikt XVI. ponovio "ne" Crkve kontracepcijskim metodama u poruci upućenoj predsjedniku Papinskog instituta "Ivan Pavao II." mons. Liviju Melini koji je, zajedno s katoličkim sveučilištem Presveto Srce, priredio međunarodni kongres u prigodi 40. obljetnice objavljivanja enciklike *Humanae vitae*.

"Mogućnost donošenja na svijet novoga ljudskog života uključena je u cjelovito davanje supružnika", piše Papa te dodaje: "bračna ljubav izražava se na osebujan način: rađanjem djece. Tako ona ne samo da nalikuje, već participira u Božjoj ljubavi, koja se želi saopćiti donoseći na svijet osobe". Ipak, priznaje Benedikt XVI., "u životu bračnih drugova mogu nastati teške okolnosti zbog kojih je mudrije odgoditi ili čak prestati s rađanjem djece".

U tome slučaju poznavanje prirodnih ritmova plodnosti žene postaje važno za život supružnika. Metode promatranja, koje omogućuju supružnicima odrediti razdoblja plodnosti, omogućuju im da upravljaju onim što je Stvoritelj mudro upisao u ljudsku narav, bez narušavanja cjelovitog značenja spolnog darivanja. Na taj će način supružnici, poštujući punu istinu o svojoj ljubavi, moći oblikovati njezin izraz u skladu s tim ritmovima, ne umanjujući nimalo cjelokupno darivanje sebe koje izražava tjelesno sjedinjenje. To očigledno zahtijeva zrelu ljubav koja podrazumijeva dijalog i uzajamno slušanje i posebnu vlast nad spolnim nagonom u rastu u kreposti.

Tu je poruku, priznaje Papa, mnogim vjernicima teško shvatiti, zato će Crkva morati znati usmjeravati vjernike da s divljenjem shvate naum koji je Bog upisao u ljudsko tijelo, pomažući im da prihvate ono što podrazumijeva istinski put sazrijevanja.

Uloga psihološke strukture u primanju i formaciji svećeničkih kandidata

U Vatikanu predstavljen dokument "Smjernice za primjenu psihološke struke u primanju i formaciji kandidata za svećeništvo"

U Vatikanu je 30. listopada, predstavljen dokument Kongregacije za katolički odgoj (sjemeništa i sveučilišne ustanove) "Smjernice za primjenu psihološke struke u primanju i formaciji kandidata za svećeništvo". Dokument, kako je rečeno na predstavljanju, ne kani rješavati teorijska pitanja koja se tiču odnosa između psihologije, teologije i duhovnosti, niti se upuštati u područje različitih psiholoških škola, već samo želi pružiti neke praktične smjernice.

Dokument u prvom redu podsjeća na sadašnji društveni i kulturni kontekst koji, u manjoj ili većoj mjeri, utječe na mentalitet kandidata koji se prijavljuju za sjemenište a koji, u određenim slučajevima, može stvarati teškoće i u bitnome uvjetovati sposobnosti osobe da krene putem svećeničke formacije. Na njima se, precizira se u dokumentu, odražava mentalitet koji karakterizira konzumerizam, nestabilnost u obiteljskim i društvenim odnosima, moralni relativizam, pogrešna gledanja na spolnost, sužene mogućnosti, sustavno nijekanje vrijednosti. Sve to kao i određena iskustva stečena prije ulaska u sjemenište ostavlja traga na osobnosti kandidata, napose na njegovu afektivnu zrelost, i utječu na karakter osobe i rađaju dezorijentiranošću i nesigurnošću u vlastito zvanje. Ti se problemi mogu javiti ne samo prilikom ulaska u sjemenište već i neposredno prije svećeničkog ređenja.

Osim toga, svećenička formacija u svom integralnom obliku, osim duhovne dimenzije, obuhvaća također "općeljudsku" dimenziju koja je temelj čitave svećeničke formacije. Ona stoga ima za cilj oblikovati zrelu, odgovornu, dosljednu osobu koja ima vlast nad sobom. Dokument stoga ističe specifične elemente općeljudske izobrazbe u svećeničkoj formaciji. Ta dva vidika, duhovni i općeljudski, nisu razdvojeni već predstavljaju jednu cjelinu te dokument govori o djelatnoj integraciji ljudske i moralne dimenzije, u svjetlu duhovne dimenzije kojima se one otvaraju i u kojoj se upotpu-

njuju. Ti vidici stoga pokreću pitanje eventualne primjene psiholoških znanosti u primanju i formaciji svećeničkih kandidata u sjemeništa. One mogu biti od pomoći na samom početku toga puta u razlučivanju je li netko za sjemenište ili nije, a i kasnije, po završetku toga puta, pri odlučivanju hoće li se nekoga pripustiti svećeničkom ređenju ili ne, u čemu posljednju riječ ima biskup.

Ipak, ističe dokument, utjecanje stručnjaci- ma u psihološkim znanostima može biti pomoćno, odnosno korisno samo u nekim slučajevima kada je potrebno njihovo stručno mišljenje, dijagnoza ili eventualna terapija ili psihološka pomoć u razvoju ljudskih osobina koje iziskuje svećenička služba. Pribjegavanje psihološkoj struci ne smije biti obvezatno niti redovito u pripuštanju i formaciji svećeničkih kandidata. Stoga psiholog ne može biti dio odgojiteljskog tima, ističe dokument.

U dokumentu se također ističe temeljna uloga odgojitelja i nužnost njihove stručnosti na polju pedagogije zvanja kako bi, zahvaljujući dubokom poznavanju ljudske osobe i zahtjeva njezine formacije za svećenički red, mogli do- kučiti stvarne motivacije kandidata, prepoznati eventualne prepreke u integraciji ljudske i kršćanske zrelosti kao i možebitne psihopatologije. U duhovnoj formaciji posebnu ulogu imaju duhovni vođa i ispovjednik koji će pomoći svećeničkom kandidatu da postupno razvija moralne krjeposti. Dokument također ističe i važnost Božje milosti u formaciji kandidata za svećeništvo, jer, kako se ističe, ciljeve formacije može se postići samo svakodnevnim odgovorom kandidata na djelovanje milosti u njemu. Dokument štoviše govori o pouzdanju u nezamjenjivu pomoć milosti.

U predstavljanju su sudjelovali pročelnik Kongregacije za katolički odgoj kardinal Zenon Grocholewski, tajnik Kongregacije mons. Jean-Louis Brugues i savjetnik u Kongregaciji don Carlo Bresciani, psiholog.

Crkva i mediji

'Crkva i mediji' bila je središnja tema opće skupštine Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE) održane od 30. rujna do 3. listopada ove godine u Ostrogonu (Esetergonu) u Mađarskoj. Europske biskupe na razmišljanje o odnosu Crkve i medija potaknula su dva temeljna razloga. Prvi je, onaj koji je Papa Benedikt XVI. napisao u svojoj poruci za ovo zasjedanje, nazivajući medije 'suvremenim areopazima' koje bi trebalo još više i učinkovitije koristiti u naviještanju Evanđelja. Dugi razlog koji je potakao biskupe da ovu temu stave u središte ovoga zajedanja jest uvjerenje najvećeg dijela djela Crkve u Europi da današnji masovni mediji ne oslikavaju pravo lice Crkve. I ako se u europskim medijima - prema tvrdnji Jean - Michel di Falco Lénadria, predsjednika Vijeća za medije Ccee ne može govoriti o određenoj istinskoj i vlastitoj difamirajućoj strategiji prema Crkvi, ali prema crkvenom istraživanju europskih biskupskih konferencijama vrlo često se u medijima napadaju kršćanske vrijednosti poput obitelji, braka, katoličkog poimanja zavjeta čistoće, crkvenu obranu života od njegova začeca do prirodne smrti, katoličkog odgoja i prava na jednakost katolički škola. Osim toga, ustvrdio je mons. di Falco Lenadri, negativne vijesti o Crkvi u odnosu na one pozitivne naveličko prevladavaju u današnjim masmedijima u Europi. Kardinal Peter Erdö, mađarski primas i predsjednik Vijeća europskih biskupskih konferencija, ustvrdio je da se danas u Europi i svijetu u medijima snažno izražava 'kršćanofobija'. Taj strah od kršćanstva kroz medije izražava se kroz ocrnjivanje, dezinformiranje, uvrede, 'traženje senzacionalizma pod svaku cijenu' što potiče na mržnju prema Crkvi, kršćanima i kršćanstvu.

Odgovor Crkve na takvo stanje prema mišljenju biskupa trebao bi biti pozitivan stav prema medijima. Polazišna točka u tom pozitivnom stavi je uspostava istinskog dijaloga s današnjim medijima. Europski biskupi, uviđaju da bi Crkva trebala još više ulagati materijalnih sredstava i skrbi za odgoj osoba, na poseban način vjernika laika, koje će biti osposobljene doprinositi svojim djelovanjem u medijima da se u javnost odašilje prava slika o Crkvi i njezinu poslanju. 'Svijet medija' postalo je

novi područje koje žurno traži evangelizaciju. Na koji način integrirati kršćansku poruku u medijsku kulturu - jedno je od temeljnih pitanja koje se postavlja pred Crkvu. Današnji mediji i komunikacija koja se preko njih odvija "ima pretenziju ne samo da predstavlja stvarnost već je i određuje zahvaljujući moći i snazi sugestije što ju posjeduje", upravo je tu činjenicu snažno naglasio i Sv. Otac Benedikt XVI. u ovogodišnjoj poruci za Svjetski dan sredstva društvenog priopćivanja pod nazivom Sredstva društvenog priopćivanja: Na raskrižju između protagonizma i služenja. Tražiti istinu da bi ju se dijelilo. Pod tim vidom na spomenutom zasjedanju iskristaliziralo se nekoliko prijedloga. Prvi je, još bolje i učinkovitije uvezivanje sadašnjih i stvaranje novih medijskih struktura koje će biti sposobne odgovoriti na medijske izazove koji dolaze kako unutar same Crkve, tako i izvan nje. Utemeljiti jednu katoličku mrežu s odgovarajućim programima za razne medije.

Iz istraživanja koje su biskupi prikupili iz europskih zemalja ukazala se i potreba stvaranja jedinstvene europske škole katoličkog novinarstva, koja bi promicala medijsko obrazovanje na različitim europskim jezicima. Također bi trebalo poraditi na oblikovanju medijsko - religioznog rječnika što bi bilo od velike pomoći novinarima ali i crkvenim djelatnicima. Uz to europski biskupi snažno su naglasili važnost kreativnog služenja medijima osobito kad su u pitanju, predstavljanje vjerničkog svjedočenja poznatih ili manje poznatih osoba, karitativne i edukativne djelatnosti Crkve, ali važna je ne samo kvantitativna nego i kvalitativna razina medijskih priloga o vjerskim i crkvenim temama. Kardinal Angelo Bagnasco, nadbiskup iz Đenove u ime BK Italije u svom izlaganju naglasio je još jedan važan vid crkvenog odnosa prema medijima: "Kako integrirati kršćansku poruku u medijsku kulturu i svijetu koji se mijenja?" Nije više moguće da kršćanski komunikatori godinama studiraju sadržaj vjere i zatim zanemaruju elementarna pravila govorne i medijske komunikacije.

Tradicionalne forme prenošenja vjere kroz katehezu, sakramentalni život i svjedočanstva ostvarene kršćansku ljubav ostaju i dalje

temeljni načini prenošenja vjere i u današnjem svijetu koji se brzo i radikalno mijenja ali je neophodno u njihovu izražajnom načinu imati uvijek na umu utjecaj medijske kulture na čovjeka i društvo," naglasio je između ostalog kardinal Bagnasco u svom izlaganju. Potrebno je da Crkve kroz svoje komuniciranje i sredstva komuniciranja pokazuje stvarnu osjetljivost prema konkretnim osobama svjesna da sus-

tav medijskog komuniciranja oblikuje kulturu i kolektivnu svijest u današnjem svijetu. "Da bi se to ostvarilo potrebno je puno više kao Crkva ulagati u odgoj laika i ukazivati na njihovu odgovornost, kreativnost i sposobnosti kako bi Evanđelje kroz različite medijske forme bilo omiljeno i u današnjem svijetu", zaključio je svoje izlaganje kardinal Angelo Bagnasco.

(kta/i.b.)

BK BIH

**KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE
I DISCIPLINU SAKRAMENATA
Prot. 1233/07/L**

Vatikanski Grad, 29. rujna 2008.

Prečasna Uzoritosti,

Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata dostavlja Vam, u prilogu, Dekret kojim odobrava vlastiti Kalendar Bosne i Hercegovine.

Želeći da zaštita svetih Zaštitnika koji se štiju u toj mjesnoj Crkvi doprinese duhovnom porastu vjernika i pomogne na putu prema nebeskoj Domovini, iskorištavam priliku da se potvrdim s osjećajima osobita poštovanja

*Vašoj Prečasnoj Uzoritosti
vrlo odani u Gospodinu
+ Francis kard. Arinze, m. p.
Prefekt*

(s prilogom)

Njegova Prečasna Uzoritost
Gospodin kard. VINKO PULJIĆ
Predsjednik Biskupske konferencije
Bosne i Hercegovine

**KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE
I DISCIPLINU SAKRAMENATA
Prot. 1233/07/L**

BOSNE I HERCEGOVINE

Na molbu uzoritoga gospodina Vinka kard. Puljića, nadbiskupa vrhbosanskoga, predsjednika Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, u pismu od 7. studenoga 2007., snagom ovlasti koje je ovoj Kongregaciji udijelio vrhovni svećenik BENEDIKT XVI., vrlo rado potvrđujemo vlastiti Kalendar Bosne i Hercegovine, kao što stoji u priloženu primjerku, tako da se svi, koji su ga dužni obdržavati, njime služe.

Neka se u Kalendaru spomene potvrda koju je dopustila Apostolska Stolica.

U dvorima Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, 29. rujna 2008.

+ Francis kard. Arinze, m. p.

Prefekt

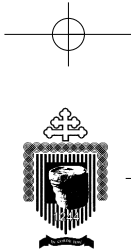
*P. Antonius Ward, S.M., m. p.
Podtajnik*

**VLASTITI KALENDAR
BOSNE I HERCEGOVINE**

potvrđen.

U dvorima Kongregacije, 29. rujna 2008.

*P. Antonius Ward, S.M., m. p.
Podtajnik*

VLASTITI KALENDAR BOSNE I HERCEGOVINE

BK BIH

Veljača

9. Sv. Skolastika, djevica	spomendan
10. Bl. Alojzije Stepinac, biskup i mučenik	spomendan
14.	

Travanj

27. Bl. Ozana Kotorska, djevica¹

Svibanj

10. Bl. Ivan Merz	spomendan
12. Sv. Leopold Mandić, prezbitar	spomendan
<i>Ponedjeljak poslije Pedesetnice:</i>	
<i>Blažena Djevica Marija Majka Crkve</i>	

Srpanj

5. Sv. Ćiril, monah, i Metodije, biskup
Zaštitnici Europe	blagdan
9. Bl. Marija Propetog Petković, djevica	
13. Bl. Djevica Marija od Marije Bistrice	
20. Sv. Ilija Tišbijac, prorok Gospodnji,
Zaštitnik Bosne i Hercegovine	blagdan
27. Sv. Klement i Gorazd, biskupi, i drugovi	

Kolovoz

3. Bl. Augustin Kažotić, biskup
16. Sv. Rok

Rujan

7. Sv. Marko Križevčanin, prezbitar i mučenik	spomendan
Listopad	
25. Posveta crkve kojoj se ne zna dan posvete	svetkovina

Studeni

8. Bl. Gracija Kotorski, redovnik	
14. Sv. Nikola Tavelić, prezbitar i mučenik	spomendan

1. Kad se naznači stupanj slavlja, slavi se spomendan po volji

Priopćenje BKBiH s 44. redovnog zasjedanja u Sarajevu

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine održala je od 3. do 5. studenoga 2008. u Nadbiskupskom ordinarijatu vrhbosanskom u Sarajevu 44. redovno zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića. Osim članova BK BiH, na zasjedanju je sudjelovao i nadbiskup metropolit beogradski mons. Stanislav Hočev-ar, predsjednik Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Beogradu. Dijelu zasjedanja pridružio se apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Alessandro D'Errico koji je biskupe upoznao o aktivnostima koje poduzima Apostolska nuncijatura odnosno Sveta Stolica na planu provedbe Temelnog ugovora i stvaranja mogućnosti da Katolička Crkva u Bosni i Hercegovini ostvari svoje poslanje.

Biskupi su izrazili radost da je Kongregacija za bogoštovlje odobrila za područje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine vlastiti Nacionalni liturgijski kalendar koji stupa na snagu s prvom nedjeljom Došašća, 30. studenoga 2008. Posebnost u kalendaru jest da je bl. Ivan Merz (10. svibnja) spomendan te da je sv. Ilija prorok, zaštitnik Bosne i Hercegovine (20. srpnja) blagdan, a Blažena Djevica Marija, Majka Crkva (sutradan po Duhovima), neobvezan spomendan.

Biskupi su dali upute za izradu prigodnog plakata za završnu godinu trogodišnje duhovne obnove obitelji započete na svetovinu Presvetog Trojstva 2006. U završnoj godini biskupi na osobit način pozivaju na molitvu za obitelj kao Crkvu u malom u kojoj se rađa i odgaja novi život i niču svećenička i redovnička zvanja. Vijeće za obitelj priprema i obiteljski molitvenik.

Delegati su izvijestili o svom sudjelovanju: na proslavi 150. obljetnice ukazanja u Lurdu, na plenarnom zasjedanju Vijeća biskupskih konferencija Europe u Ostrogonu u Mađarskoj i na Europskoj kršćansko-muslimanskoj konferenciji u Briselu.

Tijekom zasjedanja razmotren je i Nalog supervizora za Distrikt Brčko veleposlanika Raffija Gregoriana. Biskupi su suglasni s njegovom odredbom da vjeroučitelji "s kanonskim mandatom nadležnih vjerskih organa u Bosni i Hercegovini, imaju isti status, prava i obveze

u javnim školama Distrikta Brčko kao i bilo koji drugi nastavnik u skladu sa zakonima", ali isto tako očekuju da i sve druge odredbe u njegovu Nalogu budu u skladu s tom temeljnom odredbom.

Biskupi su prihvatili prijedlog da Caritas BK BiH zajedno s biskupijskim Caritasima, a u suradnji s Talijanskim Caritasom, provede projekt: "Opservatorij siromaštva i resursa u BiH" kako bi se jasnije uočili uzroci siromaštva i poboljšao odabir karitativnih programa. Sa žaljenjem su konstatairali da još uvijek nije donesen zakon o restituciji kojim bi bila ispravljena nepravda nanesena oduzimanjem imovine te apeliraju na sve odgovorne da se oduzeta crkvena imovina do donošenja ovog zakona zaštiti od otuđenja, devastacije i uništenja.

Kardinal Puljić je izvijestio o svom sudjelovanju na XII. Biskupskoj Sinodi u Rimu. Biskupi su odlučili da Tajništvo poradi na što bržem prevođenju Poruke sa Sinode kako bi sinodalni poticaji u vezi s Riječju Božjom što dublje zaživjeli u životu i poslanju Crkve u BiH.

U svom osvrtu na nedavno održane lokalne izbore biskupi iznova ukazuju na nužnost ispravljanja nepravde i potrebu pravednog unutarnjeg uređenja Bosne i Hercegovine kao države jednakopravnih naroda i građana, bez kojeg čak i slobodni izbori mogu postati način nastavka "etničkog čišćenja" umjesto da budu istinski izraz demokracije i pravedna mira.

Nakon što su razmotrili temu "Pastoral duhovnih zvanja", zahvalni Bogu, biskupi su izrazili radost da se, unatoč teškim posljedicama rata i poraća, još uvijek značajan broj mladih odaziva Božjem pozivu u želji da izbliza slijede Isusa služeći Bogu i bližnjemu u svećeničkom i redovničkom zvanju. Potiču osobito svećenike, redovnike i redovnice da radosnim življenjem svoga poziva i poslanja budu promicatelji novih duhovnih zvanja. Uočavajući da nemali broj mladih ne zasniva brak i obitelj, biskupi ih potiču da u sakramentalnoj ženidbi budu otvoreni daru života i prihvaćanju žrtve.

Predsjednik Organizacijskog odbora mons. dr. Franjo Komarica, biskup banjalučki, upoznao je biskupe o tijeku priprema Susreta hrvatske katoličke mladeži u BiH koji će se održati u subotu, 9. svibnja 2009. u Livnu te 10. svibn-

ja u župama Banjalučke biskupije. Pozivaju mlade da se zauzetim sudjelovanjem u katehezama, koje počinju u Došašću, aktivno uključuje u proces pripreme za ovaj susret.

Biskupi će u svojim službenim glasilima objaviti "Osnovna načela unutrašnjeg uređenja crkava" koje je po njihovu nalogu izradilo Vijeće za liturgiju.

Biskupi su u sarajevskoj katedrali Srca Isusova, 3. studenog slavili Svetu misu za pokojne

vrhbosanske nadbiskupe, biskupe i svećenike te redovnike i redovnice koji su djelovali u Vrhbosanskoj nadbiskupiji, a propovijedao je biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. dr. Ratko Perić.

Također su slavili Euharistiju, 4. studenog na blagdan sv. Karla Boromejskog u kapelici Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu, a prigodnu homiliju uputio je nuncij D'Errico.

Osnovna načela unutrašnjeg uređenja crkava

I. Uvod u problematiku

Današnja arhitektura teži za oblicima crkava koji će biti u skladu s okolišem i mjesnom kulturom.

Što o tome donose crkveni propisi?

Crkva, kao mjesto liturgijskog zborovanja treba ispunjavati dva zadatka: da bude simbolički znak - ad extra i funkcionalni objekt neopohodan za redovita liturgijska okupljanja i djelatno sudjelovanje svih sudionika - ad intra.

Opća Uredba Rimskog misala br. 288 ističe: "Crkve ili druga mjesta neka budu prikladna za vršenje svetog čina i za djelatno sudjelovanje vjernika. Uz to neka sveta zdanja i bogoštovni predmeti budu zaista dostojni i lijepi, kao znakovi i simboli viših stvarnosti".

Na vjerski osjećaj značajno utječe materijalno unutrašnje uređenje crkvenog odn. Liturgijskog prostora, konkretno: arhitektura - oblik i raspored prostora, umjetnički sadržaji, ukrasi itd. Utisci iz djetinjstva često ostaju smjerodavni za cijeli život.

Kod nas su uglavnom sve crkve već preuređene za slavlje obnovljene liturgije, odn. Nove se grade imajući također u vidu obnovljenu liturgiju (ne dovodeći u pitanje najnoviji Motu proprio Benedikta XVI. (Summorum Pontificum) o Misi Ivana XXIII.). Pa ipak se utemeljeno postavlja pitanje: jesu li naše crkve tako građene i tako uređene da odgovaraju mentalitetu domaćeg našeg vjernika katolika?

Nužno je uvažiti određene etničke i kulturne specifičnosti zajednica vjernika kojima je namijenjena crkva kao zgrada kao i prostor i predmeti za konkretne liturgijske obrede koje

ta zajednica slavi.

Valja razlikovati:

a) **praktičnu funkcionalnost** crkve kao liturgijskog prostora za odvijanje svih liturgijskih slavlja konkretne zajednice (katedrala, župna crkva, samostanska, sjemenišna, bolnička ili grobljanska kapelica) i

b) **simboličko značenje** - znakovnu vrijednost zgrade kao cjeline ili pojedinih njenih dijelova, izvana ili iznutra (zvonik, pročelje, križ, oltarni prostor, osvjetljenje - prirodno, vitraji ili umjetno ukrasni lusteri).

Funkcionalnost i znakovitost - simboličnost crkvenog objekta odn. Prostora ne bi se smjeli ni suprotstavljati ni dijeliti, nego moraju uvažavati ovo troje:

III) *praktičnost*, 2) *tzv. Socio-personalno načelo* i 3) *mistični sadržaj*.

Ad 1) **Praktičnost**: Crkva tj. prostor za liturgijsko slavlje mora biti prikladno za dobro i praktično obavljanje svih onih liturgijskih obreda i čina, koji su predviđeni za zajednicu koja se okuplja u tom prostoru. To podrazumijeva mogućnost okupljanja, dovoljne preglednosti, čujnosti, nesmetanog kretanja, stajanja, sjedenja, klečanja te predsjedanja, čitanja, moljenja, pjevanja, kao i obavljanja specifičnih čina kod slavlja pojedinih sakramenata ili drugih liturgijskih slavlja: oltar, ambon, krstionica, ispovjedaonica (koncelebracija, prostracija itd.) Namjena nekog liturgijskog predmeta mora prva odlučivati njegov oblik i izradu (za sjedenje, za stajanje, za čitanje, za klečanje, za gledanje)

Ad 2) **Socio-personalno načelo**: Osim što je praktično mjesto za obavljanje obreda odn. Li-

turgijskih slavlja, liturgijski prostor - crkva treba omogućiti svim članovima liturgijske zajednice i osobnu sabranost i radost, kao i međusobnu bliskost i poštivanje.

Ad 3) **Mističnost:** Liturgijski prostor odn. Crkva je za katolike neizostavno i mjesto susreta utjelovljenog Boga i nas, njegovih otkupljenika. Ona je sveto mjesto, jer u njoj sveti Bog sakramentima Crkve posvećuje ljude za njihovo osobno spasenje i za suradnju u Božjem spašavanju i posvećivanju svijeta. Mistično značenje liturgijskog prostora poglavito ovisi i o svijesti što je svaki pojedini sudionik liturgijskog slavlja ima o spasonosnim otajstvima i liturgijskim činima koja slavi u tom prostoru sam ili zajedno s drugim sudionicima. Mističnom ozračju liturgijskog prostora trebaju doprinijeti i određeni simboli koje Crkva već stoljećima upotrebljava u svojim liturgijskim zdanjima kao: povišeno mjesto - svetište, lađa crkve (kapelice), stupovi, osobito svetohranište, "špilje", pa i simboli i slike iz povijesti spasenja ili iz života crkve (sakramenti, sveci itd.).

II. Neka opća načela

Govoreći u svom VII. poglavlju o "sakralnoj umjetnosti i bogoštovnim predmetima" SC II. vatikanskog koncila izrijekom kaže u t. 123: "Crkva nije nikada imala svoj vlastiti umjetnički stil, nego je dopuštala umjetničke oblike svakog razdoblja, prema naravi i uvjetima naroda i prema potrebi različitih obreda, nastojeći da tijekom stoljeća brižno čuva umjetničko blago. Stoga neka i umjetnost naših vremena, te svih naroda i krajeva ima u Crkvi slobodu djelovanja samo ako dužnim poštovanjem i doličnom čašću služi bogoštovnim zgradama i svetim obredima.

U ovako impostiranom koncilskom tekstu prepoznajemo najprije misijsku i ekumensku širokogrudnost koncila (koja je prisutna i u drugim njegovim dokumentima).

Također uočavamo širom otvorena vrata Crkve slobodnom stvaranju suvremene umjetnosti, kao što je to uglavnom bio slučaj i u dosadašnjim stoljećima njene povijesti.

Valja uočiti kako je naglašeno da ta predviđena djela i oblici suvremene umjetnosti imaju funkciju pomaganja i poticanja dužnog čašćenja i poštovanja i liturgijskim prostorima i liturgijskim obredima koji se u njima obavljaju.

Bog i njegovi sveci su "predmet" štovanja i čašćenja u liturgijskim činima Crkve i zato i sve vrste umjetnosti: arhitektura, skulptura, piktura, glazba ranijih vremena i suvremenih ostvarenja trebaju biti u službi i Crkve i njene liturgije.

To još jednom ističe i t. 289 OURM gdje, između ostalog, stoji: "Crkva neprestano traži od raznih umjetnosti njihovu plemenitu službu te priznaje umjetnički izraz svih naroda i krajeva... Kao što nastoji sačuvati umjetnička djela i blago što su nam ih minula stoljeća namrla, te ih prema potrebi prilagoditi novim zahtjevima, tako se trudi promicati nova ostvarenja, koja odgovaraju duhu svakog pojedinog vremena. Zato pri povjeravanju posla umjetniku, kao i pri odabiranju umjetničkih djela za crkvu treba težiti za pravom umjetničkom vrsnoćom koja će hraniti vjeru i pobožnost i biti u skladu s pravim značenjem i svrhom kojoj služe".

Kad je govor o sakralnoj - svetoj umjetnosti valja nam pripaziti da su ovdje obje riječi važne. Zato su odgovorni u crkvenim zajednicama dužni više paziti na plemenitu ljepotu nego na pustu raskoš koja se nerijetko zna pretvoriti u kič. Direktorij o pastoralnoj službi biskupa u t. 181 naglašava: "Pri gradnji crkava, osobito župnih, neka se biskup brine da se uskladi umjetnost s pobožnošću te neka ne zaboravi ures i siromaštvo, ljepotu i korisnost. Svrhno neka sprječava što god miriše po neskladnim novotarijama, a tako i sve što više šteti nego li koristi svetosti mjesta i pobožnosti vjernika. Napokon, neka pazi da se pri gradnji, obnavljanju i ukrašavanju crkava ne ide na prevelike troškove da se župe ne bi opteretile prevelikim dugovima. Bilo bi neskladno kad bi se zbog kamenih crkava sprječavalo "caritas" i apostolat žive Crkve, koji se u tom slučaju moraju pretpostaviti ukrašavanju hramova".

Ova točka Direktorija zapravo opširnije tumači prvi dio čl. 124 SC, koji glasi:

"Neka se Ordinariji brinu da u promicanju zaista svete umjetnosti i u njezinu pomaganju više paze na plemenitu ljepotu nego li na puku raskoš. To isto vrijedi za sveto ruho i urese". Tu valja uočiti da su i viši redovnički poglavari - kao ordinariji pozvani odgovorno se brinuti za svoje egzemptne crkve.

Drugi dio istog čl. 124. člana tumači što se ne može pripustiti u bogoslužni prostor: "Neka se biskupi svojski pobrinu da iz Božjih zgrada i

svih ostalih svetih mjesta uklone ona djela umjetnika koja se protive vjeri, ćudoređu i kršćanskoj pobožnosti, te vrijeđaju prisran osjećaj, bilo da su iskrivljenih oblika ili su nedostatne, osrednje i prividne umjetničke vrijednosti”.

Koncil, dakle, kaže kako Crkva tj. biskup ne može (ne bi smio) prihvatiti u svoje bogoslužje neko umjetničko djelo ako ono vrijeđa ove četiri izriječkom nabrojene vrijednosti: vjeru, ćudoređe, pobožnost i vjerski osjećaj. Te vrijednosti nisu istoznačne iako su slične i povezane. Svaka od njih ima svoju težinu i ni jedna se ne bi smjela ispustiti iz vida. Svetost liturgijskog prostora u kojem se okupljaju vjernici različitih ukusa i profila zahtijeva ne samo da se umjetničkim djelima - slikom ili kipom - ne samo ne bi smjela ugrožavati ćudoređe i vjera, nego moraju biti na korist pobožnosti i vjerskom osjećaju širih vjerničkih krugova, tj. što većem broju tih vjernika, članova konkretne liturgijske zajednice.

Primjećujemo ovdje i jasan kriterij za estetsku procjenu svakog bogoslužnog predmeta (uključujući i ukrase). Ne smiju biti od nedostatne, osrednje i prividne umjetničke vrijednosti, dakle kič, za kojega se veli da je negacija te vrlo konkretni i žilavi neprijatelj svake, pa i crkvene umjetnosti, kojega Koncil ne želi imati u bogoslužnim prostorima. Na posaborskom crkvenom učiteljstvu je zadaća da taj zahtjev Koncila razborito ali i odlučno provode u djelo, u duhu postojećih liturgijskih odredbi, između kojih navodim onu iz OURM 292: “Ures crkve neka teži više za njezinom plemenitom jednostavnošću negoli za raskošji. U odabiranju ukrasnih čimbenika treba voditi računa o istinitosti stvari i nastojati oko toga da uresi pomažu odgoju vjernika i dostojanstvu svega svetoga prostora”.

Veliku novinu za uređenje liturgijskog prostora adekvatnog obnovljenoj liturgiji donosi u zadnjem dijelu spomenutog 124 članka SC, gdje ističe: “Pri podizanju svetih zgrada neka se brižljivo pazi da budu prikladne za slavljenje liturgijskih čina i da se u njima može postići djelatno sudjelovanje naroda”.

To su dva glavna kriterija koja se mora poštovati pri uređenju bogoslužnog prostora: nesmetano odvijanje liturgijskih slavlja i optimalno sudjelovanje svih članova liturgijske zajednice - adekvatno njihovoj hijerarhijskoj ulozi i mjestu.

Nije dovoljno da posvećene zgrade odn. Liturgijski prostori budu samo prikladni za obavljanje liturgijskih čina - to im je i neposredna svrha. Arhitekti su dobili novi, važan zahtjev: tako rasporediti sav unutarnji prostor da u njemu bude omogućeno djelatno sudjelovanje svih nazočnih vjernika. Velike crkve starijeg datuma nije uvijek lako prilagoditi ovom zahtjevu, ali nove, koje se sada grade, nužno bi morale uvažavati ovaj postulat, zapravo liturgijsku brigu cijele konstitucije SC.

III. Mogućnost raznovrsne liturgijske namjene

U liturgijskom se prostoru okuplja zajednica, poglavito župna, za različita liturgijska slavlja: nedjeljne ili svakodnevne mise, kao i mise za različite skupine, krsno, pokorničko (zajedničko i pojedinačno) slavlje, slavlje ženidbe, spirovoda, službe riječi, razne kateheze, javne ili privatne pobožnosti. Ta raznovrsnost liturgijskih slavlja zahtijeva mogućnost prilagodbe prostora različitim liturgijskim zajednicama. Ta prilagodba se današnjom arhitekturom dade uspješno postići, ali se svakako mora voditi računa o činjenici da su sva liturgijska slavlja i obredi radi konkretnih ljudi, i zato se njih nužno mora uključiti kod donošenja rješenja o prilagodbama postojećeg liturgijskog prostora.

Valja također računati na određenu “hijerarhiju” službi kojima je konkretni liturgijski prostor namijenjen: npr. euharistija, slavlje drugih sakramenata i drugih vrsta bogoslužja, te na “hijerarhiju” u pojedinim obredima odn. slavlja: npr. naviještanje riječi, euharistijska gozba, križni put, štovanje svetaca. “Hijerarhija” također ovisi i o glavnoj namjeni pojedinog bogoslužnog prostora - župne crkve, prošteništa ili oratorija za manje skupine.

Ta moguća i poželjna plurifunkcionalnost bogoslužnog prostora ne bi smjela biti na uštrb skladnog jedinstva prostora. OURM t. 257 naglašava: “... Stoga opće uređenje svetog zdanja mora biti takovo da na neki način daje sliku sabrane zajednice, da omogući odgovarajući raspored sviju i pogoduje ispravnomu vršenju svake pojedine službe (...)

Sve to, mada mora izražavati hijerarhijsko uređenje i raznovrsnost službi, treba ipak tijesno povezati u jednu cjelinu tako da jedinstvo svekolikog svetog puka time dođe jasno do izražaja. Narav i ljepota prostora i svega namješ-

taja treba da promiče pobožnost i očituje svetost slavljenih otajstava”.

IV. Temeljni raspored unutrašnjosti crkve - liturgijskog prostora

Liturgijski propisi predviđaju: 1) svetište - prezbiterij, 2) mjesto odn. evt. prostor za čuvanje presvete euharistije, 3) prostor za vjernike, 4) prostor za pjevački zbor i glazbene instrumente te 5) predvorje crkve odn. liturgijskog prostora.

1. **Svetište** je centralno mjesto u liturgijskom prostoru predviđenom za glavne službenike liturgijskog slavlja odn. obreda. U užem smislu to je mjesto oko oltara, predviđeno za celebrante i moguće koncelebrante. Treba biti uočljiv svojim izgledom, za odvijanje svetih obreda dovoljno prostrano, po mogućnosti povišeno odn. ukrašeno stubama, baldahinom ili na koji drugi prikladan način.

OURM predviđa konkretni raspored i uređenje svetišta - prezbiterija. S obzirom na “oltar i njegov ures” izrijekom kaže sljedeće:

“Oltar, na kojem se pod otajstvenim znakovima uprisutnjuje žrtva križa, ujedno je i Gospodnji stol, a Božji je narod na misi sazvan da u njemu sudjeluje; središte je i zahvaljivanja koje se vrši euharistijom.

U svetome prostoru euharistiju valja slaviti na oltaru; izvan toga prostora može se slaviti i na prikladnom stolu, ali uvijek na stolnjaku i tjelesniku te uz križ i svijećnjake.

Uputno je da u svakoj crkvi bude nepomičan oltar, koji jasnije i trajnije označava Krista Isusa, živi kamen (1 Pt 2,4; usp. Ef 2, 20). U drugim prostorima koji su namijenjeni za bogoslužje oltar može biti pomičan.

Nepomični je oltar onaj koji je tako građen da je pričvršćen za tlo te se ne može pomaknuti, a pomični onaj koji se može prenositi.

Oltar, gdje god je to moguće, neka se gradi odvojeno od zida da se može lako obići i na njemu slaviti licem prema narodu. Neka zauzima takvo mjesto da bude uistinu središte kako se sama od sebe usredotočuje pozornost svekolike zajednice vjernika. Oltar će redovito biti nepomičan i posvećen.

Oltar, kako pomični tako i nepomični, posvećuje se prema obredu iz Rimskoga pontifikala. Pomični se oltar ipak može samo blagosloviti.

U skladu s običajem i značenjem što je do nas došlo crkvenom predajom, ploča nepomičnoga oltara neka bude kamena, i to izrađena od prirodnoga kamena. Ipak, može se, prema sudu konferencije biskupa, uzeti i druga tvar, dolična, čvrsta i umjetnički obrađena. Nosači pak ili osnova na kojima leži ploča mogu se izraditi iz koje mu drago tvari, samo da je dolična i čvrsta.

Pomični se oltar može napraviti iz bilo koje plemenite i čvrste tvari koja, prema običajima i predaji raznih krajeva, odgovara liturgijskoj upotrebi.

Dobro je ušćuvati običaj da se kod posvećenja pod oltar ugrade, odnosno pohrane relikvije svetaca, pa i nemučenika. Samo neka se pazi da vjerodostojnost tih relikvija bude zajamčena.

U novim crkvama koje se grade bolje je da se postavi samo jedan oltar, koji će u zajednici vjernika biti znak jednoga Krista i jedne euharistije Crkve.

U već sagrađenim pak crkvama gdje je postojeći oltar tako smješten da otežava sudjelovanje naroda te se zbog svoje umjetničke vrijednosti ne može premjestiti, izgradit će se drugi nepomični oltar koji će se umjetnički oblikovati i obredno posvetiti te će se samo na njemu vršiti sveta slavlja. Da se pozornost vjernika ne odvraća od novoga oltara, postojeći oltar neka se posebno ne urešava.

Iz poštovanje prema slavljenju Gospodnjega spomenčina i prema gozbi na kojoj se pruža Gospodnje Tijelo i Krv, oltar na kojem se slavi neka bude prekriven bar jednim stolnjakom bijele boje, a on neka oblikom, mjerom i uresom odgovara građi samoga oltara.

Kod urešavanja oltara neka se teži za umjerenošću.

U vrijeme došašća oltar neka bude urešen cvijećem, ali u mjeri koja odgovara duhu toga vremena, kako se ipak ne bi pretkazala potpuna radost Gospodinova rođenja. U vrijeme pak korizme zabranjuje se urešavanje oltara cvijećem, osim u nedjelju Laetare (IV. korizmena) te na svetkovine i blagdane.

Cvjetni ures neka bude uvijek umjeren te neka se radije smjesti pored oltara nego na samome oltaru.

Na oltaru može stajati samo ono što je potrebno za slavljenje mise, to jest: evanđelistar, od početka slavlja do navješćaja evanđelja; ka-

lež s pliticom, piksida - ukoliko je potrebna - tjelensnik, ubrus, pokrivalo i misal od pripreve darova do čišćenja svetoga posuđa.

Tehnička pomagala za bolju čujnost svećenikova glasa, ako su potrebna, neka se također postave na nenametljiv način.

Svijećnjaci, koje u pojedinim liturgijskim činima iziskuje poštovanje i svečanost slavlja (usp. br. 117), neka se prikladno rasporede ili na oltaru ili pored njega, poštujući pritom ustrojstvo oltara i prezbiterija, kako bi sve bilo skladno sazdano te vjernicima ništa ne bi prijelo da nesmetano prate što se na oltaru događa ili što se onamo donosi.

Isto tako neka na oltaru ili blizu njega bude križ s likom raspetoga Krista, koji će okupljena zajednica moći dobro vidjeti. Korisno je da takav križ ostane u blizini oltara i izvan liturgijskih slavlja kako bi vjernicima prizivao u pamet spasonosnu muku Gospodnju" (t. 296-308).

S obzirom na "ambon" t. 309 veli sljedeće:

"Dostojanstvo Božje riječi traži da u crkvi bude prikladno mjesto za naviještanje, prema kojemu će se za vrijeme liturgije riječi sama od sebe obraćati pozornost vjernika.

Zgodno je da takvo mjesto općenito bude nepomičan ambon, a ne tek običan pomični stalak. Uzevši u obzir raspored svake crkve, ambon treba da je postavljen ondje gdje će vjernici moći dobro vidjeti i čuti zaređene služitelje i čitače.

S ambona se proglašuju jedino čitanja, prijevni psalam i vazmeni hvalospjev; isto se tako može s njega držati homilija te izreći nakane sveopće molitve. Dostojanstvo ambona iziskuje da na nj uzlazi samo služitelj riječi.

Pristoji se da se novi ambon, prije nego se uvede u liturgijsku uporabu, blagoslovi prema obredu iz Rimskoga obrednika" (t. 309).

S obzirom na sjedište za svećenika slavitelja i ostala sjedala t. 310 donosi:

"Sjedište svećenika slavitelja treba da označuje njegovu službu predsjedanja skupu i ravnjanja molitvom. Stoga mu je najprikladnije mjesto na dnu prezbiterija prema narodu, osim ako to priječi raspored zgrade ili druge okolnosti, na primjer ako bi prevelika udaljenost otežavala komuniciranje između svećenika i okupljene zajednice, ili pak ako se svetohranište nalazi na sredini iza oltara. Neka se izbjegava bilo kakav oblik prijestolja.¹¹⁹ Pristoji se da se sjedište, prije nego bude uvedeno u li tu-

rgijsku uporabu, blagoslovi prema obredu iz Rimskoga obrednika.

Isto tako neka se u svetištu rasporede i sjedala za svećenike suslavitelje te za prezbitere koji će, odjeveni u korsku odjeću, slavlju biti nazočni, ali u njemu neće koncelebrirati.

Sjedalo za đakona neka se postavi u blizini sjedišta za slavitelja. Sjedala za poslužitelje neka se postave tako da se jasno razlikuju od sjedala za kler te da poslužitelji mogu s lakoćom vršiti povjerenu im službu" (t. 310).

Na taj se raspored pozivaju odredbe i iz Rimskog pontifikala i Red posvete crkve (usp. V, 3-4) i Red posvete oltara (usp. IV, 6-11). Ove odredbe valja uvažiti.

2. Prostor za čuvanje Presvete Euharistije.

S obzirom na "mjesto za čuvanje Presvete Euharistije" vrijedi sljedeće:

"Prema građi svake pojedine crkve i zakonitim mjesnim običajima, neka se presveta Sakrament čuva u svetohraništu u nadasve dostojnom, časnom, vidljivom, urešenom i za molitvu prikladnom dijelu crkve.

Redovito neka bude samo jedno svetohranište, nepomično, izrađeno od čvrste, nepovredive i neprozirne tvari te zaključano na način da se što je moguće više otkloni mogućnost obeščašćenja.¹²⁶ Povrh toga, pristoji se da se svetohranište, prije nego bude određeno za bogoslužnu uporabu, blagoslovi prema obredu iz Rimskoga obrednika.

S obzirom na znak prikladno je da na oltaru na kojem se slavi misa ne bude svetohranište u kojem se čuva presveta euharistija.

Priliči stoga, prema sudu dijecezanskoga biskupa, svetohranište smjestiti:

a) ili u prezbiteriju, ali ne na oltaru na kojem se slavi, u obliku i na mjestu koje će najviše odgovarati, ne isključujući ni stari oltar koji se više ne koristi za slavlje (usp. br. 303);

b) ili pak u nekoj kapeli, prikladnoj za osobno klanjanje i molitvu vjernika, koja je prostorno tijesno vezana s crkvom te vjernicima dobro vidljiva.

Prema drevnome običaju, pored svetohraništa neka trajno gori posebna svjetiljka na ulje ili od voska, a kojom će se označavati i častiti Kristova prisutnost.

Neka se nipošto ne zaboravi obdržavati i sve ono što o čuvanju presvete euharistije propisuju zakonske norme" (t. 314-317).

U postsinodalnoj pobudnici *Sacramentum caritatis* papa Benedikt XVI. posebno se zadržao na davanju pojašnjenja u vezi mjesta za sveto hranište u krvi, ističući da su se i biskupi na sinodi pitali "o primjerenom smještaju sveto hraništa" (usp. t. 69). Papa najprije ističe kako "ispravan položaj sveto hraništa pomaže prepoznavanju stvarne Kristove prisutnosti u Presvetom sakramentu" i zato je nužno da sveto hranište "svatko može lako uočiti čim uđe u crkvu". U tu svrhu pred sveto hraništem neka gori vječno svjetlo. Navodeći zatim, da je također "potrebno voditi računa o arhitektonskoj rasporedbi sakralnog zdanja" papa veli: "U crkvama, u kojima ne postoji kapela s Presvetim sakramentom, i u kojima je veliki oltar sa sveto hraništem nepomičan, neka se nastavi s postojećom praksom čuvanja euharistije i klanjanja, izbjegavajući ipak smjestiti sveto hranište iza sjedala slavitelja. U novim crkvama bilo bi dobro smjestiti kapelu s Presvetim sakramentom blizu prezbitarija; tamo gdje to nije moguće, poželjno je smjestiti sveto hranište u prezbitariju, na dovoljno povišenom mjestu, u središtu apside ili pak, na drugom mjestu gdje će biti isto tako dobro vidljivo." Papa nadodaje da "pozornost na ove napomene dat će dostojanstvo sveto hraništu, za koje valja skrbiti i pod umjetničkim vidom. Naravno, nužno je voditi računa o onom što je doneseno u OURM. Posljednji sud o tim stvarima u svakom slučaju izriče dijecezanski biskup". Tako papa!

3. Prostor za vjernike. "Mjesta za vjernike treba rasporediti vrlo brižno, kako bi oni očima i duhom mogli živo sudjelovati u svetim slavljenjima. Poželjno je da im se redovito stave na raspolaganje klupe ili stolci. Za osudu je običaj da se nekim privatnim osobama dodjeljuju posebna mjesta. Klupe ili stolice, osobito u novopodignutim crkvama, treba tako urediti da vjernici mogu lako zauzeti onaj stav tijela što ga pojedini dijelovi obreda traže te da mogu s lakoćom pristupiti svetoj pričesti.

Valja paziti da vjernici budu u stanju ne samo vidjeti svećenika, odnosno đakona i čitače, nego da ih, uz pomoć suvremenih tehničkih pomagala, mogu lako i čuti" (OURM t. 311).

Za euharistijsku službu prinosi se kruh i vino (a često i drugi darovi i prinosi). Zato je potrebno predvidjeti blizu ulaza u crkvu ili na kojem drugom pogodnom mjestu stol (stolić) za te

darove, a isto tako i za čišćenje liturgijskog posuđa i njegov smještaj nakon pričesti - u svetištu ili blizu njega. - Rimski obrednik - Red krštenja (usp. 10-11) te Blagoslovi (usp. 833-837) ističe da sve stolne i župne crkve - a uz pristanak mjesnog Ordinarija i druga crkva i bogomolja moraju imati i svoju krstionicu ili krsni studenac. Predviđeno je u naznačenim rubrikama i njeno mjesto te od čega treba biti napravljena.

U bogoslužnom prostoru treba predvidjeti mjesto i za ispovjedaonicu - jednu ili više. Zakonik kanonskoga prava u kan. 964 propisuje:

§ 1. Vlastito je mjesto za sakramentaino ispovijedanje crkva ili kapela.

2. Što se tiče ispovjedaonice, neka biskupska konferencija izda odredbe, vodeći ipak računa da uvijek na vidnom mjestu budu ispovjedaonice s čvrstom rešetkom između pokornika i ispovjednika da se njima mogu slobodno služiti vjernici koji to žele.

§ 3. Neka se ne ispovijeda izvan ispovjedaonice, osim ako ima opravdana razloga."

BKJ -e je donijela slijedeću odredbu o ispovjedaonici: "U svakoj crkvi neka bude barem jedna ispovjedaonica s čvrstom rešetkom. Osim toga, neka se po mogućnosti uredi u crkvi ili bogoslužnom prostoru prikladno mjesto gdje će se ispovijed moći obaviti u slobodnom razgovoru, a pokornik će po želji sjediti ili klečati". (usp. Dopunske odredbe itd., u Službene vijesti BKJ-e 2/1984, str. 3-4)" (Viktor B. Nuić, Opće pravo Katoličke crkve, 1985., 313).

4. Prostor za pjevački zbor i glazbene instrumente. OURM t. 312-313, pozivajući se na Uputu Svetog zbora obreda "Musicam sacram" odn. na SC - šesto poglavlje, govori izriječno i o mjestu za pjevački zbor, te za orgulje ili druga glazbala. Mjesto zbora je ondje gdje će doći jasno do izražaja njegova narav; on je dio okupljene zajednice vjernika, a članovima zbora se mora omogućiti sakramentalno sudjelovanje u misi - pričešćivanje. - A orgulje ili druga glazbala neka budu smješteni na mjestu gdje će biti na pomoć i pjevačkom zboru i narodu. Prije nego se uvedu u liturgijsku uporabu, neka se orgulje blagoslove (sup. Blagoslovi, 1052-1967).

Rimski obrednik Blagoslovi u t. 878 naglašava: "Neka se svi pomno drže načela i propisa o izgradnji tih dijelova crkve i o njihovu

postavljanju na prikladno mjesto, kako je to određeno u liturgijskim knjigama”!

S obzirom na broj i prikladnost svetačkih slika već SC 125 donosi jasne naputke: “Neka se i dalje zadrži praksa izlaganja svetih slika u crkvama, da ih vjernici štiju; ali neka to bude u umjerenom broju i s prikladnim rasporedom, kako ne bi kod kršćanskog puka izazivale čuđenje ili olako pružale prigodu za manje ispravnu pobožnost”.

OURM t. 318 će to konkretizirati kad kaže: “... U svetim se mjestima zakonito izlažu vjernicima na štovanje slike Gospodina, Blažene Djevice Marije i svetaca ... Neka se ipak pazi da se njihov broj ne bi odveć umnožio, zatim, da budu tako raspoređene, da ne bi odvlačile vjernicima pozornost od samog slavljenja. Redovito neka ne bude više od jedne slike jednog te istog sveca. Kod ukrašavanja i uređenja crkve valja općenito imati pred očima pobožnost cijele zajednice, ali i ljepotu i dostojanstvo samih slika”.

Dakle, jasna je instrukcija da se ne može dopustiti nikakav “ikonoklazam”, kao ni išta neuredno, neprikladno, praznovjerno.

Budući da umjetnine - slike ili kipovi - u crkvi spadaju u bogoštovne predmete, glavnu brigu o njima vodi mjesni ordinarij koji će se u obavljanju svojih prava i dužnosti posavjetovati s Odborom za svetu umjetnost za tu svrhu osnovanim, kako to izrijeком nalaže SC 126, odn. 44, 45 i 46!

Ovdje valja svakako nadodati kako SC 127, 128 i 129 zadužuje biskupe, odn. teritorijalne skupove biskupa da se pobrinu za prikladnu izobrazbu umjetnika, koji će im onda stajati na raspolaganju, te da se i budući svećenici tijekom svoje izobrazbe pouče “o povijesti i razvoju sakralne umjetnosti” i o zdravim načelima na kojima se moraju temeljiti djela sakralne umjetnosti, kako bi na taj način cijenili i čuvali crkvene spomenike te mogli davati savjete umjetnicima pri izrađivanju njihovih djela”. OURM t. 291 izrijeком traži da “za ispravno građenje, popravljavanje i uređivanje svetih zdanja neka se svi kojih se to tiče savjetuju s biskupijskom komisijom za svetu liturgiju i crkvenu umjetnost. A i dijecezanski biskup neka se za savjet i pomoć obrati toj komisiji kad je posrijedi donošenje propisa o tome pitanju, odobravanje nacрта za nove građevine ili rješavanje nekih važnijih pitanja”.

5. Predvorje crkve -liturgijskog prostora. Liturgijsku zajednicu redovito ne sačinjavaju ljudi međusobno nepoznati i strani nego su to članovi, udovi jednog tijela - Kristove crkve. Posvješćivanju te svijesti - inače vrlo važne - treba poslužiti i prostor ispred samog liturgijskog prostora - predvorje crkve, odn. bogoslužnog prostora, trijem, atrij, pokrajna dvorana, zeleni prostor pred ili oko zgrade crkve. Ne samo u seoskim sredinama nego i u gradskim bi trebalo voditi računa o prikladnom uređenju prostora između ulice (puta) i bogomolje.

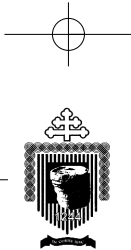
Zaključak

Obnovljena liturgija II. Vatikanskog koncila traži od svih mjerodavnih u Crkvi da planiraju i izgrađuju crkve odn. bogoslužne prostore imajući pred očima konkretnu liturgijsku zajednicu i liturgijska slavlja koja će se odvijati u tom prostoru. Dakle - nikakve “kućerke” niti obične dvorane za zabavu, sjednice ili šport, nego svečana, dostojanstvena, gostoljubiva zdanja koja će izgledati i izvana i iznutra kao znakovi spasenja, a svojim unutarnjim uređenjem i ukrašavanjem bit će i poziv i pomoć svima na spasonosni i plodonosni susret s Bogom, svojim Spasiteljem.

Lijepo i pogođeno to naglašava i OURM t. 294, kad veli: “... Narav i ljepota (bogoslužnog) prostora i svega namještaja treba da promiče pobožnost i očituje svetost slavljenih otajstava”.

A u već spomenutoj pobudnici Benedikta XVI. Sacramentum caritatis, jednoj od najnovijih instrukcija Svetog Oca u stvarima koje se tiču liturgije, poglavito euharistije, napisane su i ove riječi: “... Potrebno je postati svjestan da je svrha sakralne arhitekture ponuditi Crkvi, koja slavi otajstva vjere, a nadasve euharistiju, prikladan prostor za primjereno odvijanje liturgijskih čina. Naime, narav kršćanskoga hrama određena je samim liturgijskim činom, koji podrazumijeva sabiranje vjernika (eklesija), živog kamenja duhovnog hrama” (usp. 1 Pt 2,5).

Isto načelo vrijedi za svu sakralnu umjetnost općenito, osobito za slikarstvo i kiparstvo, u kojima religiozna ikonografija mora biti usmjerena sakramentalnoj mistagogiji. Temeljito poznavanje povijesti sakralne umjetnosti može biti od velike pomoći onima koji su zaduženi da od arhitekata i umjetnika naručuju umjetnička djela koja će biti u službi liturgije.

Stoga je prijeko potrebno da u formaciji bogoslova i svećenika kao važna disciplina bude uključena povijest umjetnosti, s osobitim osvrtom na bogoslužne građevine u svjetlu liturgijskih normi.

Konačno, nužno je da u svemu što je povezano s euharistijom bude ukus za lijepo. Pozornost i skrb također je potreba i glede liturgijs-

kog ruha, ure sa, svetog posuda kako bi, organski povezani i među sobom uređeni, odgajali za poštovanje otajstva Boga, očitovali jedinstvo vjere i osnaživali pobožnost" (t. 41).

*Vinko kardinal Puljić
Nadbiskup vrhbosanski
Predsjednik BKBIH*

Ne zaboravite siromasne

**Poslanica Kardinala Vinka Puljića za nedjelju Caritasa
(3. adventska nedjelja - 14. prosinca 2008.)**

Draga braćo i sestre!

Danas na nedjelju Caritasa želimo razmišljati o temi siromaštva. Postoje razne vrste siromaštva i spektar siromaštva je veoma raznolik i velik: od duhovnog do materijalnog. Danas želimo staviti naglasak na potrebu pomaganja materijalno siromašnim. O potrebi imati sluha za siromasne; ne zaboraviti one koji žive u materijalnoj bijedi.

Pišući prije svega iz kuta siromaštva u Bosni i Hercegovini, željeli bi se osvrnuti na neke od uzroka teške materijalne situacije u Bosni i Hercegovini.

- Rat u Bosni i Hercegovini je sa sobom donio, ili još bolje iza sebe ostavio, tolike materijalne štete da to ne treba posebno naglašavati. Toliko je kuća i objekata uništeno ili oštećeno da su potrebna znatna materijalna sredstva za njihovu obnovu. A ljudi koji su protjerani sa svojih ognjišta, uglavnom su ih napuštali skoro samo s vrećicom u rukama.

- Sljedeći razlog teške materijalne situacije mogla bi biti i prevelika očekivanja da drugi ljudi pomognu u rješavanju naših problema. U vrijeme rata dolazile su znatne količine materijalne pomoći i kod pojedinih ljudi se stvorio osjećaj da imaju pravo na pomoć, tj. da su drugi dužni pomagati, ili bolje rečeno da su drugi dužni neprestano pomagati. Ovo očekivanje da drugi riješi i rješava naše probleme, dovelo je do toga da pojedinci daju malo osobnog truda u rješavanju svojih problema.

- Ovakva očekivanja su u dobroj mjeri pripomogla da ljudi izgube radne navike. Nažalost po-

stoji znatan broj ljudi koji je izgubio radne navike te se prepustio dokoličarenju. Ovaj stav se treba mijenjati i ljudi moraju biti svjesni da moraju zasukati rukave i živjeti od rada svojih ruku.

- Uz ovo još je jedna stvar koja zabrinjava, a radi se o apatiji. Nažalost mnogi su zapali u neku vrstu beznađa. Ljudi su postali nezainteresirani i bezvoljni; nama elana i volje rješavati probleme.

Kakvo je pak, trenutno materijalno stanje današnjeg čovjeka koji živi u Bosni i Hercegovini? Ne treba se zavaravati i uljepšavati stvari, nego treba otvoreno reći da je stanje dosta teško i ozbiljno.

- Zemlja nažalost ne daje ljudima ekonomsku sigurnost. Veliki broj pučanstva i dalje nastoji otići iz Bosne budući da ekonomska situacija nije sjajna. Uz ne baš sjajnu ekonomsku situaciju, još je veći problem nepovjerenja da su državne institucije sposobne i voljne početi rješavati ovo goruće pitanje.

- Nažalost ulaganja koja dolaze izvan uglavnom su i dalje usmjerena na saniranje materijalnih objekata porušenih u ratu. Vrlo malo se ulaze u razvoj gospodarstva. čini se da je glavna gospodarska grana trgovina.

- Nažalost i dalje je vrlo malo ulaganja u proizvodnju i na taj način ulaganja u održivi život i povratak.

Stoga mnogi postavljaju pitanje kako riješiti ovu situaciju i kako iz nje izaći? Odgovor nije ni malo lak, a još teža je provedba.

- Čini se da je prvi korak u rješavanju teške materijalne situacije svijest da smo svi odgov-

orni i da se odgovornost ne smije prebacivati na drugoga. Bilo bi dobro kad bi si župnici dali truda i "snimili situaciju" u svojoj župi te vidjeli kako je najbolje pomoći, tj. kako najbolje i najučinkovitije rješavati problem u konkretnoj zajednici.

- Unatoč sve dobre volje za rješavanjem problema, on se neće moći riješiti ako svatko pojedini ne bude imao pozitivan odnos prema radu. Rad je nešto što obogaćuje i daje osmišljenje životu. Pomisao da rad, bez obzira kakav on bio, da li ugodan ili neugodan, ne smije stvarati osjećaj nelagode. Na rad treba gledati kao na vrijednost koju se isplati živjeti.

- Potrebno je cijeniti svaku vrstu rada. Iako se danas ljudi okreću onim poslovima koji su orijentirani na tehniku, informatiku, ekonomiju i tome slično, ne smije se s prezirom gledati na poslove koji ne spadaju u ovu, ili slične grupe. Svaki rad je vrijedan i treba ga poštovati. Ne može se i ne smije se s prezirom gledati na rad recimo čistača ulica, bez kojih bi se ljudi u gradovima gušili u smeću. Stoga svatko treba gajiti svijest o vrijednosti svake vrste rada.

- Budući da živimo u vremenu razvijene tehnike i tehničkih pomagala, veliki dio želi izbjeći fizičke napore i fizički rad. Jedna vrsta fizičkog rada je svakako obrađivanje zemlje. Iako se radi o fizičkom radu, i iako je obrađivanje zemlje dosta težak posao, ipak je on jako važan. Obradivanje zemlje nije samo fizički rad. Čovjek obrađujući zemlju postaje blizak s njom. Obradujući i prevrćući zemlju, čovjek sije sjeme ljubavi, kako kaže svećenik i pjesnik Izidor Poljak. Rad na zemlji diže čovjeka iz pesimizma. Nažalost sve je manji broj onih koji su voljni obrađivati zemlju, čak i ondje gdje za to postoje dostatni uvjeti. Stoga je potrebno okrenuti se zemlji i uz sisanje pšenice koja daje kruh, sijati i sjeme ljubavi.

I na kraju treba istaknuti komunitarnu dimenziju rješavanja problema siromaštva. Naime, postoje i oni koji imaju više i koji su bolje materijalno situirani. Kao kršćani, svatko, a posebno oni koji imaju više, trebali bi imati osjećaja za one koji su u potrebi i kojima nedostaje možda i ono osnovno. Iako se kaže da ne pomaže onaj koji ima, nego onaj koji je naučio pomagati i davati, u rješavanje siromaštva neminovno se moraju uključiti i oni koji imaju.

Budući da se nalazimo u godini Svetog Pavla, kad smo pozvani malo više razmišljati o ovom svijetlom svetopisamskom liku, pogledajmo

par ulomaka gdje Sveti Pavao govori o siromaštvu.

U poslanici Galaćanima u drugom poglavlju (Gal 2,1-10) Pavao govori o svom susretu s prvacima Jeruzalemske zajednice te o odluci da Petar, Jakov i Ivan naviještaju Evanđelje židovima, a Pavao, Barnaba i Tit poganima. Ulomak završava riječima da se obavezno "sjećaju siromaha". Sjećati se siromaha je stavljeno skoro na istu razinu kao i naviještanje evanđelja što samo pokazuje koliko je bitno imati osjećaja za siromašne. O ovim stvarima nema pregovaranja i dogovaranja; radi se o obvezi koja veže svakog Isusova sljedbenika.

U 2 Kor u šestom poglavlju Pavao donosi popis svojih nevolja (2 Kor 6,1-13). Pred kraj ulomka ističe da siromašni druge obogaćuju. Ovo je stvarnost na koju vrlo često zaboravljamo. Siromašni nemaju ništa a posjeduju sve. Slobodni su i otvoreni za posjedovanje Boga, i zato sve posjeduju. Onaj koji posjeduje Boga uistinu sve posjeduje. Iako ima onih koji na siromahe gledaju s prezirom, vrlo često su materijalni siromasi duhovno puno bogatiji od "bogaša". Dostojanstvo i ponos koji u sebi nose ničim se ne može platiti.

I u poslanici Rimljanima (Rim 15,26) Pavao govori o pomaganju siromašnijim. Ovu potrebu uočile su crkvene zajednice u Makedoniji i Ahaji i bile se spremne pomoći crkvenoj zajednici u Jeruzalemu. Ovaj osjećaj potrebe pomaganja onome koji je u materijalnoj oskudici je činjenica koja je njegovana od prvih kršćanskih vremena. Ovaj osjećaj ne smije zamrijeti ni danas.

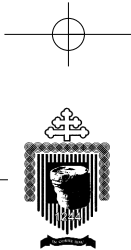
I na kraju bih ukazao na još jedan ulomak koji donosi Sveti Pavao u svojoj poslanici Korinćanima. Radi se o tekstu (2 Kor 9,9) gdje Pavao citira Ps 112,9 i ističe da Bog rasipno daje i dijeli sirotinji. Bog u svojoj ljubavi daruje sve i svakoga, a posebno one koji su u potrebi. Potreba pomagati drugima je nešto na što nas poziva ne samo Sveto pismo, nego i ljudskost.

Stoga draga braćo i sestre, danas na nedjelju Caritasa, otvorimo svoja srca onima koji su u potrebi; onima koji su u potrebi; onima koji su siromašni i koji očekuju našu pomoć.

Svima Vama želim čestit Božić i blagoslovljeno dolazeće Novo ljeto.

Uz pozdrav i blagoslov

*Vinko kardinal Puljić
Nadbiskup vrhbosanski
i predsjednik Caritasa BKBIH*

BOŽIĆ - 2008.

Slaviti Božić - doživjeti Isusa Krista

Poruka kardinala Vinka Puljića -Vrhbosanskoj Crkvi

Draga braćo misnici,
Dragi redovnici i redovnice,
Draga braćo i sestre!

Božić ili Kristovo rođenje - što je drugo nego konkretni dokaz Očeve stvoriteljske ljubavi u svome Sinu prema svakom čovjeku! Zato vam i ovog Božića prilazim s vjerom u Božju ljubav i obraćam vam se s bratskom, prijateljskom porukom. želio bih, s vama zajedno, što potpunije doživjeti ovaj spasonosni trenutak i cjelovitost rođenja Bogočovjeka.

U otajstvu Božića, ne slavimo samo njegov povijesni događaj - onaj što se zbilo u Betlehemskejštalici - nego i osobni susret sa svojim Bogom. Kristovo rođenje je otkrilo u nama smisao našega rođenja, našeg postojanja i budućega života u vječnosti.

Sluga Božji Ivana Pavao II., u svojoj nastupnoj propovijedi, poslao je slijedeću poruku: Otvorite vrata Kristu, ne boj te se. Na njegovoj poruci želim temeljiti ovu svoju božićnu radostnicu:

Dragi vjernici, približite se Kristu!

Rastvorite mu vrata svoga obiteljskog doma, svoga javnog života, svoga privatnog života. Sami sebe poklonite Bogu.

Puno smo puta iskusili da se s Kristom ne može mjeriti ništa što je isključivo ljudsko: nikakva vlast, niti politički ili društveni utjecaj, a ni ekonomska moć ili kapital. Svi ovi statusi su duboko ljudski, nesavršeni i kratkotrajni. Ljudska moć je prolazna; svaka vlast je vremeni-ta, pa i bogatstvo bez duše, nije dar Mudrosti. A nama je, tako držimo, Krist uzor i glava svemu. *Meni je živjeti Krist* - uči nas apostol Pavao (Fil 2,21).

- Zato, one koji Krista zapostavljaju potičem da ga vrata u središte svoga života; na prvo mjesto, ono koje Bogu i pripada! Krista se ne može pomicati naniže, niti ga se smije marginalizirati.

- One koji se stide javno pokazati svoju vjersku pripadnost hrabrim: živite u miru s ljudi-

ma drugačijeg mentaliteta i svjetonazora, ali se ne stidite Krista, ne stidite se svoje vjere i otačke tradicije!

- One, koji sumnjaju u Kristovu milost, bodrim: dopuste Isusu ući u vaše živote. *Evo, na vratima stojim i kucam; poslušaj li tko glas moj i otvori mi vrata, pristupit ću k njemu i večerati s njime i on sa mnom* (Otk 3,20).

- One koji su - bilo zbog vlastite pobude bilo zbog tuđih interesa - skloni sinkretizmu ili unošenju nečega što ne pripada našem pologu vjere, pozivam da svoju vjeru prakticiraju cjelovito i potpuno. čovjek mora živjeti svoju vjeru kako bi se ona mogla ostvariti u njemu i pokazati svoje rezultate.

- Svima koji su ugnjeteni, potišteni, omalovaženi, prezreni i ostavljeni danas velim: ne bojte se zazvati Krista, sveto ime nad svakim imenom (Fil 2,9). Krist je i došao na svijet kako bi pomogao čovjeku, kako bi ljudima pokazao put u pravi život.

U središtu naše vjere i molitve, kao i naše djelatnosti, te privatnog i javnog života jest Isus Krist: *Utjelovljen po Duhu Svetom, rođen od Djevice Marije*. Kao i naša Majka Marija, prebirući u sebi božićno otajstvo (Lk 2,19.51), prihvatimo Riječ koja je Tijelom postala (Iv 1,14).

U ovoj godini Biblije i godini svetoga Pavla, želim da se svi još više otvorimo Riječi Božjoj. Posebno ljubavlju potičem sve na čitanje Svetoga pisma. Neka u našim obiteljima Biblija postane svakidašnja molitva. Neka se čitaju sveti tekstovi i neka cijela obitelj meditira nad njima. Neka djeca od malena upijaju snagu Riječi Božje i pouzdanje u Krista Isusa. Što joj budemo posvećivali više vremena i redovito prebirali pročitano Riječ, to ćemo više osjetiti radost vjere, jer će nam Bog govoriti. Božji govor je očitovana ljubav Božja koja nas oslobađa od straha, koja nam liječi rane, vraća nadu i jača vjeru. Učinimo sve kako bi Božja riječ bila živa u našem životu. Neka ono što čitamo, meditiramo i molimo postane ozračje i tema naših razgovora u obitelji. Ne dopustimo da Isus dođe *svojima*, a njegovi ga ne prime (usp. Iv

1,11). Neka nam Isus bude domaći, naš! - u nama i među nama. Izgrađujemo zajedništvo gdje će se Krist udomiti. Današnja kultura i brzi tempo života, kao i trka za probitkom razbilo je obiteljsko zajedništvo, poremetilo je ljestvicu vrijednota i otežalo razumjeti pravi smisao života. Zato nam je i potrebno prosvjetljenje - *svjetlo koje prosvjetljuje svakog čovjeka* (Iv 1,9) - Isus Krist. Zaustavimo trku, nađimo jedni druge! Neka Božić bude drag susret obiteljskog zajedništva i zajedništva u Gospodinu.

Neka djeca i mladi svim srcem prime Božju riječ i neka je žive. Ono što čovjek prima o tome i razmišlja, tako se ponaša u društvu, tako i rasuđuje. Puno je vjerskog neznanja koje moramo ozbiljno i odgovorno nadilaziti. Zato moramo hraniti svoju vjeru. Nemojmo se stidjeti razgovarati o Isusu, o Gospi o svecima i vrlim ljudima koji će nam produbljivati osjećaje pripadnosti i ljubavi prema Kristu. Ako nismo u mogućnosti čitati Sveto pismo, onda je molitva krunice dostojna zamjena. U njoj razmatramo Božju veličinu i poniznost. Zbližavanje, prihvaćanje i povjerenje samo su neki od plodova što daje ustrajna molitva. Ako ikad, onda je Božić divna prigoda da ponovno otkrijemo ljepotu zajedničke molitve.

Sveto pismo za prvu zajednicu veli da je *ustrajala u lomljenju kruha* (Dj 2,42). I danas nam je važno konstantno pristupati slavlju nedjeljnih svetih misa. U euharistiji se lomi kruh Riječi Božje za život svijeta (Iv 6,51). Svi smo svjesni važnosti nedjelje i nedjeljne mise poslije koje slijedi obiteljsko zajedništvo, blagovanje i druženje. I ovaj Božić je prigoda da dostojno proslavimo Kristov dolazak i njegovo otkupiteljsko poslanje, da svake nedjelje kroz godinu i svakog dana nastavimo doživljavati njegovu nazočnost u Misi. Da bi što dostojnije doživjeli susret s Bogom, svi dobro znamo važnost sakramenta pomirenja ili ispovijedi. Nema doživljaja Božića, niti bilo koje svetkovine ili euharistije, bez okajanja grijeha, oprostjenja i pomirenja s Bogom. Susret s Izvorom života koji upućuje u stvarnost i otvara horizonte prema vječnosti poziva nas na međusobnu djelotvor-

nu ljubav (usp. *Deus caritas est 1*). Neka ona bude svjedočanstvo i plod Božića da smo po ljubavi prema novorođenom Kristu i braći ljudima spremni oprostiti i moliti za oprostjenje. Tamo gdje je mržnja za Isusa nema mjesta i nema njegova lica tamo gdje nema dobre volje. Božji glasnici, sveti anđeli u noći njegova dolaska kliču: *Slava na visinama Bogu, a na zemlji mir ljudima miljenicima njegovim!* (Lk 2,14).

Na kraju poruke upućujem vam iskrenu čestitku da doživite, te u ljubavi i miru proživite Otajstvo Božića. Neka se Krist rodi u svakom srcu, svakoj obitelji i zajednici u kojoj i za koju živite. Neka se Krist, utjelovljena Riječ, nastani i u vama. A vi ga svjedočite!

Svjedočite njegovu vjeru, nadu i ljubav!

Svjedočite svetost braka i obitelji; njegujte međusobnu ljubav i zajedništvo!

Poštujte svakog čovjeka, posebno one - kako ih evanđelje naziva - malene!

I budite osjetljivi prema potrebnima!

Nemojte se umoriti u traženju jednakopravnosti svih građana! Svaki čovjek je biće koje ima svoje dostojanstvo koje treba poštivati. Dužni smo neprestano raditi na izgradnji mira i tolerancije.

Sam je Krist imao i volio svoju rodnu grudu, u kojoj je radio i propovijedao. I nama je Bog darovao komad zemlje na ovom planetu da je volimo, na njoj živimo u miru i njoj marljivo radimo. Ostanimo na svojoj grudni i Božji blagoslov ne će zatajiti. Vrijeme kušnje dolazi i odlazi. Sad se nadamo boljim vremenima!

- Neka vam je čestit Božić, na dobro vam došlo rođenje Isusovo!

- U Mladom Ljetu Dvije Tisuće i Devetom bio vam blagoslov u životu i radu!

- Bog vam dao obilje svoje milosti, radosti, zdravlja i mira!

Uz srdačne pozdrave danas vam upućujem i apostolski blagoslov:

- Bog vas blagoslovio!

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Intervent kardinala Puljica na Biskupskoj sinodi

Vatikan, 25. listopada 2008.

Prenosim Svetom Ocu Benediktu XVI. i svim ocima ove Sinode pozdrave biskupa, svećenika, redovnika, redovnica i vjernika laika u Bosni i Hercegovini. Izražavam radost što raspravljamo o Riječi Božjoj u životu i poslanju Crkve te što je u Radnom dokumentu (*Instrumentum laboris*) istaknuto kako "objavljena Riječ nastavlja biti navješćivana i slušana u povijesti Crkve;... kad se naviješta u vjeri objava Božja, ispunja se objaviteljski događaj koji se uistinu može zvati riječ Božja u Crkvi" (br. 9). Dokument podsjeća s novijim učiteljstvom Crkve da se Riječju Božjom svi vjernici konkretno i redovno susreću u slavlju euhartistije i sakramenata gdje svi Božju poruku slušamo da bismo od nje duhovno živjeli i svjedočili Božju dobrotu među ljudima s kojima živimo. Aktivno slušanje Božje Riječi, koje vodi u svjedočenje i socijalno djelovanje, može zaista biti "novo duhovno proljeće" kako je istaknuo Sveti Otac Benedikt XVI., a naš Radni dokument nas na to podsjeća (br. 12 i 38).

Želio bih skrenuti pozornost na poglavlje 7.: "Riječ Božja u služanjima i formiranju naroda Božjeg". Tu je u duhu Konstitucije "*Lumen gentium*" (Svjetlo naroda) s pravom istaknuto da "vjernici laici dijele spasiteljsko poslanje koje je Otac povjerio svome Sinu za spas svih naroda" (br. 51). Svim srcem podržavam misao da "služenje laika zahtijeva drugačije nadležnosti koje proslaze iz posebne biblijske formacije". Zatim su nabrojene različite grupe na razini župe i biskupije (bolesnici, vojnici, zatvorenici, novi pokreti i udruge). U tom kontekstu Radni dokument podsjeća da je "obiteljska kateheza s produblivanjem nekoliko biblijskih stranica i priprava za nedjeljnu liturgiju privilegirano sredstvo za susret s Bogom koji nam govori". Bit će "zadaca obitelji da uvede djecu u Sveto Pismo prepričavajući velike biblijske događaje, posebno Isusov život, i s molitvom nadahnutom psalmima i drugim objavljenim knjigama".

Za vrijeme rata za etnički teritorij u Bosni i Hercegovini nakon raspada Jugoslavije 1991.-1995., više od polovine naših vjernika morali su napustiti svoje župe zbog etničkog čišćenja.

Onima koji su bili silom izmješteni i onima koji su ostali u svojim župama dijelili smo Novi zavjet u hrvatskom prijevodu koji je tiskan u Hrvatskoj zahvaljujući dobrotvorima. Također smo podijeli tisuću primjeraka "Dječje Biblije" koja se sastoji od izravnih preuzimanja prikladnih odlomaka Starog i Novog zavjeta a i nju su nam pomogli tiskati dobrotvori iz inozemstva. Zajedno s Hrvatskim biblijskim društvom u Zagrebu izdali smo 2006. popravljeno izdanje prijevoda cijelog Svetog Pisma od bivšeg sarajevskog nadbiskupa Ivana Šarića u 15.000 primjeraka te 2007. tiskali ponovno u istom broju primjeraka. Nadbiskup Šarić morao je 1945. napustiti dijecezu te je živio i umro u Madridu 1960. Njegov prijevod Novog zavjeta bio je tiskan tri puta u inozemstvu za duhovne potrebe Hrvata političkih izbjeglica i radnika koji su nakon 1966. odlazili u europske zemlje tražeći i nalazeći posao.

Većina naših obitelji ima u kući barem Novi zavjet, a brojne i cijelu Bibliju. Prijevod Novog zavjeta od zagrebačkih franjevac Bonaventurine Dude i Jerka Fućaka sadrži na kraju raspored čitanja za nedjeljnu liturgiju u godini A, B i C. Isto tako sadrži i prijevod Novog zavjeta i psalama od hercegovačkog franjevca Ljudevita Rupčića. Također i novo izdanje Šarićeva prijevoda cijele Biblije donosi na kraju raspored nedjeljnih čitanja. željeli bismo vjerničke obitelji animirati da se subotom, kada su djeca i roditelji kod kuće, zajedno pripravljaju za nedjeljnu liturgiju čitajući odlomke Svetog Pisma koji su na rasporedu te nedjelje ili blagdana. U druge dane mogli bi također zajedno čitati odabrane dijelove Starog i Novog zavjeta te nad njima vjernički razmišljati.

Crkva u zemljama koje su nedavno izišle iz socijalističkog režima sada treba vjernike laike koji u obitelji i društvu intenzivno žive Evanđelje Kristovo i preuzimaju svoj udio u poslanju crkvene zajednice. Smatram da su čitanje Biblije u obitelji te razgovor i molitva nad pročitanim odlomcima prvorazredna pomoć za dijalog s Bogom i međusobno. Tijekom radnih dana u tjednu, dok su djeca u školi a roditelji na poslu, članovi obitelji nemaju vremena za

svoju osobnu duhovnu dimenziju ni jedni za druge. Priprava na Dan Gospodnji u obitelji može biti pravi kairos za to. Ako neki pokret, odobren od crkvenih pastira, ili pojedini ovdje nazočni pastiri imaju u tom pozitivnih iskustava, volio bih biti obogaćen njihovim iskustvom.

Zato predlažem da se misli iz Radnog dokumenta br. 51, koje sam ovdje naveo, na kraju

našeg zasjedanja oblikuje u Propozicije koje ćemo staviti na raspolaganje Svetom Ocu za postsinodalnu pobudnicu prigodom ove Sinode. Zahvaljujem na Vašoj pažnji!

*Vinko kardinal Puljić
Nadbiskup vrhbosanski
Predsjednik BKBIH*

IZ ORDINARIJATA

Poziv na sjednicu SVVN

srijeda, 12. studenog 2008.

Datum: 25. rujna 2008.

Broj: 1144/08

Ovim sazivam redovnu sjednicu Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije koju ćemo održati u srijedu, 12. studenoga 2008. s početkom u 9,00 sati u prostorijama Ordinarijata.

Predlažem sljedeći dnevni red:

1. Zapisnik s prošle sjednice
2. "Rastava uz trajanje ženidbenog veza" (kan. 1151-1155). Pričest rastavljenih - ujednačavanje pastoralne prakse - Dr. Pero Pranjić
3. Pavlova godina- prijedlozi pastoralnih aktivnosti - Mr. Luka Tunjić
4. Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici - Smjernice BKBIH - Dr. Šimo Maršić
5. Pastoralni kalendar
6. Razno

Kao što vidite za svaku točku dnevnog reda je određen uvodničar koji će uvesti u temu i dati određene sugestije kako bi sjednica bila što učinkovitija. Ali, očekivane učinkovitosti i djelotvornosti nema bez aktivnog osobnog angažmana svakog člana Vijeća i bez ponude i prijedloga s "terena".

Predviđena je stanka za objed u 12 i 30 sati, a po potrebi popodnevni rad poslije objeda.

Zahvaljujući na zajedničkim nastojanjima, iskreno Vas pozdravljam u Gospodinu i na sve zazivam Božji blagoslov

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup Vrhbosanski*

Marko Zubak, kancelar

Dekanima Vrhbosanske nadbiskupije

Poziv na Dekansku konferenciju

Datum: 11. studenog 2008.

Broj: 1335/08

Ovim pozivam dekane Vrhbosanske nadbiskupije na redovnu godišnju konferenciju, koja će se održati u srijedu, 19. 11. 2008. u 9 i 30 sati u prostorijama Vrhbosanskog nadbiskupskog ordinarijata.

Dnevni red:

- Pozdrav i uvodna riječ Nadbiskupa Vrhbosanskog
- Kratka izvješća dekana o aktualnom stanju, problemima, događajima i eventualno novim pastoralnim idejama i programima
- Prijedlozi za proljetnu koronu
- Usavršavanje animatora pastora mladih
- Razno

Poželjno bi bilo da prečasná gospoda dekani svoja izvješća pripreme u pisanoj formi, s posebnim naglaskom na eventualne promjene u dekanatu u odnosu na prošle godine, te nova događanja i pastoralne programe u dekanatu.

U 12 i 30 sati je zajednički objed, a po potrebi rad i poslije objeda.

Radujući se zajedničkom susretu iskreno Vas pozdravljam u Gospodinu

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Marko Zubak, kancelar

**Ured Tuzlanskog dekanata
Lukavačkih brigada b.b.
BIH-75300 LUKAVAC**

Dozvola u vezi sprovođa

Datum: 28. studenog 2008.

Broj: 1431/08

Na temelju dogovora u Vašem dekanatu da se sprovodi ubuduće ne vode od kuće, nego samo na groblju, ovim dajem dozvolu takvoj praksi od 01. siječnja 2009. godine.

Sprovođne Mise neka se slave na groblju gdje postoje za to uvjeti, a gdje to nije moguće neka se Misna slavlja održavaju u župnim crkvama.

Ovu Odluku potrebno je vjernicima s pažnjom i ljubavlju protumačiti kako ne bi izazvalo nepotrebne negativne reakcije, te ako je potrebno pozvati se i na civilni zakon koji zabranjuje povorke i ometanje prometa.

Želeći Vam sretne i blagoslovljene nadolazeće blagdane Vas i povjerene Vam vjernike srdačno pozdravljam i blagoslivljam.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Marko Zubak, kancelar

Ovlast za binacije i trinacije u 2009. godini

Datum: 10. prosinca 2008.
Broj: 1478/2008

Za 2009. godinu dajem ovlast binacije i trinacije svima koji su tu ovlast dobili u 2008. godini. Potrebno je držati se uputa objavljenih u Vrhbosni br. 4/98, str. 680.

Također, neka se svi svećenici pridržavaju upozorenja objavljenog u Vrhbosni br. 4/99, str. 485 u vezi takse za binacije i trinacije. Ovim još jednom potičem na savjesno i odgovorno postupanje s misnim nakanama.

Za kvadrinaciju nitko nema dopuštenje u Vrhbosanskoj nadbiskupiji.

Na sve misnike zazivam obilje Božjeg blagoslova i iskreno pozdravljam.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Marko Zubak, kancelar

**Prečasnim Arhidakonima
Velečasnim župnicima
Vrhbosanske nadbiskupije**

Podsjećanje na Kanonske vizitacije

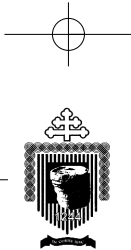
Datum: 14. studenog 2008.
Broj: 1342/08

U 2005. god. obavljena je kanonska vizitacija u	Derventskom dekanatu
U 2006. god. obavljene su kanonske vizitacije u:	Brčanskom dekanatu Bugojanskom dekanatu Sutješkom dekanatu Usorskom dekanatu
U 2007. god. obavljena je kanonska vizitacija u:	Doborskom dekanatu Sarajevskom dekanatu Tuzlanskom dekanatu Žepačkom dekanatu
U 2008. god. obavljena je kanonska vizitacija u :	Kreševskom dekanatu Ramskom dekanatu Travničkom dekanatu Šamačkom dekanatu

U 2009. god. na redu je Derventski dekanat za kanonsku vizitaciju.

N.B. Kanonska vizitacija iz Ordinarijata se obavlja svake četvrte godine, a dekan obavlja svake godine u dekanatu, osim one godine kada se vizitacija obavlja iz Ordinarijata.

Marko Zubak, kancelar

Imenovanja i premještaji

1. Dekretom br. 763/08 od 30. lipnja 2008. vlč. Ivi Boriću dopušteno djelovanje u porečko i pulskoj biskupiji, te je dekretom br. 673/08 od 18. srpnja 2008. porečko i pulskog biskupa mons. Ivana Milovana imenovan župnikom župe Krista Spasitelja u Puli.
2. Dekretom br. 1160/08 od 29. rujna 2008. vlč. gosp. fra Ivan Kasalo imenovan je župnim vikarom u župi Sveti Duh Nova Bila.
3. Dekretom br. 1227/08 od 20. listopada 2008. vlč. gosp. Davor Topić, đakon upućen je u sjemenište i internat "Petar Barbarić" Travnik i u župu sv. Ivana Krstitelja Travnik na đakonski praktikum.
4. Dekretom br. 1290/08 od 5. studenoga 2008. vlč. gosp. fra Marinko Didak imenovan župnikom župe Sv. Mihovil Ovčarevo.
5. Dekretom broj: 1416/08 od 25. studenog 2008. vlč. Peri dr. Brkiću, direktoru Caritasa Vrhbosanske nadbiskupije, produžen mandat na neodređeno vrijeme.
6. Dekretom br. 1440/08 od 2. prosinca 2008. vlč. gosp. fra Marinko Baotić, đakon, upućen na božićni đakonski praktikum u župu sv. Ante Padovanskog Sivša.
7. Dekretom br. 1441/08 od 2. prosinca 2008. vlč. gosp. fra Šimo Ivelj, đakon, upućen na božićni đakonski praktikum u župu sv. Mihovila Ovčarevo.
8. Dekretom br. 1442/08 od 2. prosinca 2008. vlč. gosp. fra Miroslav Jelić, đakon, upućen na božićni đakonski praktikum u župu sv. Ante Padovanskog Busovača.
9. Dekretom br. 1443/08 od 2. prosinca 2008. vlč. gosp. fra Ilija Dević, đakon, upućen na božićni đakonski praktikum u župu sv. Jurja Mučenika Vitez.
10. Dekretom Nadbiskupskog ordinarijata München od 12. studenoga 2008. vlč. gosp. Vladimir Kljajić postigao mirovinu biskupija München i Freising.

Krizme u 2009.

19. IV. Busovača 11.s. - biskup Sudar	10. V. Sk. Gračanica - 11.s. kardinal
19. IV. Gromiljak 11. s. - kardinal	10. V. Kandija - 17. - Kandija
25. IV. Kreševo 17.s. - kardinal	10. V. Rumboci - 17.s. biskup Sudar
26. IV. G. Vakuf-Uskoplje 11..s - kardinal	16. V. Doljani 11.s. - biskup Sudar
26. IV. Kiseljak 11.s. - biskup Sudar	16. V. Glavice 17. s. - biskup Sudar
26. IV. Bugojno 16.s. - kardinal	17. V. Žepče 11.s. - biskup Sudar
26. IV. Brestovsko 16..s - biskup Sudar	17. V. Ularice 16.s. - biskup Sudar
	21. V. Bistrica u 17.s. - kardinal
02. V. Uzdol - 17s, - biskup Sudar	23. V. Zavidovići 11. s - kardinal
03. V. Prozor - 11.s. - biskup Sudar	23. V. Grebnice 11.s. - biskup Sudar
03. V. Gračac - 17.s. - biskup Sudar	23. V. Globarice 17.s. - kardinal
10. V. Rama-Šćit - 11.s. biskup Sudar	23. V. Domaljevac 16.s. - biskup Sudar

24. V. Tolisa 17. s. - kardinal
 24. V. Kraljeva Sutjeska 10.s. - biskup Sudar
 24. V. Fojnica 15.s. - biskup Sudar
 31. V. Katedrala - 10,30.s. - kardinal
 31. V. Stup - 17.s. - kardinal
 31. V. Kupres - 11. - biskup Sudar
 31. V. S. Polje - 16.s. biskup Sudar

06. VI. Vidovice 11.s.- biskup Sudar
 06. VI. Orašje - 16.s. - biskup Sudar
 06. VI. Čajdraš - 11.s. kardinal
 06. VI. Sivša - 17.s.- kardinal
 07. VI. Podmilačje 11.s. kardinal
 07. VI. Dobretići 17.s. kardinal

11. VI. Jelah 11. s. - biskup Sudar
 11. VI. Dobož 16. s. - biskup Sudar
 13. VI. Oštra Luka-Bok 11.s. - kardinal
 13. VI. Vukanovići 11.s. biskup Sudar
 13. VI. Haljinići 16.s. biskup Sudar
 14. VI. Vitez 11.s. kardinal
 14. VI. Ban Brdo 17.s. kardinal
 14. VI. Teslić 11.s. biskup Sudar
 14. VI. Žabljak 16.s. biskup Sudar
 27. VI. N. Selo (B. Brod) 11.s.- kardinal
 28. VI. Lug-Brankovići 11.s. -kardinal

04. VII. Bukovica 11.s. - biskup Sudar

Odredba za slučajeve "Rastava uz trajanje ženidbene veze" (kan. 1151-1155)

Datum: 8. prosinca 2008.
 Broj: 1460/08

Budući da župnici, ispovjednici i ostali pastoralni djelatnici nejednako tumače i primjenjuju zakonske odredbe kan. 1151-1155., dajem slijedeće odredbe za područje naše Nadbiskupije.

1. Neka se svi župnici i ispovjednici svestrano zalažu da supružnici sačuvaju zajednički život u braku (kan. 1151).

2. Ako je preljub u pitanju (kan. 1152) i nema nikakve mogućnosti pomirenja, neka nevina stranka preko župnog ureda uputi molbu Ordinariju, a župnik uz njenu molbu prosljedi svoj dopis s opširnim prikazom stanja, osvrćući se posebno kako je riješen problem djece (ako ih ima u takvom braku).

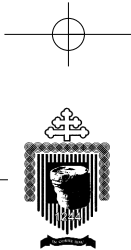
3. Kada su u pitanju drugi razlozi za rastavu (kan. 1153), a nevinu stranku je nemoguće navesti na pomirenje i zajednički život, bilo da stranka unaprijed moli Ordinarija za rastavu (što kanon određuje), bilo da molbu naknadno uputi, tj. kad je rastava već uslijedila, župnik će uz njenu molbu dostaviti svoju preporuku, uz detaljnije objašnjenje slučaja, dakako i ovdje vodeći posebno računa je li pravedno riješeno pitanje djece.

4. Ispovjednik, koji je za slučaj rastave doznao u samom sakramentu, neka razborito procijeni da li dati odrješenje, ili uskratiti. Bilo da ga podijeli ili uskrati, neka pouči i obveže pokornika da ode svom župniku i s njime riješi svoj slučaj.

5. Gore spomenute odredbe u br. 2, 3 i 4 neka se primjenjuju na buduće slučajeve rastave, tj. na one koje se dogode od 1. nedjelje Došašća 2008. g., ali neka se ove odredbe prethodno vjericima pročitaju i u više navrata dobro rastumače.

6. Za bivše slučajeve rastave neka ispovjednici i župnici razborito procijene koliko je stranka nevina, kako je riješen problem djece, koliko godina takvo stanje već traje i je li stranka do sada išla na sakrament Pomirenja i sv. Pričesti. Ako je ona "in bona fide", neka joj ni župnik ni ispovjednik ne uznemiruje savjest i neka je i dalje prepuštaju sakramentima. Ako je slučaj zamršen: nije jasno tko je i koliko kriv za rastavu, pogotovu ako nisu riješene poteškoće s djecom, župnik će poučiti stranku da napiše molbu Ordinariju s detaljnim prikazom, a sam će u svom dopisu izreći svoj stav te napisati što predlaže.

7. Ispovjednik u ovakvim zamršenim slučajevima neka ne uskrati odrješenje, ali uvjetuje

stranku da više ne ide na sakramente dok slučaj ne riješi sa svojim župnikom.

8. Izdano rješenje Ordinarija (ili sudska presuda, ako bi on stvar povjerio Sudu - kan. 1692-1696), župnik čuva u arhivu, ali fotokopiju neka dadne stranci. Time bi joj se omogućio slobodan pristup sakramentima Pomirenja i Pričesti, a glede drugih vjerničkih prava (npr. kumovanja) stranka će se ravnati po onome što piše u rješenju.

Određujem svim župnicima i svim svećenicima koji imaju ovlast ispovijedanja u našoj Nadbiskupiji da se drže spomenutih kanonskih propisa i ovih odredbi.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Marko Zubak, kancelar

Dan Života

Nedjelja, 1. veljače 2009.

Datum: 9. prosinca 2008 .

Broj: 1469/2008

Po odluci Biskupa BKBiH, a na prijedlog Svetog Oca, svake godine na prvu nedjelju veljače posebno razmišljamo i molimo za dar života.

Za ovaj dan pročelnik Vijeća za obitelj obično upućuje poruku za razmišljanje. Predlažem župnicima ako stigne da je pročitaju ili da je svojim riječima prenesu vjernicima. To neka bude odgajanje svijesti i savjesti da se istinski život voli, prihvaća, njeguje i poštuje. U toj odgovornosti neka hrvatski katolički vjernik putuje u budućnost. Posebno je to važno kada vidimo da je život ugrožen počevši od manipulacije sa začetkom života kao i onaj pri kraju smiraja življenja.

Iskren pozdrav i svako dobro od Gospodina.

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

Duhovne vježbe za svećenike

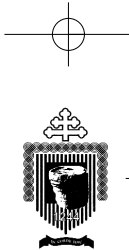
16. - 19. veljače 2008.

u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu

Datum: 9. prosinca 2008.

Broj: 1470/2007

Već je ustaljena praksa da za vrijeme zimskih praznika bogoslova organiziramo duhovne vježbe za svećenike u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu. Ove godine smo predvidjeli početak u ponedjeljak, 16. veljače u 19:00 sati kada ćemo imati zajedničku večeru i dogovor za početak razmatranja. Duhovne vježbe završavaju u četvrtak, 21. veljače s ručkom.

Crkva određuje obvezu svakom svećeniku odvojiti vrijeme za duhovne potrebe svake godine. Nije dakle odredba svake treće godine, nego svake godine.

Voditelj duhovnih vježbi ove godine je mr. vlč. Bože Radoš, duhovnik bogoslova u Đakovu.

Potrebno je da svaki svećenik najavi svoj dolazak u Bogosloviju telefonom, faxom ili pismom ekonomu Bogoslovije vlč. Josipu Tadiću (tel/fax: 033/201-001 ili preko porte 033/236-764). Razumljivo je da će svaki svećenik dati svoj doprinos za troškove kuće.

Iskreno Vas pozdravljam i želim svako dobro od Gospodina.

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

Kvatre u 2009. godini

Datum: 9. prosinca 2008.

Broj: 1471/2008

Kvatre su osobiti dani kada Crkva poziva vjernike na molitvu, djela pokore i ljubavi na određenu nakanu. U kvatrenu subotu slavi se misa koja će odgovarati duhovnom usmjerenju kvatri, velike nakane Crkve (v. Red euh. procesije, kvatri i prosnih dana, str. 33-51).

Proljetne kvatre: u prvom tjednu Korizme (10.-17. veljače) - OPROŠTENJE GRIJEHA.

Ljetne kvatre: u prvom tjednu po Duhovima (11.-18. svibnja): POSVEĆENJE LJUDSKOG RADA;

Jesenske kvatre: sredinom rujna (14.-21. rujna): SVEĆENIČKA ZVANJA;

Zimske kvatre: iza druge nedjelje Došašća (7.-14. prosinca): ZAHVALA I DJELOTVORNA LJUBAV.

Neka nas prati milost obraćenja i rasta u vjeri, ljubavi i nadi kroz ove milosne dane.

U tom duhu iskren pozdrav u Gospodinu

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

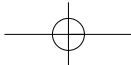
Susret župnih ekonomskih vijeća

Sarajevo, subota - 14. ožujka 2009.

Datum: 9. prosinca 2008.

Broj: 1472/2008

Ovim pozivam sve članove župnih ekonomskih vijeća Vrhbosanske nadbiskupije na redovni godišnji radni susret u subotu 14. ožujka 2009. godine s početkom u 10:00 sati. Susret će započeti u crkvi sv. Ćirila i Metoda (Bogoslovija). Tema ovogodišnjeg susreta je u duhu Pavlove godine.

U 11,30.s. ćemo poći u katedralu gdje će biti prilika za Sv. ispovijed te ćemo slaviti Svetu misu. Poslije Mise će uslijediti zajedničko druženje u Bogosloviji.

Želeći da u Crkvi vrhbosanskoj što više poraste suradnja i odgovornost i na ekonomskom području, s radošću Vas očekujemo te iskreno pozdravljamo i na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova.

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

Bogojavljenje

**Dan Papinskih misijskih djela za sveto Djetinjstvo
Utorak, 06. siječnja 2009.**

Datum: 10. prosinca 2008.

Broj: 1479/2008

Tijekom godine sudjelujemo u dva navrata s redovnim prikupljanjima za Misije i misionare. U listopadu je prikupljanje prigodom Misijske nedjelje, a u siječnju na svetkovinu Bogojavljenja prikupljamo milostinju za Papinska djela svetog Djetinjstva. Tu milostinju treba čim prije prikupiti i dostaviti Ordinarijatu, kako bi je predali Misijskoj središnjici, a koja će prikupljena sredstva proslijediti Kongregaciji. Htjeli bismo biti učinkoviti da ne zatežemo s predavanjem misijske milostinje, jer prigodom izvješća nije ugodno ako je naša rubrika prazna. Prigodom dolaska u Ordinarijat za dekanatske susrete je prekasno. Treba prije dostaviti.

Redovno se u Radosnoj vijesti, a i u Katoličkom tjedniku objave poruke i prigodni tekstovi za taj dan, a imate materijale i od lanjske godine koji Vam mogu poslužiti.

Iskreno Vas pozdravljamo i želimo svako dobro od Gospodina.

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

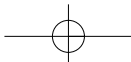
Molitveni dan za mir u Vrhbosanskoj nadbiskupiji

Nedjelja, 25. siječnja 2009.

Datum: 10. prosinca 2008.

Broj: 1480/2008

Svećeničko vijeće Vrhbosanske nadbiskupije je predložilo i prihvaćeno je da posebno molimo za mir u Bosni i Hercegovini. Određeno je da to bude posljednja nedjelja u siječnju. U 2009. godini je to 25. siječnja. Predlažemo da se uoči tog dana u subotu 24. siječnja pozove na dobrovoljnu pokoru ili post za pravedni mir u BiH. U nedjelju s vjernicima zajedno molimo i razmišl-

jajmo o miru, a jedan od oblika toga razmišljanja može biti nastavak čitanja Papine poruke upućene za Dan mira na Novu godinu.

Želeći mir svakom srcu i svim obiteljima, kao i svim narodima žiteljima ove zemlje Bosne i Hercegovine. Iskren pozdrav u Gospodinu.

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

IZ ORDINARIJATA

Međunarodni dan bolesnika i zdravstvenih djelatnika

Srijeda, 11. veljače 2009.

Datum: 10. prosinca 2008.

Broj: 1481/2008

Po želji Svetog Oca na spomendan Gospe Lurdske, 11. veljače, svake godine molimo za sve zdravstvene djelatnike i sve one koji skrbe o bolesnicima, kao i za sve bolesnike. Ovim pozivam sve svećenike i sve pastoralne djelatnike da za taj dan organiziraju u svim župama molitveni dan i animiranje javnosti za posebno vrednovanje svih onih koji skrbe za bolesnike. Također, potrebno je u svima nama odgajati plemenite osjećaje skrbi za sve bolesnike kako bi u svakom čovjeku prepoznali Isusa koji trpi. Tamo gdje postoje medicinski centri i bolnice, neka se organizira animacija i pastoralni program obilježavanja ovog molitvenog dana.

U mnogim našim župama i obiteljima sve se više zanemaruje ona bitna utjeha vjere naših bolesnika. Ovaj je dan posebna prigoda odgajanja svijesti i savjesti kako bi svi odgovornije postupali s našim bolesnicima omogućujući im primanje sakramenta bolesničkog pomazanja.

Srdačan pozdrav u Gospodinu!

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

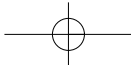
Dekanski susreti u Nadbiskupijskom ordinarijatu

Datum: 10. prosinca 2008.

Broj: 1483/2008

Svake godine u veljači svi župnici sudjeluju na Dekanatskim susretima u Ordinarijatu. Tom prigodom izmijenimo potrebna pastoralna razmišljanja i programe za tekuću godinu. Donosim raspored susreta za 2009. godinu:

04. veljače (srijeda)	Brčanski dekanat
05. veljače (četvrtak)	Bugojanski dekanat
06. veljače (petak)	Ramski dekanat
07. veljače (subota)	Kreševski dekanat
09. veljače (ponedjeljak)	Travnički dekanat
10. veljače (utorak)	Žepački dekanat

11. veljače (srijeda)	Derventski dekanat
12. veljače (četvrtak)	Usorski dekanat
13. veljače (petak)	Tuzlanski dekanat
14. veljače (subota)	Sutješki dekanat
16. veljače (ponedjeljak)	Doborski dekanat
20. veljače (petak)	Šamački dekanat
21. veljače (subota)	Sarajevski dekanat

Radni susret počinje u 10:00 i traje do 12:30 sati nakon čega slijedi zajednički objed. Prije i poslije radnoga dijela svećenici će imati priliku obaviti redovne poslove u uredima Ordinarijata. Budući da je 2009. godina proglašena Godinom sv. Pavla, trebalo bi je u tom duhu i proslaviti na razini župe, dekanata, nadbiskupije. Bit će to prigoda razmijeniti pastoralna iskustva što je do sada napravljeno u Pavlovoj godini i što se planira uraditi.

Oni župnici koji trebaju prenoćište neka se najave ekonomu Nadbiskupije ili Bogoslovije.

Želeći dobru suradnju i uspješan rad na susretu, iskren pozdrav u Gospodinu.

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

Susret župnih pastoralnih vijeća

Sarajevo, subota - 21. ožujka 2009.

Datum: 10. prosinca 2008.
Broj: 1484/2008

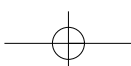
Ovim pozivam sve članove župnih pastoralnih vijeća na godišnji susret koji će se održati 21. ožujka 2009. godine s početkom u 10:00 sati u crkvi sv. Ćirila i Metodija (Bogoslovija). Ovogodišnja tema je: Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici. U 11:30 sati ćemo slaviti Svetu misu u katedrali, a prije toga će biti prigoda za svetu ispovijed. Nakon Mise uslijedit će zajedničko druženje u prostorijama Bogoslovije.

Radujem se zajedničkom susretu i zahvaljujem na dosadašnjoj pastoralnoj zauzetosti u izgradnji Vas osobno i cijele župne zajednice.

Ovo vrijeme traži hrabre i odgovorne svjedoke vjere, stoga Vas potičem na ustrajnost i požrtvornost, te iskreno pozdravljam!

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

XII. Ministrantsko zborovanje

Sarajevo, subota 2. svibnja 2009.

Datum: 10. prosinca 2008.
Broj: 1485/2008

Nakon vrlo pozitivnih iskustava, posebno sa strane ministranata koji se okupljaju, rado sazivamo i slijedeće XII. Ministrantsko zborovanje koje će se održati u Sarajevu, u subotu 2. svibnja 2009. godine. Ovogodišnje zborovanje ćemo organizirati pod geslom: Ministrantska revnost u osobi sv. Pavla!

U Vrhbosni broj 1/2007, str. 47-48, su donesene sugestije za pripremu tih zborovanja. Ukoliko bude novih sugestija, bit će Vam dostavljene naknadno. Ovo je najava da se možete pripremiti i na vrijeme zabilježiti u svoje kalendare.

Iskreno Vas pozdravljamo i želimo Vam svako dobro!

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

Prve subote u mjesecu Molitveni dan za duhovna zvanja

Datum: 10. prosinca 2008.
Broj: 1486/2008

Već je praksa u našoj Nadbiskupiji da su prve subote u mjesecu predviđene moliti za duhovna zvanja. Potrebno je razvijati svijest svih nas da su duhovna zvanja plod ustrajne i žarke molitve. Na to treba poticati posebno u župama u kojima već godinama, pa i desetljećima nema duhovnih zvanja.

Zato ovim molimo i potičemo župnike i pastoralne djelatnike da se u svim župama i zajednicama organiziraju molitve na prvu subotu u mjesecu s posebnom nakanom za duhovna zvanja. U mnogim našim župama se već obavljaju pobožnosti prvih subota u čast Bezgrješnom srcu Marijinu, pa je to prigoda animirati ih na molitvu za duhovna zvanja.

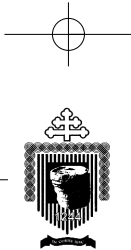
Kao i prijašnjih godina, u đakovu izdaju priručnik za tu prigodu koji može poslužiti za animiranje molitve. Potičite sve obitelji da se taj dan u obiteljima po mogućnosti zajednički moli na tu nakanu. Time ćemo stvarati molitveno ozračje i izvršavati Isusovu zapovijed: "Molite dakle gospodara žetve da pošalje radnika u žetvu svoju!" (Mt 9, 38).

Neka ova molitva bude i zahvala Gospodinu za postojeća duhovna zvanja i dosadašnja, kao blagoslov Božji ove mjesne Crkve.

Iskreno pozdravljam u Gospodinu!

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

Obnova svećeničkih obećanja i Posveta ulja

Velika srijeda, 08. travnja 2009.g. u 10:30 sati

Datum: 10.prosinca 2008.

Broj: 1487/2008

Već je postala tradicija da svećenici naše Nadbiskupije na Veliku srijedu slave sa svojim Ordinarijem sv. Misu posvete ulja u kojoj obnavljaju svoja svećenička obećanja. Neki su, na žalost shvatili da je dovoljno da na tu Misu dođe dekan ili predstavnik dekanata, te preuzme posvećeno ulje za dekanat.

Ova sv. Misa u kojoj obnavljamo svoja svećenička obećanja na poseban način učvršćuje naše zajedništvo i potiče na solidarnost među svećenicima. Trebalo bi nas također vratiti na naše početke kada je svaki osobno izrekao Evo me Onome kome smo povjerovali. Stoga bi bilo logično da svi svećenici upravo na toj Misi zahvale na daru svećeništva i poslanja u Vrhbosanskoj nadbiskupiji.

Radujući se zajedničkom slavljenju i susretu iskreno Vas pozdravljamo u Gospodinu!

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

Post i nemrs u 2009. godini

Dani posta i nemrsa u 2009. godini su: Pepelnica (čista srijeda) - 25. veljače, i Veliki petak, 10. travnja.

Post i nemrs na ta dva dana obvezuje sve one koji su punoljetni do započete šezdesete godine (usp. kan. 1249-1253 i KKC br. 1430, 1434-1439; 2043). Ujedno je nemrs propisan u sve petke u godini, ali se izvan korizme mogu zamijeniti drugom pokorom. Nemrs obvezuje sve koji su navršili četrnaest godina do kraja života.

Uz ove crkvene propise, trajno ostaje potreba odgajanja u pokori i obraćenju. Zato želim da u pastoralu i katehezi istinski bude prisutna formacija u duhu pokore.

Iskren pozdrav u Gospodinu!

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

Prolječna dekanatska korona 2009. godine

Datum: 9. prosinca 2008.
Broj: 1473/2008

Ustaljen je običaj da se za proljetnu dekanatsku koronu odredi tema koju će se obrađivati na susretu svećenika po dekanatima.

Budući da je ove godine izašao Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici predviđeno je da se obradi na koroni.

“Krist živi i sada djeluje u Crkvi i s njome na nov način, vlastit tomu novom vremenu. On djeluje po sakramentima. To predaja zajednička Zapada i Istoka naziva “sakramentalnom ekonomijom”, koja se sastoji u priopćavanju ili dijeljenju plodova vazmenog otajstva Kristova u slavlju sakramentalne liturgije Crkve”. (KKC 1076).

Važno je upoznati sadržaj Direktorija i uvijek iznova premišljati svoj odnos prema sakramentima i liturgiji, te zajednički i pojedinačno razmišljati o njegovoj primjeni u pastoralu.

Prednost ovog Direktorija je što na jednom mjestu govori o svakom sakramentu posebno, o primjeni sakramenata u našim prilikama s obzirom na dosadašnju praksu, dajući određene smjernice za daljnji pastoralni rad.

Nadamo se da će, uz pomoć Božju, uloženi trud na izradi ovog Direktorija uroditi očekivanim plodovima u župnoj zajednici.

U toj nadi Vas iskreno pozdravljamo u Gospodinu

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

Međunarodni molitveni dan mira

četvrtak, 1. siječnja 2009.

Datum: 9. prosinca 2008.
Broj: 1474/2008

Prvog dana Mladog ljeta 2009. Crkva slavi svetkovinu Bogomajčinstva BDM, a po odredbi Svetog Oca taj dan molimo s cijelom Crkvom za mir u svijetu. Cijela Nadbiskupija u svim zajednicama neka se pridruži ovoj molitvi na veliku nakanu mira. Za taj dan Sveti Otac redovno uputi svoju poruku, pa se nadamo da će dospjeti do svih župa u prijevodu, te ćete prenijeti svijetu u bitnim porukama ili je pročitati.

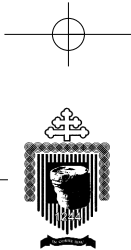
Mi, koji još duboko osjećamo posljedice rata te nosimo tolike rane na duši i tijelu, znamo dobro što znači mir. Posebno smo u posljednje vrijeme uvidjeli kako je i ovaj mir, koji nije pravedan, na krhkim nogama. Potrebno je moliti i uspostavljati stabilan i trajan mir koji će počivati na pravednosti i jednakopravnosti. Molimo zdušno za taj Božji dar u našim dušama, obiteljima, našem hrvatskom narodu i u ovoj zemlji BiH, kao i u cijelom svijetu.

Neka nas prati zaštita i zagovor Kraljice mira da budemo iskreni molitelji i graditelji mira.

U toj nadi Vas iskreno pozdravljamo u Gospodinu.

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana

18. - 25. siječnja 2009.

Datum: 9. prosinca 2008.
Broj: 1475/2008

Isus je u svojoj Velikosvećeničkoj molitvi vapio "da svi budu jedno" (Iv 17, 21). Njegova molitva postaje molitva Crkve koja kroz svu povijest doživljava bolna iskustva ugrožavanja jedinstva Kristovih učenika. Zato kao vjernici moramo biti svjesni da jedinstvo Crkve valja izgrađivati, čuvati i za to moliti. Kroz osam dana Crkva na poseban način moli za jedinstvo kršćana od nedjelje 18. do nedjelje 25. siječnja 2008. I mi ćemo se u našim župnim zajednicama uključiti u tu Kristovu molitvu "da svi budu jedno", te tako ostvarivati živu Crkvu. Tema za molitveni tjedan je: "I sastavi ih u jedno, da budu kao jedno u tvojoj ruci" (Ez 37,17).

Živeći s drugim kršćanskim zajednicama u ovoj zemlji, neka nas molitva osposobi da, čuvajući svoj identitet, budemo otvoreni za ekumenski dijalog i zajednički vapaj za dar jedinstva.

Ova molitvena osmina završava na blagdan Obraćanja sv. Pavla apostola. Kako smo u godini sv. Pavla, neka to posebno bude obilježeno. Dok ispovijedamo vjeru u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu, želimo to svjedočiti i za to moliti.

Srdačan pozdrav u Gospodinu!

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

Dan posvećenog života

**Svijećnica - prikazanje Gospodinovo u framu
ponedjeljak, 02. veljače 2009.**

Datum: 9. prosinca 2008.
Broj: 1476/2008

Već je postalo uobičajeno da na svetkovinu Prikazanja Gospodinova slavimo Dan posvećenog života u našoj Vrhbosanskoj nadbiskupiji. Također je već ustaljen program slavljenja tog dana.

Ovim podsjećamo da će se i ove godine taj dan obilježiti u našim redovničkim zajednicama, ali posebno slaveći svetu Misu u katedrali u 10:30 sati i već uhodanim popodnevnim programom.

Želeći što bolju pripravu i doživljaj proslave Dana posvećenog života, iskreno pozdravljamo u Gospodinu.

Mr. Luka Tunjić
generalni vikar

Marko Zubak, kancelar

Nedjelja solidarnosti

Nedjelja, 15. ožujka 2009.

Datum: 9. prosinca 2008.

Broj: 1477/2008

Na Svećeničkom vijeću Vrhbosanske nadbiskupije je odlučeno uvesti jednu nedjelju svećeničke solidarnosti. Prevelike su socijalne razlike među svećenicima, zato želimo pomoći onim svećenicima koji su u težem materijalnom stanju.

Na Treću korizmenu nedjelju, 15. ožujka 2009. godine, skupljat će se milostinja u svim župama kao izraz naše solidarnosti sa župama koje imaju skromnije mogućnosti.

Župe koje imaju svoju partnersku župu dostavljaju prikupljena sredstva direktno toj župi, ostale župe trebaju dostaviti milostinju Ekonomatu.

Izgrađujući osjećaj svećeničke i vjerničke solidarnosti iskreno Vas pozdravljamo u Gospodinu.

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

VII. susret liturgijskih zborova Vrhbosanske nadbiskupije

Datum: 11. prosinca 2008.

Broj: 1501/08

U subotu, 25. travnja 2009. održava se VII. susret liturgijskih zborova Vrhbosanske nadbiskupije. Pozivamo sve župnike, u čijim župama djeluju crkveni zborovi, da se odazovu na ovaj susret. Susret će započeti Svetom misom u Katedrali Srca Isusova u 10:30 koju predvodi Vinko kardinal Puljić, nadbiskup vrhbosanski. Pod misom zborovi će zajednički pjevati sljedeće popijevke (note pučke mise, pratnja darovne popijevke i psalma nalazi se u glazbenom prilogu):

- Ulazna: Veliko je sad veselje (PGPN 920)
- Misa: Misa prva (Albe Vidaković) - glazbeni prilog
- Psalm: Narodi svi Ps 47 (S. Topić) PGPN 877; pratnja - glazbeni prilog
- Aleluja: PGPN 133 (A. Milanović)
- Darovna: Izvore vode žive (S. Topić) PGPN 883; pratnja - glazbeni prilog
- Pričest: Kruše života (PGPN 898) Klanjam ti se Isuse (PGPN 899)
- Kraj: Kraljice neba (PGPN 561)

Nakon Mise bit će koncert na kojem će nastupiti zborovi. Svi koji žele nastupiti trebaju uvježbati repertoar za svetu Misu kao i dvije popijevke (skladbe) za koncert. Popijevke se mogu uzeti iz nove liturgijske pjesmarice Pjevajte Gospodu pjesmu novu (PGPN). Mogu se uzeti i druge jednoglasne (gregorijanski koral), dvoglasne, troglasne ili četveroglasne popijevke, osim popijevki ovih liturgijskih vremena: Došašće, Božić i Korizma. Jedini instrument koji se može koristiti jesu orgulje, a pjevati se može i bez pratnje odnosno a cappella. Ukoliko budu prijavljene 2 iste skladbe, prednost imaju oni koji su se prije prijavili. Nakon nastupa zborova bit će upriličeno kratko druženje uz zakusku u Bogosloviji.

Potrebno je što prije (najkasnije do petka, 17. travnja 2009. godine) prijaviti, kako popijevke

koje ćete pjevati na koncertu, tako i broj pjevača vlč. Marku Stanušiću na adresu: Josipa Stadlera br. 5, 71000 Sarajevo, ili na broj telefona: 033/535-175; mobitel 061/222-499; e-mail: mstanusic@yahoo.com. Ovaj susret je susret liturgijskih zborova (odraslih članova zbora) i mogu nastupiti samo oni zborovi koji nedjeljom i blagdanima pjevaju pod sv. Misom u svojim župnim crkvama ili kapelama. Budući da je potrebno pripremiti odgovarajući program, zborovi koji nisu blagovremeno najavljeni neće moći nastupiti na koncertu. Za sve dodatne informacije možete se obratiti vlč. Stanušiću.

Srdačan pozdrav u Gospodinu

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

Susret animatora liturgijskog pjevanja Vrhbosanske nadbiskupije

Datum: 11. prosinca 2008.

Broj: 1502/08

U subotu, 28. veljače 2009. godine, u dvorani Pavla VI. u Vrhbosanskoj katoličkoj bogoslovi-
ji, održat će se susret animatora liturgijskog pjevanja Vrhbosanske nadbiskupije s početkom u
9,30 h. Program susreta:

- Predstavljanje pjesmarica koje su izdane na području BiH i za potrebe Crkve u BiH
(Prof. Marko Stanušić)
- Predstavljanje trećeg izdanja liturgijske pjesmarice "Pjevajte Gospodu pjesmu novu -
Vlastitosti BiH" (Dr. fra Slavko Topić)

Pauza

- Predstavljanje zbirke "Skladbe za orgulje" I i II (Dr. fra Slavko Topić)
- Rad s dječjim zborom (gđica Josipa Laco)

Ručak

Za sve dodatne informacije možete se obratiti vlč. Stanušiću.

Srdačan pozdrav u Gospodinu!

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Marko Zubak, kancelar

Stadlerovi dani u godini 2009.

8. siječnja: četvrtak nakon Bogojavljenja

Čitanja: 1 Iv 4,7-10; Mk 6,34-44.

Tema: "Na izvoru ljubavi" (Josip Stadler, koji je kao dječak ostao siročić, te je zajedno sa svo-
jom braćom i sestrama othranjen, odgajan i školovan ljubavlju drugih. životna škola u kojoj je
učio primati i darivati, te sve tumačiti u znaku vjere.)

8. veljače: Peta nedjelja kroz godinu

Čitanja: Job 7,1-4.6-7; 1 Kor 9,16-19; Mk 1,29-39.

Tema: "Svima postadoh sve" (Josip Stadler, pastir koji se brine za svoj narod. Njegovo svećeničko djelovanje u Zagrebačkoj nadbiskupiji.)

8. ožujka: Druga korizmena nedjelja

Čitanja: Post 22,1-2. 9a.10-13.15-18; Rim 8,31b-34; Mk 9,2-10.

Tema: "Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?" (Josip Stadler u susretu s Kristom, patnikom i jedinim pravednikom. Nadbiskup, pastir bez krova nad glavom u Sarajevu, ali s vjerom u srcu da ga Bog vodi i da će On preko nas izvesti djela koja su mu po volji.)

8. travnja: Velika srijeda

Čitanja: Iz 50,4-9a; Mt 26,14-25.

Tema: "Gospodin mi dade jezik vješt" (Josip Stadler, mudri pastoralac i učitelj duhovnosti.)

8. svibnja: Petak četvrtoga tjedna po Uskrsu

Čitanja: Dj 13,26-33; Iv 14,1-6.

Tema: "Radost koju nam nitko ne može oduzeti" (Josip Stadler, čovjek nade. Stadlerovo beskrajno pouzdanje u Boga.)

8. lipnja: Ponedjeljak Desetoga tjedna kroz godinu

Čitanja: 2 Kor 1,1-7; Mt 5,1-12.

Tema: "Srce Isusovo, izvore sve utjehe" (Bog nas tješi u svakoj našoj nevolji. Stadlerova osjetljivost za suvremene probleme svijeta svoga vremena i njegova socijalna angažiranost.)

8. srpnja: Srijeda četrnaestoga tjedna kroz godinu

Čitanja: Post 41,55-57; 42,5-7a.17-24a; Mt,1-7.

Tema: "Besplatno primiste, besplatno dajte" (Stadlerova spremnost prihvaćati križeve. Siromaštvo.)

8. kolovoza: Spomendan Sv. Dominika

Čitanja: Pnz 6,4-13; Mt 17,14-20.

Tema: "Ako imadnete vjere..." (Josip Stadler čovjek vjere.)

8. rujna: Blagdan Rođenja Blažene Djevice Marije

Čitanja: Mih 5,1-4a; Mt 1,18-23.

Tema: "Imaj prema Bogu srce djetinje, prema bližnjemu srce materinje, a prema sebi srce sudačko" (Blažena Djevica Marija u Stadlerovoj duhovnosti. Marija s punom vjerom prihvaća Božju volju, postaje majka Isusova i majka naša, a govori kako je neznatna Božja službenica.)

8. listopada: Četvrtak Dvadeset sedmoga tjedna kroz godinu

Čitanja: Mal 3,13-20a; Lk 11,5-13

Tema: "Vama koji se imena moga bojite ogranut će sunce pravde" (Josip Stadler čovjek reda, rada i discipline. Stadlerov osjećaj za pravdu.)

8. studenoga: Trideset druga nedjelja kroz godinu

Čitanja: 1 Kr 17,10-16; Heb 9,24-28; Mk 12,38-44.

Tema: "Silan ga svijet slušao s užitkom" (Izvori Stadlerove pobožnosti. Njegova istinoljubivost i pravdu izviru iz ljubavi i teže prema ljubavi.)

Svima postadoh sve na izvoru ljubavi

Četvrtak nakon Bogojavljenja

Čitanja: 1 Iv 4,7-10; Ps 72,1-2.3-4b.7-8; Mk 6,34-44

Evandjelje: Mk 6,34-44

1. čitanje: 1 Iv 4,7-10

Čitanje Prve poslanice svetoga Ivana apostola
Ljubljani,

ljubimo jedni druge jer ljubav je od Boga;
i svaki koji ljubi,

od Boga je rođen i poznaje Boga.

Tko ne ljubi, ne upozna Boga

jer Bog je ljubav.

U ovom se očitova ljubav Božja u nama:

Bog Sina svoga jedinorođenoga posla u svijet
da živimo po njemu.

U ovom je ljubav:

ne da smo mi ljubili Boga,

nego - on je ljubio nas

i poslao Sina svoga

kao pomirnicu za grijehе naše.

Riječ Gospodnja

Pripjevni psalam: 72,1-2.3-4b.7-8

*U danima njegovim cvjetat će pravda
i mir velik do vijeka*

Bože, sud svoj daj kralju
i svoju pravdu sinu kraljevu.

Nek' puku tvojem sudi pravedno,
siromasima po pravici!

Nek' bregovi narodu urode mirom,
a brežuljci pravdom.

Sudit će pravo ubogim pučanima,
djeci siromaha donijet će spasenje,

U danima njegovim cvjetat će pravda
i mir velik - sve dok bude mjeseca.

I vladat će od mora do mora
i od Rijeke do granica svijeta.

Aleluja:

*Riječi tvoje, Gospodine, duh su i život
Ti imaš riječi života vječnoga!*

Čitanje svetog evandjelja po Marku

U ono vrijeme, kad Isus iziđe, vidje silan svijet i sažali mu se jer bijahu kao ovce bez pastira pa ih stane poučavati u mnogočemu.

A u kasni već sat pristupe mu učenici pa mu reknu: "Pust je ovo kraj i već je kasno. Otpusti ih da odu po okolnim zaseocima i selima i kupje sebi što za jelo." No on im odgovori: "Podajte im vi jesti." Kažu mu: "Da pođemo i kupimo za dvjesta denara kruha pa da im damo jesti?"

A on će im: "Koliko kruhova imate? Idite i vidite!" Pošto izvidješe, kažu: "Pet, i dvije ribe." I zapovjedi im da sve, u skupinama, posjedaju po zelenoj travi. I pružiše se po sto i po pedeset na svaku lijehu.

On uze pet kruhova i dvije ribe, pogleda na nebo, izreče blagoslov pa razlomi kruhove i davaše učenicima da posluže ljude. Tako i dvije ribe razdijeli svima.

I jeli su svi i nasitili se. I od ulomaka nakupiše dvanaest punih košara, a i od riba. A jelo je pet tisuća muškaraca.

Riječ Gospodnja

Nagovor:

Još se nalazimo u ozračju božićne radosti, proslave očitovanja ljubavi nebeskoga Oca prema čovjeku, koji je radi nas i našega spasenja poslao svoga Sina na svijet. Sluga Božji Josip Stadler veli da je Isus došao na svijet u obličju maloga djeteta, jer je želio da ga ljudi ljube a ne da ga se boje.

Za svetog je Ivana sigurna činjenica da je Bog ljubav. Bog nam je tu ljubav pokazao darom svoga Sina. Ivan želi posebno naglasiti da je Isus dar Božji ljudima: "ne da smo mi ljubili Boga, nego - On je ljubio nas i poslao Sina svoga kao pomirnicu za grijehе naše" (1 Iv 4,10).

Za mnoge se vjera još prvotno odražava u obvezama. Pa onda proizlazi da bismo morali nešto činiti ili, bolje rečeno, činiti sve što je moguće s nakanom da se Bogu svidimo. Tako nam se vjera pojavljuje kao teret, a kršćanski život kao neprestana unutarnja borba bez ljepote i radosti. A, ipak, ljubav je nešto lijepo.

Ona usrećuje i obogaćuje život. čovjek koji je ljubljjen živi radosnije i slobodnije. Kada otkrije ljubav, onda mu je svijet pun svjetlosti i sjaja. Kada čovjek otkrije da je ljubljjen, onda je i on sposoban ljubiti. To je dar, a nikako njegov vlastiti doprinos. Mi jednostavno dopuštamo Bogu da nas ljubi, a Bog nas svojom ljubavlju čini sposobnima da i sami ljubimo. Tu je onda i radost moguća, a radost je uvijek kršćanska oznaka.

Sluga je Božji Josip Stadler još kao dijete osjetio što znači biti zamilovan Božjom ljubavlju. U krajnjoj životnoj situaciji, kada čovjek treba stasati i rasti okružen pažnjom i ljubavlju vlastite obitelji, on sa svojom braćom i sestrama ostaje siročić. U godini dana umiru im roditelji, majka a zatim i otac, a uz njih jedan brat i jedna sestra.

Slavonski Brod, mjesto gdje se 24. siječnja 1843. rodio nadbiskup Stadler, želi pokazati socijalnu osjetljivost, pa se u gradu licitacijom dijeli Stadlerova siročad na bolje stojeće brođanske obitelji. To se događalo u veljači za poklade, odmah iza smrti njegova oca đure. Josip je tada imao 11 godina. U vrijeme licitacije on se nalazio u župnoj crkvi, neki kažu zbog poticaja kapelana koji je na vjeronauku djeci rekao da se posebno u vrijeme poklada mole Bogu da mu dadnu zadovoljštinu za grijeha ljudi koji su za pokladne dane raskalašeni i mnogo griješe. To bi mogao biti povod njegovu odlasku u crkvu, ali isto se tako dječak Josip kao siročić vjerojatno osjećao usamljenim, ispunjen teškom tugom, pa se povukao u crkvu da tamo nađe utjehu, jer kako se u narodu kaže: "Teško siročetu, u dnu srca uvijek mu je tuga, u dnu oka uvijek mu je suza." Kako god bilo, on na vrijeme nije došao, pa tako nije ni dospio onome tko je bio zainteresiran da ga primi sebi na zanat. Prvotno mu je darovala dom obitelj Oršić. Stadler je cijeloga života osjećao zahvalnost i ljubav prema ovoj obitelji, tako da je gospođu Mariju Oršić poštivao kao svoju vlastitu majku.

Josip Stadler u doba svoga djetinjstva živio je i rastao u vjeri i ljubavi Božjoj, s osjećajem bezgraničnog povjerenja u Boga, da ga On vodi i štiti u svim, a posebno u ovim teškim životnim prilikama. U to je bio duboko uvjeren. To

će kasnije kao nadbiskup, pričajući o svome životu, potvrditi: "Izgubio sam u osam mjeseci i oca i majku, jednog brata i jednu sestru... Kod kuće ostadosmo sami, moj brat đuro, sestra Viktorija i ja. Mogli smo postati pravi uličari i skitnice da se sam Bog nije pobrinuo za nas."

Stadler je osjetio da je ova ljubav Božja na djelu u njegovu životu, zato su najljepše stranice njegova života ispisane njegovom ljubavlju prema Bogu i čovjeku. O tome nam i danas kao svjedoci "govore njegova brojna pisana djela, njegove građevine: crkve, sjemeništa, sirotišta i samostani... o tome govore zapisi svjedoka njegova plodnoga duhovnog i apostolskog života, te, s generacije na generaciju, vjerno prenošena usmena predaja njegovih sestara Služavki Maloga Isusa, tih živih svjedoka njegove velike ljubavi prema Bogu i siromašnoj braći. Iz svih ovih vjerodostojnih izvora saznajemo da je ljubav poput ognja plamtjela u nadbiskupovu srcu i tijekom života rasplamsala se u trajnu gorljivost duše za slavu Božju i dobro ljudi" (s. Irena Olujević).

Molitva vjernika:

Bogu, koji nam je očitovao svoju ljubav u svom Sinu Isusu Kristu, uputimo svoje molbe!

- Crkvi svojoj podari svjetla da i sama bude svjetlost svima koji te traže da te u njoj i nađu, molimo Te.

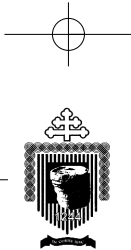
- Podari svoju snagu svim ljudima koji svojim zalaganjem pomažu siromasima i malenima u ostvarivanju njihovih prava, molimo Te.

- Daj da državnici i upravitelji naroda imaju sluha za nevolje ljudi, molimo Te.

- Daruj našem narodu mir, a onima koji nas vode mudrost da odgovorno izvršavaju službu koja im je povjerena, molimo Te.

- A nama daruj svoga svjetla da bismo na ovoj zemlji mogli prepoznati ljepotu različitosti života tvojih stvorenja, molimo Te.

Svemogući Bože, Ti pozivaš sve ljude da se okupe u kraljevstvu Tvoga Sina. U njemu nam se očitovala tvoja ljubav i milosrđe. Tebi neka je slava i čast, hvala i dika, u sve vijeke vjekova. Amen.

8. veljače: Peta nedjelja kroz godinu

Čitanja: Job 7,1-4.6-7; Ps 147,1-2.3-4.5-6; 1 Kor 9,16-19; Mk 1,29-39

1. čitanje: Job 7,1-4.6-7

Čitanje Knjige o Jobu

Job progovori:

Nije li vojska život čovjekov na zemlji i dani mu kao dani nadničara?

Kao što umoran rob za hladom žudi i kao nadničar koji plaću čeka, mjeseci me jada tako zapadoše i noći su mučne meni dosuđene.

Liježući pomišljam: 'Kada li ću ustati?'

A dižuć se: 'Kad ću večer dočekati!'

I tako se kinjim sve dok se ne smrkne.

Dani moji brže od čunka prodoše, promakoše hitro bez ikakve nade.

Spomeni se: život moj samo je lahor, i oko mi neće više vidjet sreće!

Riječ Gospodnja

Pripjevni psalam: 147,1-6

Hvalite Gospodina:

On liječi one koji su srca skršena

Hvalite Gospodina jer je dobar, pjevajte Bogu našem jer je sladak; svake hvale on je dostojan!

Gospodin gradi Jeruzalem, sabire raspršene Izraelce.

On liječi one koji su srca skršena i povija rane njihove.

On određuje broj zvijezda, svaku njezinim imenom naziva.

Velik je naš Gospodin i svesilan, nema mjere mudrosti njegovoj.

Jahve pridiže ponizne, zlotvore do zemlje snizuje.

2. čitanje: 1 Kor 9,16-19

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo! Što navješćujem evanđelje, nije mi na hvalu, ta dužnost mi je. Doista, jao meni ako evanđelja ne navješćujem. Jer ako to činim iz vlastite pobude, ide me plaća; ako li ne iz vlastite pobude - služba je to koja mi je povjere-

na. Koja mi je dakle plaća? Da propovijedajući pružam evanđelje besplatno ne služeći se svojim pravom u evanđelju. Jer premda slobodan od sviju, sam sebe svima učinih slugom da ih što više steknem. Bijah nejakima nejak da ne-jake steknem. Svima bijah sve da pošto-poto neke spasim. A sve činim poradi evanđelja da bih i ja bio suzajedničar u njemu.

Riječ Gospodnja

Aleluja:

Ja sam svjetlost svijeta, govori Gospodin, Tko ide za mnom, imat će svjetlost života.

Evanđelje: Mk 1,29-39

Čitanje svetog evanđelja po Marku

U ono vrijeme: Pošto Isus iziđe iz sinagoge, uđe s Jakovom i Ivanom u kuću Šimunovu i Andrijinu. A punica Šimunova ležala u ognjici. I odmah mu kažu za nju. On pristupi, prihvati je za ruku i podiže. I pusti je ognjica. I posluživaše im.

Uvečer, kad sunce zađe, donošahu preda nj sve bolesne i opsjednute. I sav je grad nagrnuo k vratima. I on ozdravi bolesnike - a bijahu mnogi i razne im bolesti - i zloduhe mnoge izagna. I ne dopusti zlodusima govoriti jer su ga znali.

Rano ujutro, još za mraka, ustane, iziđe i povuče se na samotno mjesto i ondje se moljaše. Potražiše ga Šimun i njegovi drugovi. Kad ga nađoše, rekoše mu: "Svi te traže." Kaže im: "Hajdemo drugamo, u obližnja mjesta, da i ondje propovijedam! Ta zato sam došao." I prođe svom Galilejom: propovijedao je u njihovim sinagogama i zloduhe izgonio.

Riječ Gospodnja

Nagovor:

Pavlu nije bilo lako s Korinćanima. U toj je zajednici postojala jedna grupa koja je kritizerski bila raspoložena prema njegovu navještanju Radosne vijesti. Mislili su da raspolažu sa Svetim Duhom, pa su se nazivali "jakima". Stavljali su se iznad svakoga reda i moralnoga poretka, te su time uznemiravali cijelu zajednicu. Držali su da su u pravu ako se, bez ikakva drugoga obzira, obaziru samo na svoju vlastitu savjest. Pavao je tim napuhanim Korinćani-

ma morao reći da se i sam zbog njih ponašao onako kako je radio. Kao apostol imao je pravo na uzdržavanje od zajednice, ali on ništa nije primao da im ne bi davao priliku da ga sumnjiče kako propovijeda evanđelje za plaću. Odrekao se ovoga prava da im olakša prihvaćanje Božje Riječi.

Zašto je to činio? Ne zato što je bio povučen ili što nije imao hrabrosti, nego zato da bi se usredotočio na ono bitno u kršćanstvu. On je osjećao kako je povezan s Kristom koji je samoga sebe oplijenio da bi nama pomogao. Pavao je bio fasciniran činjenicom da je Krist, naš Gospodin i naš Bog, došao među nas da nam bude sluga. Dakle, ni Bog među nama svojim božanskim pravom ne očituje svoju uzvišenu slavu, nego svojim beskrajnim milosrđem. Pavao je tako želio nasljedovati Krista u svojoj svakidašnjoj praksi. Potvrdu svojih nastojanja osjećao je u blagoslovu radi djelovanja u službi Isusa Krista. Time je mogao postati "svima sve", te na ovaj način mnoge pridobiti za Krista.

U kontekstu ovoga Pavlova iskustva rada s kršćanskom zajednicom u Korintu, možemo promatrati djelovanje mladoga svećenika Josipa Stadlera u Zagrebu u vremenu od 1869. do 1881. godine. đakovački će ga biskup kasnije, kao nadbiskupa koji se zauzima za Crkvu i hrvatski puk, procijeniti riječima: "Vi ste čovjek Duhom Svetim zadahnut. Sve što Vi potpišete, Duhom je Svetim posvećeno i na korist i spas našega naroda upućeno. Dakle, što god Vi želite i odlučujete, želim i ja i odlučujem. I u Rimu ste Vi jedini u stanju sve tako udesiti i isposlovati, kako mi svi želimo". Tako mu piše u svezi s borbom oko spašavanja hrvatskoga zavoda sv. Jeronima u Rimu i njegova naziva.

Kad se Stadler kao mladi i perspektivni svećenik s dvostrukim doktoratom 1869. vratio u Zagreb, nije znao što ga sve očekuje. Tu se sreće sa svom grubom stvarnošću stanja u Zagrebačkoj nadbiskupiji, počevši od vrhovnih crkvenih struktura, zatim situacije u Nadbiskupiji i odnosa na Kaptolu, sve do stanja unutar redovničkoga klera.

Kada je prevladao prvotne šokove i iznenađenja, on polako počinje tražiti i definirati svoj vlastiti put. Zbog postojećih (ne)prilika u Nadbiskupiji, ne miri se u prvim godinama svoga djelovanja s ulogom svećenika i profesora, nego traži način kako će otići u isusovce. Družbu Isusovu smatra svojim pravim životnim mjestom

i osobnim svećeničkim ostvarenjem. Tek nakon decidiranih negativnih odgovora isusovačkog generala i isusovačkog provincijala, miri se s time da ostane dijecezanski svećenik, a nesuđeni isusovac. Kako sam nije mogao ući u isusovački red, on ostaje povezan s njima preko svojih bivših poglavara u Rimu, rektora p. Steinhubera i duhovnika p. Hubera. Oni su mu bili zadnji i vrhovni autoritet u mnogim neodlučnim situacijama i u životnim prekretnicama.

Stadler u tadašnjim aktualnim raspravama o Papinoj nepogrješivosti svojim osobnim stavom svjedoči svoju privrženost Rimu, posebice prema Papi, te pisanom riječju brani Papinu nepogrješivost koju su osporavali neki svećenici Zagrebačke nadbiskupije. Stadler ih naziva "neteološkim svećenicima", a ti isti svećenici zbog njegove obrane Papine nepogrješivosti prozvaše njega jezuitom.

Stadler se kao mladi profesor posve koncentrira na svoju profesuru, a uz to gleda i na potrebe Bogoslovnog sjemeništa, fakulteta i pastoralnog rada u Nadbiskupiji. Zabrinut je za odgoj svećeničkih kandidata u Zagrebačkoj bogosloviji, koji je po njegovu mišljenju imao dosta nedostataka, posebno kada se radi o duhovno-vjerničkoj formaciji budućih svećenika. Uznemiren je zbog postojeće situacije u Zagrebačkoj nadbiskupiji u kojoj je potrebno provesti određenu reformu među svećenicima, poduzeti neke pastoralne reforme i učiniti vizitacije među redovnicima. Smeta mu što se u Nadbiskupiji ponekad velika pažnja poklanja sporednoj pastoralno-teološkoj problematici.

Takav Stadlerov stav nužno je gledati i u kontekstu njegova kasnijeg imenovanja za vrhbosanskog nadbiskupa, gdje je isto tako nastojao "svima postati sve", kako bi mnoge pridobio za Krista.

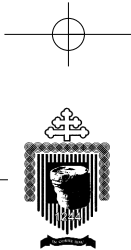
Molitva vjernika:

Gospodine Bože, mi smo tvoja svojina i tvoji želimo biti. Zato ti puni pouzdanja smijemo upraviti svoje molitve:

- Za sve one koji se ovih dana raduju i slave. Blagoslovi ih i sačuvaj ih u svojoj ljubavi, molimo Te.

- Za sve koji su pogođeni žalošću ili patnjom. Daruj im utjehu i spasenje, molimo Te.

- Za one koje zbog grijeha progoni savjesti i

žive u stanju očaja. Daruj im obraćenje i slobodu, molimo Te.

- Za sve koji žive kao izbjeglice ili stranci daleko od domovine. Štiti ih i vodi, molimo Te.

- Za one koji nose odgovornost za druge. Prosvijetli ih i vodi svojim stazama, molimo Te.

- Za sve one koje si pozvao da budu ribari ljudi: Budi im jakost i posveti ih u istini, molimo Te.

- Za naše roditelje, djedove i bake i sve naše

pretke. Budi im plaća za sve dobro što su za nas učinili, molimo Te.

Dragi Bože, hvala Ti za Tvoju dobrotu. Usluži nam molitve kako bismo radosno navješćivali Tvoja velika djela. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Priredio dr. Pavo Jurišić

Ako je Bog za nas, tko će protiv nas

8. ožujka: Druga korizmena nedjelja

Čitanja: Post 22,1-2.9a.10.13.15-18; Ps 116,10 i 15.16-19; Rim 8,31b-34; Mk 9,2-10

1. čitanje: Post 22,1-2.9a.10.13.15-18

Čitanje Knjige Postanka

U one dane: Bog stavi Abrahama na kušnju. Zovnu ga: "Abrahame!" On odgovori: "Evo me!" Bog nastavi: "Uzmi svoga sina, jedinca svoga Izaka koga ljubiš, i pođi u krajinu Moriju pa ga ondje prinesi kao žrtvu paljenicu na brdu koje ću ti pokazati."

Ondje Abraham podigne žrtvenik, naslaže drva, sveže svog sina Izaka i položi ga po drvinama na žrtvenik. Pruži sad Abraham ruku i uzme nož da zakolje svog sina. Uto ga zovne s neba anđeo Gospodnji i poviče: "Abrahame! Abrahame!" "Evo me!" - odgovori on. "Ne spuštaj ruku na dječaka", reče, "niti mu što čini! Sad, evo, znam da se Boga bojiš, jer nisi uskratilo ni svog sina, jedinca svoga." Podiže Abraham oči i pogleda, i gle - za njim ovan, rogovima se zapleo u grmu. Tako Abraham ode, uzme ovna i prinese ga za žrtvu paljenicu mjesto svoga sina.

Anđeo Gospodnji zovne Abrahama s neba drugi put i reče: "Kunem se samim sobom, izjavljuje Jahve: Kad si to učinio i nisi mi uskratilo svog jedinca sina, svoj ću blagoslov na te izliti i učiniti tvoje potomstvo brojnim poput zvijezda na nebu i pijeska na obali morskoj! A tvoji će potomci osvajati vrata svojih neprijatelja. Budući da si poslušao moju zapovijed, svi će se narodi zemlje blagoslivljati tvojim potomstvom."

Riječ Gospodnja

Pripjevni psalam: 116,10.15.16-19

Hodit ću pred licem Gospodnjim u zemlji živih
Ja vjerujem i kada kažem:
"Nesretan sam veoma."

Dragocjena je u očima Gospodnjim
smrt pobožnika njegovih.

Gospodine, tvoj sam sluga,
tvoj sluga, sin sluškinje tvoje:
ti si razriješio okove moje.
Tebi ću prinijeti žrtve zahvalne,
zazvat ću ime Gospodnje.

Izvršit ću Gospodinu zavjete svoje
pred svim pukom njegovim,
u predvorjima Doma Gospodnjeg,
posred tebe, Jeruzaleme!

2. čitanje: Rim 8,31b-34

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Ako je Bog za nas, tko će protiv nas? Ta on ni svojega Sina nije poštedio, nego ga je za sve nas predao! Kako nam onda s njime neće sve darovati?

Tko će optužiti izabranike Božje? Bog opravdava! Tko će osuditi? Krist Isus umrije, štoviše i uskrsnu, on je i zdesna Bogu - on se baš zauzima za nas!

Riječ Gospodnja

Aleluja:

*Iz sjajnog oblaka začu se Očev glas:
Ovo je Sin moj, Ljubljeni! Slušajte ga!*

Evandjelje: Mk 9,2-10

Čitanje svetog evandjelja po Marku

U ono vrijeme: Uze Isus sa sobom Petra, Jakova i Ivana i povede ih na goru visoku, u osamu, same, i preobrazi se pred njima. I haljine mu postadoše sjajne, bijele veoma - nijedan ih bjelilac na zemlji ne bi mogao tako izbijeliti. I ukaza im se Ilija s Mojsijem te razgovarahu s Isusom.

A Petar prihvati i reče Isusu: "Učitelju, dobro nam je ovdje biti! Načinimo tri sjenice: tebi jednu, Mojsiju jednu i Iliji jednu." Doista nije znao što da kaže jer bijahu prestrašeni.

I pojavi se oblak i zasjeni ih, a iz oblaka se začu glas: "Ovo je Sin moj, Ljubljeni! Slušajte ga!" I odjednom, obazrevši se uokolo, nikoga uza se ne vidješe doli Isusa sama.

Dok su silazili s gore, naloži im da nikomu ne pripovijedaju što su vidjeli dok Sin čovječji od mrtvih ne ustane. Oni održaše tu riječ, ali se među sobom pitahu što znači to njegovo "od mrtvih ustati"

Riječ Gospodnja

Nagovor:

Je li Bog uvijek za nas? Netko tko proživljava žalost, tugu i teške životne udarce, prigovorit će mu: "Nije pošteno! Nije fer!" Onaj tko čvrsto stoji nogama u životu, pa i onda kada vjeruje, mučit će se ovakvim pitanjima.

Naravno da je Bog uvijek za nas! Pavao kaže da se On zauzima za nas. I onda kada ljudi u potpunoj slobodi jedni drugima čine užasne stvari! I onda kada nam priredi štošta na ovome svijetu pa pomislim kako je moja muka, moja patnja i moj križ najteži. I onda kada ne shvaćamo zašto je i sam Bog morao uroniti u patnju i smrt na ovoj zemlji kako bi u svijetu započeo preokret. "On ni svojega Sina nije poštedio, nego ga je za sve nas predao." On je to učinio, iako je imao mnogo razloga da se okrene protiv nas. Ali On, koji je mogao optužiti ljudski rod koji mu je većinom okretao leđa, koji bi morao biti razočaran nama kršćanima jer ga više iskorištavamo nego što ga štujemo, On je uvijek stupa na stranu onih koji bi

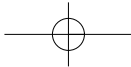
trebali biti optuženi. On je krvlju svoga Sina Isusa Krista potpisao da je za nas. Mogu nas prozivati i prstom prokazivati, govoriti nam i vikati: "Ta gdje je taj vaš Bog?" Mi ćemo uvijek ukazivati na križ Isusa Krista i reći: "On je tu, čvrsto prikovan za zemlju, raspet je grli i krvlju je pere!"

Zašto Bog to radi? Zato jer je On Bog. On je takav. Imamo sreću što imamo takvoga Boga. Njegova vjernost prema nama nije ni na čemu zasnovana. Sluga Božji nadbiskup Josip Stadler dobro je to shvatio. Ne samo da je Bog pun ljubavi, nego On je ljubav. Bog nas ne ljubi zato što jesmo, nego mi jesmo zato što nas On ljubi. Sveti Augustin govori: "Ti si me Bože stvorio, jer si me ljubio!"

Sluga Božji Josip Stadler dolazi u Sarajevo u siječnju 1882. godine da preuzme upravu Nadbiskupije na čije je čelo bio postavljen. Lijepo je dočekan, a nije pravo ni započeo, a već je osjećao kako se bliže nevolje. Pet mjeseci nakon dolaska u Sarajevo piše rektoru zavoda Germanikum u Rim sluteći što ga sve očekuje kao sarajevskog nadbiskupa:

"Put od Broda do Sarajeva bijaše kao trijumf, bolje me se nije moglo dočekati. Prvog dana moga ulaska u Bosnu u 7 sati ujutro dođoh u Derventu. Tamo je čekala cijela školska mladež s upaljenim svijećama, jer je još bila tama, zajedno sa sestrama milosrdnicama, zatim župnikom i drugima. župnik je održao jedan gromoglasan i dug govor, a ja sam s najvećom pažnjom slušao uz cvokot zuba i drhteći cijelim tijelom od hladnoće; bijaše 100 ispod ništice. Gledao sam pri tom lijevo i desno, ali ne nađoh ništa što bi mi moglo pomoći protiv hladnoće. To je, zapravo, bilo jedino mjesto na cijelom putu gdje se moglo doručkovati, ali su dobri ljudi bili zaboravili da, također, i biskupi doručkuju. I tako sam se morao zadovoljiti s puncta meditationis koje sam mogao razbrati iz govora dobrog župnika.

Na putu za Sarajevo u kratkim smo razmacima nailazili na velike skupine katolika koji su klečeći i moleći za blagoslov čekali na prolaz svoga biskupa. Na jednom je mjestu čekao banderij od stotinu jahača koji su me dva sata putem pratili. Jedan me je sličan banderij čekao i pred Sarajevom. Bio je to doista sjajan ulazak u Sarajevo gdje su me svi bez razlike na vjeru veoma lijepo primili. Također su i kod stola priređenog za više od stotinu osoba bile

zastupljene sve religije. Ručak je koštao više od 1200 guldena, ali mi nije žao, jer je bilo veoma dobro.... Sada me već u novinama proždiru, lažno optužuju. No, to me ne uznemiruje.

Imenovan sam, također, i za provizornog upravitelja Banjolučke biskupije; dakle, neće mi nedostajati posla. Neka mi samo Bog dadne milost da ispunim njegovu svetu volju....

Ljudi su ovdje veoma neuki, ali bi se od njih dalo nešto napraviti, jer imaju dobru volju, dobro srce i živahnu vjeru."

"Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?" Sluga Božji Josip Stadler osjeća već teret koji će ga tištati i zbog kojega će mnogu suzu prolići. No, on ne zastaje, nego kroči naprijed, želi vršiti Božju volju. Makar morao prolaziti kroz mrklu tamu, makar više ne nalazio puta, on je svjestan da ima netko tko nas vodi. Taj netko, Isus Krist, Sin Boga živoga, već prošao tim putem i sam nam se predstavio kao Put, Istina i život. "On se zauzima za nas." On je srušio sve ograde koje su nas dijelile od Boga, te nam ponudio duboko prijateljstvo s Bogom. To se prijateljstvo već nalazi u našoj nutrini kao jezgra koja se mora razvijati. Doći će već vrijeme kada će početi klijeti, oklop će se raskinuti, a mnoge će suze biti obrisane kada budemo gledali Boga licem u lice i uživali u prijateljstvu s njim.

Molitva vjernika:

Gospodine Bože, darovao si nam ovo vrijeme Korizme kao vrijeme obraćenja i novih mogućnosti. Uzdajući se u tvoju pomoć upravljamo ti svoje molitve:

- Za one koji u svijetu uživaju ugled i imaju moć u svojim rukama. Pokaži im putove poniznosti, molimo Te.

- Za stare i bolesne. Daj da im zasja svjetlo tvoje slave, a u njihovim tegobama daruj im utjehu, molimo Te.

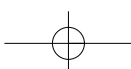
- Za mladež u našoj župi. Pomozi im da uvijek iznova pronalaze put k tvome Sinu, molimo Te.

- Za nas ovdje sabrane. Daj da odvažno možemo sagledati sve dubine svoga života i da ga živimo tvojom snagom, molimo Te.

- Za naše pokojne. Daj da im zasja uskrsno svjetlo tvoga Sina, molimo Te.

Gospodine Bože i Oče naš, hvala ti za ljubav koju nam uvijek iznova daruješ, po svome Sinu Isusu Kristu, našem Gospodinu, koji živi i kraljuje u vijeke vjekova. Amen.

Priredio: Dr. Pavo Jurišić

Nacionalna uprava Papinskih misijskih djela Bosne i Hercegovine
National Directory of Pontifical Mission Societies Bosnia and Herzegovina

MISIJSKA SREDIŠNJICA

P.t.
VRHBOSANSKA NADBISKUPIJA
n./r. Vinko kardinal Puljić, nadbiskup
Kaptol 7
71000 S A R A J E V O

Kaptol 32
BiH-71000 SARAJEVO
Tel./fax: +387 33 667 889
E-mail: missio.bih@bih.net.ba
Web: www.missio.ba

Račun u KM: UniCredit Bank d.d.
Račun primatelja: 3383202200897320
Primatelj: Nacionalna uprava PMD BiH

Devizni račun: UniCredit Bank d.d.
Primatelj: Nacionalna uprava PMD BiH
IBAN: BA393383204893626147
SWIFT CODE: UNCRBA22
No. 48-32-936261

Broj: 323/08.
Sarajevo, 17. rujna 2008.

Uzoriti gospodine kardinale!

Na proljetnom zasjedanju Biskupske konferencije BiH u Mostaru zaključeno je kako će ovogodišnja misijska akcija u nad/biskupijama u Bosni i Hercegovini biti akcija za izgradnju crkve u župi Inyala, biskupija Mbeya u Tanzaniji, u kojoj je djelovao naš pokojni misionar don Boško Obradović. Dogovoreno je kako će svaki biskup u svojoj biskupiji posebnim dopisom animirati župnike i sve prijatelje misija. Cijelu akciju povjerili ste Misijskoj središnjici u Sarajevu. U prilogu Vam dostavljam animacijski materijal koji će Vam pomoći, a koji će isto tako biti na web stranici Misijske središnjice.

Želeći Vam svako dobro od Gospodina iskreno Vas pozdravljam.

Dostavljeno:
- Naslovu;
- Pismohrana.

Tomo Knežević
(Tomo Knežević, nacionalni
ravatelj PMD BiH)

IZ ORDINARIJATA

Izgradimo crkvu u Tanzaniji

Akciju za izgradnju crkve u Tanzaniji naši su biskupi povjerali Misijskoj središnjici Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela BiH.

Prošle godine naši su biskupi, u dogovoru s Misijskom središnjicom u Sarajevu, pozvali na solidarnost s Crkvom u Africi i preporučili nam akciju: "Izgradimo crkvu u Zambiji". Našem zambijskom misionaru don Borisu Dabo pomogli smo izgradnju crkve u misiji Lusu iznosom od 48.000,- USD. I ovom prigodom zahvaljujemo svima onima koji su se uključili u to humano i kršćansko vrijedno djelo. Time smo potvrdili da ne pomaže onaj koji ima novaca, nego onaj tko ima srce.

I ove godine naši biskupi, u suradnji s Misijskom središnjicom u Sarajevu, ponovno prenose jedan vapaj iz Afrike i stavljaju nam na srce jednu novu akciju: "Izgradimo crkvu u Tanzaniji". Akciju započinjemo s ovogodišnjim misijskim mjesecom listopadom, a završavamo sljedećim ljetnim susretom hrvatskih misionara i misionarki početkom srpnja 2009. godine.

O kojoj se crkvi radi? Naime, dugogodišnjem misionaru pokojnom don Bošku Obradoviću biskup mons. Evaristo Marc Chengula, biskupija Mbeya u afričkoj zemlji Tanzaniji, povjerio je osnivanje nove župe Inyala. župa je službeno osnovana 25. travnja 2004. i stavljena pod zaštitu sv. Bakite. Dolaskom na novoosnovanu župu don Boško je zasukao rukave i započeo s ledine. U svega nekoliko mjeseci izgradio je kuću i počeo pripravljanje opeku za župnu crkvu. No pretekla ga je bolest leukemije koja je otkrivena početkom veljače 2005. godine u Zagrebu. Nastupilo je liječenje na KBC Rebrow. Nažalost, nakon višemjesečne borbe s opakom bolešću preminuo je u istoj bolnici 1. srpnja 2006. godine.

Župa je osnovana, ali crkva do danas nije izgrađena. Nakon don Boška misiju je preuzeo domaći svećenik koji sa svojim vjernicima ne može izgraditi crkvu. Nije potrebno naglašavati da je glavni razlog tomu materijalno stanje u Africi gdje ljudi svakodnevno umiru od gladi

i od žeđi ili nemogućnosti da plate lijekove.

Rodila se ideja da im u tomu pomognemo prema svojim mogućnostima. Time nam se daje prigoda da i sami postanemo dionici poslanja Crkve kojoj je Krist zapovjedio: "Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio" (Mt 18,19-20).

Ovim izražavamo vjeru da će se među nama naći ljudi dobra srca koji će se solidarizirati s Crkvom u siromašnoj Africi kao i nadu da ćemo se zauzeti i pomoći da naša braća i sestre koji žedaju za Bogom dobiju dostojan prostor u kojemu će slaviti Boga, zahvaljivati mu i moliti ga za potrebe Crkve, svijeta kao i potrebe svojih dobročinitelja. Pozivamo sve katoličke pisane i slušane medije u našoj Domovini i šire da budu potpora ovogodišnjoj akciji za Tanzaniju.

Unaprijed zahvaljujemo svim svećenicima i pastoralnim djelatnicima koji će se uključiti u animiranje ove akcije "Izgradimo crkvu u Tanzaniji" kao i svima onima koji će otvoriti svoje srce i pomoći vjernicima misije Inyala u biskupiji Mbeya u Tanzaniji da dobiju svoj molitveni prostor. Trojedini Bože blagoslovi sve naše darovatelje i uzvрати im stostruko za svaki i najmanji dar.

Svoje priloge možete slati na sljedeći način: dobrotom pojedinca, preko naših ordinarijata u Sarajevu, Mostaru i Banja Luci, poštom i preko banke. Naša adresa: Misijska središnjica, Kaptol 32, 71000 Sarajevo, tel/faks: 033/667-889; e-mail: missio.bih@bih.net.ba, web: missio.ba. Bankovni račun u KM: Uni Credit Bank d.d.; Račun primatelja: 383202200897320; Primatelj: Nacionalna uprava PMD BiH; Svrha doznake: Izgradnja crkve u Tanzaniji. Devizni račun: Uni Credit Bank d.d.; IBAN: BA393383204893626147; SWIFT CODE: UNCRBA22; No. 48-32-936261; Primatelj: Nacionalna uprava PMD BiH; Svrha doznake: Izgradnje crkve u Tanzaniji.

(*missio.ba*)

Sarajevo

Caritas Vrhbosanske Nadbiskupije
Župni Caritas (CVNS 404/2008)

VRHBOSANSKA NADBISKUPIJA
ARCHIDIOECESIS VRHBOSNENSIS

Kaptol 7
BiH - 71000 Sarajevo
Tel. +387/33/ 208 878; 218 823
Fax: 033/212 937
E-mail: kaptolka@bih.net.ba

Koncepcija Župnih Caritasa u procesu nastajanja

1. Polazna točka svog karitativnog djelovanja Crkve je Isus Krist: „Zaista kažem vam, što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste“ (Mt 25,40).
2. Župnik je odgovoran za Župni Caritas povjerene mu župe. On imenuje jednu osobu (najviše tri) iz Župnog pastoralnog vijeće za rad na karitativnom djelovanju u župnoj zajednici.
3. Zadužena osoba ili osobe u suradnji sa župnikom pravi popis najsiromašnijih od siromašnih pojedinaca ili obitelji u župi.
4. Zadužena osoba ili osobe u dogovoru sa župnikom posjećuje ponaosob svakog pojedinca ili obitelj i slušajući pravi sociogram i anamnezu stanja iz kojih su vidljivi uzroci siromaštva dotičnih osoba ili obitelji.
5. Župnik u suradnji sa zaduženom osobom (osobama) za karitativno djelovanje u župi traži načine pomoći najsiromašnijima njemu povjerene župe.
6. Župnik osniva zajedno sa zaduženom osobom (osobama) za Caritas iz Župnog pastoralnog vijeća grupu volontera u njemu povjerenoj župi (volonterski rad nije uvjetovan starosnom dobi volontera). Grupa volontera u župi sa zaduženom osobom iz Župnog pastoralnog vijeća i župnikom čine formalno Župni Caritas. Župnik je glava Župnog Caritasa.
7. Prateći rad volontera i pomažući grupi volontera župnik je pozicionirao karitativni rad u župi i dao mu status jednak onomu koji imaju ministranti, lektori, zborovi ili bilo koje druge župne grupe.
8. Formiranjem Župnog Caritasa župnik je odgovorio trostrukoj zadaći Crkve:
 - o „Naviještanju Božje riječi“,
 - o „Slavljenju sakramenata“ i
 - o „Služenju ljubavi“.
 U ova tri elementa župnog i župničkog rada odražena je „duboka narav Crkve“ (vidi, Deus Caritas est, 25).

Vinko kardinal Puljić
Vinko kardinal Puljić
Nadb. Vrhbos. i Predsjednik CVN

Dr. Don Pero Brkić
Dr. Don Pero Brkić
Direktor Caritasa Vrhbosanske Nadbiskupije

Davor Majstorović
Davor Majstorović, dip. teol.
Kordinator Župnih Caritasa CVNS

Caritas Vrhbosanske Nadbiskupije, Direkcija Sarajevo, Nikole Šopa 50a, BiH - 71 210 Ilidža
Tel: 00387 - 33 - 471 370, Fax: 00387 - 33 - 471 393, Mail: office@caritas-sarajevo.ba

OHR
Office of High Representative
Musala bb
BIH-76100 Brčko
Dr. Raffi Gregorian,
Prvi zamjenik Visokog predstavnika
Supervizor za Brčko

Datum: 16.listopada 2008.
 Broj: 1224/08

Poštovani gosp. Gregorian!

Uzoriti gospodin Vinko kardinal Puljić, nadbiskup vrhbosanski Vam najljepše zahvaljuje na dopisima koje ste mu poslali, a vezani su za izvođenje nastave vjeronauka i statusa vjeroučitelja u Distriktu Brčko. Kardinal je od početka do konca listopada tekuće godine u Vatikanu kao delegat Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine na Biskupskoj sinodi. Ispričavam se što Vam ove zahvale, pozdrave i osvrte izričem sa zakašnjenjem.

Drago nam je da je Distrikt Brčko u mnogome, a posebno u ekonomskom smislu napredovao u odnosu na Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku. Za očekivati je da će se taj pozitivni razvoj odnositi prema vjeri i religijama uopće, pa sukladno tome i vjeronauku u školama i statusu vjeroučitelja. Da ste svoj "nalog o zaštiti slobode vjeroispovijesti u svezi s održavanjem nastave vjeronauka i radnim statusom vjeroučitelja u javnim školama Distrikta Brčko" shvatili ozbiljno vidi se po analizi koju ste učinili i nabrojenoj zakonskoj regulativi koja tretira ovu materiju kod nas u Bosni i Hercegovini i u svijetu. Od Vas se očekuje da najbolja iskustva u svijetu zažive i kod nas, svjesni naših različitosti i opterećenosti odnosa proizišlih na poseban način iz posljednjeg rata. Na tom putu razvoja demokratskih procesa i pozitivnog odnosa prema vjeri i religijama Vam stojimo na raspolaganju, kad ocijenite da su Vam potrebne određene sugestije i informacije.

Dopustite mi da dadnem kratak osvrt na Vaš Nalog i dopis od 10. rujna 2008. Sve sfere života u našoj zemlji treba pokušati riješiti na najbolji mogući način, koristeći uspješna iskustva u svijetu, pa tako i pitanje vjeronauka u školama i status vjeroučitelja. Teško je često i nama koji smo rođeni ovdje razumjeti mentalitet ovdašnjeg čovjeka s obzirom na prošlost, a

pogotovo komunističko vrijeme u kojem smo živjeli 50-ak godina, koje je ostavilo dubokog traga na vjeru i vjerski život, te demokratske procese koji tek što su počeli, ulaze u rat koji je, opet s druge strane, izazvao i produbio određene probleme naših odnosa i života uopće.

U ovakvoj situaciji zaživljavanje Deklaracije o ljudskim pravima, Konvencije o pravima djeteta, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te druge zakonske regulative koju je Bosna i Hercegovina uglavnom potpisala, za nas bi ovdje značilo sigurnost za jednakopravnost i kvalitetniju budućnost Bosne i Hercegovine. Iz kompletne naše bosansko-hercegovačke zbilje, te međunarodnih i domaćih zakona valja budno paziti da se iz želje za zaštitom i uokvirivanjem određene materije i prakse ne napravi nova nepravda i diskriminacija. Ova tematika u koju ste Vi ušli je kod nas puno složenija i osjetljivija nego drugdje u svijetu, zato joj je potrebno prići s puno takta i senzibiliteta, te pripreme u dogovoru s kompetentnim osobama i institucijama.

U dopisu od 10. rujna tekuće godine spominjete da ćete određene termine preinačiti u duhu naših jezika te učiniti određene ispravke u odnosu na prvotni Nalog, npr. da nastavnici vjeronauka mogu biti članovi Nastavničkog vijeća... Terminologija jest važna da se izbjegnu određena kriva tumačenja, ali je važnija suština, bit, svijest da vjeronauk kao predmet ne smije imati manju važnost u školi u odnosu na druge predmete, bez obzira što je fakultativni, jer kad ga roditelji izaberu on postaje obvezatni, a kao takav ima pravo na ovaj status, mjesto u rasporedu, ocjenu za koju je najlogičnije da ulazi u prosjek ocjena, kao takav ne diskriminira nikoga tko ne pohađa vjeronauk.

Uz sav pokušaj razumijevanja razloga koje ste naveli u Nalogu i drugom dopisu ne razumijemo zašto nastavnik vjeronauka koji je str-

učan i sposoban ne bi mogao biti ravnatelj škole ili zamjenik ravnatelja?

Točno je to da ravnatelj i zamjenik nisu članovi nastavničkog vijeća, jer oni svoje člansvo "zamerzavaju" dok obavljaju službu ravnatelja, ali je točno i to da ne mogu biti ravnatelji ako nemaju najmanje pet godina radnog iskustva kao nastavnici u školi, koji se kad završe mandat ponovo vraćaju i predaju predmet za koji su osposobljeni i postaju članovi nastavničkog vijeća.

U Vašem Nalogu stoji da će se uvesti sekularni predmet kao izborna alternativa fakultativnoj nastavi vjeronauka te dajete ograničenja "da se do tada nijedna ocjena iz vjeronauka neće računati u prosječnu ocjenu učenika i da će fakultativna nastava vjeronauka isključivo biti u ponudi samo kao prvi ili posljednji sat školskog dana". U drugom dopisu od 10. rujna tekuće godine precizirate "da će se taj predmet uvesti najkasnije do početka šk. god. 2010/2011, ako ne i ranije". Smatramo da bi se vraćanje izgubljenog povjerenja te zaživljavanja istinske jednakopravnosti u Distriktu Brčko i cijeloj Bosni i Hercegovini događalo kad bi bilo više fleksibilnosti na svim razinama i kod svih, i kad bi te fleksibilnosti bilo više u kreiranju i realiziranju nastavnog plana i programa, na poseban način kod ravnatelja i nastavnika, te udjela učenika i roditelja u tome.

Vaša je želja bila, tako stoji u Nalogu, zaštititi slobodu vjeroispovijesti u svezi s održavanjem

nastave vjeronauka i radnim statusom vjeroučitelja u javnim školama Distrikta Brčko, što je svakako pohvalno i poželjno. Htjela se izbjeći diskriminacija i nepravda prema manjini koja ne pohađa vjeronauk, a ovakvim odredbama i ograničenjima se pitamo služe li zaštiti slobode vjeroispovijesti i jednakopravnom odnosu prema vjeronauku u školi i statusu vjeroučitelja?

Prva točka Vašeg Naloga garantira vjeroučiteljima svih vjeroispovijesti isti status, prava i obveze u javnim školama Distrikta Brčko kao i bilo kojem drugom nastavniku u skladu sa zakonima Distrikta Brčko. Iz Vaših odredaba i ograničenja se uistinu iščitava manja vrijednost nastave vjeronauka i vjeroučitelja u školi u odnosu na ostale predmete i uposlenike u školi.

Dok Vam zahvaljujemo za sve uspjehe koje ste postigli u Distriktu Brčko i dok Vam zahvaljujemo za pokušaj pravednog uređenja nastave vjeronauka i statusa vjeroučitelja u Distriktu Brčko, molimo Vas da budete dosljedni principu jednakopravnosti, koji isključuje svaku diskriminaciju i nepravdu, a vođeni sviješću da je vjera snaga koja mijenja i humanizira svijet.

Uz zahvalu i dobre želje srdačno Vas pozdravljam

U ime Vrhbosanske nadbiskupije

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

P. t.

BOSNA I HERCEGOVINA

Federacija Bosne i Hercegovine

Federalno ministarstvo pravde

n./r. gosp. Feliks Vidović

Valtera Perića 15

71000 SARAJEVO

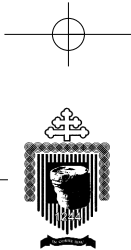
Predmet: Odgovor na dopis br. 01-254/08. od 6. listopada 2008. u svezi s privremenim uređenjem dušobrižničkog zbrinjavanja pritvorenika i zatvorenika u kazneno-popravnim ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine

Datum: 17. 11. 2008.

Broj: 1355/08

Cijenjeni gospodine Ministre!

Prije tri tjedna zaprimio sam Vaš dopis br. 01-254/08. od 6. listopada 2008. godine koji je Vaš odgovor na dopis Vrhbosanske nadbiskupije u svezi s prijedlogom privremenog uređenja dušo-

brižničkog zbrinjavanja vjernika-katolika pritvorenika i zatvorenika u kazneno-popravnim ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine.

U svome odgovoru opširno ste iznijeli tumačenja prava pritvorenika i zatvorenika na slobodu vjeroispovijesti kao i članka 15. Temelnog ugovora između Svete Stolice i države Bosne i Hercegovine na čijem zaživljavanju trebaju u narednom vremenu raditi povjerenstva Svete Stolice i Bosne i Hercegovine. Nadam se kako smo svi svjesni zadaća pred kojima se spomenuta povjerenstva nalaze. Nadat je se kako taj put neće biti dugačak. I zato predlažete "... da pitanje dušobrižništva katolika u kazneno-popravnim zavodima u Federaciji Bose i Hercegovine bude naknadno riješeno posebnim sporazumom između Vrhbosanske nadbiskupije i Vlade Federacije BiH, odnosno Federalnog ministarstva pravde kao mjerodavnog tijela za primjenu odredbi budućeg sporazuma..."

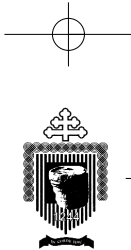
Temeljem prijedloga Vrhbosanske nadbiskupije i Vašeg odgovora, imajući pred očima činjenicu stalnih poziva vjernika-katolika pritvorenika i zatvorenika i najodgovornijih osoba iz kazneno-popravnih ustanova u Federaciji BiH, postavlja se pitanje što nam je činiti? Spomenuti dio naših vjernika ima pravo na duhovnu skrb i ne mogu u nedogled čekati na stvaranje pravnih pretpostavki. Prijedlog Vrhbosanske nadbiskupije o privremenom rješavanju dušobrižničkog zbrinjavanja pritvorenika i zatvorenika u Federaciji BiH pod vodstvom Ureda katoličkog dušobrižništva Ministarstva obrane BiH želio je ostvariti minimum prava i obveza s obzirom na dušobrižničku skrb. I zato smo s naše strane ovlastili ravnatelja Ureda katoličkog dušobrižništva Ministarstva obrane BiH mr. vlč. Tomu Kneževića za kvalitetno domišljanje privremenog sporazuma između Vrhbosanske nadbiskupije i Federalnog ministarstva pravde. Smijem se nadati kako će privremeni sporazum biti žurno donesen i potpisan kako bi i ovaj dio naših vjernika osjetio radost već sljedećeg blagdana Božića.

želeći Vam svako dobro u životu i radu iskreno Vas pozdravljam.

*Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup vrhbosanski*

Dostavljeno:

- Naslovu;
- Ured katoličkog dušobrižništva MO BiH;
- Pismohrana.

Gosp. Tahir Lendo
Načelnik općine Travnik
Konatur bb
72270 TRAVNIK

Predmet: Odgovor na "Informaciju"
Pod br.: 01-1848/08 od 24.10.2008.

Datum: 24. studenog 2008.
 Broj: 1307/08

Poštovani gospodine Načelnice,

Na sjednici Ordinarijata Vrhbosanske nadbiskupije razmatran je Vaš dopis koji ste, u formi "Informacije", pod br. 01-1848-08 dne 24.10.2008. uputili Katoličkom školskom centru "Petar Barbarić" u Travniku.

Na Vaše konstatacije u spomenutom dopisu mogu i moram odgovoriti da su bez pravnoga i zakonskoga osnova. Naime, začuđuje da je Općinsko vijeće Travnik moglo donijeti zaključak rješenje o dodjeli zemljišta Vrhbosanske nadbiskupije Mješovitoj srednjoj školi "Travnik" i Mješovitoj srednjoj ekonomsko-ugostiteljskoj školi Travnik bez obavještenja ove Nadbiskupije. Sukladno odluci Visokoga predstavnika o zabrani raspolaganja nacionaliziranom imovinom, odluka Općinskoga vijeća je nezakonita.

Vaše pozivanje na Ugovor između Federacije BiH i Vrhbosanske nadbiskupije je, nažalost, također bez temelja. Naime, taj Ugovor je samim njegovim neizvršavanjem (toč. 3e i 3f) i bezobzirnim odnosom jednoga od potpisnika, unatoč višekratnoga urgiranja s naše strane, izgubio svoju obvezujuću snagu. Biskup Sudar, potpisnik Ugovora u ime Nadbiskupije, je 10. lipnja 2007. obavijestio sve, u ovom predmetu, nadležne domaće i međunarodne ustanove, među kojima i Vas.

K tome u Ugovoru, za koji su nam i Vlada SBK i Općina Travnik sve od njegova potpisivanja tvrdili da za njegovo izvršenje nisu nadležni, izričito stoji da će se "navedene radnje i obveze izvršiti paralelno, tj. odluka o ustupanju i dodijeli zemljišta za gradnju nove zgrade je vezana za izvršenje obveza iz toč. 3a-3e. Stoga je i Odluka Općinskoga vijeća izišla iz okvira Ugovora pa stoga i prema njemu za nas nevažeća.

Stoga Vas, još jedanput, obavještavamo da Vrhbosanska nadbiskupija nije dala i ne daje svoj pristanak za bilo kakvu gradnju na njezinom vlasništvu u Travniku. Dosljedno gore rečenome, u slučaju Travničke gimnazije i imovine Vrhbosanske nadbiskupije držimo važećom Odluku doma za ljudska prava koja, iako konačna i obvezujuća zorno pokazuje stanje ravnopravnosti Crkava i vjerskih zajednica i položaja Katoličke crkve u Travniku i Srednjobosanskome kantonu.

Uz pozdrav,

Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski

Dostavlja se:

Gospođi Borjani Krišto, predsjednici Federacije BiH;
 Gosp. Nedžad Brankoviću, premijeru Federacije BiH;
 Gosp. Salki Selmanu, premijeru Srednjobosanskoga kantona;
 Gosp. Miroslavu Lajčak-u, visokome predstavniku u BiH;
 Gosp. Gary D. Robbins-u, šefu Misije OSCE-a u BiH.

Kronika uzoritog kardinala Vinka Puljića, nadbiskupa vrhbosanskog

(od 4. listopada do 30. studenog 2008.)

04. listopada

Uzoriti je Kardinal otputovao u Rim na zasjedanje biskupske sinode.

05. listopada

U bazilici sv. Pavla izvan zidina u 10:00 sati slavljena je Sveta misa kojom je otvorena Sinoda.

06. listopada

U 09:00 Sinoda je započela s radom.

08. listopada

U 21:00 uzoriti je Kardinal sudjelovao u kontinuiranom čitanju Biblije na talijanskoj televiziji RAI UNO.

10. listopada

Preč. Luka Tunjić, preč. Marko Zubak i vlč. Josip Knežević, tajnik dočekali su uzoritog Kardinala na zračnoj luci "Pleso" u Zagrebu i potom ga otpratili u svetište u Mariju Bistricu.

11. listopada

U Mariji Bistrici, uzoriti je Kardinal predvodio Svetu misu, uz koncelebraciju banjalučkog biskupa mons. Franje Komarice i apostolskog nuncija u RH mons. Marija Roberta Cassarija i velikog broja svećenika, za hodočasnike Vrhbosanske i Banjalučke (Nad)biskupije. Uzoriti je kardinal prekinuo zasjedanje biskupske sinode u Rimu kako bi nazočio ovom događaju. Nakon svete mise zaputio se u žepče gdje je stigao u večernjim satima.

12. listopada

Uzoriti je Kardinal u žepču slavio svetu misu povodom 550 godina spomena imena Žepča. Nakon toga u pratnji preč. Luke Tunjića, preč. Marka Zubka i vlč. Josipa Kneževića, tajnika, zaputio se za Sarajevo na međunarodni aerodrom "Butmir" kako bi se vratio u Rim i nastavio zasjedanje biskupske sinode.

13. listopada

Nakon povratka iz Sarajeva, uzoriti je Kardinal nastavio sa sudjelovanjem na Sinodi.

14. listopada

Uzoriti je Kardinal u Rimu u 10:30 nazočio otvaranju spisa o sluzi Božjem nadbiskupu Josipu Stadleru.

17. listopada

Veleposlanik Republike Hrvatske je u 13:00

sati organizirao prijem svih biskupa hrvatskog govornog područja.

19. listopada

Uzoriti je Kardinal predvodio svetu misu u crkvi sv. Jeronima povodom desete obljetnice proglašenja blaženim kardinala Alojzija Stepinca.

20. listopada

Uzoriti je Kardinal bio u pohodu crkvi sv. Klare, a u poslijepodnevnom satima imao je razgovor za francuske novine "Paris match".

25. listopada

Uzoriti je Kardinal slavio svetu misu u crkvi Ara Coeli u kojoj počivaju zemni ostaci posljednje bosanske kraljice Katarine Kotromanić Kosača.

26. listopada

U 09:30 sati sudjelovao je na Svetoj misi u bazilici sv. Petra koju je predvodio Sveti otac. Ovom svetom misom zaključeno je zasjedanje Sinode.

27. listopada

Po završetku sinode u Rimu uzoriti Kardinal je bio u posjeti obitelji gospodina Adeliya Bergamshi, koji je veliki dobrotvor naše Nadbiskupije. Uzoriti Kardinal se u večernjim satima vratio u Sarajevo.

28. listopada

U 10:00 sati uzoriti je Kardinal u svom uredu na razgovor primio mons. Ivu Tomaševića, tajnika BKBiH. U 15:30 je primio gospodina Darija Vučića, a u 16:30 Dr. Zdenka Spajića, dekana Vrhbosanske katoličke teologije.

29. listopada

U 09:00 uzoriti je Kardinal u pratnji tajnika vlč. Josipa obišao novu rezidenciju nadbiskupa vrhbosanskog čiju obnovu vodi vlč. Fabijan Stanušić. Vlč. Fabijan je ukratko upoznao uzoritog kardinala o radovima koji slijede i na rezidenciji i na svećeničkom domu. U 10:00 uzoriti je Kardinal primio gospodina Vlatka Meniksa, direktora hrvatskog radija Mostar, u 11:00 primio je akademika gospodina Dubravka Jelčića. U poslijepodnevnom satima, u 15:00 primio je mons. Ivu Tomaševića, a u 16:00 vlč. Roberta Ružića. U 17:00 je primio gospođicu Zoricu Sekulić. U 19:00 uzoriti Kardinal zaputio

se u pratnji tajnika vlč. Josipa na prijem u hotel "Radon Plaza" gdje je održana Konferencija o kasetnim bombama koju je organiziralo MRV i veleposlanstvo republike Norveške.

30. listopad

Uzoriti je Kardinal u 08:30 primio na razgovor mr. Tomu Kneževića, ravnatelja katoličkog dušobrižništva i nacionalnog upravitelja PMD u BiH. U 09:00 primio je mons. Ivu Tomaševića, a u 09:30 vlč. Fabijana Stanušića. U 15:00 uzoriti je Kardinal predsjedao VI. sjednici Vrhbosanskog Ordinarijata. Sjednici su nazočili: mons. Mato Zovkić, preč. Luka Tunjić, preč. Pero Pranjčić, preč. Anto Meštrović, preč. Marko Zubak, preč. Luka Kesedžić i vlč. Josip Knežević kao zapisničar. U 18:00 uzoriti je Kardinal u svome uredu primio fra Mirona Sikirića i fra Filipa Karadžu.

31. listopad

U 09:00 uzoriti je Kardinal na razgovor primio mons. Marka Josipovića. U 10:00 održan je sastanak glede postavljanja kipa sluge Božjeg Ivana Pavla II. Sastanku je predsjedao uzoriti Kardinal, a nazočili su još vlč. prof. Franjo Topić, predsjednik HKD "Napredak", mons. Marko Josipović, prof. Hamidović i gospodin Vanja Gavran, tajnik HKD "Napretka". U 14:30 primio je gospodina Vjekoslava Marovića.

01. studeni

Na svetkovinu Svih svetih, uzoriti je Kardinal u 10:00 slavio Svetu misu u župi Stup. U poslijepodnevnom satima, u 15:00 slavio je svetu misu na groblju "sveti Josip". U 20:00 uzoriti je Kardinal nazočio proslavi i koncertu povodom obilježavanja manifestacije "Dani Silvija Strahimira Kranjčevića" koja je održana u Kazalištu.

02. studeni

Na spomen svih pokojnika, Dušni dan, uzoriti je Kardinal slavio Svetu misu na groblju "Bare".

03. studeni

U 08:30 uzoriti je Kardinal primio na razgovor mons. Franju Komaricu, biskupa banjalučkog. Nakon toga u 10:00 započelo je zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Na BKBiH su nazočili: uzoriti gospodin Vinco kardinal Puljić, nadbiskup vrhbosanski, zatim mons. Stanislav Hočevar, nadbiskup beogradski, mons. Franjo Komarica, biskup banjalučki, mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i administrator trebinjsko-mrkanjski, mons. Pero Sudar, pomoćni vrhbosanski biskup,

te mons. Ivo Tomašević, generalni tajnik BKBiH. U 18:00 uzoriti je kardinal predvodio Svetu misu u katedrali za sve pokojne nadbiskupe, biskupe, svećenike, redovnike i redovnice. Na misi su koncelebrirali svi biskupi koji su došli na zasjedanje BKBiH, mons. Alessandro d'Errico, apostolski nuncij u BiH i veliki broj svećenika, a propovijedao je mostarski biskup dr. Ratko Perić.

04. studeni

Uzoriti je Kardinal slavio svetu misu u bogoslovskoj kapelici uz koncelebraciju mons. Allesandra d'Errica, koji je u propovijedi uputio svoju riječ bogoslovima, mons. Stanislava Hočevara, mons. Franje Komarice, mons. Ratka Perića, mons. Pere Sudara, odgojitelja, profesora i ostalih svećenika. Nakon svete mise kardinal, nadbiskupi i biskupi su se zajedno slikali sa bogoslovskom i odgojiteljskom zajednicom u dvorani Pavla VI., a potom su zajedno otišli na doručak. U 09:30 započeo je drugi dan zasjedanja.

05. studeni

U 09:30 započeo je i treći dan zasjedanja BKBiH. Zasjedanje je završeno u 11:30, a nakon toga slijedila je konferencija za novinstvo. U 16:00 u nastupni posjet uzoritom Kardinalu došao je novoimenovani veleposlanik Suverenog reda malteških vitezova u Bosni i Hercegovini prof. dr. Christof Maria Fritzen. Kardinal Puljić i veleposlanik Fritzen su razgovarali o situaciji u kojoj se nalazi Katolička Crkva u Bosni i Hercegovini i načinu na koji bi Suvereni red malteških vitezova mogao pomoći ljudima Bosne i Hercegovine kojima je ta pomoć nužna, a u skladu sa misijom Suverenog reda malteških vitezova.

06. studeni

Uzoriti je Kardinal u 09:00 primio mons. Marka Josipovića, a nakon njega i preč. Luku Tunjića. U 10:00 primio je vlč. Matu Mikičića, u 10:30 gospodina Jadranka Živkovića iz župe Tolisa, a u 11:00 vlč. Peru Brajku. U 14:30 primio je vlč. prof. Šimu Maršića.

07. studeni

U 09:00 uzoriti je Kardinal primio na razgovor prof. Marka Stanušića, a u 09:30 vlč. Marijana Kopača. U 10:30 primio je vlč. Iliju Orkića, župnika iz Srednje Slatine. U 11:00 primio je gospođicu žanu Vukosavljević sa RTRS-a, te dao intervju za emisiju "Duhovni mostovi". U 12:00 primio je dekana na VKT, dr. Zdenka

Spajića. U 14:30 uzoriti je Kardinal primio na razgovor mons. Petra Jukića, pročelnika Katedetskog ureda, a u 15:30 vlč. prof. Franju Topića, predsjednika HKD "Napredak". U 17:00 uzoriti je Kardinal u pratnji tajnika krenuo u Travnik gdje je sutradan održan susret Kardinala, odgojitelja i roditelja sjemeništara.

08. studeni

Uzoriti je Kardinal boravio u travničkom sjemeništu gdje je održan susret s odgojiteljima i roditeljima sjemeništara. Nakon susreta slijedila je Sveta misa koju je predvodio uzoriti Kardinal uz koncelebraciju rektora i ostalih odgojitelja, mjesnog župnika mons. Mate Janjića te kardinalova tajnika. Nakon Svete mise, u poslijepodnevnim satima uzoriti je kardinal razgledao novoobnovljeni župni ured u Travniku, te krenuo za Dubrovnik.

09. studeni

Uzoriti je Kardinal, zajedno s mons. Želimirom Puljićem, biskupom dubrovačkim krenuo u 10:00 za Kotor na proslavu 500 godina od smrti blaženog Gracija iz Mula kod Kotora. Oko podneva u Kotoru nas je dočeka biskup kotorski mons. Ilija Janjić sa apostolskim egzarthom đurom Džudžurom za katolike Istočnog obreda. Svetu misu Uzoriti je kardinal predvodio uz koncelebraciju mons. Janjića, biskupa kotorskog, mons. Hočevera, nadbiskupa beogradskog, mons. Puljića, biskupa dubrovačkog, mons. Perića, biskupa mostarsko-duvanjskog i trebinjsko-mrkanskog administratora, i biskupom Barskim mons. Zefom Gashijem, te velikim brojem svećenika. Nakon večere uzoriti Kardinal i mons. želimir vratili su se u Dubrovnik.

10. studeni

U 10:00 uzoriti Kardinal vratio se u Sarajevo. U 11:00 u pratnji mons. Mate Zovkića pošao je na zasjedanje sjednice MRV-a. U 15:00 održan je sastanak s odborom za postavljanje kipa sluzi Božjem papi Ivanu Pavlu II. u Sarajevu. U 17:00 primio je na razgovor mons. Matu Zovkića.

11. studeni

U 08:30 uzoriti je Kardinal primio na razgovor preč. Luku Tunjića, u 09:00 vlč. Fabijana Stanišića, a potom mons. Bosiljka Rajića. U 10:00 uzoriti je Kardinal primio novog veleposlanika Republike Njemačke u Bosni i Hercegovini gospodina Joachima Schmidta. U 13:30 uzoriti je Kardinal, zajedno s članom Skupšti-

ne g. Jakobom Fincijem i sarajevskim muftijom Huseinom ef. Smajićem kao delegatom reisu-l-uleme Islamske zajednice dr. Mustafe Cerića u prostorijama MRV primio parlamentarnu delegaciju Hašemitske Kraljevine Jordana, predvođenu predsjednikom Parlamenta Abdulom Hadi Majjly-em. U 15:00 održan je sastanak konzultora.

12. studeni

U 09:00 započelo je zasjedanje sjednice svećeničkog vijeća kojoj je predsjedao uzoriti kardinal Vinko Puljić. U 17:00 uzoriti je Kardinal primio gospodina Miroslava Markovića.

13. studeni

U 09:00 uzoriti je Kardinal primio gospodina Adelija Bergamashija iz Italije, u 10:00 primio je vlč. Vlatka Rosića, ravnatelja KŠC-a u Tuzli. U 11:00 primio je s. Kristijanu, a potom fra Dragu Perkovića. U 18:30 primio je preč. Zlatka Ivkića, župnika župe Žepče.

14. studeni

U 08:30 uzoriti je Kardinal primio vlč. Miroslava Čavara, direktora MCVN, u 09:00 primio je vlč. Tadiju i vlč. Iliju Ivoša. U 09:30 primio je vlč. Josipa Šimunovića, župnika župe Haljinići, a u 10:30 dr. Zdenka Spajića, dekana na VKT. U poslijepodnevnim satima uzoriti Kardinal zaputio se u Zagreb. U Zagrebu nas je ugostio nuncij mons. Mario Roberto Cassari.

15. studeni

Uzoriti Kardinal zaputio se u Italiju, u Belluno, gdje je posjetio pastoralni centar papa Ivana Pavao I., u mjestu Santa Giustina u talijanskoj provinciji Belluno. U pastoralnom centru dočeka nas je domaćin i direktor centra don Giggio Lise i njegov pastoralni suradnik gospodin Michelangelo de Doná, laik. Tom prilikom uzoriti je Kardinal održao predavanje na temu "Pitanje mira, dijaloga i suživota u Bosni i Hercegovini", stavivši poseban naglasak na život i djelovanje katoličke Crkve u Bosni i Hercegovini. Na početku predavanja voditelj skupa, gospodin Michelangelo pozdravio je uzoritog kardinala Vinka Puljića, te cjelokupnom slušateljstvu predstavio kratki opis njegova životnog puta od rođenja do imenovanja kardinalom. Nakon toga uzoritog Kardinala i sve nazočne pozdravio je, u ime mjesnog biskupa koji je za tu zgodu bio izvan biskupije, generalni vikar biskupije Belluno-Feltre don Luigi del Favero. Zatim je uzoriti kardinal otpočeo svoje predavanje kratko upoznavši

slušateljstvo s poviješću Bosne i Hercegovine. Nakon završenog predavanja slušatelji su postavljali različita pitanja vezana uz dolazak pape Ivana Pavla II. u Sarajevo, zatim o ustrojstvu katoličkih škola u Bosni i Hercegovini, o fenomenu Međugorja, te pitanja o političkoj situaciji koja se tiču ustrojstvu Bosne i Hercegovine kroz dva entiteta.

16. studeni

Sutradan je uzoriti Kardinal predvodio sveto misno slavlje u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije i svetog Feliksa mučenika u Trichiani. Nakon Svete mise slijedilo je druženje s vjernicima kroz osobne razgovore i upoznavanja u župskoj dvorani, a nakon toga u posljednjim satima uzoriti kardinal zaputio se u Sarajevo.

17. studeni

U 11:00 primio je vlč. Iliju Matanovića. U 16:00 primio je gospodina Mustafu Resića, sada bivšeg načelnika općine Stari Grad i ministra Abida Jusića. U 20:00 uzoriti Kardinal nazočio je javnoj tribini na kojoj je prof. dr. Zdravko Tomac govorio na temu "Moje duhovno i političko obraćenje", povodom nove knjige *Obraćenje - od komunista do vjernika*.

18. studeni

U 09:00 uzoriti Kardinal primio je gospodina Davora čordaša, dopredsjednika "Republike Srpske". U 10:00 uzoriti Kardinal primio je direktora "Croatia osiguranje" gospodina Mladena Markotića i voditelja podružnice Sarajevo gospodina Ninu Bilića. U 14:30 primio je novoimenovanog britanskog veleposlanika gospodina Michaela Tathama. Ovo je bio njegov nastupni posjet uzoritom kardinalu. U 16:00 primio je pukovnika Carabiniera. U 17:00 primio je gospodina Zvonimira Ribičića direktora HRT-a. U 19:30 uzoriti Kardinal nazočio je predstavljanju knjige vlč. Josipa Vranješića "Sunshine - Oaza svetosti i svjetlosti" u dvorani Pavla VI., u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu. Knjigu su predstavili mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i Trebinjsko-mrkanski administrator, te prof. mr. Ivica Mršo.

19. studeni

U 08:30 uzoriti je Kardinal primio preč. Luku Tunjića i preč. Marka Zubka. U 09:30 predsjedao je Dekanskoj konferenciji. U 14:30 primio je preč. Peru Ilkića, dekana Tuzlanskog dekanata, fra Zdravka Andžića, gvardijana tuzl-

anskog i arhitektu Juru Pranjića. U 15:00 primio je dr. don Tomu Vukšića profesora na VKT, u 15:30 primio je mons. Bosiljka Rajića, a u 17:00 bogoslova II. tečaja Zlatka Stojanova.

20. studeni

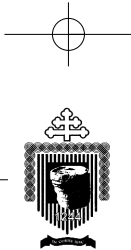
Uzoriti je Kardinal u 09:00 primio veleposlanika Republike Hrvatske gospodina Josipa Vrbošića. U 09:30 primio je Dr. Christina Catherine Krause, direktoricu Predstavništva fondacije Konrad Adenauer u Sarajevu. U 11:00 primio je novoimenovanog veleposlanika Republike Grčke gospodina Procopiusa Mantzouranisa. U 17:00 primio je rektora Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa prof. dr. Niku Ikića.

21. studeni

U 08:00 uzoriti je Kardinal u pratnji vlč. dr. Pere Brkića, direktora Caritasu Vrhbosanske Nadbiskupije i svog tajnika otputovao za Makarsku gdje je stigao oko 12:30. Po dolasku u Makarsku, uzoriti se kardinal susreo najprije s gradskim poglavarstvom, na čelu s gradonačelnikom grada gospodinom Markom Ožićem Bebekom i njegovim zamjenikom gospodinom Ivanom Ivandom, koji su uputili svoje pozdrave uzoritom Kardinalu, ali i zahvale za posjetu na dan zaštitnika grada Makarske, te mu uručili prigodni poklon. Uzoriti je Kardinal zahvalio na dobrodošlici i naglasio kako je ovo uzvratni posjet gradskoj upravi jer je Gradonačelnik, sa svojim suradnicima, prigodom boravka u Sarajevu, posjetio uzoritog Kardinala u Nadbiskupskom Ordinarijatu. U 18:00 uzoriti Kardinal predvodio je sveto misno slavlje u katedrali sv. Marka uz koncelebraciju mons. Marina Barišića, nadbiskupa metropolitanske splitsko-makarske nadbiskupije i dvadesetak svećenika, a i brojni Makarani su došli odati počast svome zaštitniku sv. Klementu, rimskom mučeniku u svečanoj procesiji s relikvijama svetog Klementa. Nakon Svete mise, uzoriti je Kardinal, u pratnji vlč. Pere Brkića i svog tajnika otišao na noćenje u svetište Gospe Lurdske u Vepric.

22. studeni

Uzoriti Kardinal, vlč. Pero Brkić i Kardinalov tajnik obišli su kuću koja pripada Caritasu Vrhbosanske Nadbiskupije. Nakon toga, uzoriti Kardinal, u pratnji vlč. Pere i tajnika, uputio se za Bosnu i Hercegovinu. Na putu za Sarajevo, uzoriti je Kardinal posjetio franjevački samostan Gorica kod Livna, te dom za starije osobe sestara Služavki Malog Isusa u Vitezu.

23. studeni

U 10:30 uzoriti je Kardinal na svetkovinu Krista Kralja slavio pontifikalnu Svetu misu u katedrali. U 15:30 posjetio je samostan Karmel na Stupu.

24. studeni

Uzoriti je Kardinal u 08:30 primio preč. Marka Zubka, a potom je u 09:30 u pratnji preč. Luke Kesedžića i vlč. Fabijana Stanušića obišao gradilište Svećeničkog doma. U 11:00 posjetio je Apostolskog Nuncija u BiH mons. Alessandra d'Errica. U 15:00 primio je vlč. Fabijana Stanušića. U 16:00 primio je mons. Matu Zovkića, u 16:30 vlč. Josipa Vajdnera, a u 17:00 vlč. dr. Marinka Perkovića.

25. studeni

U 08:30 uzoriti je Kardinal otputovao za Kreševu slaviti Svetu misu u franjevačkom samostanu u Kreševu povodom blagdana sv. Katarine Aleksandrijske, zaštitnice samostana u Kreševu. U 16:00 primio je gospodina Jozu Pavkovića glavnog urednika "Večernjeg lista". U 18:30 otišao je na otvorenje izložbe slika fra Petra Perice Vidića na Bistriku.

26. studeni

U 10:00 uzoriti Kardinal predsjedao je sjednici Caritasu. U 15:00 primio je na razgovor vlč. Slavišu Stavnjaka, župnika župe Deževica, u 16:00 fra Zdravka Andžića, gvardijana samostana u Tuzli. U 19:00 uzoriti je Kardinal nazočio humanitarnom koncertu kojeg su organizirale sestre Služavke Malog Isusa i HKD "Napredak" za šticeenike doma "Egipat".

27. studeni

U 08:30 uzoriti je Kardinal primio vlč. Peru

Brkića, direktora Caritasu Vrhbosanske Nadbiskupije. U 10:30 primio je vlč. Miljenka Džaltu, župnika župe Uzdol. U 20:00 primio je mons. Franju Komaricu, biskupa banjalučkog.

28. studeni

U 08:30 uzoriti je Kardinal primio preč. Luku Tunjića i preč. Marka Zubka, u 09:30 primio je vlč. Ivana Kuprešaka. U 10:00 primio je vojnog kapelana Carbiniera u bazi "Butmir" don Fausta, u 10:30 primio je vlč. Iliju Orkića, župnika župe čemerno-Vogošća, a u 11:00 primio je gospođu Mirsadu Dragušić iz švicarskog veleposlanstva. U 12:00 primio je vlč. Josipa Grubišića. U 16:00 primio je gospođicu Božanu Katavu i gospodina Marka Antonija Brkića. U 17:00 predsjedao je gospodarskom forumu koji je održan u zgradi Ordinarijata vrhbosanskoga.

29. studeni

U 09:00 uzoriti je Kardinal na razgovor primio vlč. Ivana Tolja. U 11:00 primio je gospođicu Marinu Knežević, a u 11:30 gospodina Miroslava Karoglana, načelnika općine Zmijavci kod Imotskog, gospodina Ivana Totonića, pomoćnika načelnika za graničnu policiju u Imotskom, te gospodina Antu Aračića, urednika lista "Imotska kronika".

30. studeni

U 10:30 uzoriti je Kardinal slavio svetu misu u katedrali. Tom prigodom zaredio je 6 bogoslova za đakone franjevačke provincije Bosne Srebrene i 1 đakona za Hercegovačku provinciju.

*Kroniku vodio
vlč. Josip Knežević, tajnik*

NADBISKUPIJA VRHBOSANSKA - SARAJEVO
ŽUPA SVETOG JOSIPA - TESLIĆ

Povelja

U IME PRESVETOG TROJSTVA

Župljani župe Sv. Josipa u Tesliću sa župnikom
Don Ilijom Karlović započehše početkom lipnja
2002. godine izgradnju nove župne crkve - na temeljima
stare, koja je u ratu u kolovozu 1992. godine namjerno
do temelja srušena.

Temelje nove župne crkve uoči svetkovine Petra i Pavla
28. lipnja 2002. godine - blagoslovi Vinko kardinal Puljić,
Nadbiskup Vrhbosanski.

Providnošću i Milošću Božijom
za

Pontifikata pape Benedikta XVI
Ordinarija Nadbiskupa Vrhbosanskog
Vinka kardinala Puljić
župnika Don Ilije Karlović

Novosagrađenu crkvu Sv. Josipa u Tesliću
dana 17. kolovoza godine Gospodnje 2008.

P O S V E T I

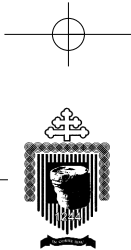
Nadbiskup Vrhbosanski, Vinko kardinal Puljić
i ugradi u oltar moći S. Basili, Ep. E. D.

Vinko kard. Puljić
Posvetitelj:

Don Ilija Karlović
Župnik graditelj:

Marij Vidic
kumovi crkve:

40. obljetnica dokumenta *Humanae Vitae*

Ključna riječ za razumijevanje enciklike *Humanae Vitae* jest 'ljubav' - istaknuo je papa Benedikt XVI. u prigodi proslave 40. obljetnice toga dokumenta koji je papa Pavao VI. objavio 25. srpnja 1968. godine. Riječ je o vrlo važnome dokumentu koji je objavljen u jednome od najosjetljivijih trenutaka nedavne prošlosti, posebice u zapadnim zemljama, gdje je već bio počeo val 'šezdesetosme'.

U srpnju 1968. godine, mladi u zapadnim zemljama, nedugo prije otkrili su se slobodnima, i posebice slobodnima to pokazati. Stoga je jedan od njihovih glavnih ciljeva rušenje uspostavljenoga poretka, i to na svim razinama. U takvome ozračju, često vrlo napetome, Crkva je jedan od ciljeva koji se najviše napada. U tom ozračju - i vezano uz temu koja je za sljedbenike 'šezdesetosme' načelo, a to je seksualna sloboda - Crkva intervenira isto tako napetim dokumentom, koji govori o bračnoj ljubavi kao plodu Božje Ljubavi; koji koristi pojmove poput poštovanja naravi bračnoga čina; koji ističe neodvojivost seksualnoga sjedinjavanja od prokreacije i razlikuje dopuštene i nedopuštene metode regulacije nataliteta; te koji poziva bračne parove, posebice kršćanske, da uzajamnu odgovornost stave ispred osobnih pobuda samoljublja, te da budu otvoreni za život koji je dar Božji.

Dana 25. srpnja 1968. papa Pavao VI. potpisao je encikliku '*Humanae Vitae*'; Crkva zauzima stajalište ističući i braneći kršćansko viđenje braka i njegova dostojanstva, i to upravo u trenutku u kojemu se, u ime nove slobode, to viđenje želi izbrisati.

Potpisivanje toga dokumenta, koji je još i danas uporište, teško je za papu Montinija. Priznao je to na općoj audijenciji tjedan dana poslije, 31. srpnja 1968., govoreći o vrlo velikoj odgovornosti, gotovo većoj - kako je primijetio Pavao VI. - u odnosu na bučne glasove javnoga mnijenja, ali koju je nemoguće zanemariti - dodao je - zbog velike apostolske obveze izjašnjavanja u vezi s time. Papa Pavao VI. je na toj audijenciji tisućama nazočnih vjernika povjerio nadu da će taj dokument biti dobro primljen, te da će kršćanski bračni parovi shvatiti kako te riječi, iako se mogu činiti ozbiljne i teške, žele biti tumači vjerodostojnosti njihove

ljubavi, pozvane preobraziti se u oponašanju Kristove ljubavi prema svojoj mističnoj zaručnici, Crkvi. Pavao VI. je, osim toga, izrazio nadu da će oni prvi znati pomoći obitelji u njezinim potrebama, učiniti da se ona razvije u svojoj cjelovitosti, te pobuditi u suvremenoj obitelji njezinu vlastitu duhovnost, izvor savršenosti za njezine članove i moralno svjedočanstvo u društvu.

Četrdeset godina poslije, Crkva se nije prestala kretati po dubokome tragu koji su u svijestima ostavila načela enciklike '*Humanae Vitae*'. Taj je dokument ubrzo postao znak protivljenja - primijetio je papa Benedikt XVI., primivši 10. svibnja ove godine u audijenciju sudionike skupa o 40. obljetnici enciklike, koji je organiziralo Lateransko sveučilište. U kulturi koja je podložna nadmoćnosti posjedovanja nad bivanjem, ljudskome životu prijeto gubitak vrijednosti. Ako se življenje seksualnosti pretvori u drogu kojom se želi pokoriti partnera vlastitim željama i interesima, bez poštovanja vremena koje je potrebno voljenoj osobi, onda ono što treba zaštititi nije više samo pojam ljubavi, nego na prvome mjestu dostojanstvo same osobe - kazao je tada Sveti Otac. čudo života - ustvrdio je - plod je ljubavi koja zna misliti i izabrati u potpunosti slobodi. Evo zašto nijedna tehnika ne može nadomjestiti čin ljubavi koji supružnici međusobno razmjenjuju kao znak većega otačstva, a u kojemu su oni protagonisti i sudionici u Stvaranju - istaknuo je

Benedikt XVI. te na koncu, misleći posebice na mlade, izrazio nadu da će shvatiti pravi smisao ljubavi, i pripremiti se za to odgovarajućim odgojem za seksualnost, ne dopuštajući da ih udalje prolazne poruke koje priječe dostizanje biti istine koja je u igri.

Davati lažne iluzije na području ljubavi, ili obmanjivati o pravim odgovornostima koje smo pozvani preuzeti življenjem vlastite seksualnosti, nije na čast društvu koje se poziva na načela slobode i demokracije. Sloboda se treba slagati s istinom, a odgovornost sa snagom odanosti drugome, pa i uz žrtvu - naglasio je Sveti Otac.

Osvrnuvši se na značenje i aktualnost enciklike '*Humanae vitae*', nadbiskup Rino Fisichella, predsjednik Papinske akademije za život i

rektor Papinskoga lateranskog sveučilišta, prije svega je napomenuo kako je Pavao VI. želio ostvariti želju koja je bila izražena na Drugome vatikanskom saboru. Nauk ove enciklike - po mome mišljenju - snažno ističe dva temeljna načela. Prvo je načelo naravnoga zakona, koji je pravo priznanje jednakosti među osobama, u poštovanju prirodnoga reda, bez pribjegavanja tehnikama. Život se može prenijeti u potpunoj slobodi, i može biti dan kao čin istinske ljubavi. Drugo načelo, čini mi se da je načelo poziva na veliku odgovornost. Nemojmo zaboraviti da enciklika 'Humanae vitae' govori o odgovornome očinstvu i majčinstvu, stoga je riječ o odluci koja nije donesena slučajno, nego je to odluka slobode i odluka odgovornosti pripreme za roditeljstvo. S tog stajališta, mislim da je taj nauk bio uvelike dalekovidan - primijetio je nadbiskup.

Na novinarovu primjedbu kako ova enciklika upozorava na opasnost od upadanja tehnike u najintimniji dio ljudskoga života, nadbiskup je kazao kako su taj nauk danas ponovno jasno preuzeli brojni znanstvenici i filozofi koji su u potpunosti vrjednovali taj sadržaj, i to upravo u svjetlu tehnoloških i znanstvenih otkrića.

Stoga, i dalje vrijede antropološki i etički temelji iz ove enciklike: dostojanstvo osobe, sloboda vlastitih djela uvijek i posvuda, i odgovornost koja ih treba obilježavati. Znanost treba napredovati, ali kada dotiče ljudski život, treba imati na umu i uvijek poštovati činjenicu da je život dar - napomenuo je nadbiskup Fisichella.

Prije četrdeset godina, točno 25. srpnja 1968. godine papa Pavao VI. potpisao je encikliku koja je odbacila umjetnu kontracepciju, hedonizam i politike obiteljskoga planiranja, koje bogate zemlje često nameću siromašnim državama. Čim je 29. srpnja objavljen tekst, izazvao je nezapamćenu oporbu unutar same Katoličke crkve, stoga se Sveti Otac odlučio za manje svečan oblik enciklike, vjerojatno da ne bi papinski autoritet previše izložio beskorisnim pritiscima.

Rijetko je u nedavnoj povijesti Učiteljstva - napisao je 1995. godine kardinal Joseph Ratzinger - jedan tekst postao znak protivljenja kao ova enciklika, koju je nakon teške odluke napisao papa Pavao VI. Brojni su čimbenici pridonijeli izazivanju neslaganja i polemičkih reak-

cija, od u onim godinama složenoga kulturnoga ozračja do ogromnih ekonomskih interesa - piše u uvodniku poluslužbenog vatikanskog dnevnika 'Osservatore Romano' njegov odgovorni urednik Giovanni Maria Vian.

Papa Montini, odnosno Pavao VI., ipak nije promijenio svoje mišljenje o tome kritičnom pitanju. čak je nekoliko tjedana prije smrti, govoreći 23 lipnja 1978. godine kardinalskom zboru - ustvrdio da su "nakon potvrda pristiglih od ozbiljne znanosti", onda donesene odluke kako bi se, sukladno II. vatikanskome saboru, potvrdilo načelo poštovanja naravnih zakona kao i ono "svjesnoga i etički odgovornoga očinstva". A u govoru je na svetkovinu svetih Petra i Pavla, izričito predstavljenom kao bilanca pontifikata, Pavao VI. citirao enciklike *Populorum progressio* i *Humanae vitae* kao očitovanjâ zaštite ljudskoga života, nazvavši ih nezaobilaznim čimbenikom u službi istine vjere. Podrugljivo nazvan, "enciklikom pilule", Papin dokument - u kontinuitetu s učiteljstvom pape Pija XI. i naročito pape Pija XII., na koje se namjerno poziva saborska konstitucija *Gaudium et Spes* - dosljedan je s važnim saborskim viđenjima o braku, ali unatoč tome bio je zatrpan polemikama. Danas se, pred zastrašujućim razvojem genetske inženjerije, enciklika *Humanae vitae* pokazuje lucidnom i proročkom kada izjavljuje da "ako se poslanje rađanja života ne želi izložiti proizvoljnosti ljudi, onda se ljudskoj vlasti neizbježno moraju odrediti neprekoračive granice nad tijelom i njegovim funkcijama; granice koje ni jedan čovjek, pojedinac ili nositelj vlasti, ne smije prekoračiti - primijetio je Vian.

Oluja podignuta protiv enciklike Pavla VI. zatamnila je naučavanje o braku, opisanom kao "efekt slučaja ili proizvod evolucije nesvjesnih naravnih sila", ali ustanovljen od Boga. Sakrament je za kršćane, a brak je - uporno tvrdi enciklika *Humanae vitae* - prije svega cjelovita ljudska ljubav, to znači osjetilna i duhovna, posve poseban oblik osobnoga prijateljstva, u kojem supružnici velikodušno dijele svaku stvar. Enciklici je prethodio rad Papinskoga povjerenstva za proučavanje stanovništva, obitelji i rađanja, koji je - kako je poznato - odobren većinom bez protivljenja u korist dopuštenosti kontracepcije u okviru "odgovornoga očinstva". Papa Pavao VI. ipak se nije osjećao vezan tim zaključcima, a bio je napadnut i kri-

tiziran zbog svoje odluke. No, nepravедno bi bilo ne spomenuti konsenzuse - piše glavni urednik Vian. Jean Guilton je u dnevniku 'Osservatore Romano' od 6. rujna 1968. godine nazvao encikliku kao "odlučnom ali ne zaključenom", jer "premda govori o uskome putu" pokazuje "put otvoren prema budućnosti", dok je kardinal, isusovac Jean Daniélou istaknuo kako je dokument "pridonio da osjetimo sveti karakter ljudske ljubavi", buneći se protiv tehnokracije - dodao je Vian.

Kao istinski znak protivljenja, enciklika *Humane vitae* ne spominje se rado, naravno zbog njenog učenja, zahtjevnog i protiv struje. Ona također ne koristi poznatoj igri koja jednog papu suprotstavlja drugome; možda ta meto-

da može biti korisna u historiografiji za isticanje očitih razlika, ali ju treba odbaciti ako se zlonamjerno rabi, kako se neprestano čini naročito u medijskoj panorami.

Istinski pobornici Pavla VI. bili su kardinal Karol Wojtyła, krakovski nadbiskup koji je u proširenome povjerenstvu odigrao važnu ulogu, a svojim je učiteljstvom puno pridonio razvoju misli o tijelu i spolnosti, te Joseph Ratzinger kojeg je Pavao VI. imenovao kardinalom. Enciklika je očitovanje živoga kontinuiteta kršćanskog gledanja na nadziranje rađanja, koje je već 23. lipnja 1964. godine Papa nazvao "do krajnosti teškim" jer "dira osjećaje i interese koji su najbliži iskustvu muškarca i žene" - zaključio je Vian.

Obraćanje nuncija D'Errica vrhbosanskim svećenicima 17. rujna 2008.

"Pomoć je naša u imenu Gospodina"
Apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Alessandro D'Errico obratio se prigodnim riječima vrhbosanskim svećenicima koji su se 17. rujna okupili na redovni godišnji susret. Govor nuncija D'Errica prenosimo u cijelosti:

Zahvaljujem kardinalu Puljiću za poziv koji mi je uputio da sudjelujem na ovogodišnjem susretu svećenika. Moram reći da dolazim uvijek rado na ovakve susrete: zbog svećeničkih veza koje nas povezuju i približavaju; zbog poštovanja i zahvalnosti koje imam za subraću i zato što mi ove prigode izgledaju providonosne kako bih neposredno rekao vama, draga subraćo, ono što mi je duboko u srcu.

Nama u Apostolskoj nuncijaturi je poznato da ova vremena nisu laka za hrvatski narod u Bosni i Hercegovini i samim tim i za katoličku zajednicu. Na one teškoće, koje su već postojale, čini mi se da su se u posljednim mjesecima dodale barem tri teškoće koje bi trebalo primjetiti i koje imaju svoju težinu.

Iznad svega to je problem stana u Nadbiskupskom ordinarijatu vrhbosanskom, zatim poučavanje vjeronauka u distriktu Brčko i u posljednje vrijeme dokumenti hrvatskih prognanika iz Posavine za slijedeće izbore. Iznad svega želio bih javno izraziti kardinalu Puljiću svoju

solidarnost i potporu Apostolske nuncijature, ali i izreći svoje osobno poštovanje za sve ono što on čini na svim razinama u nadi da se postigne pozitivno rješenje problema.

Također mi je stalo da, i vama draga subraćo, kao prvim izravnim biskupovim suradnicima, kažem određene stvari kao uvod u ovaj današnji susret:

1. Na prvom mjestu, čini mi se da ove teškoće traže iznad svega još veću koordinaciju, još veće jedinstvo svih sila i svih snaga hrvatskoga naroda i ono što se nas još izravnije tiče, a to je - još veće jedinstvo svećenika sa Biskupom. Znaete bolje od mene da je tako uvijek bilo u povijesti Crkve i povijesti hrvatskoga naroda u teškim vremenima kušnje i trpljenja. Kao Papin predstavnik želim vam reći da tako treba biti i za nas danas kada se nalazimo u odredrenim teškoćama. Sigurno mogu se razumjeti različita viđenja rješenja. To ne bi trebao biti problem ako svi budemo polazili od ispravnog duhovnog i teološkog stava jer su različitosti inspirirane jednim Duhom koji dijeli svima svoje darove ali na različite načine. Sjećate se da je također nadbiskup Mamberti kada je došao prošloga travnja istaknuo osobito tu potrebu. 'U jedinstvu je snaga', rekao je on, i jedinstvo omogućuje da se dostignu ciljevi koji izgle-

daju nedostižni. To je jedinstvo koje sigurno ne poništava dopuštene različitosti, ali jamči postizanje zajedničkih ciljeva.

2. Druga stvar koju želim staviti na vaše razmatranje jest da potreba najvećeg jedinstva zahtijeva, s točke gledišta Svete Stolice, davanje veće pozornosti na uzajamne odnose između svećenika i biskupijskih institucija s redovničkim obiteljima, bilo muškim bilo ženskim. Vjerujem da nema potrebe više govoriti o ovome jer je to neizbježno. Želio bih samo izravno reći vama ono što sam rekao biskupima na posljednjem zasjedanju Biskupske konferencije u Banjoj Luci te redovnicima i redovnicama na redovničkim danima, 28. kolovoza ove godine. A to je: nakon posjeta nadbiskupa Mambertija, Sveta Stolica je naznačila neke prioritete za Crkvu u BiH. Među tim prioritetima je također i ovaj: u sadašnjim prilikama vidi se potreba većeg razumjevanja i veće suradnje između dijecezanskih struktura i osoblja s redovničkim strukturama i osobljem osobito u nekim djelovima zemlje. Drugim riječima, vidi se hitnost da se razjasne teškoće koje još uvijek postoje i da se ojača želja da se radi zajedno za jednu Kristovu Crkvu te svi budu jedno srce i jedna duša. To je želja da se radi zajedno u Crkvi i za Crkvu u ovoj i za ovu konkretnu Crkvu.

3. U ovom kontekstu dopustite mi da uputim poziv svima i svakom osobno od vas u ime Svete Stolice. Pred teškoćama koje dolaze izvana i pred nerazumijevanjima i napetostima koja postoje u kršćanskoj zajednici, postoji uvijek rizik obeshrabrenja ili također napasti da se operu ruke misleći da problemi mora riješiti biskup i oni koji obnašaju odgovorniju službu u Crkvi. Siguran sam da ćete se složiti sa mnom kako ovaj trenutak traži da se svaki od nas se osjeti uključenim te dadne svoj udio u Crkvi i u našem narodu s osjećajem kršćanske i svećeničke odgovornosti. Postoje oni koji mogu učiniti puno i oni koji mogu učiniti manje prema onoj paraboli o talentima. Ako u svima sazrije taj osjećaj osobnog uključenja, vjerujem da će za biskupe i za više redovničke poglavare i poglavarice bit će lakše naći prava rije-

šenja koje Sveta Stolica želi za dobro našega naroda i za Crkvu u BiH.

4. Želim vam zajamčiti i posvjedočiti da često razgovaram s poglavarima Svete Stolice o trenutačnoj teškoj situaciji. Upravo prošlih dana su mi rekli da će Sveti Otac osobno, ali također i državni tajnik kardinal Bertone i nadbiskup Mambetri, imati sve to pred očima slijedećih dana kada će susresti novu veleposlanicu pri Svetoj Stolici i predsjednicu Federacije BiH, 1. listopada ove godine. Poglavari su me zamolili da bratski podsjetim sve da nikad ne izgube iz vida pozitivnu perspektivu vjere i da ne zanemare znakove nade koji se ipak vide iako nisu vrednovani u punom obimu.

Što žele reći poglavari? Iznad svega ponavljaju mi često da jako cijene zauzimanje biskupa, svećenika i redovnika koji - u skladu s njihovim nadležnostima - dižu glas u obranu pravde i izgradnju boljeg društva i pravednijeg mira. Ali u isto vrijeme ističu da bi naš doprinos trebao imati jednu posebnost, a to znači da bi mi trebali biti u stanju činiti ono za što se čini da drugi nisu u stanju. Trebamo biti u stanju čitati i u teškoćama znakove koje ruka Božja piše danas za svoj narod. To su pitanja i problematika koju bolje poznajete od mene. Samo bih vam želio preporučiti u ime Svete Stolice da kažete narodu Božjemu, koji je vama povjeren kao pastirima stada, da je i danas Gospodin bliz svom narodu kao što je i uvijek bio u trenucima najvećih teškoća. To je vjera koju je hrvatski narod imao u trenucima kušnje. Ta je vjera hranila nadu i s njom i zauzetost. Tu vjeru pozvani smo braniti i podupirati također danas. S druge strane, upravo je prvi nadbiskup Sarajeva običavao ponavljati: "Pomoć je naša u imenu Gospodina". I u ime Božje imamo sigurnost kao toliko puta u prošlosti da se možemo suočiti s izazovima dašnjice s kršćanskom vedrinom i povjerenjem u budućnost.

Hvala, uzoriti, i hvala vama subraćo za pažnju kojom ste me slijedili. Neka Gospodin blagoslovi s puno plodova nade današnji susret i vašu svećeničku službu."

(kta)

Propovijed nuncija D'Errica u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu 4. XI. 2008.

Nuncij D'Errico uputio je propovijed na blagdan sv. Karla Boromejskog, zaštitnika bogoslova

Apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Alessandro D'Errico uputio je, 4. studenog na blagdan sv. Karla Boromejskog prigodnu propovijed na Misnom slavolju u kapeli Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa koje su slavili biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine s bogoslovskom zajednicom uz koncelebraciju poglavara i profesora Vrhbosanske katoličke teologije. Propovijed prenosimo u cijelosti:

“Zahvaljujem uzoritom kardinalu Puljiću i našim biskupima na pozivu koji su mi uputili kako bih tijekom ove Svete Mise predložio nekoliko refleksija za naše bogoslove.

Drago mi je da se ovo događa upravo na blagdan sv. Karla Boromejskog, zaštitnika bogoslova, koji je meni jako drag zbog puno uspomena koje me podsjećaju na razdoblje u kojem sam također i ja bio bogoslov. Po njegovim zagovoru i posredovanju molimo obilje blagoslova i milosti na sve Vas, na Vaše poglavare i profesore.

Prošlih dana, misleći na naš susret, ponovo sam zahvalio Isusu Vječnom Svećeniku za primjer svećeničkog života koji nam daju u Bosni i Hercegovini mnogi dostojni svećenici, i za revnost naših biskupa kojom prate svoje bogoslove.

Nakon toga postavio sam si osobito jedno pitanje: “Koju vrstu svećenika danas trebamo? Kakav lik svećenika očekuju danas naše zajednice u Bosni i Hercegovini?”.

To pitanje pomoglo mi je da se prisjetim nekih iskustava koje su sazrela u meni tijekom ove dvije i pol godine moje službe u Bosni i Hercegovini, u čestim susretima koje Apostolska Nuncijatura ima s našim zajednicama. Ovdje, tijekom ove Svete Mise, ograničeni vremenom koje je predviđeno za propovijed, želio bih barem u krupnim crtama naznačiti neke moguće odgovore na ova važna pitanja.

“Koju vrstu svećenika trebamo? Evo prve točke za razmišljanje: iznad svega trebamo osobe koje jasno očituju *posebnost svojeg identiteta, svoje misije i svoje uloge.*

Što želim reći? Možda će biti lakše poslužiti

se jednom crticom iz osobnog iskustva. Prije nekoliko godina sudjelovao sam na duhovnim vježbama za svećenike, gdje je od nas između ostalog bila zatražena ne samo osobna refleksija, nego i grupna. U mojoj su grupi bili neka uvažena i vrlo dobra subraća. Ipak, kada se trebalo suočiti s ovim argumentom, ostao sam iznenađen odgovorima. Da, bili su jako lijepi i sigurno inspirirani najboljim osjećajima - kako se uvijek događa za vrijeme duhovnih vježbi; ali nisu išli u srž problematike, prema onom što je bitno i prvotno u svećeničkom životu. Govorilo se: “*Svećenik treba biti čovjek za druge, osoba nesebične ljubavi, branitelj naroda, prijatelj siromašnih i potrebnih, čovjek molitve*”. Bilo je i drugih odgovora u tom smislu.

U mojem nastupu istaknuo sam da svi ti odgovori vrijede za sve, i za redovnike i redovnice, pa čak i za vjernike laike. Isto želim reći i Vama, koji se pripremate s velikom revnošću za veliki dan svećeničkog ređenja.

Gdje je dakle, *posebnost* svećeničkog identiteta? čini mi se da mogu naznačiti *dva elementa*, koje zapravo poznajete dobro.

a) Iznad svega posebnost je u poslanju koje primamo na dan ređenja. Što traži od nas Crkva na taj svečani dan?

- *slaviti bogoštovlje*, iznad svega one sakramente koje drugi ne mogu slaviti (Euharistiju i Sakrament Pomirenja);

- *objavljivati i navješćivati Riječ Božju, na kvalificiran način*, po Duhu Svetom kojeg primamo ređenjem;

- *biti vođe Naroda Božjega* u Božjim stvarima.

b) Drugi element. Odakle dolazi to tako uzvišeno poslanje?

Od posvećenja koje se ostvaruje sakramentom Svetog Reda. U njegovoj kreposti:

- *suobličeni smo Kristu Glavi i Pastiru* (pozvani da djelujemo “*in nomine et in persona Christi*” - u ime i u osobi Krista),

- *podizati i činiti da raste tijelo Kristovo*, koje je Crkva,

- *kao suradnici biskupskog reda.*

To su stvari koje poznajete jako dobro. želio sam samo kratko podsjetiti na njih, zato jer je samo ovdje ono što je vlastito identitetu i sve-

čeničkoj službi; ne u drugim elementima, koji su jako važni i divni, koji uvijek prate i koji su zajednički svim krštenima.

Nakon što smo razjasnili ovo temeljno pitanje, možda ćete bolje razumjeti zašto - kada susrećem svećenike i bogoslove - kao Papinski Predstavnik držim da je moja dužnost upozoravati na neke aspekte života i svećeničke službe, koji mi se čine kao logična posljedica onoga što sam nastojao iznijeti; ili bolje rečeno, primjena tih načela na našu konkretnu situaciju u Crkvi u Bosni i Hercegovini.

Koji su ti aspekti?

1. Imamo *veliko blago* u glinenim posudama (2Kor 4,7). Veliko je blago da je svećenik oblikovan prema Kristu Glavi i Pastiru, unatoč svojim slabostima. Ali očito je da će njegova služba - i vaša buduća služba - biti toliko svjetlija, uvjerljivija, djelotvornija koliko ćemo više nastojati s naše strane hraniti naše *jedinstvo s Isusom Vječnim Svećenikom*.

Dobro znate da nije lako, zato jer smo glinene posude: naša ljudska narav je takva kakva jest; živimo u okolnostima koje su sve više hedonističke i sekularne; ritam života je sve više iscrpljujući, na štetu jednog solidnog duhovnog života. Ali od Svećenika - *alter Christus* - Crkva i naše zajednice iznad svega očekuju da on bude *svjedok duhovnog života*: osoba koja daje prednost molitvi, duhu žrtve i pokore; osoba koja - dosljedna svom posvećenju Bogu i od Boga - nastoji misliti i djelovati u skladu s Božjim djelovanjem a ne kako to radi svijet; zbog toga ne traži vlastite interese, niti interese svoje obitelji; nije motiviran osjećajima taštine i osvete; nego - kao što je u naravi njegovog posvećenja - daje primat Bogu iznad svake stvari.

2. Suobličen Isusu, Glavi i Pastiru, svećenik je pozvan njegovati iste Kristove osjećaje, *za izgradnju i rast Crkve*.

Imao sam već prilike reći u različitim okolnostima - i drago mi je da mogu ponoviti, pred svim biskupima - da me se od mojeg dolaska u Sarajevo prije dvije i pol godine, dojmila solidna organizacija mjesnih Crkava. I dalje sam oduševljen kada mislim na ono što se ostvaruje u granicama koje određuju stvari i osobe, unatoč kušnjama s kojima se Crkva u ovoj regiji morala susresti u nedavnom periodu.

Ali ne mogu sakriti da Sveta Stolica danas

traži daljnji napor, tražeći najveću pažnju za trnovita pitanja, koja su još više nasljeđe prošlosti. Ovdje mislim osobito na *mutuae relationes* - međusobne odnose između svećenika i biskupijskih institucija s jedne strane, i redovničkih obitelji (bilo muških, bilo ženskih) s druge strane.

Zbog toga želio bih ponoviti Vama - budućim svećenicima - ono što sam već rekao redovnicima i redovnicama na njihovom susretu 28.kolovoza, i svećenicima Vrhbosanske Nadbiskupije 17.rujna.

To znači, nakon *posjeta nadbiskupa Mambertija*, Sveta Stolica je označila određene prioritete za Crkvu u Bosni i Hercegovini. Među njima je također i ovaj: u sadašnjim okolnostima, osjeća se potreba bolje suradnje i boljeg razumijevanja biskupijskog osoblja i redovničkog, osobito u nekim dijelovima Zemlje. Vidi se hitnost razjašnjenja teškoća koje još uvijek postoje, i ojačati želju raditi zajedno za jedinu Crkvu Kristovu, "*cor unum et anima una*". Zato se i od vas traži da od sada *kročite zajedno u Crkvi i za Crkvu*; u ovoj konkretnoj Crkvi i za ovu konkretnu Crkvu.

3. Pozvan da podiže i gradi Crkvu, svećenik može ostvariti svoje poslanje samo kao suradnik biskupskog Reda: ne na neovisan način, i još manje kao "*clericus vagans*".

To podrazumijeva da je potrebno uvijek njegovati sinovsku pobožnost i duboko zajedništvo s vlastitim Biskupom, s Biskupskim Zborom, sa Svetim Ocem i Apostolskom Stolicom. To je važna točka. Uočili ste da su tri elementa koji idu zajedno i ne mogu se razdvojiti. želio bi ih živo preporučiti za vašu meditaciju: siguran sam ćete imati veliku korist od toga za vašu buduću službu.

To traži osobito nutarnju i radosnu spremnost da se stavite na raspolaganje, za dobro Crkve, prema najboljoj tradiciji hrvatskog klera. Također i pod cijenu da se morate odreći i nekog osobnog uvjerenja. I također pod cijenu da morate staviti na stranu neke stavove na koje ste više vezani.

Ponekad bi Vas Crkva - mjesna ili univerzalna - mogla zamoliti da čitate bolje i dublje znakove koje Božja ruka piše za vas i za Svoju Crkvu u ovoj Zemlji. Možda ćete osobito u tim trenucima morati ustvrditi da se putovi Božji ne podudaraju s putovima čovječjim. Ovdje se nalazi težina svećeničke poslušnosti. Ali ovdje

je također i njezina ljepota: odgovorna poslušnost čini jedinstvo; i jedinstvo daje snagu. U svakom slučaju, samo tako također i Vi ćete moći dati svoj prevažan doprinos za rast Crkve u Bosni i Hercegovini, u povijesnim okolnostima koje su u skladu s voljom Božjom.

4. Imao bih još puno stvari za reći Vama, mladim nadama Crkve. Ali osjećam da je važno barem još jednu točku staviti Vam na razmišljanje. Svećenik, svećeničkim posvećenjem postavljen je za vođu Božjega Naroda, koji mu povjerava Crkva. To se na prvom mjestu odnosi na stvari koje se tiču Boga. Ali ne samo tih, zato jer će vaša buduća služba biti na službu svih ljudi i jednog konkretnog naroda, u radosti i trpljenju svakodnevnog života.

To pred nas, danas u Bosni i Hercegovini, stavlja delikatna pitanja, zato što - kao što znate bolje od mene - hrvatski narod proživljava ne baš lake trenutke. Moram podsjetiti na dva aspekta:

a) Sigurno pozvani smo biti također *odvojenici i branitelji Božjega Naroda koji nam je povjeren*, da bismo dali svima novu nadu. Ali to znači, na način da ne pokušavamo zamijeniti one koji imaju institucionalnu odgovornost pronaći odgovarajuća zakonska i organizacijska rješenja za društvenu zajednicu. Zbog toga

naš doprinos trebao bi se odnositi samo na onaj dio koji nam pripada: pozivati na uzvišena načela pravde, na izgradnju boljeg društva i pravednijeg mira.

b) Naš doprinos društvenim ili političkim pitanjima morao bi imati posebnu oznaku. To znači da bismo morali biti u stanju činiti ono što drugi uvijek nisu u stanju činiti:

- čitati također u teškoćama znakove volje Božje,

- govoriti narodu Božjem koji nam je povjeren da je Bog blizu svojem narodu također i danas, kao što je bio uvijek u teškim trenucima.

To je vjera koja je podupirala hrvatski narod u trenucima kušnje. Ta je vjera hranila nadu, i osnažila zauzetost. Bit ćete pozvani tu vjeru hraniti i podupirati također i Vi, svojim vjernim izvršenjem Vaše svećeničke službe.

Moram se zaustaviti ovdje. Još jednom, zajedno s Vama i s Vašim biskupima zazivam zaštitu Marije Majke Crkve, Karla Boromejskog i svetog Pavla Apostola (u ovoj jubilarnoj godini koja je posvećena njemu). Na svakoga od Vas i na Vaše nakane molim obilje blagoslova, da biste mogli postati dostojni radnici u Gospodinovom vinogradu. Tako neka bude!"

(kta)

Kardinalova propovijed prigodom blagoslova kipa sv. Jakova Markijskog u Deževicama 06.07.2008.

Draga braćo misnici, draga braćo i sestre, dragi hodočasnici!

Ovdje smo svi danas zaista hodočasnici. Hodili smo časteći sv. Jakova i ovdje smo došli na ovo sveto vrelo da Boga slavimo. I dozvolit ćete mi da malo budem osoban. Dok ovdje stojimo za oltarom i slušamo Riječ Božju, vidim jednu lastavicu koja stalno želi doći na svoje gnijezdo, ali se nas boji, a opet gnijezdo je iznad oltara i njezini su vjerojatno ptići u tom gnijezdu. Stalno oblijeće i želi doći u to gnijezdo. To me asocira. Evo ptica zna voljeti svoje gnijezdo. I ona, iako se boji, ali ne napušta gnijezdo. Ne trebam dalje tumačiti sve je jasno.

Druga misao: dok ovdje stojimo za oltarom

i slušamo ovaj žubor ovog divnog potoka, podsjeća me na početke pokrštenja Hrvata uz rijeku Jadro. Evo mi smo ovdje došli uz ovu riječicu, uz ovaj potok da se sjetimo svoga krštenja, da se sjetimo vjere otaca koju smo baštini, za koju su se toliki borili i koji su mnogi žrtve svoje ugrađivali da ta vjera bude baština našim pokoljenjima. Ali kako vjeru sačuvati? Malo prije ste čuli Evanđelje. Isus slavi Boga: "Slavim te Oče Gospodaru neba i zemlje što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima." Tu ima jedna velika istina. Ohol čovjek i bahat čovjek ne može vjerovati. Njegova vjera nije iskrena. čovjek ponizan i otvoren Bogu i Bog ima gdje staviti dar vjere, a poniznost se sastoji u tome da se priznamo pred Bogom

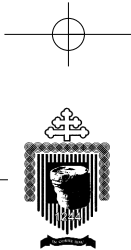
onakvi kakvi jesmo. Bog nas najbolje poznaje, u našoj nutrini, u našoj savjesti. I zato je ova Isusova da hvali Boga što je to objavio malenima, a i u zornoj molitvi smo molili da po poniženju Sina u nama vrati upravo pali svijet. To je jedna tajna koja je drugačija od ovog svijeta. Ovaj svijet razmišlja drugačije, a i Evanđelje razmišlja drugačije. I zato želim prvo pomoći svakom osobno na ovom izvoru, na ovom vrelu koje svjedoči o ovoj povezanosti vjere i sv. Jakova koji je iz Italije došao po mandatu Svetoga Oca da propovijeda ovim krajevima. Ante je na početku mise u desetercu spjevao i skoro je sve rekao o njemu. Zapravo, uloga sv. Jakova je bila učvršćivati tu vjeru.

Vjera je često puta u teologiji u iskušenju, u iskušenju kad čovjek postane "sit kruha". Narod to lijepo kaže: "Najeo se kruha, pa ni za Boga ne znade." Naša vjera često puta dolazi u iskušenje kad čovjek misli da može bez Boga, da može sve svojom pameću, svojom snagom. To je jedno iskušenje. Drugo iskušenje kada čovjek lupi glavom o zid pa vidi da je nemoćan, vidi da je krhko stvorenje. Svi smo mi to iskusili da smo tako ograničeni, tako krhka stvorenja. Onda čovjek u svojoj nemoći, u opasnosti je da počne klonuti duhom, da izgubi pouzdanje u Boga. To su različite kušnje. A onda Isus nas poziva: "Svi vi umorni i opterećeni, dođite i ja ću vas odmoriti." Tako je divno čuti u ovoj prirodi ovu Isusovu riječ: "Dođite k meni svi vi umorni i opterećeni i ja ću vas odmoriti." Svatko od nas treba taj odmor. Možda netko psihički, netko fizički, ali svatko od nas treba taj odmor da se odmori na božanskom Srcu, božanskoj Ljubavi. Prvi odmor jest u tome da se čovjek smiri, da shvati: svi smo mi u Božjoj ruci; da shvati Bog vodi moju povjest i moj život, da shvati evo, Bog liječi rane, rane i na srcu i na duši.

Ovdje ću usporediti sv. Jakova koji je prolazeći i propovijedajući, smetao ljudima. Nisu ga voljeli kad je govorio istinu. I pogotovo kad je počeo reforme činiti. Povjest je mnoge sakrila, neke se stvari ne govore glasno. Ali ima jedna slika koja pokazuje cijenu koju je on plaćao, a ta je da on drži kalež, a iz kaleža zmija. Čovjek se zbuni: kako može kalež i zmija zajedno? Jednostavno! Taj je Božji misnik koji je htio da zaživi Božja Riječ, da se provede reforma, da se ljudi odreknu krivovjerja, da se vrate sa zalutalog puta, počeo je smetati, pa su

ga se htjeli riješiti tako što su ga trovali. Tako su ga htjeli otrovati da su mu u kalež stavili otrova i nije mu naškodilo. I to je ta simbolika: Bog je bio uz njega. Htio bih ovdje upravo o tome progovoriti, o otrovu koji često puta svatko od nas doživljava. Ja ću usporediti kalež kojim se slavi misa sa ljudskim srcem. Ljudsko srce je ono koje ljubi, koje se žrtvuje. Međutim, mi smo isto svjesni da u to ljudsko srce zna ući otrova. Nema goreg otrova kao što je mržnja, da ljudi bivaju zatrovani mržnjom, otrovom. Otrovani su! Onda kad je čovjek otrovan u srcu kako drugačije govori nego otrovno. To znači zajedljivo, uvredljivo... A to vi dobro znadete kad se u kući svađamo. Oni koji su se voljeli često puta najbolje znaju gdje može najgore boljeti. I tad se zatruju u srcu pa biraju tamo gdje najgore mogu ubosti. I to rani, to boli. O tome sam propovjedao i u Podmilačju za svetog Ivu. Kad te ono ujede za srce, to boli. To je teško liječiti. I mi smo ovdje na vrelu sv. Jakova da on koga je Bog sačuvao od otrova, u prvom redu i nas sačuva od otrova, otrova mržnje, otrova koji truje međuljudske odnose, otrova koji na svoj način one koji trebaju zajedno živjeti truje da se ne vole. Kako jedna djevojčica doživjevši da se svađaju tata i mama, a ona je izišla vani plačući: "Bože, zašto se ne vole oni koje ja toliko volim!" Evo svi mi se trebamo izliječiti od tog otrova koji nas znade tako zatrovati da mi jedni druge trujemo. Ovdje smo u prvom redu da se tog otrova oslobodimo i ti sv. Jakove koji te je Bog sačuvao od otrova i nisu te mogli otrovati, nastavio si i svjedočiti i propovijedati, i nama izmoli tu milost da se oslobodimo tog otrova, da kad se vratimo kući da se svi ukućani iznenade: što se to s nama dogodilo? Što se s nama dogodilo da mi više ne upotrebljavamo zajedljivu riječ, uvredljivu riječ, da iz nas zrači jedna plemenitost, jedna dobrota, nešto što osvaja. To se zove jednostavnost. Evo želim da se tako vratimo kući da možemo svjedočiti: naslonili smo se na Isusove grudi, odmorili smo se na Isusovoj ljubavi, izliježili smo svoje rane.

A onda na poseban način želim ovdje sve nas ohrabriti i u društvenom životu. često puta upravo te nepravde koju doživljavamo na svakom koraku. I pred zakonom nismo svi jednakoopravni, i pred međunarodnom zajednicom, gdje ona dvostruka mjerila upotrebljava, i pred svim strukturama vidimo da nema pra-

vde. Koji puta u opasnosti smo da se otrujemo, da nam se zgadi naša rodna gruda, naš dragi zavičaj, naš dom i ognjište. Danas želimo moliti sv. Jakova: Ne daj da nas otruje ta nepravda! Ne daj da nas otruje upravo to javno mnijenje koje nam oduzima naše dostojanstvo, naš ponos, naš identitet! Kako sačuvati ovo k'o što lastavica ima, da ne damo svoga gnijezda? Kako sačuvati da ove lijepo šume volimo, da ove naše potoke volimo, da ovu našu dragu grudu volimo? Reći ćete: Teško! Pa nije nikad bilo lako! Što bi nam sv. Jakov pričao u ono doba kad je morao se skloniti u ovu špilju i tu živjeti, postiti i pokoru činiti. K'o da je bilo lako tada? Ali nije bio skršen! I ona braća, koja su ga protjerala, on im se ispričava: Oprostite što vam nisam dao dobar primjer, što nisam bio svetiji među vama. To je nešto što osvaja. Ja bih htio da svatko od nas s ovog vrela sv. Jakova pođe kući hrabriji za život, da se ne boji života, da na neki način pronađe ovdje nadahnuće ovo što Isus poziva: Uzmite jaram moj! Pođite za mnom! Jaram, koji je to jaram? To je jaram Isusove ljubavi koja je spremna na žrtvu, da i mi budemo spremni uzeti taj Kristov jaram ljubavi i križa i suočiti se sa svim izazovima života. Znamo da nije lako, ali ne damo se skršiti, ne damo srušiti svoj ponos, ne damo se podijeliti, ne damo se posvađati, ne damo se zavaditi, ne damo unijeti mržnju međusobno. Mi želimo u ovoj zemlji svjedočiti upravo naše korijenje kršćanstva. I nedamo se obeshrabriti.

A onda bio sam sinoć posebno sretan. Smijem to ispovjediti. Krstio sam sedmo dijete u

mladih roditelja. To sam malo djelomice pričao u društvu svećenika zašto sam bio sretan. Bio sam sretan jer sam susreo roditelje koji se ne boje života. Nije lako zaraditi za sedam usta hranu. čini mi se da ovo vrijeme ima kruha, ima i ruha. čini mi se da nam fali samo duha. I ta radost koju sam sinoć doživio želim prenijeti u naše kršćanske obitelji upravo ono što smo danas molili u zbornoj molitvi: daj nam svetu radost života, da danas pođemo s ovog vrela iz vjere noseći radost života, da se ne bojimo života, da naša obiteljska gnijezda budu ispunjena cvrkutom ptica dječijih glasova, da se ne bojimo života. Neće nas nitko uništiti ako budemo hrabri pred životom. Zato na ovom vrelu sv. Jakova koji je bio tako hrabar za žrtvu, za postojanost u vjeri nek nam to izmoli, tu hrabrost za život, tu hrabrost za žrtvu tu postojanost u vjeri da je prenesemo na buduća pokoljenja.

Zato želim da svatko slušajući žubor ovog potoka sjeti se one krsne vode koja ga je oprala i ukorijenila u Crkvu, ukorijenila kao vjeru otaca, ukorijenila ga je u zajedništvo s Kristom, da svatko od vas u pravo po primjeru sv. Jakova, bori se protiv svakog otrova, da svatko od vas iz molitve i vjere ponese radost života, da to zračimo u svojoj obitelji, u društvu i ponosno stojimo i branimo svoj opstanak i opstojnost na svojoj grudi. Nemojete da lastavica bude pametnija od nas. Neka naše gnijezdo uvijek bude drago i sveto i hranimo tom ljubavlju buduća pokoljenja po zagovoru sv. Jakova. AMEN!

Marija Bistrica - hodočašće Vrhbosanske i Banja-lučke (Nad)biskupije, 11. listopada 2008.

Draga braćo u biskupstvu, draga braćo misnici, draga braćo i sestre po svetom krštenju!

Danas smo ovdje kod Marije Bistrice u nacionalnom svetištu. Zašto organizirati ovakvo jedno hodočašće? Više je razloga. U ovom vremenu kad nam nekako žele oprati pamet o jedinstvu identiteta hrvatske nacionalnosti i kad nam na neki način žele oprati pamet o radosti vjere u našoj povijesti, važno je da ovom sim-

bolikom pokažemo tu povezanost, tu vjeru našeg hrvatskog bića. Zato je lijepo da smo, ne samo iz ove dvije biskupije, nego iz drugih hrvatskih krajeva ovdje kod Marije kao kod kuće. Drugi važan razlog zašto organizirati jest posebni karakter. Rat nas je razbio! Razbio je obitelji, župske zajednice, naše krajeve i ovo je jedna divna prilika da se nađemo zajedno i oni koji su se skrasili u Hrvatskoj i oni koji su ostali u rodnom kraju i rodnom zavičaju, da se

ponovno nađemo zajedno, jer bit vjere je izgrađivanje zajedništva, a to je posebno uloga jedne majke. Majka povezuje obitelj i obiteljsku zajednicu. Danas smo mi ovdje da doživimo to povezivanje koje majka čini. Danas povezuje one koje je rat rastavio.

Rekoh na početku da smo donijeli svoje rane. Mi smo svjesni što nam je ovaj posljednji rat činio. Nismo uspjeli ni zaliječiti rane Drugog svjetskog rata jer nismo nikad pronašli sve one svoje poubijane na Križnom putu. Nismo ih dostojno sahranili. Za neke masovne grobnice ne smije se spominjati ni danas. Nismo te rane još zaliječili, a još pogotovo nismo zaliječili rane komunizma koji nam je prao pamet da zaboravimo svoju povijest, svoju kulturu, vjeru koju smo baštinili. Došao je ovaj nemili rat koji je tako prljavo nazvan, rat za teritorij, rat "etničkog čišćenja", a zapravo je bio rat zla gdje nas je tjerao iz našeg rodnog kraja i rodnog zavičaja. Bila su to gorka iskustva i trebamo to liječiti. Posebno ne dati se zavesti od te prljave politike koja nas želi uvjeriti da to nije naše da mi na to nemamo pravo na onu rodnu grudnu, na naše župe, na naše srušene crkve, na naše grobove predaka. Nažalost, kod mnogih su to uspjeli. Jednostavno su ogadili rodni kraj, rodni zavičaj. Pogotovo su uspjeli udaljiti grobove njihovih predaka. Ovdje želim probuditi tu svijest: nama je zajedno, ne protiv nekoga. Nama je zajedno u vjeri otaca. Upravo Marija je simbol našeg zajedništva jer se uvijek oko nje okupljamo kad se želimo ohrabriti. Posebno kad želimo otkriti nadu i ovo naše ovogodišnje hodočašće uzeli smo upravo geslo blaženog Alojzija Stepinca: "U tebe se Gospodine ufamo." želimo se obratiti Blaženoj Djevici Mariji, majci svetog ufanja, svete nade. Deset je godina kako je ovdje sluga Božji Ivan Pavao II. proglasio kardinala Stepinca blaženim. I on je nama bio simbol i u Drugom svjetskom ratu i za vrijeme komunizma, a danas nam je svjetiljka kao svjedok vjere i zato smo uzeli to geslo. Ako ikome, nama treba upravo ta nada, ta čvrstina vjere u ovome svagdanjem životu. Moram s tugom reći: ovih dana Katolički Tjednik je na naslovnoj stranici povodom desete obljetnice proglašenja blaženim dao divnu sliku blaženog Alojzija Stepinca, a onda su došle reakcije, nažalost i krugova Crkve, oni koji su bili suradnici s UDBOM, reagiraju: Zašto u BiH mi stavljamo tog blaženika kao sve-

doka vjere? želimo svjedočiti: on nam je bio svjetionik i ostao je svjetionik kako biti vjeran Bogu, kako biti vjeran Crkvi, kako biti vjeran vjeri otaca, svome hrvatskom narodu! Zato želimo upravo tu njegovu riječ, koja je ga je držala hrabro svjedočanski, uzeti u svoj život. Kršćanin ne gubi nadu! Nažalost, mi smo svjedoci da u tome svijetu često puta gdje nema nade, vlada strah, a gdje vlada strah, tamo čovjek gubi smisao za život i ponovno nam je potrebno vratiti smisao za život.

Vi znadete da sam ovih dana u Rimu na zasjedanju biskupske sinode cijelog svijeta. Glavna tema te biskupske sinode je riječ Božja. Ona je u službi Crkve. Od toga Crkva živi. To je poslanje Crkve naviještati riječ Božju. Prekinuo sam sinodu došao sam da svjedočim zajedništvo s vama. Upravo, želim na neki način i to prenijeti, to iskustvo sinode ovdje za ovo hodočašće. Marija je primjer kako se riječ Božja sluša i kako se na riječ Božju odgovara. Danas ste čuli Evandjelje. Jednostavno kaže: "Što god vam rekne, činite!" To je Marijina poruka. I danas je nama poruka. To je izvor nade: povjerovati Isusu, slijediti njegovu riječ, živjeti njegovu riječ. To je uporište naše. Zato smatram da ovo današnje hodočašće ne smije biti kao jedan lijepi događaj susreta, nego jedan zavjet: želimo Mariju poslušati. Ona nam je rekla: "Sve što vam Isus kaže, činite!" Mi želimo danas upravo tu riječ Božju, to Sveto Pismo uzeti kao svjetiljku svoga života, kao izvor nade. I to neka bude naš zavjet u osobnom životu. Sveto Pismo će biti moj najdraži molitvenik. One stare običaje gdje je svatko išao na misu noseći molitvenik, nažalost smo izgubili, ali ne samo da smo izgubili, noseći molitvenik na misu, nego smo uopće izgubili običaj upotrebljavati molitvenik, barem kod najvećeg dijela. Sada bih htio da taj molitvenik bude Marijina poruka. Pokušajmo čitati tu riječ Božju i vidjeti što nam ona poručuje, gdje je izvor nade, gdje je naša hrabrost, kako se hraniti u ovoj gladi za duhovnim. Vidimo kako je u globalizaciji svjetskoj glavna tema bio gospodarski napredak i interes. Sada je najedanput nastao val kraha. Urušava se to gospodarstvo. Ono na što su najviše stavljali uporište postaje nesigurnost. Svijet se trese od te groznice. Mi kao vjernici želimo poručiti toj Europi i Svijetu: naša sigurnost je Bog. U njega se ufamo! Tamo gdje nema Boga, nastaje strah, a gdje

nastaje strah, nije čudno da ljudi posegnu dizati ruku na sebe da skraćuju i sebi i drugima život, da toliko mafije, toliko kriminala vlada u stvarnosti. Zato želimo ukloniti taj strah jer Božja ljubav oslobađa. Što je drugo riječ Božja i Sveto Pismo, nego objavljena Božja ljubav. To nama Marija poručuje dajući svoga Sina. To je objavljena Božja ljubav, a tamo gdje je Božja ljubav, tamo vlada sigurnost, nutarnja sloboda, tamo vlada nada jer je uporište gdje istinski čovjek s Bogom računa. Zato želim da današnji povratak sa ovog hodočašća istinski bude poslušati Mariju, poslušati da Božja riječ istinski bude naš život, svagdanji život jer ne treba se bojati naviještati tu ljubav Božju. Ona oslobađa ne samo mene, nego i sredinu u kojoj živim. Zato mi poručujemo onima koji su nam oteli pravo na našu grudnu, krojili sudbinu i danas nas optužuju ako dižemo glas za naša prava, da se bavimo politikom, ovdje želim reći iz ovog svetišta, nećemo se prestati boriti za naša prava. Znam da smo slabi jer ne možemo u medije jasno i glasno reći da ne damo grobova svojih predaka, ne damo domova svojih obitelji, ne damo grude za koju su krv lili. Mogu zvati kako hoće imenom tu

državu, ali mi smo tu kod kuće. Zato želimo poručiti i svjetskim silama i domaćim koje često puta trguju s nama, postali smo sitniš u njihovim rukama, želimo im poručiti: imamo pravo biti ono što jesmo i ostati ono što jesmo na svome čuvajući vjeru otaca i noseći nadu za buduća pokoljenja! Razumjet ćete zašto mi je danas teško, jer upravo vrvi mi srce od informacija koje čujem kako smo postali za njih sitnica. Oni žele krojiti našu kapu. Zato vas hrabrim, nemojte se bojati složni biti i vjeru čuvati i nadu nositi i to na buduća pokoljenja prenijeti! Neka ovo naše hodočašće učini nas jačima i ovaj zavjet da poslušamo Marijinu riječ: "Ono što god vam kaže, činite!", da i ponesemo tu riječ Božju u naš svagdanji život, da obitelj osjeti da nosimo svjetlo vjere u sutrašnjicu. Ne damo se prepasti, ne damo se uništiti, ne damo se zbuniti, nego hrabro dok su ovakvi svjedoci vjere kao što su blaženi Stepinac ili sluga Božji Stadler ili toliki naši svjedoci vjere i mi želimo u ovim vremenima na našim prostorima ostaviti svijetli trag vjere. Zato i dolazimo ovdje jačati i svjetlo vjere u budućnost ponijeti. AMEN!

Nedjelja Krista Kralja,

Sarajevo: Katedrala - 23. studeni 2008., u 10:30

Draga braćo misnici, draga braćo i sestre!

Na početku ove svete mise, rekao sam da svetskujemo Krista Kralja i to je završetak liturgijske godine. Možda smo, kad čujemo taj naslov Krista Kralja, često puta opterećeni politikom, ljudskom stvarnošću, ali mi danas želimo potvrditi tko je taj koji ispunja jednu liturgijsku godinu? Sama riječ Božja koja se naviješta u Misi govori prorok Ezekijel da je on onaj dobar pastir koji traži izgubljeno, koji se bori za čovjeka. Sveti Pavao će uspoređivati Krista i Adama. Po Adamu je ušao grijeh, a po Kristu opravdanje. Zapravo želimo upravo ono što jest Krist, Bogočovjek, došao izjednačiti se s čovjekom kako bi čovjeka pobožanstvenio, ali još uvijek puno snažnije mi razumijemo kad se kaže da nas je došao osloboditi od zla, od grije-

ha. On je svojom mukom, smrću, uskrsnućem pobijedio grijeh i posljedicu grijeha a to je smrt. I tu leži tajna njegovog Kraljevstva, pobjeda nad zlom. Ali još puno dublje, on želi ući u život čovjeka. On se izjednačio s čovjekom po patnji koji traži svjetlo, koji je gladan, koji je izgubljen. I u biti sva liturgijska godina ide za tim da prepoznamo lice Kristovo, Božje lice, ono što Ivan Pavao II. u svojoj poruci na početku novog milenija upravo to poručuje: "Prepoznati Božje lice". Vi dobro znadete kad prepoznamo lice, to je identitet čovjeka. Preko lica ga znamo, a Božje lice u čemu je?

Današnje Evanđelje govori da je to Božje lice u prepoznavanju Boga u čovjeku. Tu je Isus vjere. Svaki dan mi polažemo ispit vjere. Ovi studenti, đaci, znaju dobro što znači spre-

mati ispit. Pitanje je hoću li znati ono što budem pitan. Mi pitanja znademo. čuli smo ih u Evanđelju, djela milosrđa. I to će biti naš ispit iz zrelosti. Jesmo li ga prepoznali? Možda ga nekako u otajstvu sakramenata prepoznamo kao otajstvo. Možda ga još prepoznamo slušajući riječ Božju, Objavu, ali mi kao ljudi često puta propadamo na ispitu: kako prepoznati lice Božje u čovjeku? Pa i sam povjerujem da nas on hrani. I zapravo smisao slavlja liturgijske godine jest osmisliti život, tražiti lice Božje. "Da, Tebe Gospodine tražim, Tvoje lice tražim", kaže psalmista. U biti u središtu života svakog zdanja, svake osobe jest upravo Krist koji je pobijedio zlo. Tu je njegovo Kraljevstvo. Kraljevstvo, kaže Origen, Kraljevstvo grijeha i Kraljevstvo Kristovo ne mogu zajedno. Neki se pitaju: Ma kako može biti Kraljevstvo Božje u nama, kako Isus kaže: 'U vama je!' Kako može biti u nama kad znademo da smo grješni!? Nije kraljevanje grijeha ako mi posrnemo, nije kraljevanje grijeha ako čovjek koji puta poklekne. Kraljevanje grijeha je kad čovjek ogugla na grijeh, pomiri se s grijehom, pa mu je svejedno bio on u milosti ili u grijehu. To je kraljevanje zla. I tu zapravo danas možemo nazvati jednom posebnom bolešću: indiferentnost čovjeka za svetinje, indiferentnost za Isusa Krista. živimo, iako znamo da on postoji, da se utjelovio i uskrsnuo, živimo kao da ga nema. I tu zapravo ne možemo u Kraljevstvo njegovo.

Zato je prevažno probuditi tu svijest vjere. On je ušao u moj život, on je u meni, on je u čovjeku, on je pobijedio zlo. I opredijeliti se za Krista to znači trajno stati u borbi protiv zla. Opredijeliti se za Krista znači trajno se opredi-

jeliti za svjetlo protiv tame. Opredijeliti se za Krista znači trajno se opredijeliti za čovjeka jer ga Bog traži i pomoći Bogu da ga nađe. Prvo da mene nađe, onda svakog od nas. Malo čudno, ali eto Bog poštuje slobodu i neće na silu u srce ljudsko. On kuca, kako kaže Knjiga Otkrivenja, kuca i sada čeka pred vratima. Ne znam jeste li doživljavali tu bol kada znaš da onaj kojega tražiš i kucaš mu na vrata, on ti neće otvoriti. Jednostavno te ignoriraju. To je strašno poniženje. To sam ja doživio kao svećenik blagoslivljajući kuće. To je tako jedan ružan osjećaj: Ne trebamo te! Što nam dosađuješ! I vraćam se i u sebi molim da mogu to poniženje prihvatiti. Bili su to teški dani u vrijeme komunizma kad su ljudi iz straha odbijali svećenika. Ali i sâm sam u ljudskosti svojoj doživio kako je to bolno biti odbijen sa vrata. A što je sa Sinom Božjim koji kuca!? On traži, on je pobijedio zlo i jedino je pobjeda u njemu i jedini smisao mog života je u njemu i jedina nada što ostaje je u njemu. I zato je prevažno prepoznati njegovo lice i svaki dan ponovno i ponovno polagati ispit vjere u svojoj molitvi, u sakramentima, u Euharistiji, u ljubavi prema bližnjemu: "Što god učinite jednomu od ovih najmanjih, meni činite!" Tu je naša pobjeda, tu je naša snaga. I zato želim da svetkujući Krista Kralja, otkrijemo i svoje dostojanstvo, dostojanstvo biti Kristov, dostojanstvo imati smisao života, dostojanstvo ne dati pobjedi zla, vjerovati u pobjedu dobra kojeg je Krist donio i biti u službi pobjede dobra. Kriste

Kralju, svojom ljubavlju vladaj našim savjestima i našim srcima. Vrati mir u naše duše, u naše obitelji, u naš život. AMEN!

Propovijed biskupa Ratka Perića na Svetoj misi u sarajevskoj katedrali Srca Isusova - 3. studeni 2008.

Za pokojne vrhbosanske nadbiskupe i biskupe te svećenike, redovnike i redovnice koji su djelovali u Vrhbosanskoj nadbiskupiji

Biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. dr. Ratko Perić uputio je prigodnu propovijed, 3. studenog u sarajevskoj katedrali Srca Isusova na Misi za pokojne vrhbosanske nadbiskupe i biskupe te svećenike, redovnike i redovnice koji su djelovali u Vrhbosanskoj nadbiskupiji.

ji. Spomenutu propovijed prenosimo u cijelosti:

"Na današnji dan, 3. studenoga, po odluci mjesnoga ordinarija nadbiskupa kardinala Vinka, još od 1996. godine,¹ ovdje u sarajevskoj katedrali Presvetoga Srca Isusova u svetoj se Misi sjećamo napose pokojnih nadbiskupa, pomoćnih biskupa i svećenika koji su učlanjenjem ili službom pripadali ovoj Vrhbosanskoj nadbiskupiji od 1881. do danas, kao i svih pokojnih redovnika i

redovnica. Bilo je do sada pokojnih pet nadbiskupa i četiri pomoćna biskupa, od kojih su dvojica postala nadbiskupima u Sarajevu, a treći biskupom u Ljubljani. Da kratko na njih podsjetimo.

Nadbiskupi

Josip Stadler (1843.-1918.), nadbiskup od 18. studenoga 1881. do 8. prosinca 1918. Pokopan ovdje u katedrali. Neki dan - 14. listopada - otvoreni su mu kanonski spisi i u Kongregaciji za proglašenje svetaca. Dao Bog da ga što prije vidimo i na oltaru.

Ivan Šarić (1871.-1960.) Najprije pomoćni biskup vrhbosanski (1908.-1922.), a onda nadbiskup do 1945. u Sarajevu, potom dvije godine s boravkom u Švicarskoj i u Madridu do smrti, 16. srpnja 1960. Kostu mu počivaju u crkvi na Marin Dvoru, od 1997. godine.

Marko Alaupović (1885.-1979), aktivni nadbiskup od 21. svibnja 1950. do 13. siječnja 1970., zatim umirovljenik do smrti, 18. travnja 1979. Pokopan ovdje u katedrali.

Smiljan Franjo čekada (1902.-1976.), pomoćni biskup vrhbosanski od 6. lipnja 1939. do 18. kolovoza 1940., zatim dijecezanski biskup u Skoplju od 18. kolovoza 1940. do 12. lipnja 1967., pa nadbiskup koadjutor vrhbosanski do 13. siječnja 1970. konačno nadbiskup u Sarajevu do smrti, 18. siječnja 1976. Pokopan u obiteljskoj grobnici na Barama.

Marko Jozinović (1920.-1994.), aktivni nadbiskup od 27. lipnja 1977. do 19. travnja 1990., umirovljenik u Dubrovniku do preminuća, 11. kolovoza 1994. Pokopan ovdje u katedrali.

Pomoćni biskupi:

Osim već spomenutih biskupa Šarića i čekade, koji su postali nadbiskupima, još su dvojica pomoćnih biskupa:

Anton Bonaventura Jeglič (1850.-1937), u Sarajevu od 14. srpnja 1897. do 24. ožujka 1898., potom aktivni biskup ljubljanski do 1930., umirovljenik do smrti, 10. srpnja 1937.

Tomislav Jablanović (1921.-1986.) od 16. studenoga 1971. do smrti, 10. rujna 1986. Pokopan je na Mirogoju u Zagrebu.

Apostolski administrator

Ćiril Kos (1919.-2003.), sedam mjeseci, od 19. travnja do 19. studenoga 1990.

Svećenici

Sjećamo se danas i svih pokojnih svećenika ove nadbiskupije, kojih su imena i kratki životopisi do travnja prošle godine objavljeni u monografiji ili nekoj vrsti Nekrologija svih dijecezanskih svećenika u posljednjih 125 godina.² U toj knjizi od 150 stranica donesena su imena 218 svećenika,

a od travnja prošle godine do danas preminulo je još šest svećenika: 2007. godine: Jozo Tomić 27. lipnja, Franjo Tomašević 6. kolovoza, Ivan Ćavar 2. studenoga (nađen mrtav u sobi); a 2008. godine: Josip Mikić 2. ožujka, Miodrag Mišković 15. travnja i Stjepan Džalto 24. rujna.

U ovu sv. Misu uključujemo sve pokojne svećenike ove nadbiskupije, od vlč. Viktora Baiera koji je u svećeništvu proživio 68 godina i mogao odslužiti oko 24.720 sv. Misa, ne računajući binacije, kao i vlč. Stipu Barišića koji je pošao na svoju Mladu Misu zakazanu za 9. srpnja 1945., ali je nije doživio, jer je prije mladomisničkoga slavlja bio pokošen partizanskim mitraljezom pred Žepčem.

Općinstvo svetih. I pravo je i spasonosno da ovih dana našega vjerničkog sjećanja na članove opće Crkve: one slavne na svetkovinu *Svih Svetih* kao i one na putu pročišćenja prema nebeskoj slavi jučer na *Dušni dan*, danas molimo posebno za biskupe i svećenike, predvodnike puka Božjega. Prikazujemo ovu sv. Misu Velikoga svećenika Isusa Krista - svetoga, nedužnoga, neokaljanoga, odijeljenoga od grješnika i uzvišenijega od nebesa. A svi ostali svećenici, i veliki i mali, danomice prinose žrtve najprije za svoje grijehе, a onda za grijehе svega naroda (Heb 7,26-27). Grijeh postavlja zapreku i zid između Boga i čovjeka. A Isus je jedini moćan ukloniti tu pregradu cijenom svoje neizmjerne krvne žrtve na Kalvariji koja se ovjekovječuje u presvetoj Euharistiji.

I ništa tako i toliko ne pomaže našim pokojnicima - biskupima, svećenicima i svim vjernicima - kao sv. Misa, beskrajna vrijednost Kristove presvete krvi i tijela. I ni na čemu nam naša pokojna braća nisu tako zahvalna kao na ovoj sv. Misi, koja im najviše pomaže ako su potrebni oslobođenja iz čistilišnih nevolja.

Prema učenju Isusa Krista svi ćemo biti podvrgnuti jednaku mjerilu suđenja. Ljubav prema bližnjemu! Ono što smo učinili za gladnoga, žednoga, bosoga, bolesnoga, neukoga, zatvorenoga, za stranca, to će se i nama vratiti u krilo. Što smo namjerno propustili, a mogli dobra učiniti, bit ćemo suđeni zbog svoje sebičnosti, neljubavi, nemilosrđa (Mt 25,31-46). A raskajanu razbojniku Isus izričito jamči "raj", i to toga istoga dana (Lk 23,43)

U svojoj prisposobi o bogatunu i siromašnom Lazaru (Lk 16,19-31) Gospodin ne navodi da je bogatun učinio ikakvo zlo jednomu Lazaru koji je svakim danom ležao pred njegovim vratima. Nije ga nikada udario nogom. Nije ga čak potjerao ispred kuće. Ali nije mu nikada učinio apsolutno

utno nikakva dobra: niti ga je ikada nahranio, niti napojio, niti mu dao konačište, niti ga obukao čak ni u rabljenu robu, niti mu čireve zavijao. Bogatun je bio osuđen i našao se "u teškim mukama u paklu" zato što je Lazara svaki dan očima vidio a nije ga nikada samilosnim srcem primijetio; zato što je pokraj njega dnevno tri puta prolazio, a nije se nikada ganuo na sućut i milosrđe. Jer "moći dobro činiti, a ne činiti - grijeh je" (Jak 4,17), grijeh koji uzrokuje odjelidbu od Boga.

Pisac *Poslanice Hebrejima* (11,6) kaže da je "bez vjere nemoguće omiljeti Bogu, jer tko mu pristupa, vjerovati mora da postoji i da je platac onima koji ga traže", tj. ne može se spasiti, ako ne vjeruje da Bog postoji i da dobro nagrađuje a zlo kažnjava; da je Stvoritelj-Uzdržavatelj i da je Sudac; da nas je stvorio i da se svakodnevno brine za nas po svome vječnom zakonu; da prati naš život i rad kako bi ga mogao božanski nagraditi.

U ovoj Godini sv. Pavla ovaj nas dan spomena na našu pokojnu subraču svećenike i biskupe, podsjeća na Apostolovo izlaganje vjerskoga nauka o sudu Božjem: dva puta piše da nam je "stati pred sudište Božje" da svaki od nas za sebe dadne Bogu račun (Rim, 14,10), odnosno "svima nam se pojaviti pred sudištem Kristovim da svaki dobije što je kroz tijelo zaradio, bilo dobro, bilo zlo" (2 Kor 5,10). Prva je, dakle, istina da ne možemo mimoići Božju vagu na kojoj ćemo se pojaviti, i gdje će se vagati naša dobra i naša loša djela. Odmah nakon smrti duša ide na sud: zadobiva raj ako je Božjem pozivu pozitivno i raskajano odgovorila, ide u pakao ako nije uopće odgovorila Božjim zapovijedima, a ide u čistilište da se njezina slaba ljubav pročisti od primjesa koje se čiste samo u Božjoj čistionici. A druga je istina da će nam se suditi o Sudnjem danu i uskrsnomu tijelu: kako smo kroz tijelo zaradili dobra ili zla. "A kad Sudac sudit stane, sve će tajne biti znane, sve grjehe pokarane",³ ali i sve vrline nagrađene!

Katolička nauka o zagrobnom životu. Bio je jedan papa, Ivan XXII. (1316.-1318.), koji se potkraj života priklonio "mišljenju" protiv općega

uvjerenja i teologije i Crkve, da i dobre duše pokojnika, odijeljene od tijela, ostaju "u tamnom zraku",⁴ vide doduše Kristovo čovječstvo, ali ne božansku bit i slavu. To će vidjeti tek nakon Sudnjega dana, kada se ponovno sjedine s uskrsnim tijelom. Pozivao se na novozavjetnu knjigu *Otkrivenja* (6,9) koja kaže: "vidjeh pod žrtvenikom duše zaklanih zbog riječi Božje i zbog svjedočanstva što ga imaju". Tvrдио je dakle da besmrtnne duše, nakon odvojenja od smrtnoga tijela, čekaju sudnji dan, "pod žrtvenikom", bez kazne i bez nagrade. U više je svojih govora (1331.-1333.) to iznosio. čak je i knjižicu izdao u kojoj je sve to ponavljao. Dan prije svoje smrti, 3. prosinca 1334., pred skupom kardinala svečano je opozvao svoje privatno mišljenje u apostolskom pismu koje je objavio njegov nasljednik Benedikt XII.⁵ U pismu kaže: "Ispovijedamo dakle i vjerujemo da su duše, očišćene i odvojene od tijela, u nebu, nebeskom kraljevstvu i raju, te s Kristom, okupljene u društvu anđela, i prema općem zakonu, gledaju Boga jasno licem u lice, koliko to dopušta stanje i položaj odvojene duše...; nasuprot pak, ono što, i ukoliko, bi odstupalo od postavki katoličke vjere, odredbi Crkve, Svetog pisma ili dobrih običaja, ili od čega toga, željeli bismo da nije izrečeno, te to nikako ne odobravamo nego odbacujemo; a ništa manje i sve što smo rekli i napisali o bilo kojem predmetu, na bilo kojem mjestu i u bilo kojoj ulozi koju imamo ili smo do sada imali, podlažemo odredbama Crkve i naših nasljednika".⁶ Ovdje nam je očito da je svatko podložan nauci Svetoga Pisma i vjeri Crkve, kakva god ranga on u Crkvi bio, i nitko ako želi biti katolik ne može imati drugu vjeru od vjere Crkve.

Stoga mi molimo da duše naše braće, biskupa i svećenika, redovnica i redovnika, koje su odvojene od zemaljskoga tijela, gledaju lice Božje, da bi se jednom ponovno povezale s uskrsnim tijelom i uživale svu vječnost u Očevu domu. U tome im pomogle i sve njihove patnje propačene i sva dobra učinjena na ovome svijetu, a Gospodin im bio milosrdan i milostiv s obzirom na sve njihove propuste i mane. Amen." (kta)

1. Vrhbosna, 2/1997., str. 134. Te je 1996. godine 3. XI. bila nedjelja, pa je spomen prenesen na 4. XI.

2. F. Marić (gl. ur.), Gdje su oni stali, mi nastavljamo. Pokojni svećenici od 1882. do 30. 4. 2007. Zagreb, 2007.

3. Iz himna Dies irae, dies Illa - U dan onaj, u dan gnjeva.

4. C. Pozo, Eshatologija, Sarajevo, 1997., str. 412. (prijevod A. Šarić).

5. Giovanni XXII., u: Enciclopedia dei Papi, Roma, 2000., vol. II., str. 521.

6. DS 991; Zbirka sažetaka, đakovo, 2002., str. 260-261 (prijevod Lj. Plačko).

Rastava supružnika uz trajanje ženidbenog veza

Uz mnoge druge poteškoće, danas pastora- lni djelatnici sve više imaju nevolja s rastavljenima. Nekada se to dogodi ubrzo nakon vjenčanja, nekada provedu par godina i steknu djecu, a onda se razidu. Imamo puno slučajeva gdje je jedna strana stvarno nevina i nedužna, a druga je uzrok svemu. često, međutim, krivnje ima na obje strane. Rjeđi su slučajevi da se, pod pritiskom ili savjetom drugih, ne isključivši dakako i same svećenike, ipak pomire i nastave zajedno. No neki se kasnije ponovo rastanu, iako su i sami svjesni da su brak sklopili sakramentalno. Prema tome je njihova ženidba čvrsta i valjana, a rastava je samo izlaz iz nekih, za jednoga od njih, ili za oboje, nesavladivih poteškoća. ZKP za takve slučajeve ima odredbe pod naslovom **“Rastava uz trajanje ženidbene veze” (kan. 1151-1155)**, a stari CIC je to označavao kao “rastavu od stola i postelje”.

Premda je većina naših župnika i pastoralnih djelatnika završila studij teologije, pa i kanonskog prava, u vremenu otkada je novi Zakonik na snazi (prva nedjelja Došašća 1984. god.), ipak se često, kad su takvi slučajevi u pitanju, ne ravnaju po kanonskim odredbama. Ima puno improvizacije, vlastitih odluka i ponašanja, koja nisu usklađena s propisima Crkve, a toliko je razlika od slučaja do slučaja, pa i sami vjernici ne znaju što je pravo i što, po crkvenim odredbama, treba raditi u tom slučaju. Stoga mi je namjera obraditi ovdje te odredbe, kada i Ordinarij objavljuje jedinstven propis, dakako u skladu tih kanona, koji bi bio onda obvezatan za sve.

1. ZKP prije svega u kan. 1151. poziva ženidbene drugove na pravo i dužnost čuvati zajednički ženidbeni život, dodajući: *osim ako ih ispričava zakoniti razlog*. Pod tim *“zakonitim razlogom”* podrazumijeva se nadošla opravdana situacija: da jedno mora ići negdje na posao, na studij, nažalost možda i u zatvor ili u vojsku, na duže putovanje ili liječenje itd. Uglavnom se misli na slučajeve kada nije ni nakan ni želja da se rastanu, ali te nadošle privremene nevolje jednostavno to nametnu. Niti oni, niti Crkva i župna zajednica to smatra rastavom, iako je ona često od života nametnuta i uvjetovana kruta stvarnost. To se i ne smatra rastava.

2. Kan.1152. govori o slučajevima preljuba. Dakako, da je taj grijeh teška uvreda i nepravda prema bračnom drugu i prekršaj svečano izražene prisege na dan vjenčanja pred vjenčateljem i svjedocima i to pred oltarom, često puta i uz zakletvu na križ, kada su i jedno i drugo izgovorili da će se *“ljubiti i poštivati sve dane života svoga”*. Ovaj kanon, unatoč teškog grijeha nevjere i prijevare, savjetuje nevinoj bračnom drugu da *“potaknut ljubavlju i zauzet za dobro obitelji ne uskrati oprostjenje preljubničkoj strani i ne prekida zajednički život”*. Međutim ne uskraćuje joj pravo na rastavu, ali pod slijedećim uvjetima: a) da nije osobno pristala na preljub; b) da nije dala povoda za to; c) da i sam(a) nije načinio(la) isti grijeh; d) da nije izričito ili prešutno oprostila (a smatra se da to jest, ako je nakon grijeha s bračnim drugom bila intimna, ili nastavili mirno živjeti preko pola godine.

Ako je ipak nevina strana napustila bračnu zajednicu, po zakonskom propisu (kan. 1152, 3 §), u roku od 6 mjeseci mora *“pokrenuti parnicu kod mjerodavne crkvene vlasti”*. Ovdje se misli na Ordinarijat ili na crkveni sud, a oni će prerosuditi da li se *“može nedužni drug navesti da oprost i trajno ne produži rastavu”*. Na Ordinarijatu je, kada zahtjev nevine stranke stigne, da procijeni da li slučaj, na temelju molbe i dopisa župnika, riješiti administrativno, ili ga predati sudu. Prvo bi značilo da Ordinarij osobno sve odvagane i odgovori župnom uredu, a ovaj opet taj odgovor saopći nevinoj stranki, još bolje da joj uruči kopiju Ordinarijeva odgovora, kojeg bi imala kao dokaz i potvrdu rješenja u možebitnim kasnijim poteškoćama s drugim svećenicima, posebno kada su u pitanju sakramenti sv. Ispovijedi i Pričesti.

U težim i zamršenijim slučajevima Ordinarij stvar može predati sudskom vikaru i onda ide sudski postupak, što uključuje: suradnju branitelja ženidbenog veza, saslušanje nevine stranke i svjedoka, po mogućnosti i optužene stranke, pa se donosi sudsko rješenje. Kan. 1693. određuje da za takve slučajeve može biti *“usmeni parnični postupak”*, ali i ovdje kan. 1695. preporuča sucu *“kadgod nazre nadu u dobar ishod, neka upotrijebi pastoralna sredstva da se ženidbeni drugovi izmire i privole da uspostave*

zajednički život".

Iz same stilizacije kanonskih odredbi, makar je preljub težak grijeh i pronevjera zadane ljubavi, trebalo bi sve učiniti da nevinna strana oprosti. No ipak ne smije biti prisila i primoravanje na to ni od koga, pogotovo ne od svećenika ili Ordinarija pa ni od crkvenog suca. Teško je, naime procijeniti, kolika se rana stvorila na duši nevine strane i kako ona gleda na tu nepravdu. Savjetovati se i moliti može, ali je treba prepustiti vlastitoj odluci i vlastitoj savjesti. Bitnije je, međutim, shvatiti, makar je i preljub u pitanju, da se ni nevinna strana ne može rastaviti na svoju ruku, nego i taj jadni slučaj treba "uokivirati" Ordinarijevim ili sudskim otpisom i tek je tada stvar "okončana", što znači da ona tek iza toga može ići na sakramente Pomirenja i Pričesti.

3. Kan. 1153. govori o svim drugim slučajevima koji bi mogli biti razlog rastave uz trajanje ženidbenog veza. Zakonik spominje tjelesnu ili duševnu pogibelj drugog ženidbenog druga ili djece, pa preteški zajednički život te dodaje da sve to "pruža ženidbenom drugu zakoniti razlog da se rastavi". No kanon i ovdje dodaje načine kako i kada bi to moglo biti: a) prema odluci mjesnog ordinarija; b) u slučaju velike pogibelji radi odugovlačenja može se rastaviti i po vlastitoj odluci. Kanon, kako je oblikovan, predviđa redovni i izvanredni put rastave. Treba dobro uočiti kako je odredba stilizirana. Ako su nadošle nevolje i teškoće i zajednički život postao nemoguć, onda bi nevinna stranka, prije rastave, trebala slučaj iznijeti Ordinariju (dakako posredstvom vlastitog župnika) i moliti dopuštenje rastave.

Ovo jest idealno zamišljeno i "uzakonjeno", ali smo svjesni činjenice da nitko od naših vjernika tako ne radi i jedva da će se tako i ubuduće ponašati, osim ako bi bili stvarno temeljito poučeni i imali izgrađenu kršćansku savjest. Međutim, što ne poznavanje ovog i ovakvog kanonskog propisa, što nevolje života razlog su da postupaju, kako i kanon kaže "prema vlastitoj odluci". Oni to učine, mi tek kasnije čujemo i doznamo, možda nam to ispričaju na sv. Ispovijedi i jednostavno nas stave pred gotov čin: rastali smo se!

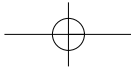
Iz kanona nije jasno, da li u slučaju takve rastave prema vlastitoj odluci ostaje naknadna obveza tražiti pristanak crkvene vlasti, tj. neka vrsta "uzakonjenja" novog stanja. Neki pravni-

ici stavljaju naknadno obraćanje Ordinariju kao bitni uvjet za to, koji nevinu stranku obvezuje na pisanje molbe preko župnog ureda,⁷ dok se drugi tumači gornje zakonske odredbe ne izjašnjavaju o tome. No logika je jasna: ako se za slučaj preljuba izričito traži obraćanje Ordinariju, isto to mora biti i u ovom slučaju, koji je moralno često puta manje težak od samog čina preljuba.

Posebno je važno, u rješavanju takvih slučajeva poštivati odredbu kan. 1154. U slučaju ovakve rastave "treba se uvijek prikladno pobrinuti za potrebno uzdržavanje i odgoj djece". Kada nevinna stranka piše Ordinariju molbu, kada župnik na bilo koji način posreduje u rješavanju slučaja, neka mu prvotna zadaća bude upravo to: ima li djece, što je s njima, tko će voditi brigu o njima, tko ih odgajati i uzdržavati. Ako se nevinna stranka prihvaća te zadaće, to je opravdaniji razlog župniku da njenu molbu preporuči, a Ordinarijatu da rastavu dopusti te takvoj osobi omogući sakramentalni život. Ako, međutim, ona to ne prihvaća ili neće da zna ništa o zajedničkom potomstvu, jedva da bi župnik tu trebao posredovati za dobivanje pozitivnog rješenja i nešto pisati Ordinarijatu, a ako već bude primoran to učiniti, neka rekne istinu, da je Ordinarijat zna.

Još je važnije uzeti u obzir odredbu 2. § tog kanona 1153., a ona određuje: da u "svim slučajevima, pošto prestane razlog rastave, treba ponovo uspostaviti zajednički ženidbeni život, osim ako crkvena vlast odredi drukčije". Pomirenja su inače teška, i opraštanja uvreda najčešće su teža od bilo kakvih postova, žrtava i "zavjeta". Kako takvo nešto tražiti od nevine stranke, pogotovu kad nemamo sigurnost o temeljitoj promjeni života one druge stranke koja je prouzrokovala rastavu. Treba tu puno razboritosti, upornosti, razgovora, a iznad svega Božje milost i jake vjere. No zakonska odredba je ovakva i s njom treba računati a također je protumačiti objema strankama pa vidjeti što se može učiniti.

Dakako da su sve ovakve rastave teški i izvanredni slučajevi, pa je razumljiva tolika opreznost rezerviranost Crkve prema njihovu rješavanju, a s druge strane stalno nastojanje da dođe do pomirenja, zato što je brak sakrament i svetinja, djelo Božje, jer on je njih dvoje združio. Zato kan. 1155 ponovo savjetuje i naglašava da je "pohvalno drugog ženidbenog druga

primiti natrag u ženidbeni život... te se odreći prava na rastavu”.

Međutim, najčešći je problem što su pastoralni djelatnici, prvotno župnici i ispovjednici “via facti”, neizravno preko nekih drugih naknadno doznali za rastavu, ili su to čuli prilikom sakramenta Pomirenje, a ta rastavljena osoba se već odavno ispovijeda i nitko je do sada nije niti vratio sa sakramenata, niti je upozorio - poučio što i kao treba postupati. Još je teže ako svaki svećenik postupa po “vlastitom uvjerenju, znanju i savjesti”, a među nama i našim stavovima ima tolikih razlika! Opasnost je, posebno kad su ovakvi problemi u pitanju,

da nam sve izmakne ispod nadzora i da se čvrstoća, te svetost ženidbenog saveza potpuno relativizira. Bilo bi dobro da, pročitavši ovo tumačenje i primivši Ordinarijevu odredbu, koja je usklađena s kanonskim propisima, pastoralni djelatnici i ispovjednici o tome razgovaraju na koronama i prigodom zajedničkih ispovijedanja, te usklade stavove. Ako i imaju drugačije mišljenje, radi općeg dobra, neka se prilagode onom što je kanonima “uzakonjeno” a dopisom Ordinarijata pojašnjeno te određeno da se tako postupa.

Dr. Pero Pranjić, sudski vikar

Izješće sa sjednice Pastoralnog vijeća VN

Sarajevo, 27. rujna 2008.

U prostorijama Nadbiskupskog Ordinarijata vrhbosanskog u subotu, 27. rujna održana je treća po redu redovita godišnja sjednica Pastoralnog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije. Sjednica je počela molitvom koju je predvodio Vinko kardinal Puljić, nadbiskup vrhbosanski.

- Sjednici nije nazočila gđa Slavica Antolović koja se ispričala jer ima malo dijete i teško ga je ostaviti samoga i pomoćni biskup vrhbosanski mons. dr. Pero Sudar koji je toga dana bio u Bakićima radi blagoslova vozila i prof. dr. Šimo Maršić, koji je bio odsutan radi pastorala mladih i prof. dr. Klara Ćavar.

Kardinal Puljić je na početku pojasnio kako je došlo do promjene pojedinih članova ovoga Vijeća jer su uslijedile promjene svećenika u župama i njihovim službama. Potom su predstavljani članovi nazočni sjednici. Kardinal Puljić je potom izrazio žaljenje što pojedini pozvani i dekretirani članovi Vijeća niti su se odazvali sjednici niti su se pismeno ispričali.

Izostali su:

- Luka Marić, brčanski dekanat
- Drago Jurišić, derventski dekanat

- Stjepan Stanić, doborski dekanat
- Marin Zakušek, sutješki dekanat
- Ilija Živković, šamački dekanat
- Ivica Cvitanović, travnički dekanat
- gosp. Mato Tadić

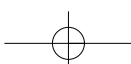
Umjesto imenovane predstavnice svjetovnih katoličkih udruga i ustanova gđice Ilijane Budimir sjednici je nazočila gđica Ivana Vidović.

Dnevni red Sjednice je bio slijedeći:

1. Čitanje zapisnika s prošle sjednice
2. Analiza pastoralnog djelovanja po župama u 2007. god. prema prikupljenim podacima, te prijedlozi za poboljšanje (Gosp. Perica Jukić)
3. Organizacija hodočašća u Komušinu za osobe s posebnim potrebama
4. Prijedlozi naziva i slavlja naredne pastoralne godine
5. Razno

Nakon zapisnika s prošlogodišnje sjednice, koji je usvojen bez primjedbi, prešlo se na prvu točku dnevnog reda. Gosp. Perica Jukić je napravio Analizu pastoralnog djelovanja. Od 150 župa upitnik su ispunile 103 župe. Nakon predstavljene Analize slijedila je rasprava u kojoj je rečeno da je napravljen velik posao, da se

7 “Ako bi stvar bila nužna, i ako bi čekanje Ordinarijeva odgovora značilo opasnost, nevina stranka se može rastati po vlastitoj odluci, ali istovremeno podnijeti zahtjev Ordinariju” (Luigi CHIAPPETTA, tumačenje ovog kanona u : Il codice di diritto canonico, svez. 2, . izd. Dehoniane, Napoli, 1988. g. , str. 281.

analiza neće raditi svake godine, ali da će se pojedini podaci osvježavati i tražiti po župama prema pastoralnim prioritetima i potrebama. Naglašena je neodgovornost i zabrinutost da 50-ak župa nije ispunilo i uradilo traženi upitnik jer bi podaci bili potpuniji i stanje jasnije. Rečeno je da ova analiza nije statistika nego dobra podloga za razradu daljnje strategije pastoralna. Bilo je komentara da je upitnik koji je poslan župama bio prekompliciran i da bi ga trebalo ubuduće pojednostavniti. Zaključeno je da je napravljen obiman i koristan posao, da župnicima može biti poticaj kad vide što i kako se radi u drugoj župi. Rečeno je također da treba dati veću važnost radu volontera u župi i uozbiljiti rad ŽEV-a i ŽPV-a. Zaključeno je da će Odbor izabrati i predložiti temu za analizu.

Zatim se prešlo na treću točku dnevnog reda organizacija hodočašća u Komušinu za osobe s posebnim potrebama. Izražena je bojazan je li Komušina adekvatno mjesto radi nepostojanja tehničkih uvjeta za osobe s posebnim potrebama, što je navelo na razmišljanje i prijedlog da se u župama dadne veća pozornost u pastoralu osobama s posebnim potrebama, kao i da se, koliko je moguće stvaraju bolji tehnički uvjeti za takve osobe. Svakako ovim

osobama i bolesnicima uopće treba pristupiti s posebnim senzibilitetom i budno paziti da ne postanu predmetom bilo kakvih manipulacija, a mjesto koje se izabere treba dodatno urediti i imati infrastrukturu da se osobe s posebnim potrebama mogu ugodno osjećati i normalno kretati. Treba realizirati ovu ideju i vidjeti kakav će biti odziv.

Četvrta točka dnevnog reda je bila: Prijedlozi naziva i slavlja naredne pastoralne godine. Izneseno je nekoliko prijedloga: pastoral bolesnika, godina solidarnosti, povijest kršćanstva u BiH. Tražen je slogan i predložen memorija za solidarnost. Budući da su neki predlagali da tema treba biti pastoralna jer je predlaže pastoralno vijeće zatraženo je od svih koji su dali prijedloge da ih i obrazlože i pošalju Predsjedniku vijeća.

Pod točkom razno predsjednik vijeća uzoriti Kardinal je iznio neke praktične informacije pastoralnog kalendara. Neki termini su stalni.

Na koncu susreta kardinal Puljić je svima zahvalio na dolasku i sudjelovanju te zaželio sretan put.

*Mr. Luka Tunjić
generalni vikar*

Izvešće sa sjednice SVVN

12. studenoga 2008.

Prema predviđenom programu Nadbiskupskog Ordinarijata Vrhbosanskog (br. 1144/08) 12. studenog 2008. u prostorijama Ordinarijata održana je Sjednica Svećeničkog vijeća Vrhbosanske Nadbiskupije, kojom je predsjedao nadbiskup, uzoriti Kardinal Vinko Puljić. Vlč. Marko Majstorović, pročitao je zapisnik s prošlogodišnjeg zasjedanja Svećeničkog vijeća koji je i usvojen. Uzoriti gospodin Vinko kardinal Puljić, nadbiskup vrhbosanski, pozdravio je sve nazočne i zahvalio na prisutnosti, te je potaknuo sve članove vijeća da daju svoj doprinos na ovom zasjedanju kako bi rad vijeća bio što plodonosniji.

1. "Rastava uz trajanje ženidbenog veza" (kan. 1151-1155). Pričest rastavljenih - ujednačavanje pastoralne prakse. Dr. Pero Pranjić je u

uvodu u temu naglasio da danas, uz mnoge druge teškoće, pastoralni djelatnici sve više imaju nevolja s rastavljenima. Nekada se to dogodi ubrzo nakon vjenčanja, nekada provedu par godina i steknu djeca, a onda se raziđu. Ima puno slučajeva gdje je jedna strana stvarno nevinna i nedužna, a druga je uzrok svemu. često, međutim, krivnje ima na obje strane. Rjeđi su slučajevi da se, pod pritiskom ili savjetom drugih, ne isključivši dakako i same svećenike, ipak pomire i nastave zajedno. Mnogi se kasnije ponovo rastanu, iako su i sami svjesni da su sklopili brak slobodno i svjesno pa prema tome i sakramentalno. Prema tome je njihova ženidba čvrsta i valjana, a rastava je samo izlaz iz nekih, za jednoga od njih, ili za oboje, nesavladivih teškoća. ZKP za takve slučajeve ima odredbe

pod naslovom "Rastava uz trajanje ženidbene veze" (kan. 1151-1155), a stari CIC je to označavao kao "rastavu od stola i postelje". Obzirom na pastoralnu praksu, naglasio je Dr. Pranjić, ima puno improvizacije, vlastitih odluka i ponašanja, koja nisu usklađena s propisima Crkve, a toliko je razlika od slučaja do slučaja, tako da ni sami vjernici ne znaju što je pravo i što, po crkvenim odredbama, treba raditi. Stoga mi je namjera obraditi ovdje te odredbe, a i Ordinarij će objaviti jedinstven propis, dakako u skladu spomenutih kanona, koji bi bio onda obvezatan za sve, rekao je Dr. Pranjić. Nakon predstavljanja i tumačenja kann. 1151-1155, i rasprave vijećnika, zaključeno je da Ordinarij objavi jedinstveni propis na temelju crkvenog zakona koji će biti obvezan za sve pastoralne djelatnike.

2. Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici - Smjernice BK BiH. Uvodničar u ovu temu bio je Dr. Šimo Maršić, koji je na početku naglasio da naši biskupi žele ovim Direktorijem posvijestiti nama pastoralnim djelatnicima i svim našim vjernicima važnost sakramentalne kateheze, kako bismo svi dublje uronili u otajstvo što sakramenti vidljivo označuju. Ove smjernice nisu zbirka normi iz pastoralnih sakramenata nego upute kako osnažiti veće poštovanje liturgijsko-pastoralnih normi. One su poziv našoj Crkvi da zajedno i ozbiljno "preispita" cjelokupni sakramentalni pastoral i uskladi ga s normama crkvenog Učiteljstva. Biskupi naglašavaju potrebu temeljite pripreme svećenika za slavlje, te ističu važnost poštovanja raznolikosti liturgijskih službi, što znači da stimuliraju i laičke službe u pripremi za slavlje sakramenata kao što su: liturgijska inicijativna skupina, asistenti/animatori u pripremi i u samom slavlju. Za takve suradnike, osobito ako nisu završili teološki studij, valja organizirati usavršavanje kroz posebne seminare odnosno škole. Jedan od najvećih problema je što se sakramenti ne shvaćaju kao jače pritjelovljenje Kristu u njegovoj zajednici vjernika, odnosno kao uvođenje u vjeru i život kršćanske zajednice, već kao neki privatni čini. Nakon što je Dr. Maršić ukratko predstavio naglaske biskupa za pastoralnu praksu obzirom na pojedini sakrament, razvila se diskusija vijećnika, u kojoj je jasno naglašeno da je potrebno da smjernice izražene u ovom

Direktoriju zažive u pastoralnoj praksi. Potrebno je, dakle, da smjernice Direktorija budu prisutne kao teme na različitim susretima pastoralnih djelatnika, posebno dekanatskih korona, zaključio je Nadbiskup.

3. Pavlova godina - prijedlozi pastoralnih aktivnosti. Mr. Luka Tunjić, generalni vikar, je u uvodu u ovu temu iznio konkretne prijedloge pastoralnih aktivnosti koje je moguće ostvariti u župnoj zajednici, dekanatu, arhidikonatu i na razini nadbiskupije tijekom Pavlove godine. Tako je Mr. Tunjić predložio da susreti svećenika budu više formacijskog i molitvenog karaktera, a posebnu bi brigu trebalo voditi o permanentnom duhovnom i intelektualnom usavršavanju mladih svećenika. U istom duhu bi se mogli organizirati duhovne obnove, susreti, hodočašća i različite seminare formacije za mlade na župnoj i dekanatskoj razini, zatim za obitelji i za volontere. Mr. Tunjić je, također, potaknuo na razmišljanje o duhovnoj obnovi za krizmanike, te naglasio da je Pavlova godina, na poseban način, izazov za Crkve posvećene sv. Pavlu. Nakon rasprave vijećnika na temu zaključeno je da župe posvećene sv. Petru i Pavlu predlože programe proslave godine sv. Pavla hodočasnicima, te da se promisli o organiziranju hodočašća na grob sv. Pavla u Rim i putovima sv. Pavla u Grčku i Tursku za različite skupine s područja Nadbiskupije.

Nadbiskup je pod točkom Razno potaknuo vijećnike na promišljanje o prijedlogu za sljedeću pastoralnu godinu, te je nakon izrečenih prijedloga zaključio da je prijedlog teme pokore i pomirenja s Bogom i ljudima zanimljiv i od velikog značenja u današnjem vremenu. Nadbiskup je nakon toga vijećnike upoznao s novim pastoralnim kalendarom, osvrnuvši se na termine krizmi, i neke druge važnije termine: nedjelja caritasa, katehetska nedjelja, susreti pastoralnih i ekonomskih vijeća, dan posvete ulja, susret župnih zborova, ministranško zborovanje, susret hrvatske katoličke mladeži u Livnu, 9. svibnja 2009. Nakon rasprave pastoralni kalendar za sljedeću godinu je i usvojen od strane vijećnika.

*Dr. Šimo Maršić
Tajnik SVVN*

Dekani Vrhbosanske nadbiskupije sudjelovali u godišnjem zasjedanju

Sarajevo, 19. 11. 2008.

U srijedu, 19. studenoga ove godine održan je godišnji susret dekana Vrhbosanske nadbiskupije, pod predsjedanjem uzoritog kardinala Vinka Puljića, nadbiskupa vrhbosanskog. Susretu su u prostorijama Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog nazočili svi dekani, osim derventske i usorskog, koji su zbog zdravstvenih razloga bili spriječeni. Na početku susreta kojem su nazočili i generalni vikar mr. Luka Tunjić i kancelar Marko Zubak, uzoriti kardinal je pozdravio i zahvalio svima na sudjelovanju, te istaknuo važnost dekanske službe. "Dekani su vikari na terenu u pomoći pri upravljanju i vodstvu Nadbiskupije", rekao je Kardinal, a zatim stavio naglaske na bitne zadatke dekanske službe kako to predviđa Pravilnik objavljen 1997. g. Između ostaloga je podsjetio da dekani organiziraju proljetne i jesenske zajedničke korone, nazoče primopredaji župnika i obavljaju vizitacije u ime ordinarija, koordiniraju pastoral i brinu se za dobro kolega svećenika, posebno kada se netko razboli ili umre, dekan je prvi taj koji javlja Nadbiskupiji. Uz ove postojeće zadatke i obveze dekana, Kardinal je istaknuo i važnost brige za nova duhovna zvanja, organiziranje tečajeva za brak, organizacija caritasa.

Potom su uslijedila izvješća dekana pojedinačno o aktualnom stanju u dekanatu, problemima, događajima i novim pastoralnim idejama i programima, te prijedlozima za proljetnu koronu. Posebna tema bila je Usavršavanje animatora pastora mladih. Izražena je radost i podrška ovom projektu, te brojni već vidljivi plodovi u kojem je do sada sudjelovalo 29 župa s 50 animatora, ali i poteškoće i nejasnoće vezane uz ovaj projekt. Nadbiskup je ponovio da to nije dovoljan rad s mladima samo kroz ove radionice, niti samo kroz djelovanje "Frame"- Franjevačke mladeži, nego pastoral mladih treba biti svestran i sveobuhvatan, planiran i koordiniran. Na prigovor da je sve centrirano u Sarajevu, Nadbiskup je kazao kako se moralo od nekud početi, a da je želja što više ići na teren, no svaki program je potrebno raz-

raditi i predložiti, a sve ono što je moguće i prihvatljivo i za što ima uvjeta na terenu, rado će podržati.

Ramski dekan preč. Franjo Ivandić istaknuo je bogatu izdavačku djelatnost u proteklom razdoblju ovog dekanata: Uzdol je izdao Spomenicu župe, koja je predstavljena na više mjesta i dobio asfalt, što je veoma važno za ovaj kraj, te župa i samostan u Rami više izdanja: "Urežnjaci iz Rame" i knjiga pok. Fra Bone Ravlića, a slavljene su i dvije Mlade mise u ovom dekanatu u Rumbocima fra Ivica Baketarića i u Prozoru vlč. Dragana Jurića. U tijeku su radovi iznutra župne crkve u prozoru i izvana na župnoj crkvi Rama-Ščit. Kreševski dekan preč. Marko Perić upozorio je na drastičan pad nataliteta, istaknuo važno i pozitivno djelovanje TVKIS, a časne sestre SMI primaju vikendom neokatekumenske zajednice.

Šamački dekan preč. Bartol Lukić je također upozorio na negativan prirodni priraštaj u ovom dekanatu, ali unatoč tome slavljene su dvije Mlade mise u Tolisi i polaganje prvih zavjeta iz Oštre Luke-Bok, nakon 30 godina, dok je župa Tišina proslavila 150 godina župe u kojoj je sudjelovao biskup Sudar. Sarajevski dekan preč. Ivo Paradžik upozorio je na sve češće provale u crkvene institucije: župu Stup više puta, Franjevačku teologiju i Sestre u Karmelu na Stupu, a policija pokazuje nezainteresiranost. Istaknuo je i problem nezaposlenosti mladih. Crkva čini što može, u brojnim župama se obnavlja i radi, caritas pomaže siromašne, bolesne i napuštene kroz pučke kuhinje i patronažne službe.

Tuzlanski dekan preč. Pero Ilkić ističe dobru suradnju između svećenika i vjernika, iako su im problem sprovodi koji se neujednačeno vode, te su iznijeli jedinstven stav oko toga i traže blagoslov uzoritog kardinala. Ističe molitvenu akciju ponedjeljkom kroz adoracije za svećenike, redovnike i redovnice koje organizira svaka župa.

Brčanski dekan preč. Veselko župarić iznosi molitvene i pastoralne aktivnosti prisutne u

dekanatu, ali i problem s školskim vjeronaukom zbog njegova neriješena statusa na početku godine zbog interventa zamjenika visokog predstavnika u Brčkom.

Travnički dekan preč. Stipo Knežević, uz informacije o pastoralnim djelatnostima u proteklom vremenu pita tko su i kakvi vjeroučitelji koji predaju vjeronauk u školama? Bugojanski dekan preč. Ilija Miškić iznosi provokacije po Bugojnu u vrijeme utakmice Hrvatska:Turska, upozorava na sve veći broj ovisnika i na loše materijalno stanje u pojedinim župama, gdje župnici nemaju za grijanje. Prenosi potrebu definiranja granica župa Glavice i Bugojna.

Sutješki dekan preč. Predrag Stojčević je iznio niz pozitivnih događanja u dekanatu, počevši od otvorenja puta u Vukanovićima, sestarske kuće u Varešu, do lijepog i uspješnog Hodočašća na Bobovac, program Hrvatske vlade za obnovu 30 kuća, ali i poteškoće s kojima se susreću na školskom planu: nemogućnost učenja po hrvatskom planu i programu, dok srednjoškolci iz Vukanovića nemaju ni organiziran školski prijevoz, pa su prisiljeni plaćati stanove.

Žepački dekan preč. Zlatko Ivkić predlaže u ovoj godini sv. Pavla hodočašća u sv. Zemlju, Lurd i Malu Aziju.

Doborski dekan preč. dr. Ivo Balukčić iznosi povećanje broja vjernika, posveta crkve u Odžaku, problem neprihvatanja župe Novo Selo Balegovac od strane franjevac, te promjene vjeroučitelja u školama bez znanja župnika. U ovom kraju su se uobičajila pastoralna sijela.

U popodnevnom radu kardinal se osvrnuo na dekanska izvješća, odgovorio na brojna pitanja i nejasnoće, te dao smjernice za rješavanje pojedinih problema. Upoznao sve s pastoralnim kalendarom i krizmama u Nadbiskupiji i duhovnim vježbama, te najavio mogućnost hodočašća u svetu zemlju, Rim i putovima sv.

Pavla. Upozorio na pravilo subsidijarnosti koje treba usklađivati, te uvezivati pastoralne djelatnosti. Važne su pismene obavijesti i proslave patrona kako bi ostao pisani trag za povijest. Kod slavlja Mladih misa treba čuvati dostojanstvo, sakralnost i ljepotu. Ne dati uvući sekularizam. Nadbiskup je upitao jesu li Mlade mise poticaj da i drugi krenu u duhovni stalež? Upozorio da treba paziti na aktivnost i aktivizam: aktivnost je dinamizam i životnost pastora, a aktivizam udaljuje od bitnog poslanja. U nastavku je razgovarano o primopredaji župa, koliziji patrona, župnom i školskom vjeronauku. Nemamo pravo sakramentima "utjerivati" vjeru. Vjera se jača sakramentima. Nadbiskup je pojasnio da su zadnje dvije godine osnovne škole krizma, a za Prvu pričest su potrebne dvije godine župskog vjeronauka. Što se tiče načina vođenja sproveda potreban je dogovor u dekanatu kako bi se vodio na isti način. Mise se slave u sakralnim prostorima, a ne kod spomen obilježja. Dr. Balukčić smatra da bi trebalo napraviti cjelovit pastoralni program na pet ili deset godina uvezanog pastoralnog rada u Nadbiskupiji. Mr. Luka Tunjić, generalni vikar, smatra da treba osnovati povjerenstvo za pastoral u kojem bi bile osposobljene osobe koje bi mogle napraviti plan i sustavnije djelovati. Predlaže da na razini dekanata bude više zajedničkih aktivnosti: hodočašća, rekolekcije, susreti mladih, duhovne obnove za krizmu...

Zaključeno je da proljetni sabor svećenika bude prožet temom franjevačke duhovnosti u povodu franjevačkog jubileja 800 godina. Uz raspravu o djelovanju caritasa u Upravno vijeće Caritasa izabrani su četiri dekana iz četiri arhiđakonata: iz fojničkog arhiđakonata je izabran sarajevski dekan, iz gučogoranskog žepački dekan, iz plehanskog derventski dekan, a iz toliškog arhiđakonata je izabran brčanski dekan.

Marko Zubak, kancelar

Studijska večer u povodu dviju obljetnica sluge Božjega Josipa Stadlera

U godini zatvaranja Dijecesanskog postupka za proglašenje blaženim sluge Božjega Josipa Stadlera, prvog vrhbosanskog nadbiskupa i utemeljitelja Družbe sestara Služavki Maloga Isusa, te u povodu 165. obljetnice njegova rođenja i 90. obljetnice smrti, Vrhovna uprava Družbe sestara Služavki Maloga Isusa pripremila je program - studijsku večer, koja je već izveden u Zagrebu i Splitu, a sestre Služavke Maloga Isusa, Provincije Bezgrješnog začeca BDM, imale su takav program 7. prosinca 2008. godine u 16 sati u Vrhbosanskoj katoličkoj bogosloviji u Sarajevu.

U okviru programa održana su dva znanstvena predavanja o sluzi Božjem nadbiskupu Josipu Stadleru, koja je izložio dr. Pavo Jurišić, postulator kauze, na temu: "Odabrani pastir po srcu dobrog Pastira", i drugo, dr. Agneza Sabo, povjesničarka iz Zagreba, na temu: "Sluga Božji Josip Stadler u povijesnim i društvenim okolnostima svoga vremena". Slijedio je i prigodni program.

Studijska večer završila je svečanim Euharistijskim slavljem što ga je u sarajevskoj prvostolnici u 18 sati predvodio mons. dr. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski.

Na svetkovinu Bezgrješnog začeca BDM spominjemo se i godišnjice blažene smrti Sluge Božjega Josipa Stadlera i patrona sarajevske Provincije SMI. U svim njihovim zajednicama svečano je obilježena ova godišnjica, a u sarajevskoj katedrali je svečanu svetu Misu u 10.30 sati predvodio kardinal Vinko Puljić, nadbiskup metropolit vrhbosanski.

Sluga Božji Josip Stadler rođen je 24. siječnja 1843. godine u Slavonskom Brodu, školovao se u požeškom nadbiskupijskom Orfanotrofiju i u Zagrebu. Na sveučilištu Gregorijana u Rimu postigao je doktorat iz teologije i filozofije. Nakon završetka studija vraća se u Zagreb, gdje je bio profesorom na bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Imenovan je sarajev-

skim nadbiskupom 1881. godine. Umro je 8. prosinca 1918. godine.

Misno slavlje predvodio je biskup Sudar uz koncelebraciju dvadesetak svećenika

U sarajevskoj katedrali Presvetog srca Isusova 7. prosinca slavljen je svečano zahvalno Misno slavlje povodom 165. obljetnice rođenja i 90. obljetnice smrti sluge Božjega dr. Josipa Stadlera, prvog vrhbosanskog nadbiskupa. Misno slavlje predvodio je pomoćni biskup vrhbosanski dr. Pero Sudar, uz koncelebraciju dvadesetak svećenika. U prigodnoj propovijedi biskup Sudar istaknuo je da Božja milost uvijek narodu i crkvi daje dostatno onih koji će na poseban način zasvijetliti i osvijetliti prošlost, ali iznad svega osvjetljavati budućnost i put kojim nam je ići. "Danas, može se reći, 90 godina nakon što je legao u katedralu, svojom karizmom, neuhvatljivom za naše kronike, on djeluje i to tamo gdje samo Bog zna. Takvi ljudi koji su pustili da ih Božji duh zahvati postaju svjetionicima. Stoga nikakvo čudo da Crkva nakon toliko desetljeća danas želi ovog Božjeg slugu, ovog svojevrsnog proroka, ali i svjedoka vjere, postaviti među zvijezde predvodnice svoga crkvenog neba.", istaknuo je biskup Sudar, dodavši kako ipak jedno Stadlerovo čudo gledamo večeras u katedrali: "Sveci su oni ljudi koji imaju velike vizije, ali ako ne izgube iz svoje vizije malog čovjeka. Stadler nikada nije izgubio srce za one najmanje za koje društvo nikada nema dovoljno srca. Zato su Družba sestara Služavki Malog Isusa, participirajući na njegovoj karizmi, živa potvrda njegove svetosti.", kazao je biskup Sudar.

Ovo Misno slavlje pjevanjem je uzveličao mješoviti katedralni zbor "Josip Stadler", zbor koji nosi ime po ovome sluzi Božjemu.

Nakon Misnoga slavlja Sestre su priredile prigodni domjenak u Vrhbosanskoj katoličkoj bogosloviji.

Novi đakoni

U nedjelju, 30. studenog u sarajevskoj katedrali Presvetog Srca Isusova u 10.30 sati kardinal Vinko Puljić, nadbiskup metropolit vrhbosanski zaredio je sedmoricu bogoslova za đakone od kojih šestoricu iz Franjevačke provincije Bosne Srebrene, a jednog iz Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM.

Za đakone Franjevačke provincije Bosne Srebrene zaređeni su:

Fra Ivo Bošnjak, iz Ripaca župa Rama-Ščit, rođen 23. lipnja 1982. u Prozoru od Bože i Anuše r. Fofić. Osnovnu školu završio u Ripcima, a Franjevačku klasičnu Gimnaziju u Visokom. Oblačenje u Kiseljaku 14. srpnja 2001. Novicijat na Gorici-Livno 2001/02., prvi zavjeti 7. srpnja 2002. Od rujna 2002. student na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu.

Fra Miroslav Jelić, iz Dubrava, župa Dubrave, rođen 28. kolovoza 1981. u Brčkom od Filipa i Ike r. Breškić. Osnovnu školu završio u Poljacima i Gemsbachu (Njemačka), a Franjevačku klasičnu Gimnaziju u Visokom. Oblačenje u Tolisi 14. srpnja 2002. Novicijat na Gorici/Livno 2002/03., prvi zavjeti 6. srpnja 2003. Od rujna 2003. redovan student na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu.

Fra Ilija Alandžak, iz Mijatovića, župa Dobretići, rođen 21. travnja 1982. u Jajcu od Franje i Mande r. Mijatović. Osnovnu školu završio u Dobretićima, Livnu i Jajcu, a Franjevačku klasičnu Gimnaziju u Visokom. Oblačenje u Tolisi 14. srpnja 2002. Novicijat na Gorici/Livno 2002/03., prvi zavjeti 6. srpnja 2003. Od rujna 2003. redovan student na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu.

Fra Šimo Ivelj, iz Potočana, župa Potočani, rođen 27. travnja 1982. u Potočanima od Mate i Šimice r. Filipović. Osnovnu školu završio u Potočanima, Donjim Andrijevima (HR) i Odžaku, a gimnaziju u Odžaku. Postulatura u Visokom 2001/02. Oblačenje u Tolisi 14. srpnja 2002. Novicijat na Gorici-Livno 2002/03., prvi zavjeti 6. srpnja 2003. Od rujna 2003. redovan student na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu.

Fra Marinko Baotić, iz Donje Mahale, župa Tolisa, 26. rujna 1982. u Vinkovcima od Ive i Ane r. Filipović. Osnovnu školu završio u Donjoj Mahali, a Franjevačku klasičnu Gimnaziju u Visokom. Oblačenje u Tolisi 14. srpnja 2002. Novicijat na Gorici-Livno 2002/03., prvi zavjeti 6. srpnja 2003. Od rujna 2003. redovan student na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu.

Fra Ilija Dević, iz Mladoševice, župa Novi Šeher, rođen 21. kolovoza 1983. u Doboju od Joze i Rže r. Banović. Osnovnu školu završio u Novom Šeheru, a Franjevačku klasičnu Gimnaziju u Visokom. Oblačenje u Tolisi 14. srpnja 2002. Novicijat na Gorici-Livno 2002/03., prvi zavjeti 6. srpnja 2003. Od rujna 2003. redovan student na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu.

Za Hercegovačku franjevačku provinciju Uznesenja BDM zaređen je:

Fra Dražen Boras, sin Ivana i Dragice r. Mikulić, rođen je 17. ožujka 1982. u Mostaru, dolazi iz župe Vitina. Svečane (doživotne) zavjete primio u Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji, 16. rujna 2007. u Tomislavgradu, pred fra Ivanom Sesarom, provincijalom.

Nagrada KŠC-u sv. Josip Sarajevo

Dana 7. listopada sedmočlana delegacija Internacionalne lige humanista predvođena generalnim tajnikom Zdravkom Šurlanom posjetila je Katolički školski centar "Sveti Josip" u Sarajevu gdje ih je primio ravnatelj vlč. mr. Ivica Mršo. Tijekom susreta tajnik Šurlan je priopćio odluku da se visoko humanističko priznanje Zlatna povelja "Linus Pauling" s Plaketom i Zlatnom značkom dodijeli KŠC-u za izvanre-

dan doprinos misiji Internacionalne lige humanista kroz visokoprofesionalni i etički odgoj i obrazovanje mladih kroz zajedništvo u bogatstvu i različitosti. Pojasnio je da je na sjednici Internacionalne lige humanista, održanoj 1. listopada jednoglasno potvrđena nominacija KŠC-a "Sveti Josip" za Zlatnu povelju "Linus Pauling". U nominaciji se posebno ističe značaj Centra za njegovanje multietničnosti i multik-

onfesionalnosti uz pravo da svaki učenik govori svojim maternjim jezikom te za odgoj mlade stvaralačke ličnosti kao pojedinca, kao pripadnika svoga naroda i kao građanina svijeta. "KŠC predstavlja primjer odgojno-obrazovne institucije u kojoj svaki nastavnik istinski oblikuje ličnost učenika kako da sačuva identitet i autentične vrijednosti naroda kome pripada i vlastiti individualitet i identitet", stoji u obrazloženju Odluke o dodjeli priznanja.

"Cilj ove nominacije i promocije jest da se u ovom vremenu ideoloških, političkih, vjerskih i tko sve zna kakvih sukoba i u vremenu u kojem je došlo do krize morala i krize nastavničke profesionalne svijesti, istaknu pozitivni primjeri poput Katoličkog školskog centra kako bi i drugi mogli slijediti ovaj put, a onima koji kroje sudbinu zemlje da im se prosvijetli razum te shvate da bez suvremene škole i suvreme-

nih odgojno-obrazovnih metoda rada nema ni napretka", kazao je tajnik Šurlan.

Ravnatelj Mršo je zahvalio za ovaj pohod i za odluku o ovom priznanju te prezentirao rad Katoličkog školskog centra kao odgojno-obrazovne ustanove ističući da je u Centru cjelokupni sistem odgoja i obrazovanja usmjeren na razvoj snažnih stvaralačkih ličnosti koje će znanjem i stvaralaštvom dostići razvijene zemlje svijeta i razmjenjivati plodove svoga rada i znanja na domaćem i međunarodnom tržištu. Nakon sastanka poveo je delegaciju u obilazak KŠC-a.

Priznanje će biti uručeno na posebnoj svečanosti u povodu 35. obljetnice Dubrovačke deklaracije o utemeljenju Internacionalne lige humanista.

(kta)

"Hrvatski martirologij XX. stoljeća"

U organizaciji Nadbiskupskog ordinarijata vrhosanskog i Vrhbosanske katoličke teologije Sarajevo, u Vrhbosanskoj katoličkoj bogosloviji, Josipa Stadlera 5, u Sarajevu u četvrtak 26. lipnja u 19,00 sati predstavljena je knjiga "Hrvatski martirologij XX. stoljeća" autora vlč. Ante Bakovića.

Na početku predavljanja pozdrav je uputio kardinal Vinko Puljić, nadbiskup metropolit vrhosanski, a o knjizi je govorio mons. dr. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhosanski, dr. Tomo Vukšić, profesor na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji, mr. Juro Babić, profesor na VKT i autor vlč. Ante Baković. Moderator ovoga predavljanja bio je dr. Zdenko Spajić.

Nastupio je Katedralni mješoviti zbor "Josip Stadler" pod ravnanjem maestra vlč. Marka Stanušića.

Vlč. Anto Baković je rođen u Goraždu 4. srpnja 1931. kao sedmo dijete. Osnovnu školu pohađao je u Goraždu, gimnaziju u Sarajevu, a bogosloviju u đakovu. Za svećenika Vrhbos-

anske nadbiskupije je zaređen 1959. godine. Bio je župnik u Kaknju, Korićanima, Janjevu (Kosovo) te u Maglaju. Umirovljen je 1983. godine zbog zdravstvenih razloga. Komunističke vlasti su ga tri puta osuđivale na kaznu zatvora u ukupnom trajanju od deset godina. Vlč. Baković je poznat široj javnosti po svom zauzetom radu na različitim poljima, među kojima značajno mjesto zauzimaju janjevački "Bijeli anđeli" i Hrvatski populacijski pokret. Objavio je više knjiga: Naš Bogdan (1979.), Jedno dijete više (1984.), Drinske mučenice (1990.), Duhovna obnova Hrvatske (1992.), Ostaje li Hrvatska bez majki? (1993.), Dječak s Drine (1996.), Mostovi na Drini - zatajeni Jasenovci (1997.), Za jednu bolju Hrvatsku (2005.). Godine 1994. je objavio knjigu Svećenici, žrtve rata i poraća koja je poslužila kao svojevrsni radni materijal za Hrvatski martirologij XX. stoljeća koja je plod sedamnaestogodišnjeg istraživanja i prikupljanja podataka. Ove godine proglašen je počasnim građaninom grada Maglaja.

“Hrvatski martirologij XX. stoljeća”

Hrvatski katolički svećenici - mučenici i žrtve totalitarnih režima XX. stoljeća

Knjiga koja mijenja povijest!

Ovo je knjiga koja mijenja službenu povijest ratnih zbivanja u II. svjetskom ratu na prostorima povijesne Hrvatske. Ovo je knjiga koja otkriva dosad nepoznate zločine partizana i četnika nad biskupima, svećenicima, redovnicima, bogoslovima, sjemeništarima (gimnazijalcima) i časnim sestrama Crkve u Hrvata. Ovo je knjiga iza koje stoji preko šest tisuća dokumenata: arhivske građe diljem Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Vojvodine i Beograda, iskaza vjerodostojnih svjedoka, izjava očevidaca, novinskih izvješća i starih fotografija, kao i 17-godišnji istraživački rad jednog umirovljenog župnika i njegovih suradnika, a čiji rad do dana predstavljanja ovog Martirologija nije nitko financirao.

“Narod vam to neće nikada zaboraviti!”

(Iz povijesnog govora blaženog kardinala Alojzija Stepinca pred komunističkim sudom 3. listopada 1946. godine.) Bio je to vapaj prvog biskupa Hrvata o pokolju hrvatskih katoličkih svećenika s optuženičke klupe, svetac i mučenik, prvi biskup Hrvata, optužuje jugokomuniste ovim riječima: “Vi ste učinili pogrešku fatalnu, što ste pobili svećenike! Narod vam to neće nikada zaboraviti! U nijednoj civiliziranoj državi na svijetu ne bi toliki svećenici bili tako kažnjeni za te krivice koje im imputirate.” I opet se s optuženičke klupe javlja nadbiskup Stepinac: “U nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi se tako sudilo...” Crkva u Hrvata prva po brojnosti mučenika u zemljama komunističkog režima.

Autor ovog “Hrvatskog martirologija XX. stoljeća”, istražujući mučenike Crkve u Hrvata, usporedio je stradanja crkvenih osoba u sedam država istočne Europe (Poljska, češka, Slovačka, Mađarska, Istočna Njemačka, Slovenija i Albanija) te je došao do značajnog podatka za nas Hrvate: Crkva u Hrvata po broju mučenika - žrtava komunističkog terora - dolazi na

prvo mjesto!

Crkva u Hrvata je u godinama bezbožnog komunizma osim velikog, svetog i neponovljivog blaženog kardinala Stepinca imala na stotine “malih Stepinaca” koji su po uzoru na prvog biskupa Hrvata, znali prije svojega strijeljanja uskliknuti “živio Krist Kralj!”, ili su godine teške robije svetačkom strpljivošću provodili na teškom fizičkom radu, gladni i žedni, na zbuđenost svojih progonitelja.

Broj mučenika po (nad)biskupijama i redovničkim zajednicama

1) (Nad)biskupije

Banatska biskupija 11
 Banjalučka biskupija 25
 Barska nadbiskupija 4
 Dubrovačka biskupija 17
 đakovačka i srijemska biskupija 30
 Gospičko-senjska biskupija 18
 Hvarska biskupija 8
 Kosovski Hrvati (Janjevo - Letnica) 7
 Kotorska biskupija 3
 Krčka biskupija 4
 Križevačka biskupija - eparhija 12
 Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanjska biskupija 20
 Porečko-pulska biskupija 14
 Riječka nadbiskupija 12
 Splitsko-makarska nadbiskupija 27
 Subotička biskupija - Bačka 17
 Šibenska biskupija 10
 Vrhbosanska nadbiskupija, Sarajevo 39
 Zadarska nadbiskupija 14
 Zagrebačka nadbiskupija 78
 Dodatak
 Prognani slovenski svećenici (Maribor) 7

2) Redovničke zajednice

a) Redovnici

Benediktinci 1
 Franjevačka hercegovačka provincija, Mostar 69

Franjevačka provincija Bosna Srebrena,
Sarajevo 73

Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja, Split 45

Franjevačka provincija sv. Jeronima u Zadru 9

Hrvatska provincija franjevaca trećoredaca 5

Hrvatska dominikanska provincija 12

Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, Zagreb 17

Hrvatska kapucinska provincija 2

Hrvatska provincija Družbe Isusove 9

Hrvatska provincija franjevaca konventualaca 2

Lazaristi 3

Trapisti 8

b) Redovnice

Benediktinke, Šibenik 1

Dominikanke 1

Družba Kćeri Božje ljubavi 7

Družba sestara Klanjateljica Predragocjene

Krvi Kristove 2

Družba sestara služavki Malog Isusa 1

Družba sestara milosrdnica sv. Vinka 15

Kćeri milosrđa Trećeg reda sv. Franje 1

Školske sestre sv. Franje 3

Ukupan broj mučenika Crkve u Hrvata 663

Pregled broja mučenika prema istraživanju don Ante Bakovića

Biskupi 4

Svećenici 506

Svećenici - tifusari 17

Bogoslovi 50

Sjemenistarci (gimnazijalci) 38

Časna braća (braća laici) 17

Časne sestre 31

ukupno 663

*Vojske i ideologije koje su usmratile
naše mučenike*

Partizani do 9. svibnja 1945 240

Ozna, Udba, Partija nakon 9. svibnja 1945. 263

JNA (na služenju vojnog roka) 12

Četnici 37

Njemačke postrojbe 16

Talijanske postrojbe 2

Angloameričko bombardiranje 32

Vlasti NDH 11

Crvena armija 5

Vlasti Kraljevine Jugoslavije 4

Komunističke vlasti u Albaniji 4

Srbijanska paravojska u BiH i RH (Domovinski rat) 9

Muslimanske postrojbe u BiH (Domovinski rat) 3

Tifusari 17

Nepoznato 8

Ukupan broj žrtava 663

Kako doći do Hrvatskog martirologija XX. stoljeća!

1. Najjednostavnije je doći do u Petrovoj ulici broj 47, 10000 Zagreb, radno vrijeme radnim danom od 9h do 17h, ili

2. Narudžbenicom na adresu: "Martvrium Croatiae" d.o.o., Petrova 47, 10000 Zagreb telefon: 01/61 58 691, faks: 01-61-58-687 e-mail: list.narod@hi.t-com.hr

Naš kunski račun:

2340009-1110309967 kod Privredne banke Zagreb d.d.

Naš devizni račun:

70010-053751 kod Privredne banke Zagreb d. d.

+ Kata Čumurdžić

Dana 29. listopada 2008. g preminula je Kata čumurdžić, uzorna majka svećenika Vrhbosanske nadbiskupije vlč. Drage čumurdžića i časne sestre Renate, KBLJ.

Rođena je 17. studenoga 1925. u žepču u obitelji Spajić. Udaje se u Komušinu (Gaše), gdje je u braku sa suprugom pok. Markom, koji je umro prije 20 godina, rodila desetero djece, od kojih je troje pokojnih. Sama činjenica da je sahranila supruga i troje djece govori da joj je život bio protkan bolom i patnjom koje je ublažavala čvrsta vjera u Boga i ljubav preostale djece. U vrijeme rata u BIH morala je izbjeći kao i svi Komušanci. Proživjela je tako svu težinu izbjegličkog i prognaničkog života, a zadnje godine u bolesničkoj postelji, okružena pažnjom svoje djece i unučadi. Bila je uvijek tiha, blaga, samozatajna i spremna na žrtvu. U tom je duhu provela zadnje godine života s pogledom usmjerenim u nebo i vjerom u Uskrslog Gospodina.

Ukop pok. Kate je bio 31. listopada ove godine na groblju Granešina. Sprovodne obrede vodio je župnik vlč. Josip Balog, u pratnji 15 svećenika, 50-ak časnih sestara, kćeri, unučadi, te preostale rodbine i prijatelja. Na groblju je

preč. Luka Tunjić, generalni vikar Vrhbosanske nadbiskupije pročitao izraze sućuti koje je uputio uzoriti kardinal Vinko Puljić, nadbiskup vrhbosanski. Odmah nakon ukopa bila je Misa zadušnica u župi Rođenja BDM u Granešini koju je predvodio preč. Tunjić, uz koncelebraciju svećenika koji su bili na ukopu, te sudjelovanje časnih sestara, članova obitelji, rodbine i prijatelja. U propovijedi je preč. Tunjić govorio o fenomenu smrti koji bi trebao učvršćivati našu vjeru i utjecati na pozitivnu promjenu života. Naglasio je također da je njezin život bio poput zrna koje istrunivši u zemlji daje obilat rod. Cijeli njezin život je bio odricanje, žrtva, darivanje i svakodnevno umiranje.

Na koncu sv. Mise je njezin sin svećenik vlč. Drago zahvalio svima koji su na bilo koji način pomogli u prevladavanju teške bolesti, a na poseban način ovih zadnjih dana kada je preminula. Zahvalio je također i svima koji su došli na sprovod i sv. Misu zadušnicu, te izrazili sućut i kršćansku solidarnost. Pokoj vječni daruj joj Gopsodine!

L.T.

+ Vlč. Ambrozije Mikić

(Vidovice, 22. 03. 1937. - 25. 11. 2008.)

U utorak 25. studenoga 2008. g. U Vidovicama je preminuo umirovljeni svećenik Vrhbosanske nadbiskupije vlč. Ambrozije Mikić u 72. godini života i 46. godini misništva.

Pokojni Ambrozije je rođen 22. ožujka 1937. godine u Vidovicama. Gimnaziju je završio u Dubrovniku, a bogoslovske studije u đakovu, gdje je i zaređen za svećenika Vrhbosanske nadbiskupije 29. 06. 1962. Prva mu je služba bila u rodnim Vidovicama, kao zamjenik župnika od 1. 07. do 1. 10. 1963. kada je imenovan župnim vikarom u Derventi. 1. 10. 1964. imenovan je župnim vikarom u župi Oštra Luka Bok, gdje ostaje dvije godine. Od 27. 09. 1966. kratko je župni vikar u Modriči odakle prelazi u Brčko.

Od kolovoza 1967. preuzima službu župnika u korićanima, a 4. 10. 1969. je imenovan župnikom u bukovici. Od rujna 1978. je godinu dana župnik u Bos. Šamcu, a zatim deset godina župnik u Srednjoj Slatini, kada je 1. 09. 1989. razriješen službe i umirovljen. Ratno vrijeme je proživio kao i većina Vidovljana u progonstvu i progonstvu, a zadnje godine u rodnim Vidovicama.

Svetu Misu zadušnicu i sprovodne obrede 26. 11. 2008. u Vidovicama je predvodio mr. Luka Tunjić, generalni vikar Vrhbosanske nadbiskupije, uz koncelebraciju župnika vlč. Mate Majića, dekana preč. Bartola lukića i 30 svećenika. Uz svećenike na sv. Misi sudjelovali su

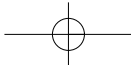
rodbina, prijatelji i vjernici župe Vidovice, te desetak časnih sestara. Prečasni Tunjić je prenio izraze sućuti nadbiskupa vrhbosanskog uzoritog gospodina Vinka kardinala Puljića. Izrazio je sućut u ime svećenika Vrhbosanske nadbiskupije, pročitao ukratko životopis pok. Ambrozija te službe i mjesta na kojima je kao svećenik djelovao.

U homiliji je na temelju matejeva evanđelja (Mt. 25, 31-46) izrazio nadu da će ga Gospodin nagraditi vječnim kraljevstvom jer je kao svećenik kroz svoj pastoralni rad prepoznavao Krista u najpotrebnijima, te mnoge utješio, okrijepio sakramentima, nahranio..., pomogao na različite načine, pohodio mnoge potrebne i bolesne i učinio mnoga djela milosrđa znana samo onima kojih se to tiče i kojima su učinjena. Na kraju sv. Mise je župnik Majić pročitao iz knjige o Vidovicama o angažmanu i pomoći

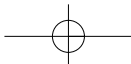
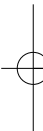
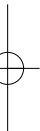
pokojnog Ambroza oko prikupljanja sanitetskog materijala i opreme ambulante u Vidovicama. Naglasio je također da je bio osebnog i pomalo buntovnog karaktera iz kojeg su ponekad izrečene grube, teške i zamjerljive riječi u susretanju s ljudima, ali da je na svoj način ipak volio svakog čovjeka. Zatražio je oprost u ime svih i izrekao oprost, moleći Boga da mu bude milostiv. Nakon sv. Mise, svi su se, moleći krunicu, uputili prema mjesnom groblju, te uz obred sprovoda predali zemlji njegove zemne ostatke, gdje će s ostalim Vidovljanima čekati uskrsnuće mrtvih.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine, i svjetlost vječna svijetlila mu. Amen

*Luka Tunjić,
generalni vikar*

PASTORALNI KALENDAR 2009.
VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

SIJEČANJ

1	Č	MARIJA BOGORODICA, Nova godina	Molitveni dan Mira
2	P	Bazilije, Grgur, Grgo, Gregor	
3	S	Ime Isusovo, Danijel, Florencije, Genoveva	Prva subota: molitva za duh. Zvanja
4	N	DAN GOSPODNJI - 2. po Božiću	
5	P	Emilijana, Miljenka, Eduard, Radoslav	
6	U	BOGOJAVLJENJE - TRI KRALJA	PMD - sv. Djetinjstvo
7	S	Rajmund, Lucijan, Krispin, Zorislav	
8	Č	Severin, Teofil, Bogoljub, Apolinar	<i>Stadlerov dan</i>
9	P	Hadrijan, Honorat, Julijan, živko	
10	S	Miltiad, Petronije, Agaton, Dobroslav	+ Alojzije Žagar 1971.
11	N	KRŠTENJE GOSPODINOVO	
12	P	Ernest, Tatjana, Bernard	+ Franjo Momčinović 1957.
13	U	Hilarije, Remigije, Radovan, Veronika	+ Ivan Kulijer 1937.
14	S	Feliks, Srećko, Rajko, Makrina	+ Andrija Kordić 1995. (Njem.-k.)
15	Č	Pavao Pustinjak, Mavro, Anastazija	+ Ljubomir Ivan roje 1945. (k.-Njem.)
16	P	Marcel, Oton, Mislav	+ Jakov Kovačević Stijepić 1991. (k.-Njem.)
17	S	Antun opat, Ante, Lucije, Lavoslav	+ Petar Krajina 1997. (k.-Njem.) Patron: Gorice
18	N	DAN GOSPODNJI - 2./godinu	+ Smiljan Franjo dr. Čekada 1976. + Branko Karlić 2007. + Stjepan Ilić 1964. (k.-Njem.) <i>Molitoena osmina</i>
19	P	Mario, Ljiljana, Marta, Makrije	+ Juraj Heruc 1910.
20	U	Fabijan, Fabijana, Sebastijan	
21	S	Agneza, Janja, Neža, Epifanije	
22	Č	Vinko, đakon, Vinka, Irena R., Vice	+ Ambroz Mijić 1946.
23	P	Emerencijana, Ema, Vjera	
24	S	Franjo Saleški, Bogoslav	
25	N	DAN GOSPODNJI - 3./godinu	+ Josip Kasić 1996. Završetak molitvene osmine <i>Nadbiskupijski dan molitve za mir</i>
26	P	Timotej, Tit, Paula	U Zgb-u: <i>HBK i BK BiH</i>
27	U	Anđela, Anđelka, Julijan, Vital	Tečaj u Zgb-u
28	S	Toma Akvinski, Tomislav, Tomo, Leonid	
29	Č	Valerije, Konstancije, Zdeslav, Akvilin	
30	P	Martina, Tina, Hijacinta, Gordana, Darinka	
31	S	Ivan Bosco, Marcela, Viktor, Klaudije	+ Petar Anić 2002. KŠC - Žepče

VELJAČA

1	N	DAN GOSPODNJI - 4./godinu	+ Dragan Čuturić 2004. + Anto Vujčić 1990. Dan života
2	P	PRIKAZANJE GOSPODINOVO - SVIJEĆNICA	Dan posvećenog života
3	U	Blaž, Vlaho, Tripun, Tripo	+ Franjo Bauer 1940.
4	S	Maria de Mattias, Eutih, Diodor, Gilbert	Brčanski dekanat
5	Č	Agata, Dobrila, Modest, Jagoda	Bugojanski dekanat
6	P	Pavao Miki i dr., Doroteja, Dora	+ Anto Bajić 1993. Ramski dekanat
7	S	Maksim, Julijana, Rikard, Držislav	+ Nikola Đebić (Gjebić) 1930. Prva subota: molitva za duhovna zvanja Kreševski dekanat
8	N	DAN GOSPODNJI - 5./godinu	+ Dragutin Alaupović 1967. Stadlerov dan / viz. B. Brdo
9	P	Skolastika, Apolonija, Sabin, Sabina	Travnički dekanat
10	U	Alojzije Stepinac , Vilim, Vjekoslav	Patron: Orašje Žepački dekanat
11	S	BDM Lurdska, Marija, Mirjana	+ Zvonko Petrović 2004. Dan bolesnika Derventski dekanat
12	Č	Eulalija, Melecije, Zvonimir, Zvonka	Usorski dekanat
13	P	Katarina Ricci, Kristina, Božidara	Tuzlanski dekanat + Ivan Kulijer 1937.
14	S	Valentin, Zdravko, Valentina, Vital	+ Josip Matković 1998. Sutješki dekanat
15	N	DAN GOSPODNJI - 6./godinu	Viz. B. Brod
16	P	Julijana, Julka, Samuel, Daniel, Miljenko	Duh. Vježbe za svećenike 19s + Stjepan Prgomet 1956. Doborski dekanat
17	U	Bartol, Benedikt, Flavije	+ Stjepan Fontana 1971. Duh. vj.
18	S	Šimun, Bernardica	Duhovne vježbe
19	Č	Konrad, Rajko, Blago, Ratko	Duhovne vježbe + Matej Momčinović 1920.
20	P	Leon čudotvorac, Lav, Lea	Šamački dekanat
21	S	Petar Damiani, Damir, Natalija, Zaharija	Sarajevski dekanat
22	N	DAN GOSPODNJI - 7./godinu	+ Ivan Zirdum 1954. Viz. Brusnica
23	P	Polikarp, Romana, Grozdan	
24	U	Montan, Goran, Modest; Sinerot	+ Ivo čondrić 1946. + Danijel Franjo Dujić 1920.
25	S	PEPELNICA (post i nemrs)	
26	Č	Aleksandar, Aleksa, Viktor, Robert	+ Ivan mr. Starčević 1982.
27	P	Gabrijel žalosne Gospe, Donat Zadarski	+ Petar Perić 1943.
28	S	Roman, Bogoljub, Vikica, Teofil	+ Ivan dr. Pavlinac 1970. Animatori liturgijskog pjevanja 29.II. 1964 + Juraj Majetić

O Ž U J A K

1	N	DAN GOSPODNJI - 1. korizmena	+ Šimo Janjić 2003. + Marko Paradžik 1977.
2	P	Iskra, Ines, Čedomil, Lucije	+ Stanislav Božić 1987.
3	U	Marin, Marinko, Asterije, Tician, Kamilo	
4	S	Kažimir, Eugen, Natko (kvatre)	Put u Tursku - kardinal
5	Č	Teofil, Lucije, Hadrijan, Adrian, Virgil	+ Zvonimir Blažun 1975. (k.-Tur.)
6	P	Ruža, Koleta, Agneta, Zvezdana, Viktor (kvatre)	(k. Tur.)
7	S	Perpetua, Felicita, Eugen, Efrem, Tereza (kvatre)	+ Mato Bičvić 1989. (k.-Tur.) + Stjepan Marković 1961. Prva subota: Molitva za duhovna zvanja; + Augustin Nikić 1936. (k.-Tur.)
8	N	DAN GOSPODNJI - 2. korizmena	Stadlerov dan/ viz. Bukovica
9	P	Franciska Rimska, Franjka, Fanika	BKBiH - MO
10	U	Emil, Makarije, Kajo, Simplicije	BKBiH - MO
11	S	Firmin, Tvrtko, Blanka, Kandid	BKBiH - MO
12	Č	Bernard, Budislav, Maksimilijan, Fina	
13	P	Patricija, Sabina, Rozalija, Ratka	
14	S	Matilda, Milijana, Borka, Paulina, Eva	Župna ekonomska vijeća
15	N	DAN GOSPODNJI - 3. korizmena	+ Antun dr. Buljan 1964. Ned. solidarnosti/ Viz. Cer-Soč.
16	P	Hilarije, Julijan, Euzebija, Tacijan	+ Franjo Kovačević 1940.
17	U	Patrik, Patricija, Gertruda, Konrad, Domagoj	
18	S	Ćiril Jeruzalemski, Ćiro, Aleksandar, Eduard	Ofm-Hercegovina
19	Č	JOSIP zaručnik BDM, Josip, Josipa, Joso	+ Miroslav Petrović 1990. Patron: MO, G. Dubica, Marindvor, Špionica, Teslić, Zavidovići, Zenica, KŠC-Sarajevo Rankovići -blagoslov kamena temeljca - Kardinal
20	P	Niceta, Dionizije, Vlado	
21	S	Kristijan, Vesna, Vlasta, Serapion, Kasijan	Župna pastoralna vijeća
22	N	DAN GOSPODNJI - 4. korizmena	Viz. Derventa
23	P	Turbije, Oton, Edmund, Anuncijata, Rebeka	
24	U	Latin, Javorka, Simon	+ Rikard Weis 1945.
25	S	BLAGOVIJEST	Patron bogoslovije
26	Č	Montan i Maksima	
27	P	Lidija, Rupert, Lada	
28	S	Priska, Guntram, Renata, Sonja	Žeravac - blag. gradilišta k.
29	N	DAN GOSPODNJI - 5. korizmena	+ Mirko Perčinlić 1966.
30	P	Zosim, Bogoljub, Bogoljuba, Leonard	+ Franjo Jurić 1948.
31	U	Benjamin, Balbina, Gvido, Natalija	

TRAVANJ

1	S	Venancije, Anastazije, Staš, Mavro, Paulin	
2	Č	Franjo Paulski, Teodora, Božidara, Leopold	+ Vincencij Ferrerij Paulko 1921.
3	P	Siksto, Krest, Rikard, Svevlad, Radojko	
4	S	Marija, Maja, Marijan; Izidor, Platon	Prva subota: molitva za duhovna zvanja Susret roditelja i bogoslova župnika
5	N	NEDJELJA MUKE - CVJETNICA	
6	P	Irenej, Petar Veronski, Prudencije, Zefirin	
7	U	Ivan de la Salle, Herman, Teodor, Serapion	+ Franjo Kopic 1929.
8	S	Dionizije, Timotej, Diogen, Klement, Julijan	+ Drago Sučić 1988. <i>Stadlerov dan</i> Posveta ulja kat. 10,30. S
9	Č	VELIKI ČETVRTAK	Kat. 18. s. + Marko Kamenjaš 2007. + Božo Markotić 1995.
10	P	VELIKI PETAK	Kat. 18. s + Ilija dr. Violini 1945. + Petar Živković 1985.
11	S	VELIKA SUBOTA	Kat. 23. s + Petar Grgić 1982.
12	N	USKRS - VAZAM	Kat. 10,30. s + Antun dr. Bogdan 2001.
13	P	Martin, Hermenegildo, Ida	Uskrsno primanje u 11. s.
14	U	Valerijan, Maksim, Zdravko, Lambert	
15	S	Teodor, Krescencije, Rastislav	+ Miodrag Mišković 2008.
16	Č	Benedikt, Bernardica, Leonida, Optat	
17	P	Šimun, Inocent, Akacije, Ilija, Robert	Klagenfurt
18	S	Hermogen, Euzebije, Anastazija, Romano	Klagenfurt / <i>Prijatelji Malog Isusa- Maglaj</i> + Marko dr. Alaupović 1979. + Ivan Turbić 1911. + Augustin Franjo Vrebac 1940.
19	N	DAN GOSPODNJI - 2. uskrsna	Klagenfurt : krizma Gromiljak 11s.- k Busovača 11 s. b./+ Antun Dujmušić 1943.
20	P	Anicet, Sulpicije, Marcijan, Agneta, Dina	+ Bernardin Batvić 1921./ Kapitul OFM - Prov.
21	U	Anzelmo, Konrad	
22	S	Soter i Kajo, Vojmil, Leonida	+ Alojzije Budžinski 1983. Svećenički sabor
23	Č	Juraj, Jure, Đurđica, Đuro, Georg, Adalbert	Patron: Derventa, Vitez, Morančani
24	P	Fidel, Fidelis, Fides, Vjeran, Vjerko, Vjera	
25	S	Marko ev., Marko, Klarencije, Maroje, Ermin	Patron: Gradačac, Ilijaš posveta crkve, Plehan, Potočani / <i>Susret župnih zborova</i> Krizma: Kreševo 11.s.
26	N	DAN GOSPODNJI - 3. uskrsna	+ Augustin Halili 1976. Kriz: G.V.-Uskoplje 11.s- Bugojno 16.s.k; Kiseljak 11.s. Brestovsko 16.s. b
27	P	Ozana Kotorska , Euzebije i Polion	
28	U	Petar Chanel, Ljudevit M. Grignon, Vital	+ Matej (Matko) Livajušić 1978.
29	S	Katarina Sijenska, zaštitnica Europe, Katarina	Susret BKBiH i Red. Poglavara + Josip Bezić 1893. + Stjepan Jularić 1999. + Josip Kalčik 1994.
30	Č	Pio V. papa, Venancije	

S V I B A N J

1	P	Josip Radnik, Jeremija, Žigmund	Hodočašće u Olovo Patron: Pale i Turbe + Ivan Mitrović 1912.
2	S	Atanazije, Antonin, Boleslav, Boris	Prva subota: molitva za duhovna zvanja Ministrantsko zborovanje / Gospić-k. Kriz: Uzdol - 17.s. b.
3	N	DAN GOSPODNJI - 4. uskrsna	DAN DUHOVNIH ZVANJA / Gospić - k. Kriz: Prozor 11.s. Gračac 17.s. b. Viz. Foča
4	P	Antonina, Florijan, Cvjetko, Cvijeta	
5	U	Peregrin, Maksim	+ Anto Alaupović 1948.
6	S	Dominik Savio, Marijan, Irenej Srijemski	
7	Č	Dujam, Duje, Flavije, Gizela	+ Josip Matišić 1921.
8	P	Arsen, Amat, Ida; Ulrika Nisch	+ Marko Nedić 1952.; + Jozo Perić 2005. Stadlerov dan
9	S	Izaija, Dionizije, Pahomije, Herma, Beata	Susret mladih - Livno + Josip Vasilina 1988. Šimunovo-Dubrave
10	N	DAN GOSPODNJI - 5. uskrsna	Bl. Ivan Merz: Susret mladih - Banja Luka Kriz: Rama-Ščit 11.s. i Rumboci 17.s. b Sk. Gračanica 11.s. i Kandija 17.s. k Viz. G.Močila - Sijekovac
11	P	Mamerto, Franjo Hieronim	
12	U	Leopold Bogdan Mandić , Nerej, Ahil	Patron: Briješće, Dragunja, Maglaj: Kard. - Maglaj
13	S	Gospa Fatimska, Servancije, Agneta	
14	Č	Matija ap., Mate, Matko, Matea	
15	P	Izidor, Sofija, Sonja	+ Jakov Barišić 1942.
16	S	Ivan Nepomuk, Genadije, Florencije	Kard.- Laaingen + Milidrag Bujas 1991. Kriz: Doljani 11.s. i Glavice 17. s. b
17	N	DAN GOSPODNJI - 6. uskrsna	Kard. - Laaingen Kriz: Žepče 11.s. , Ularice 16.s. b. Viz: Kolibe
18	P	Ivan I., Venancije, Feliks Solinski, Srećko	
19	U	Urban, Teofil, Rajko, Ivon	
20	S	Bernardin, Lidija, Zlatka, Zlata, Gvido	+ Petar Ajvazović 1945.
21	Č	UZAŠAŠĆE - SPASOVO (KRIŽI)	Patron: Novi Travnik + Vlastimil-Antun Fiala 1986. + Anđelko Franjičević 1954. Kriz: Bistrica 17.s. -k.
22	P	Helena, Jelka, Renata	
23	S	Deziderije, Željko, Želimir, Željana, Spes	Krizma: Zavidovići i Glogarica k. Grebnice 11.s. Domaljevac 16.s. b
24	N	DAN GOSPODNJI - 7. uskrsna	Patron: Glogarica 25 god. ž. Tolisa 17. k. Kriz: Kralj. Sutjeska 10. i Fojnica 15.s.b + Andrija dr. Jagatić 1901.
25	P	Beda Časni, Grgur VII., Marija Magdalena	+ Caleb Violini 1917.
26	U	Filip Neri, Zdenko	
27	S	Augustin Kanterberijski, Julije, Bruno	+ Josip Konopka 1988.
28	Č	German, Vilim, Herkulan, Velimir	
29	P	Euzebije i Polion, Ervin, Većeslav	
30	S	Bazilije, Emilija, Anastazije, Hubert	Dan mladih u nadbiskupiji - Komušina
31	N	DUHOVI - NEDJELJA PEDESETNICE	Kriz: Kat. 10,30. s Stup 17.s. k Patron: Fojnica, N. Bila Kriz.: Otinovci-Kupres 11.s. Suho P. 16.b.

LIPANJ

1	P	Marija Majke Crkve , Justin, Mladen	Patron: Garevac
2	U	Marcelin, Petar, Erazmo, Eugen	+ Vinko Vidaković 2006.
3	S	Karlo Lwanga i dr. mučenici, Klotilda (kvatre)	
4	Č	Kvirin Sisački, Optat, Nikola, Predrag	+ Marijan Ivandić, Josip Perčinlić i Mirko Radoš - 1945.
5	P	Bonifacije, Bono, Dorotej, Eutih (kvatre)	+ Stjepan Ezgeta 1933. + Stjepan Pašalić 1950.
6	S	Norbert, Artemije, Paulina, Neda (kvatre)	Prva subota: molitva za duhovna zvanja Kriz: Čajdraš 11.s. Sivša 17. k. Vidovice 11.s. Orašje 17.s. b
7	N	PRESVETO TROJSTVO	+ Franjo Bulić 1999. Podmilačje 11.s. Dobretići 17.s. k Kriz: Jelah 11.s. i Doboj 17.s. b
8	P	Fortunat, Vilim	+ Ivan Barčanac 1993. Stadlerov dan
9	U	Efrem, Diomed, Kolumban, Rikard	+ Franjo Kralik 1976.
10	S	Bogumil, Dijana, Biserka	+ Ladislav Gagulić 1964.
11	Č	TIJELOVO - BRAŠANČEVO	Kat. 10,30. s. Jelah i Doboj krizma - Biskup
12	P	Bazilid, Onofrije, Leon, Lav, Eshil, Placid	
13	S	Antun Padovanski, Ante, Antun, Antonij	Patron: Boće, Bugojno, Bukovica, Dobretići, Drijenča, Gračac, Lukavac, Rastićevo, Sijekovac-Močila, Sivša, Sočanica, Vukanovići, Žepče, Žitače-Podhum Kriz: Oštra Luka 11.s. Vukanovići 11.s. Haljinići 17.. b.
14	N	DAN GOSPODNJI - 11./godinu	Kriz: Teslić 11.s. i Žabljak 17.s. b Vitez 11.s. Ban Brdo 17.s. k
15	P	Amos, Vid, Vito, Toma, Germana, Modest	Patron: Vidovice
16	U	Auro, Zlatko, Zlata, Aurelije, Beno	
17	S	Diogen, Inocent, Rajner, Petar, Laura	
18	Č	Marko i Marcelijan, Paula, Amando	
19	P	Srce Isusovo , Romualdo, Gervazije, Protazije	+ Marijan Džojić 1921. Patron: B. Šamac, Brčko, Čajdraš, Doboj, Glavice, Katedrala, N. Selo, Pećine, Prozor, Zvornik
20	S	Srce Marijino , Margareta, Naum Ohridski	+ Josip Fuchs 1954. Patron: Foča, Pos. Mahala, Skop. Gračanica
21	N	DAN GOSPODNJI - 12./godinu	+ Nikola Burić 1993. Patron: Pećnik, Sj. Crk. u Travniku Vanjska proslava Srca Isusova u kat.
22	P	Paulin, Ivan Fišer, Toma More, Flavije	+ Mato Ivkić 1993.
23	U	Marija, Josip, Flavije, Aron	Kard.-Prijedor 11.s. Podmilačje 18. s + Anto dr. Lutter 1992.
24	S	Rođenje Ivana Krstitelja, Ivan, Ivana	Patron: B. Brdo, D. Tramošnica, Jelah, K. Sutjeska, Lug-Brankovići, Otinovci-Kupres, Podmilačje, Tarčin, Travnik, Uzdol, Živinice Kraljeva Sutjeska - 11.s. kard.
25	Č	Maksim, Prosper, Adalbert, Salamon	
26	P	Ivan i Pavao, Virgilije, Zoran, Deodat	+ Jozo Tomić 2007.
27	S	Ćiril, Ladislav Ugarski, Kristofor, Vlatko	Krizma: <i>Novo Selo 11 k. Brčko 17.s.</i>
28	N	DAN GOSPODNJI - 13./godinu	Kriz.: Lug-Brankovići 11. k/ viz. N. Selo-
29	P	Petar i Pavao ap., Paula, Krešimir	Svećeničko ređenje Patron: Brajkovići, G. Komušina, Kakanj, Kulina, Lovnica, n. Selo-Balegovac, Tuzla
30	U	Prvomučenicima Svete Rimske Crkve, Bazilid	+ Dragutin dr. Kamber 1969.

S R P A N J

1	S	Aron, Martin, Teodorik, Oliver, Predrag	
2	Č	Oton, Višnja, Ostoja	+ Anton dr. Jeglič 1937.
3	P	Toma ap., Tomislav, Tomo, Rajmund	
4	S	Elizabeta Portugalska, Elza, Laura, Berta	<i>Prva subota:</i> molitva za duhovna zvanja
5	N	DAN GOSPODNJI - 14./godinu	+ Krunoslav dr. Draganović 1983. Patron: Crkva Bogoslovije Viz. Plehan
6	P	Marija Goretti, Marica, Romul, Suzana, Agata	+ Stipo Barišić 1944.
7	U	Vilibald, Vilko, Benedikt XI., Odon, Goran	+ Franjo Bulić, 1999
8	S	Akvila, Priska, Priscila, Prokopije, Pankracije	<i>Stadlerov dan</i>
9	Č	Marija Propetoga Isusa Petković, Marija	
10	P	Feliks, Filip, Rufina, Viktorija	+ Marijan Šoljić 1986.
11	S	Benedikt opat, Pio, Placid, Olga, Budimir	+ Nikola Pranjić 1998.
12	N	DAN GOSPODNJI - 15./godinu	Viz. Žeravac
13	P	Majka Božja Bistrička, Henrik, Ezdra	BK BiH - BL
14	U	Kamilo de Lellis, Angelina, Gašpar	BK BiH - BL
15	S	Bonaventura, Bono, Dobroslav, Vladimir	Patron: Banja Luka
16	Č	Gospa Karmelska, Karmela, Karmelo	+ Ivan dr. Šarić 1960. Patron: Karmel na Stupu
17	P	Nadan, Hijacint, Justa, Rufina, Marcelina	
18	S	Emilije, Emilija, Ljuba, Teodozija, Bruno	
19	N	DAN GOSPODNJI - 16./godinu	Kardinal - BL
20	P	Ilija pr., Apolinar, Ilija, Ilko, Ilinka, Rita	Patron: B. Brod, Čemerno, Doljani, Kandija, Korićani, Kiseljak, N. Šeher, Rostovo, S. Kula, Turić, Ularice, Zenica + Ivan Rajić 1989.
21	U	Lovro Brindiški, Danijel pr., Dane, Danica	+ Andrija Antunović 1934.
22	S	Marija Magdalena, Manda, Magda	
23	Č	Brigita Švedska, Ezekijel, Apolinar	
24	P	Kristina, Eufrazija, Boris, Ljudevita	
25	S	Jakov ap., Jakša, Jaka, Kristofor, Krsto	+ Branko Grulich 1989.
26	N	DAN GOSPODNJI - 17./godinu	+ Andrija Avelin Predmersky 1914. Patron: Banbrdo, Domaljevac, Par Selo, Podkraj, Radunice, Žabljak
27	P	Klement Ohridski, Klemo, Gorazd, Celestin I.	+ Ladislav Buljan 1986.
28	U	Prohor, Nikanor, Viktor I., Nazarije, Celzo	
29	S	Marta, Lazar, Urban II., Vilim	
30	Č	Petar Krizolog, Julija, Maksima	
31	P	Ignacije Lojolski, Vatroslav, Fabije, Ognjen	Patron: Grbavica

K O L O V O Z

1	S	Alfonz Liguori, Jonatan	<i>Prva subota:</i> molitva za duhovna zvanja
2	N	DAN GOSPODNJI - 18./godinu	+ Drago Čuić 1939. Patron: G. Tramošnica
3	P	Augustin Kažotić , Martin, Salvator, Spaso	+ Martin Anić 2006.
4	U	Ivan Marija Vianney, Justin, Krescencije	
5	S	Gospa Snježna, Kasijan, Margareta, Nives	Patron: Deževica, Poljaci
6	Č	Preobraženje Gospodinovo, Just, Oktavijan	+ Ivan Trobentar 1977. + Rudolf dr. Römer 1982. + Franjo mr. Tomašević 2007. Patron: Borovica
7	P	Siksto II., Kajetan, Donat, Albert	
8	S	Dominik, Nedjeljko, Dinko, Dominko, Neda	+ Emil-Stjepan Čondrić 1945. + Viktor Šifner 2005. Patron: Goražde / <i>Stadlerov dan</i>
9	N	DAN GOSPODNJI - 19./godinu	+ Antun Mohorić 1937.
10	P	Lovro Đakon, Lovorko, Lovorka, Laura, Klaudije	
11	U	Klara, Jasna, Jasminka, Suzana, Rufin	+ Dragutin dr. Čelik 1958. + Joso Filipović 2006. + Marko dr. Jozinović 1994. Patron: Samostan sv. Klare
12	S	Ivana Franciska de Chantal, Franjka, Francika	+ Zvonko Raić 1998.
13	Č	Poncijan i Hipolit, Poncije, Antioh, Maksim	+ Josip Džajkić 2000. + Ivan Kristić 1960.
14	P	Maksimilijan Marija Kolbe, Kova, Koviljka	+ Stjepan Gašparević 1937. Kard. - Komušina 18. s
15	S	VELIKA GOSPA , Marija, Mara; Tarzicije	Patron: Breške, Dolac, Haljinići, Komušina, Korace, Kreševo, Olovo, Osova, Rama-Ščit, Suho Polje, Uskoplje-Gornji Vakuf, Stup Kard. - Breške 11. s.; Stup 19. s.
16	N	DAN GOSPODNJI - 20./godinu	Patron: Prud
17	P	Miron, Klara, Natalis, Natalija; Urzicin	+ Ivan dr. Dujmušić 1937.
18	U	Jelena Križarica, Jelka, Jela, Helena, Leonardo	+ Marko Majurić 1933.
19	S	Ivan Eudes, Magna, Timotej, Ratko, Jordan	+ Stjepan Sokolović 1972.
20	Č	Bernard, Samuel pr., Maria de Mattias	+ Tomo Igrc 1938.
21	P	Pio X., Agaton, Sidonije	+ Izidor Poljak 1924.
22	S	BDM Kraljica, Vladislava, Regina	Patron: Bijeljina
23	N	DAN GOSPODNJI - 21./godinu	
24	P	Bartol ap., Bare, Bartolomej, Bariša; Emilija	+ Nikola Krilić 1924.
25	U	Ljudevit, Josip Kalasancijski; Sever	Kard. - susret generacije
26	S	Melkizedek, Aleksandar, Branimir	Kard. - susret generacije
27	Č	Monika, Cezarije, Amadeo, Bogoljub, Anđelka	
28	P	Augustin, August, Tin, Pelagije, Vivian, Živko	
29	S	Glavosijek Ivana Krstitelja, Ivan, Bazila	Patron: Odžak Katehetski dan
30	N	DAN GOSPODNJI - 22./godinu	
31	P	Josip iz Arimateje i Nikodem; Aristid, Aida	

R U J A N

1	U	Jošua, Siksto, Terencije, Verena, Viktor	Jurisdikcijski ispiti
2	S	Prosper, Just, Ingrid	Jurisdikcijski ispiti
3	Č	Grgur Veliki, Grga, Gregor, Gordana	+ Božidar Bralo 1945
4	P	Mojsije, Marin, Bonifacije I., Ida, Irmgard	
5	S	Majka Terezija , Urban, Teodor, Božidar	Prva subota: molitva za duhovna zvanja
6	N	DAN GOSPODNJI - 23./godinu	
7	P	Marko Križevčanin , Markica, Regina, Dragica	
8	U	MALA GOSPA , Hadrian, Amon, Serafina	+ Ivan Kozinović 1931. Patron: Bečlja, Brestovsko, Brusnica, Husino, Modriča, Ulice/ <i>Stadlerov dan</i>
9	S	Petar Claver, Hijacint, Hijacinta	
10	Č	Nikola Tolentinski, Pulherija, Sebastijan	+ Tomislav dr. Jablanović 1986.
11	P	Adelfo, Gašpar, Bonaventura	
12	S	Ime Marijino, Mirjam, Gvido	Patron: Gromiljak, Oštra Luka-Bok, Svilaj Dan Caritasa
13	N	DAN GOSPODNJI - 24./godinu	
14	P	Uzvišenje svetog križa, Višeslav, Slavko	+ Milivoj Čekada 1961. + Dragutin-Augustin Dujmušić 1916. Patron: Bistrica k/ž., Jelaške, Klopče
15	U	Žalosna Gospa, Dolores; Valerije, Valerija	+ Floro Čulinović-Čulina 1996. + Mato (Matej) Pezer 1959. Patron: čardak
16	S	Kornelije i Ciprijan, Eufemija, Ljudmila	+ Tadija Mihačević 1955.
17	Č	Robert Bellarmin, Robert, Lambert	Dijecezanski svećenici
18	P	Josip Kupertinski, Ariadna, Senarije	
19	S	Januarije, Eustahije, Teodor	+ Marijan Pešić 1991.
20	N	DAN GOSPODNJI - 25./godinu	
21	P	Matej ap. i ev., Mate, Matea	+ Anto Zajc 1982.
22	U	Emerita, Mauricije, Silvan, Silvana, Oton	
23	S	Pijo iz Pietrelcine, Zaharija i Elizabeta (kvatre)	
24	Č	Anatolij, Vuk, Dalmacije, Pacifik	+ Ivan mr. Ćoruša 2001. + Franjo Gavran 1980.
25	P	Kleofa, Firmin, Tvrtko (kvatre)	
26	S	Kuzma i Damjan, Damjana; Gideon (kvatre)	+ Mato Bekavač 1938. + Čedomil dr. Čekada 1981 Pastoralno vijeće Nadbiskupije.
27	N	DAN GOSPODNJI - 26./godinu	
28	P	Vjenceslav, Venzo Većeslav; Lovro Ruiz	
29	U	Mihael, Gabrijel, Rafael, arkandeli	+ Anto Paradžik 2004. Patron: Kolibe, Kopanice, Ovčarevo, Vareš
30	S	Jeronim, Jerko, Jerka; Grgur, Časlav	

L I S T O P A D

1	Č	Terezija od Djeteta Isusa, Terezija, Tereza	Patron: Bistrica k/U
2	P	Anđeli čuvari, Anđeo, Anđelko, Anđela	+ Franjo Pilić 1996. + Viktor Vincens 1989.
3	S	Dionizije, Areopagita, Kandida, Svjetlana	Prva subota: molitva za duhovna zvanja
4	N	DAN GOSPODNJI - 27./godinu	+ Petar Vidović 1984. Patron: Dobrinja, G. Gora, Rumboci, Srednja Slatina, Šikara, Zovik, Čeravac
5	P	Mauro, Placid, Miodrag; Faustina Kowalska	
6	U	Bruno, Fides, Vjera, Vjerica	
7	S	BDM od Krunice, Ruža, Rozalija; Justina	+ Anto-Emil Čehulić 1982. + Dragan dr. Dujmušić 1943. + Stjepan Hadrović 1934. Patron: Krepšić
8	Č	Demetrije, Pelagija, Hugo	Stadlerov dan
9	P	Dionizije, Dionizija, Ivan; Abraham patrijarh	
10	S	Danijel, Samuel, Hugolin, Angela	+ Josip Lušić 1991. Hodočašće u Mariju Bistricu
11	N	DAN GOSPODNJI - 28./godinu	
12	P	Maksimilijan, Makso, Velibor; Serafin	
13	U	Teofil, Bogoljub, Romul, Venancije	Sjednica konzultora
14	S	Kalist I., Divna; Stanislav	Sjednica Svećeničkog vijeća
15	Č	Terezija Avilska, Tereza; Tekla	
16	P	Hedviga; Marija Margareta Alacoque	
17	S	Ignacije Antiohijski, Vatroslav, Vatro	
18	N	DAN GOSPODNJI - 29./godinu	Patron: Novi Grad - A, VKT Misijska nedjelja
19	P	Ivan Brebefski, Pavao od Križa, Petar Alkantarski	+ Juraj Čosić 1918. + Stjepan Kočiš 1980. + Andrija Mlakić 1959. + Marko Tvrtković 1940.
20	U	Kornelije, Andrija, Adelina, Vendelin	+ Mato Adžamić 1990.
21	S	Uršula, Kajo, Hilarion	+ Ivan Gojsilović 1934. + Jozo Vidaković 2005.
22	Č	Marko Jeruzalemski, Filip	+ Antun Jović 1916. + Josip Kudić 2000. + Eugen Tvrtković 1937.
23	P	Ivan Kapistranski, Teodoret, Severin	+ Ivan dr. Jablanović 1957. + Josip dr. Riffel
24	S	Antun Marija Claret, Proklo Carigradski	Bobovac - Misa za Domovinu
25	N	DAN GOSPODNJI - 30./godinu	+ Rudolf Klampfl 1994.
26	P	Dimitrije Srijemski, Dmtar; Lucijan, Marcijan	
27	U	Namat, Bartol, Bartolomej, Bare, Flor, Florijan	+ Viktor Baier 1998.
28	S	Šimun i Juda Tadej, ap., Tada; Siniša, Sabina	
29	Č	Narcis, Honorat, Časlav	
30	P	Marcijan, Marcel, Marsela, Klaudije, Gerard	
31	S	Wolfgang, Vuk, Vukmir, Kristofor	

STUDENI

1	N	SVI SVETI	Kat. 10,30. s.
			Groblje sv. Josip 15. s.
2	P	DUŠNI DAN	Groblje Bare 11.s.
			+ Ivan dr. Čavar 2007.
3	U	Martin iz Porresa, Silvija, Berard, Ida	+ Petar Zubak 1931. BK BiH - SA 18s.
4	S	Karlo Boromejski, Dragutin, Drago, Dragica	BK BiH - SA
5	Č	Svi srijemski mučenici; Elizabeta, Emerik	+ Antun Zorko 1928. BK BiH - SA
6	P	Melanija, Leonard pustinjak, Teobald, Kristina	
7	S	Baldo, Lazar stilita, Engelbert, Anđelko	Danijel Pušić 1973.
			+ Mijo Thon 1986.
8	N	DAN GOSPODNJI - 32./godinu	Stadlerov dan
9	P	Posveta Lateranske bazilike, Vito, Vitomir	
10	U	Leon Veliki papa, Lavoslav, Lav; Demetrije	
11	S	Martin Tourski biskup, Martin, Martina	+ Josip Skalec 1928.
			Patron: Bučići
			Dekanska konferencija
			+ Ante Petrović 1986.
12	Č	Jozafat, Kunibert, Didak	
13	P	Stanislav Kostka, Mitar, Ivan Trogirski	
14	S	Nikola Tavelić, Nikolina, Nikoleta	
15	N	DAN GOSPODNJI - 33./godinu	
16	P	Margareta Škotska, Gertruda, Gera	+ Anto dr. Livajušić 1974.
17	U	Elizabeta Ugarska, Alfej i Zakej	+ Anto čondrić 1981.
18	S	Posveta bazilika sv. Petra i Pavla, Roman	
19	Č	Obadija pr., Maksim, Matilda, Salomeja	
20	P	Feliks iz Valoisa, Srećko, Edmund	+ Franjo Mikić 1927.
21	S	Zdravka, Zdravko, Valent, Valentina	+ Stjepan Lukić 1962.
			+ Nikola Mandić 1937.
			+ Juraj Zirdum 1982.
22	N	KRIST KRALJ	Patron: Cer
23	P	Klement I., Kolumban, Felicita, Lukrecija	
24	U	Andrija Dung Lac i dr., Krizogon	+ Franjo Horvat 1975.
25	S	Katarina Aleksandrijska, Kata, Katica	+ Vlado Jurjević 1993.
26	Č	Siricije, Konrad, Delfina	+ Ivan Miletić 1943.
27	P	Fakundo, Virgil, Maksim, Valerije	
28	S	Jakov Markijski	
29	N	DAN GOSPODNJI - 1. došašća	Đakonsko ređenje
			+ Franjo Malešević 1927.
30	P	Andrija ap., Andrija, Andro, Andrea	+ Ivan Mršo 2000.

PROSINAC

1	U	Nahum pr., Florencija, Leoncije, Kazimir	
2	S	Habakuk pr., Bibijana, Kromacije	
3	Č	Franjo Ksaverski; Sofonija pr., Lucije	
4	P	Ivan, Barbara, Melecije, Adolf Kolping	Patron: Breza
5	S	Kripina, Saba	+ Anto Lamešić 1973. + Josip Rajić 1951. <i>Prva subota: molitva za duhovna zvanja</i>
6	N	DAN GOSPODNJI - 2. došašća	
7	P	Ambrozije, Ambroz, Sabina, Urban	
8	U	BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BDM, Imakulata	+ Josip dr. Stadler 1918. + Ilija Gavrić 1948. Patron: Crkvice, Dubrave, Vijaka Kat. 10,30. s.
9	S	Ciprijan, Liborije, Liberan, Diego (kvatre)	+ Juraj-Dobroslov Veselčić 1930.
10	Č	Gospa Loretska, Julija	+ Josip Divić 1968.
11	P	Damaz, Danijel, Hugolin, Artur (kvatre)	
12	S	BDM Guadalupska, Spiridon, Špiro (kvatre)	
13	N	DAN GOSPODNJI - 3. došašća	+ Đuro dr. Gračanin 1973. <i>Nedjelja Caritasa</i>
14	P	Ivan od Križa, Venancije, Fortunat	
15	U	Valerijan, Marin, Viktorija	+ Đuro Cezner 1944.
16	S	Hagaj pr., Adon, Sebastijan	
17	Č	Modest, Hijacint	+ Luka Janjić 1996. + Filip dr. Josipović 2001.
18	P	Malahija pr., Gracijan	
19	S	Anastazije, Urban, Vladimir, Eva	+ Zvonimir dr. Baotić 1995.
20	N	DAN GOSPODNJI - 4. došašća	+ Ambrozije Benković 1970. + Ivan dr. Koščak 1915.
21	P	Petar Kanizije; Mihej pr.	
22	U	Toma Holland	
23	S	Ivan Kentski, Ivan, Ivon	
24	Č	Badnjak, Delfina, Irmina, Irma	Bdijenje u kat. 24. s.
25	P	B O Ž I Ć	+ Nikola Mlakić 1961. Kat. 10,30. s.
26	S	Stjepan prvomučenik, Stjepko, Kruno	Primanje 11. s.
27	N	SVETA OBITELJ	+ Antun Čović 1968.
28	P	Nevina dječica, Neven, Nevenka, Mladen	
29	U	Toma Becket, Tomislav, David kralj	
30	S	Feliks I., Jukundo, Rajner	
31	Č	Silvestar I. papa, Silvio, Donata, Paulina	+ Nikola Odić 1911. <i>Zahvalnica u kat. 18.s.</i>

